

การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ
โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2554

การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ
โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ
โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2554

เฉลิมรัก สดไสย. (2554). การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ
โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร และด้านการเกี่ยวกลุ่มสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน จำแนกตามระดับการศึกษา ขนาดโรงเรียนและประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 162 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe 's test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. การเปรียบเทียบการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการส่งเสริมการดำเนินงาน โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกันมีการส่งเสริมโดยรวมไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ มีการส่งเสริมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร และด้านการเกี่ยวกลุ่มสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. การศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู พบว่ามีปัญหาในเรื่องขาดงบประมาณในการจัดบรรยากาศโรงเรียนวิถีพุทธ แหล่งเรียนรู้และกิจกรรม พฤติกรรมทางคุณธรรมของนักเรียนปฏิบัติเฉพาะในโรงเรียน การจัดอบรมให้บุคลากรโรงเรียนวิถีพุทธยังไม่ครอบคลุม บุคลากรมีไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม และครูยังขาดความรู้ความ

เข้าใจในการจัดการเรียนเพื่อพัฒนานักเรียนตามหลักไตรสิกขา สำหรับข้อเสนอแนะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนความรู้ ความเข้าใจ งบประมาณและกำหนดกรอบการดำเนินงานในการจัดกิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ควรนำนักเรียนเรียนและร่วมกิจกรรมกับวัดให้มากขึ้นเป็นวิถีชีวิตเหมือนพุทธศาสนิกชน ส่งเสริมให้บ้าน วัด ชุมชนร่วมจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างสม่ำเสมอ

A STUDY OF SUPPORTS FOR THE BUDDHIST WAY
IN THE PRIMARY SCHOOLS UNDER THONBURY DISTRICT OFFICE
BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

May 2011

Chaloemrak Sotsai. (2011). *A Study of the Supports for the Buddhist Way in the Primary Schools under Thonburi District Office, Bangkok Metropolitan Administration.*

Master's Project, M.Ed. (Educational Administration). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor: Asst. Prof. Dr. Puongrat Kesonpat.

The purposes of this research were to study and compare the supports for the Buddhist Way in the primary schools under Thonburi District Office, Bangkok Metropolitan Administration in 5 aspects: 1) Buddhist Way school administration, 2) Buddhist Way management towards ways of learning, 3) suggested development activities, 4) personnel development and characteristics, 5) contributions of Buddhist Way school to school-community relationships. The comparisons were conducted by the samples' educational levels, school sizes, and work experiences. The sample consisted of 162 teachers in the primary schools under Thonburi District Office. The instrument used for data collection was a 5-level rating scale questionnaire and an interview form. The data analyses were conducted by percentage, mean (\bar{X}), standard deviation (S.D.), t-test, and One-Way ANOVA and Scheffe post-hoc test.

The research findings were as follows.

1. The supports for the Buddhist way in the primary schools under Thonburi District Office, Bangkok Metropolitan Administration, as a whole and individual aspects, were at the high level.

2. The comparisons of the supports for the Buddhist Way in the primary schools under Thonburi District Office, Bangkok Metropolitan Administration by the samples' educational levels found significant differences at .05 level as a whole and in the aspects of Buddhist Way school administration and personnel development and characteristics. When compared the supports as a whole by the samples' school sizes, no differences were found while the aspect of Buddhist Way school administration was found to be significantly different at .05 level. When compared the supports by the samples' work experiences, significant differences were found at .05 level as a whole and in the aspects of Buddhist Way school administration, suggested development activities, personnel development and characteristics, and contributions of Buddhist Way school to school-community relationships.

3. The problems and suggestions regarding the supports for the Buddhist Way in the primary Schools under Thonburi District Office, Bangkok Metropolitan Administration were concluded as follow. Lacking of budget for managing the Buddhist Way school

atmosphere, learning and activity resources; students merely practicing ethical behaviors in schools; insufficiently providing in-service training on Buddhist Way for school personnel; having insufficient personnel to implement activities; teachers' lacking of knowledge and understandings in learning management towards student development according to the trisikkha principles. The suggestions included: related offices providing continual supports of knowledge and understandings, budget, as well as identifying the framework for implementing Buddhist Way school activities; encouraging teachers to manage learning according to the trisikkha principles in every learning substance; leading students to learning and participating in various temple activities like the Buddhists' way of life; encouraging home, temple, and community coordinating in regular implementations of Buddhism activities.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียน
ประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ของ เฉลิมรัก สดใสย ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(อาจารย์ ดร.นิตย์ โรจน์รัตนวานิชย์)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์)

วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2554

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความเมตตาและเอาใจใส่อย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ท่านได้เสียสละเวลาให้ คำปรึกษา แนะนำ ชี้แนะ แนวทางในการจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ทุกขั้นตอน ทำให้ผู้วิจัยได้รับ ประสบการณ์ในการทำงานวิจัย และรู้ถึงคุณค่าของงานวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและ กราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ เป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ ประธานกรรมการสอบสารนิพนธ์ อาจารย์ ดร.นิตย์ ไรจน์รัตน์ วาณิชย์ กรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ให้ความรู้และคำแนะนำตลอดจน ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศาสตร์ แสงศักดิ์ อาจารย์ ดร.สมชาย เทพแสง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร. ไพบุลย์ อ่อนมั่ง ที่เป็นคณะกรรมการบริหารหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต นางสาวพิณ ตันศิริ หัวหน้ากลุ่มงานโครงการโรงเรียนวิถิพุทธ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร นายไพโรจน์ โตเทศ หัวหน้าฝ่ายการศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสอบถาม

ขอกราบขอบพระคุณคุณครูโรงเรียนวัดสุทธาราม สำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้แบบสอบถาม ขอกราบขอบพระคุณคุณครูโรงเรียน ประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานครทุกท่าน ที่เสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตธนบุรี ที่ให้ความอนุเคราะห์ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ยิ่งต่อการวิจัยในครั้งนี้

ประโยชน์และคุณค่าทั้งปวงอันเกิดจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบคุณความดีเพื่อ ทดแทนคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ และมีพระคุณทุกท่านซึ่งเป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ แนวทางการศึกษาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน

เฉลิมรัก สดใส

สารบัญ

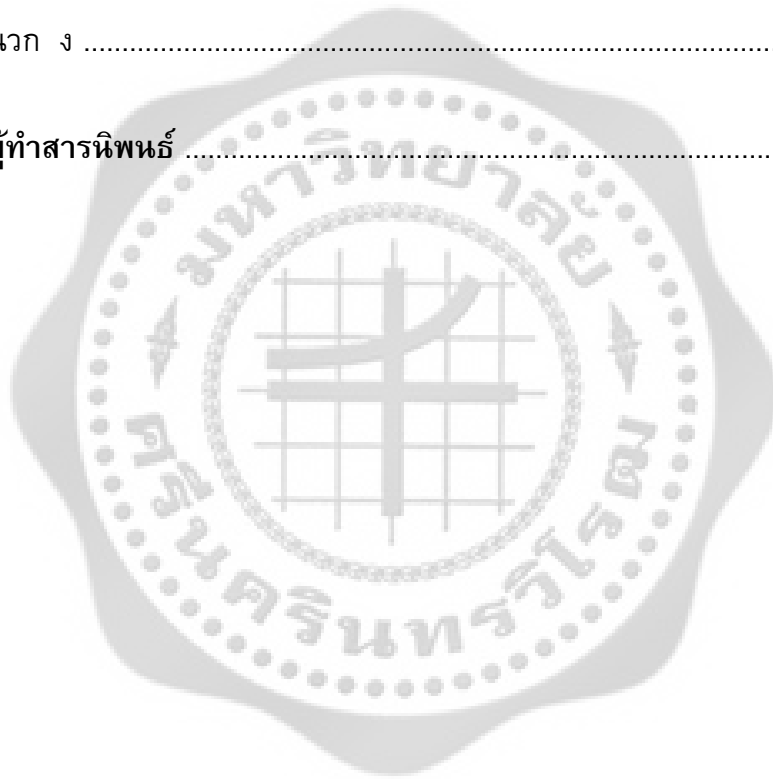
บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย	8
สมมุติฐานของการวิจัย	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ	14
ความสำคัญและความเป็นมาของโรงเรียนวิถีพุทธสู่สถานศึกษา	14
ความหมายของโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา	16
กรอบความคิดรูปแบบโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา	18
การบริหารจัดการโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา	20
การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ	21
การจัดการศึกษาของสำนักงานเขตธนบุรี	28
ประวัติสำนักงานเขตธนบุรี	29
การบริหารจัดการศึกษาของเขตธนบุรี	30
การดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ สำนักงานเขตธนบุรี	
สังกัดกรุงเทพมหานคร	32
การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ สำนักงานเขตธนบุรี	
สังกัดกรุงเทพมหานคร	34
ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ	47
ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้	53
ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา	58
ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร	63
ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน	66

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรอิสระ.....	69
ระดับศึกษา.....	69
ขนาดโรงเรียน.....	70
ประสบการณ์การทำงาน.....	71
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	71
งานวิจัยในประเทศ.....	71
งานวิจัยต่างประเทศ.....	77
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	80
การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	80
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	81
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	83
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	83
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	86
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	86
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	86
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	87
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	122
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	122
สมมุติฐานของการวิจัย.....	123
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	123
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	123
การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	124
สรุปผลการวิจัย.....	125
อภิปรายผล.....	130
ข้อเสนอแนะ.....	136

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	138
ภาคผนวก.....	149
ภาคผนวก ก.....	150
ภาคผนวก ข	162
ภาคผนวก ค	164
ภาคผนวก ง	171
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์	173

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1	ตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธกรุงเทพมหานคร..... 42
2	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำแนกตามขนาดโรงเรียน..... 81
3	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม..... 87
4	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัด กรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน (n=162)..... 88
5	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัด กรุงเทพมหานคร ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธ จำแนกเป็นรายข้อ (n=162)..... 89
6	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัด กรุงเทพมหานคร ด้านการจัดวิถิพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ จำแนกเป็นรายข้อ (n=162)..... 90
7	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัด กรุงเทพมหานคร ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนาจำแนกเป็นรายข้อ (n=162)..... 91
8	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัด กรุงเทพมหานคร ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร จำแนกเป็นรายข้อ (n=162) 92
9	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัด กรุงเทพมหานคร ด้านการถือกุศลสัมพันธ์โรงเรียนวิถิพุทธและชุมชน จำแนกเป็นรายข้อ (n=162)..... 93
10	การเปรียบเทียบการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความ คิดเห็นของครู โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา..... 95

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง	หน้า	
11	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัด กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	96
12	ค่าความแปรปรวนของการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	97
13	การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของการส่งเสริมการดำเนินงาน จัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ จำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	98
14	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามประเภท การทำงาน.....	99
15	ค่าความแปรปรวนของการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามประเภทการทำงาน.....	100
16	การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของการส่งเสริมการดำเนินงาน จัดการศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม จำแนกตามประเภทการทำงาน.....	101
17	การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของการส่งเสริมการดำเนินงาน จัดการศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ จำแนกตามประเภทการทำงาน.....	102
18	การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของการส่งเสริมการดำเนินงาน จัดการศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา จำแนกตามประเภทการทำงาน.....	103

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง		หน้า
19	การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน.....	104
20	การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการถือกุศลสัมพันธ์โรงเรียนวิถิพุทธและชุมชน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน.....	105
21	ค่าความถี่และร้อยละของปัญหาการส่งเสริมดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร.....	111
22	ค่าความถี่และร้อยละของปัญหาการส่งเสริมดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ ด้านการจัดวิถิพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร.....	112
23	ค่าความถี่และร้อยละของปัญหาการส่งเสริมดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร.....	113
24	ค่าความถี่และร้อยละของปัญหาการส่งเสริมดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากรของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร.....	114
25	ค่าความถี่และร้อยละของปัญหาการส่งเสริมดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ ด้านการถือกุศลสัมพันธ์โรงเรียนวิถิพุทธและชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร.....	115
26	ค่าความถี่และร้อยละของข้อเสนอแนะการส่งเสริมดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร.....	116
27	ค่าความถี่และร้อยละของข้อเสนอแนะการส่งเสริมดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ ด้านการจัดวิถิพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร.....	118

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง		หน้า
28	ค่าความถี่และร้อยละของข้อเสนอแนะการส่งเสริมดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถิพุทธ ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา ของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร.....	119
29	ค่าความถี่และร้อยละของข้อเสนอแนะการส่งเสริมดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถิพุทธ ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากรของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร.....	120
30	ค่าความถี่และร้อยละของข้อเสนอแนะการส่งเสริมดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถิพุทธ ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถิพุทธและชุมชน ของ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร....	121

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	12
2 สรุปแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ของพระธรรมปิฎก.....	19
3 การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ.....	50

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาของกุลบุตรกุลธิดาและผู้ใหญ่ทั้งหลายในอดีตอันยาวนานของไทย มีฐานจากการใช้พุทธธรรมมาอบรมสั่งสอน แต่ยังไม่มีการศึกษาบังคับอย่างในยุคปัจจุบัน แม้ในปัจจุบันจะมีการศึกษาภาคบังคับแก่คนส่วนใหญ่ แต่ก็มิได้นำเอาพุทธธรรมมาเป็นฐานของการศึกษา แต่ให้ระบบและองค์ความรู้ตามโลกนิยมโดยมีฐานจากประเทศตะวันตกมาเป็นแกนในการจัดการศึกษา ทำให้พุทธธรรมเองเริ่มห่างเหินจากชีวิตของคนไทยยุคปัจจุบันมากขึ้น ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายในความล้ำค่าของพุทธธรรม และในความเป็นสมบัติของชาติซึ่งได้ก่อร่างสร้างฐานของวัฒนธรรมไทยมาแต่อดีต (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548: 9-11) ด้วยคุณค่าองค์ความรู้ในพุทธธรรมและระบบไตรสิกขาที่ให้การศึกษาค้นคว้าจริยธรรมผู้เรียนทุกวัย ทางกระทรวงศึกษาธิการจึงมีแนวคิดที่จะส่งเสริมให้นำระบบพุทธธรรมมาประยุกต์กับระบบการเรียนการสอนในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนไทยในปัจจุบันให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กำหนดให้คุณสมบัติของการเป็นคนดี เก่ง มีความสุขอย่างแท้จริง อันเป็นเป้าหมายแท้ของพุทธธรรมอยู่แล้ว โดยผ่านการดำเนินงาน “โรงเรียนวิถีพุทธ” (สำนักการศึกษา. 2551ก: คำนำ)

สืบเนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดประชุมเรื่อง “หลักสูตรใหม่เด็กไทยพัฒนา: หัวใจของการปฏิรูปการศึกษา” ณ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2545 ที่ประชุมได้หารือถึงโรงเรียนที่จัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความสามารถที่แตกต่างกันของบุคคล เพื่อนำพาเด็กและเยาวชนไทยก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างไร้ขีดจำกัด พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรีมีแนวคิดที่สอดคล้องกับศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทรวณิช ที่เสนอให้มีโรงเรียนนาร่องวิถีพุทธ ให้ครูเข้าสู่ห้องเรียนด้วยแบบอย่างของชาวพุทธ ใช้กระบวนการแบบพุทธ จัดสภาพโรงเรียนให้มีวัฒนธรรมวิถีชีวิตแบบชาวพุทธ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2547: 26-29) จากประกายความคิดสำคัญนี้เอง กระทรวงศึกษาธิการจึงนำสู่การส่งเสริมการจัด “โรงเรียนวิถีพุทธ” ที่เป็นการนำคุณค่าของพุทธธรรมคืนสู่สังคมไทย (บำรุง แสณณรงค์. 2550: 1-2) สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552 - 2559) ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553: 2-17) ได้กำหนดวัตถุประสงค์และแนวนโยบายเพื่อส่งเสริมสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังกำหนดให้เป็นมาตรฐานการศึกษาของชาติเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ ให้เยาวชนไทยมีความดี เก่ง มีความสุข มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและมีความสามารถก้าวไกลสู่สากล ซึ่งเป็นมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง

โรงเรียนวิถิปุทธ คือ โรงเรียนระบบปกติทั่วไปที่นำหลักธรรมพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารและการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา เน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา อย่างบูรณาการ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา โดยผู้บริหารและครูเป็นกัลยาณมิตรการพัฒนา การจัดการศึกษาในรูปแบบโรงเรียนวิถิปุทธ เน้นการจัดสภาพทุกๆด้านเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการ โดยส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งปัญญาวัชรธรรม 4 ประการ คือ 1) สัมปยุตสังเสวะ การอยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ มีครู อาจารย์ดี มีข้อมูล มีสื่อที่ดี 2) สัทธัมมัสสวนะ เอาใจใส่ศึกษาโดยมีหลักสูตรการเรียนการสอนที่ดี 3) โยนิโสมนสิการ มีกระบวนการคิดวิเคราะห์ พิจารณาเหตุผลที่ดีและถูกวิธี 4) ธัมมานุষ্ঠมมปฏิบัติ ความสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตร ใด้ถูกต้องเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548: 3-6)

แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธ ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิปุทธ หมายถึง การกำหนดวิสัยทัศน์ จุดเน้น การกำหนดแผนปฏิบัติการ การสนับสนุน ติดตาม ประเมินผลและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 2) การจัดวิถิปุทธสู่วิถีการเรียนรู้ หมายถึง การกำหนดหลักสูตรสถานศึกษา การจัดหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ จนถึงกระบวนการเรียนการสอน 3) กิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา หมายถึง กระบวนการพัฒนาผู้เรียนที่สามารถจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายต่อเนื่อง เป็นวิถีชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิด มีการฝึกปฏิบัติเสมอๆทั้งด้านความประพฤติ(ศีล) จิตใจ (สมาธิ) และปัญญา (ปัญญา) 4) การพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร หมายถึง การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากร ตามหลักไตรสิกขา ทั้งการเป็นผู้จัดการเรียนรู้ การเป็นแบบอย่างที่ดีในวิถีชีวิตจริง และเป็นกัลยาณมิตร 5) การเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถิปุทธและชุมชน หมายถึง ความร่วมมือทั้งสถานศึกษา บ้าน วัด และสถาบันต่างๆ ในชุมชน ที่จะพัฒนาทั้งนักเรียน และสังคมตามวิถีแห่งพุทธธรรม เพื่อประโยชน์สุขร่วมกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2548: 26 - 60)

กรุงเทพมหานคร โดยสำนักงานการศึกษา ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียน ได้นำระบบคุณธรรมสู่โรงเรียนในสังกัด พร้อมดำเนินการโครงการโรงเรียนวิถิปุทธ เพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครทั้ง 435 โรงเรียน นำหลักธรรมของศาสนา เป็นแนวทางในการบริหารจัดการและพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 ถึงปัจจุบัน เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดี มีความรู้คู่คุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุข นอกจากนี้ กรุงเทพมหานครได้สนับสนุนงบประมาณให้สำนักงานการศึกษาจัดประชุม อบรม สัมมนา ศึกษาดูงานกิจกรรมโรงเรียนวิถิปุทธ วิถีธรรม ให้แก่ผู้บริหารโรงเรียน ข้าราชการครู ศึกษานิเทศก์ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและนักเรียนเป็นประจำทุกปี (สำนักงานการศึกษา. 2551ข: 4-5)

สภาพปัญหาในการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้นำระบบพุทธธรรมมาประยุกต์กับระบบการเรียนการสอน โดยผ่านแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธ ใน 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิปุทธ ด้านการจัดวิถิปุทธสู่การเรียนรู้ ด้านกิจกรรมเสนอแนะเพื่อการพัฒนา ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร และด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถิปุทธและชุมชน ยังมีปัญหา

ในทางปฏิบัติอยู่มาก จากรายงานการศึกษาและพัฒนาการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ (สำนักการศึกษา. 2551ก: 33-40) พบว่า 1) ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ มีปัญหาในการขาดผู้รู้ชัดในหลักธรรม ไม่ชัดเจนในอธิบายมุข เป็นผู้ปฏิบัติในศิลปปฏิบัติธรรม ถึงแม้ว่าจะได้นิมนต์พระภิกษุมาช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนรวมถึงการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพิธีกรรมต่าง ๆ ในทางศาสนาแต่ยังขาดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และยังไม่ให้ความสำคัญต่อกิจกรรมเหล่านั้นเท่าที่ควร การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ไม่มีการ กำหนดกรอบ แนวทางและกระบวนการศึกษาและพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธที่ชัดเจน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน ตลอดจนขาดการนิเทศ ติดตามผล การดำเนินงานเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง 2) การจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ครูยังขาดความรู้ชัด ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา แหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวกับโรงเรียนวิถีพุทธยังไม่เพียงพอ และไม่น่าสนใจ ซึ่งการดำเนินงานในด้านนี้ของโรงเรียนยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร 3) ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา ไม่มีการประเมินผลกิจกรรมว่าสามารถแก้ปัญหาพฤติกรรมทางจริยธรรมได้หรือไม่นอกจากนั้นบางโรงเรียนยังคงกิจกรรมเดิม ไม่ปรับเปลี่ยนตามปัญหาที่เกิดขึ้นจริงกับนักเรียนตามสภาพการณ์ปัจจุบัน 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากรโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนมีการส่งบุคลากรเข้าอบรม สัมมนา แต่มีการเปลี่ยนตัวผู้เข้าอบรมบ่อยทำให้ขาดความต่อเนื่อง ทำให้ความเข้าใจและความเข้มข้นในการดำเนินงานแตกต่างกัน 5) ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน ประสบปัญหาขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่ ครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน บ้าน และวัด

ปัญหาที่กล่าวมากรุงเทพมหานครได้ดำเนินการแก้ไข โดยส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธให้ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ ครู และพระสงฆ์ ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ จัดสรรงบประมาณส่งเสริม การศึกษาดูงานโรงเรียนวิถีพุทธ การจัดค่ายจริยธรรมสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 - 3 และประเมินคุณภาพมาตรฐานโรงเรียนวิถีพุทธ เพื่อให้บุคลากรเหล่านี้ดำเนินงานไปอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพต่อตัวผู้เรียนมากยิ่งขึ้นจึงไม่อาจปฏิเสธเลยว่าการส่งเสริมการดำเนินงานนั้นมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างมากต่อความสำเร็จในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ในการประกอบ พิจารณา แก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เรียนเป็นเยาวชนที่มีคุณภาพสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีคุณภาพและมีความสุขตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษานำร่องสำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร และด้านการก่อกลสัมพันธโรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน
2. เพื่อเปรียบเทียบการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษานำร่องสำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานครตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา ขนาดโรงเรียนและประสบการณ์การทำงาน
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษานำร่องสำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานครตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษานำร่องสำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาปรับปรุง ตลอดจนนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผน กำหนดนโยบาย พัฒนา ส่งเสริมและปรับปรุงแก้ไขการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักไตรสิกขา สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหาที่ศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษานำร่องสำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน คือ

- 1.1 ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ
- 1.2 ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้
- 1.3 ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา
- 1.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร
- 1.5 ด้านการก่อกลสัมพันธโรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน

2. ขอบเขตของประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียนประถมศึกษานำร่องสำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 17 โรงเรียน จำนวน 300 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางกำหนดขนาดของเครจซี่และมอร์แกน (Krejie;&Morgan. 1970: 608) จากนั้นจึงทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้น ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 80 คน ครูโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 35 คน และครูโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 47 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 162 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เป็นผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน

3.ขอบเขตของตัวแปร

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ระดับการศึกษา ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์การทำงานของครู โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2552 จำแนกเป็น

1.1 ระดับการศึกษา

1.1.1 ปริญญาตรี

1.1.2 สูงกว่าปริญญาตรี

1.2 ขนาดโรงเรียน

1.2.1 ขนาดเล็ก

1.2.2 ขนาดกลาง

1.2.3 ขนาดใหญ่

1.3 ประสบการณ์การทำงาน

1.3.1 น้อยกว่า 10 ปี

1.3.2 ตั้งแต่ 10 – 20 ปี

1.3.3 มากกว่า 20 ปี

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน

2.1 ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธ

2.2 ด้านการจัดวิถิพุทธสู่วิถีการเรียนรู้

2.3 ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา

2.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร

2.5 ด้านเครือข่ายสัมพันธ์โรงเรียนวิถิพุทธและชุมชน

นียมศัพท์เฉพาะ

1. การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ หมายถึง ระดับการดำเนินการส่งเสริมของผู้บริหารในการให้การสนับสนุน การกระตุ้น การพัฒนาเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ รวมถึงโน้มน้าว สร้างความตระหนัก แนะนำ เสนอแนะ ให้ครูสามารถดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น ดังนี้

1.1 การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนมีนโยบายส่งเสริมให้ครูปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมกับนักเรียนผ่านการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สนับสนุนให้ครูร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย แผนงาน ในการพัฒนาการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ ส่งเสริมให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธจากผู้เกี่ยวข้องทั้งบ้าน วัด โรงเรียนและรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม วิธีการ รูปแบบการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียน สร้างความตระหนักว่าทุกคน ตั้งแต่ระดับผู้บริหาร ครู บิณฑบาต จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องฝึกฝนพัฒนาตนเป็นต้นแบบและสามารถเรียนรู้ระบบวิถีพุทธไปด้วยกัน ส่งเสริมให้ครูปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้บูรณาการพุทธธรรมในหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนแบบวิถีพุทธ เช่น ประดิษฐานพระพุทธรูปประจำโรงเรียน จัดป้ายนิเทศ ป้ายคติธรรม คำขวัญ คุณธรรมจริยธรรมในบริเวณโรงเรียน สนับสนุนให้มีระบบนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ และส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการโรงเรียนโดยใช้หลักการธรรมมาธิปไตย

1.2 การจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการพุทธธรรมเน้นหลักไตรสิกขาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้โดยนำหลักธรรมมาเป็นฐานในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา แนะนำให้ครูจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง แนะนำให้ครูจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข โดยการจัดโรงเรียนสะอาด ปลอดภัย ร่มรื่นปราศจากอบายมุข เสนอแนะให้ครูจัดกิจกรรมบริหารจัดการจิตเจริญปัญญาในการเรียนการสอน ผู้บริหารเป็นกัลยาณมิตรกับครู ส่งเสริมให้ครูเป็นกัลยาณมิตรกับนักเรียนและนักเรียนเป็นกัลยาณมิตรแก่กัน ส่งเสริมให้ครูจัดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และปฏิบัติธรรมอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิต สนับสนุนให้ครูทำการวัดประเมินผลตามหลักภาวะ 4 คือ พัฒนาการทางกาย พัฒนาการทางศีล พัฒนาการทางจิต พัฒนาการทางปัญญา

1.3 การจัดกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมในชีวิตประจำวันที่ดี กินเป็น อยู่เป็น ดูเป็น ฟังเป็น สนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมเสริมเนื้อหาสาระตามหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ เช่น กิจกรรมค่ายพุทธบุตร บรรพชาสามเณรฤดูร้อน สนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมประจำวันโรงเรียนวิถีพุทธ เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมกล่าวพิจารณาอาหารก่อนรับประทานอาหาร กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ก่อนเลิก

เรียน สนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมประจำสัปดาห์โรงเรียนวิถีพุทธ เช่น กิจกรรมสวดมนต์สรภัญญะ ประจำสัปดาห์ กิจกรรมทำบุญตักบาตรประจำสัปดาห์ กิจกรรมสวดมนต์ทุกวันพระ เสนอแนะให้ครูจัดกิจกรรมเนื่องในโอกาสวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันมาฆบูชา สนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมพิเศษอื่นๆ ของโรงเรียนวิถีพุทธ เช่น กิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทำความดี กิจกรรมอบรมธรรมะ 5 นาที สนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เกิดประโยชน์ต่อชีวิต ต่อการเรียนรู้ ไม่ให้เกิดโทษต่อตนเอง ผู้อื่นและธรรมชาติ แวดล้อมและสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนเกิดศรัทธา เห็นคุณค่าในการรักษาและสืบต่อพระพุทธศาสนา

1.4 การพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมประชุม อบรม อบรมเชิงปฏิบัติการ สัมมนาทางวิชาการ เกี่ยวกับการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ สนับสนุนให้ครูได้ไปศึกษาดูงานการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนอื่นเพื่อรับฟังประสบการณ์ การดำเนินงานเพื่อนำมาปรับกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษาตนเอง สนับสนุนให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีการหลากหลายเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ส่งเสริมให้มีแผนพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนตามหลักไตรสิกขา แนะนำให้คำปรึกษาและช่วยครูแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ผู้บริหารโรงเรียนประพฤติตนตามหลักธรรมทางศาสนา เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น สนับสนุนให้ครูประพฤติตนตามหลักธรรมทางศาสนา เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น และส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนานักเรียนด้านศีล (พฤติกรรม/การกระทำ)สมาธิ (จิตใจ) และด้านปัญญา (ความรู้ ความคิดที่ถูกต้อง) ตามหลักไตรสิกขา

1.5 การเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้โรงเรียน บ้าน วัดและชุมชนร่วมกันจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและวันตามประเพณี เช่น กิจกรรมหล่อเทียนเข้าพรรษา ทอดกฐินทอดผ้าป่า กิจกรรมวันพ่อวันแม่ ส่งเสริมให้นิมนต์พระสงฆ์ ผู้ทรงภูมิปัญญาทางพระพุทธศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาช่วยสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ สนับสนุนให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของชุมชนในด้านวิชาการ วิชาชีพ เช่น เป็นโรงเรียนศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จัดการเรียนการสอน ศึกษาศึกษา สนับสนุนการจัดกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด ชุมชน เช่น กิจกรรมวันเด็ก กิจกรรมปัจฉิมนิเทศ การประชุมผู้ปกครอง ส่งเสริมการบริการอาคารสถานที่แก่ชุมชนในโอกาสต่างๆ เช่น หอประชุม สนามกีฬา ห้องสมุด ส่งเสริมให้มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น กิจกรรมช่วยเหลือนักเรียนแก้ไขปัญหาครอบครัว ส่งเสริมให้มีการเผยแพร่สรุปผลการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ ให้ผู้เกี่ยวข้องและชุมชนรับทราบและนำไปพัฒนา และส่งเสริมให้มีการยกย่องเชิดชูเกียรติครู นักเรียน บุคลากรในโรงเรียน บุคลากรในชุมชน ผู้ทำความดี

2.ปัญหา หมายถึง ข้อขัดข้องในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ

3.ข้อเสนอแนะ หมายถึง แนวทางแก้ไขปัญหามุ่งอุปสรรคการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ

4. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2552

5. ครู หมายถึง ข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2552

6. ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของครูผู้สอน ได้แก่ ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี

7. ประสบการณ์การทำงาน หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ซึ่งครูมีประสบการณ์การทำงานในโรงเรียนตั้งแต่เริ่มรับราชการจนถึงปัจจุบัน จำแนกเป็น 3 กลุ่ม คือ น้อยกว่า 10 ปี ตั้งแต่ 10 – 20 ปี และมากกว่า 20 ปี

8. ขนาดโรงเรียน หมายถึง ขนาดของโรงเรียนวิถิพุทธตามเกณฑ์ของสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียน 1-400 คน โรงเรียนขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียน 401-800 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียนมากกว่า 800 คน ขึ้นไป

9. โรงเรียนวิถิพุทธ หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่เน้นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารและการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษาเน้นรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ ทำให้ผู้เรียน กิน อยู่ ดู และฟังเป็น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยจากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัย ดังนี้

1. การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ ซึ่งใช้เป็นตัวแปรตาม ผู้วิจัยได้ศึกษาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 22 กำหนดว่า การจัดการศึกษาจะต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาจึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพทั้งนี้เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2548: 23) สอดคล้องกับแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2548: ปฐมบท) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมให้สถานศึกษานำระบบของพุทธธรรมมาประยุกต์จัดกับระบบการเรียนการสอนในสถานศึกษาสามารถพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนดให้มีคุณสมบัติเป็นคนดี เก่ง มีความสุขอย่างแท้จริง อันเป็นเป้าหมายแท้ของพุทธธรรมอยู่แล้ว โดยผ่านการดำเนินงาน “โรงเรียนวิถิพุทธ” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550: 21-23) ที่กล่าวว่า การนำนโยบายคุณธรรมนำความรู้สู่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นการส่งเสริมพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธให้เป็นแบบอย่างของการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้

หลักศีล สมาธิ ปัญญา บุรณการสู่การเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระและในวิถีชีวิตของนักเรียนนั้น ถ้าหากสถานศึกษาได้ดำเนินงานตามนโยบายคุณธรรมนำความรู้อย่างต่อเนื่อง ย่อมมั่นใจได้ว่าจะเป็นที่พักของเยาวชนและสามารถช่วยยกระดับประคองเยาวชนให้พ้นวิกฤตและเป็นประชากรที่มีคุณภาพของประเทศได้ในอนาคต และแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548: 23 – 56) ที่ว่าการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ เป็นการนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา มาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน บนวิถีการดำเนินชีวิตที่ส่งเสริมการพัฒนา “การกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น” รวมถึงการนำหลักพุทธธรรมประยุกต์ใช้ในการบริหารและจัดการศึกษาอย่างชัดเจน ซึ่งมีจุดเน้นในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ โดยมีมาตรฐานที่ต้องการคือ โรงเรียนมีบุคลากรที่มีคุณลักษณะที่ดีในวิถีพุทธ มีการบริหารจัดการ มีหลักสูตร มีแหล่งเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนจัดบรรยากาศและกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาและบูรณาการเข้าสู่วิถีชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยภาวนา 4 คือ พัฒนาการทางกาย สังคม จิต และปัญญา พัฒนาการทางกาย คือ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยรู้จักบริโภคอาหารอย่างคุ้มค่า(กายภาวนา) พัฒนาการทางสังคม คือ ความมีวินัย ซื่อสัตย์รับผิดชอบตรงต่อเวลา (ศีลภาวนา) พัฒนาการทางจิต คือ ความมีเมตตา กรุณา มีสติ มีสมาธิ(จิตภาวนา) และพัฒนาการทางปัญญา คือ การรู้จักบาปบุญคุณโทษประโยชน์มิใช่ประโยชน์ ใฝ่รู้ใฝ่เรียนแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง (ปัญญาภาวนา) บ้าน วัด โรงเรียนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธและเกิดความร่วมมือพัฒนาโรงเรียนและสังคมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นคนดี เก่ง มีความสุข

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เสนอแนะแนวทางดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธ ใน 5 ด้าน ดังนี้ 1) การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ หมายถึง การดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธในการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย แผนปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรม การสอดแทรกเพิ่มเติมในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน กำหนดจุดเน้นที่จะพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ มีการนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และเปิดโอกาสให้มีการเสนอแนะอย่างเป็นกัลยาณมิตร 2) การจัดวิถีพุทธ สู่วิถีการเรียนรู้ หมายถึง การบูรณาการพุทธธรรมสู่การจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติจริงที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิต โดยอาศัยหลักธรรมของปรโตโมสะ โยนิโสมนสิการ ไตรสิกขา และ ปัญญาวุฒิธรรมเป็นเครื่องชี้แนะ 3) การจัดกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา หมายถึง การจัดกิจกรรม โรงเรียนวิถีพุทธเพื่อเสริมเนื้อหาตามหลักสูตร กิจกรรมประจำวัน/ประจำสัปดาห์ กิจกรรมเนื่องในวัน สำคัญทางพระพุทธศาสนา และกิจกรรมพิเศษอื่นๆ ซึ่งกิจกรรมต่างๆเหล่านี้ต่างมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความประพฤติ (ศีล) จิตใจ (สมาธิ) และปัญญา (ปัญญา) ไปพร้อมๆกัน 4) การพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร หมายถึง การจัดการเรียนรู้และการเป็นแบบอย่างที่ดีในวิถีชีวิตจริงในลักษณะ สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น เพื่อให้บุคลากร มีคุณลักษณะที่ดีตามวิถีพุทธ 5) การเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน หมายถึง การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ผ่าน ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา บ้าน วัด และ

สถาบันต่าง ๆ ในชุมชน ด้วยศรัทธาและฉันทะที่จะพัฒนานักเรียนและสังคมตามวิถีแห่งพุทธธรรม เพื่อประโยชน์สุขร่วมกัน และเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ของโรงเรียนประถมศึกษาในสำนักงาน เขตชนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ จึงกำหนดการศึกษาใน 5 ด้าน คือ 1) การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ 2) การจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ 3) กิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา 4) การพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร และ 5) การก่อคุณสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธ

2. สถานภาพของครูที่ใช้เป็นตัวแปรอิสระ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของครู ได้แก่

ระดับการศึกษาเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญประการหนึ่ง เพราะระดับการศึกษาเป็นดัชนีวัดความรู้ ความสามารถ และศักยภาพของบุคคล ในการปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบในโรงเรียนหรือสถานศึกษา มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน เช่น เพนดลีย์ (นพรัตน์ชัยเรือง, 2551: 71 -72 อ้างถึงในPendley,1985,p.98) พบว่า วุฒิการศึกษาของครู มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนให้บรรลุความสำเร็จเป็นอย่างมาก ระดับการศึกษาของครูมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมเพราะครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะนำเอานวัตกรรมมาใช้ในการเรียนการสอนต่างกัน (ประไพพรรณ ผ่องสวัสดิ์, 2549: 8) มีผลการวิจัยหลายเรื่องพบว่า ระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินการศึกษา เช่น งานวิจัยของทองพูล สุภสอน (2548: บทคัดย่อ) ที่ศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธ:กรณีศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 พบว่าครูที่มีระดับการศึกษาและตำแหน่งแตกต่างกัน มีการปฏิบัติต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่.05 งานวิจัยของคุณ พุดซ้อน (2548: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาต่อการประเมินคุณภาพภายนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 2 พบว่าครูและผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีความคิดเห็นต่อการประเมินดีกว่า ผู้ที่จบปริญญาตรีและต่ำกว่าปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และงานวิจัยของภาณุจรัส หนูมาก (2549: บทคัดย่อ) ที่ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ พบว่าครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีระดับการปฏิบัติและมีระดับปัญหาอุปสรรคในกระบวนการมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

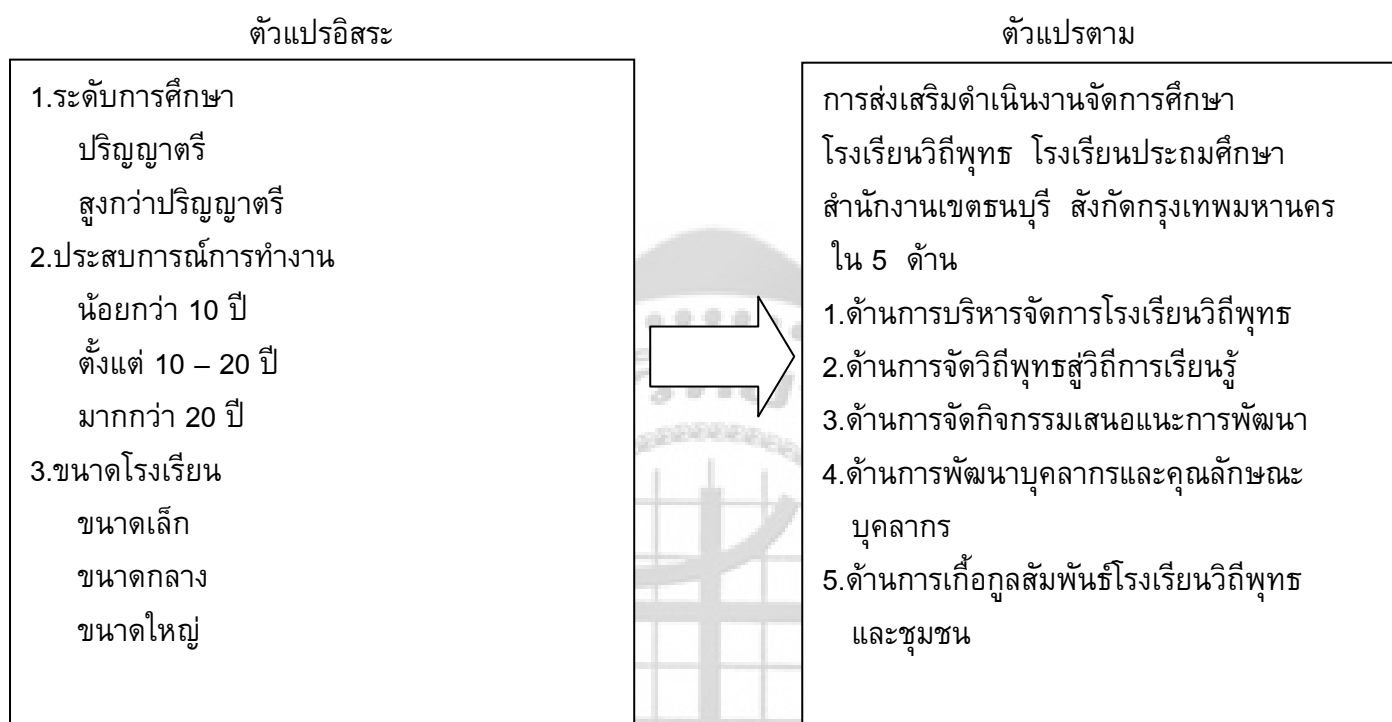
ขนาดของโรงเรียนส่งผลต่อการประสบความสำเร็จในการบริหารงานได้มากหรือน้อยแตกต่างกันขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียน เพราะโรงเรียนมีขนาดใหญ่มากความซับซ้อนในการทำกิจกรรมก็มีมากขึ้นอาจจะส่งผลให้ประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียนลดต่ำลงได้ รวมทั้งขนาดโรงเรียนยังมีผลต่อการจัดสรรงบประมาณ ครุภัณฑ์ สื่อ อุปกรณ์ ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาอีกด้วยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบำรุง แสนณรงค์ (2550: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธโดยรวมแตกต่างกันเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ฦฎฐกิตติ์ ศรีสันต์ (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า เมื่อเปรียบเทียบปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียน และวุฒิการศึกษา พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเสนอแนะว่าโรงเรียนจะประสบความสำเร็จต้องพัฒนาที่ตัวบุคลากร คือ ครูก่อน สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรพร เทิดธรรมไพศาล (2550: 20-30) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนวิถีพุทธ : การวิเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลของโรงเรียนวิถีพุทธระหว่างภูมิภาคและขนาดโรงเรียน พบว่า มีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนพบว่าระดับประสิทธิผลของโรงเรียนวิถีพุทธในด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักภาวนา 4 และผลกระทบที่มีต่อบ้าน วัด และโรงเรียนของโรงเรียนที่ต่างภูมิภาคและต่างขนาดกันมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกันสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญช่วย ประมวล (2546: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวทยาเขตพระภักยมณี สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดระยอง พบว่าจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันไม่แตกต่างกัน

ประสบการณ์การทำงาน เป็นสิ่งสำคัญเพราะจะช่วยเพิ่มความรอบคอบรอบรู้และช่วยให้เข้าใจปัญหา สามารถวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ประยุทธ์ ตรีชัย. 2544: 61) ประสบการณ์การทำงานในหน้าที่ ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานมีความคล่องแคล่วในการตัดสินใจมองเห็นรูปงาน สามารถที่จะปรับปรุงวิธีการวางแผนการจัดการและอื่นๆ ได้ดีกว่าผู้ที่มาปฏิบัติหน้าที่ใหม่ (จรุง รัตตมาน. 2541: 14 – 15) เนื่องจากประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกันทำให้ศักยภาพของบุคคลแตกต่างกัน (เสาวภาคย์ แผลมเพชร. 2545: 83) มีผลการวิจัยที่พบว่าประสบการณ์มีผลต่อการดำเนินงาน เช่น งานวิจัยของ เอื้ออารี ท่วมเสม (2549: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์การนิเทศในโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 2 พบว่า ระดับการปฏิบัติตามความคิดเห็นของข้าราชการครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยระดับการปฏิบัติตามความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี และประสบการณ์การทำงาน 10 – 20 มากกว่าข้าราชการครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 20 ปีขึ้นไป งานวิจัยของพระมหาสุทัต สุทสุสนโน (นุราช) (2552: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา เขตบางกอกน้อย สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารที่มีอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ ตำแหน่งแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธไม่แตกต่างกัน ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนขนาดเล็กกับขนาดกลางมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ไม่แตกต่างกัน ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษา 3 ด้านเป็นตัวแปรอิสระ คือ ระดับการศึกษา ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์การทำงาน จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมาเป็นกรอบแนวคิด

ในการศึกษาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ดัง ภาพประกอบ 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัย

1.การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

2.การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

3.การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามขนาดโรงเรียน ต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำราทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอในประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ
 - 1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของโรงเรียนวิถีพุทธสู่สถานศึกษา
 - 1.2 ความหมายของโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา
 - 1.3 กรอบความคิดรูปแบบโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา
 - 1.4 การบริหารจัดการโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา
 - 1.5 การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ
2. การจัดการศึกษาของสำนักงานเขตธนบุรี
 - 2.1 ประวัติสำนักงานเขตธนบุรี
 - 2.2 การบริหารจัดการศึกษาของเขตธนบุรี
 - 2.3 การดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร
 - 2.4 การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร
 - 2.4.1 ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ
 - 2.4.2 ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้
 - 2.4.3 ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา
 - 2.4.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร
 - 2.4.5 ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรอิสระ
 - 3.1 ระดับการศึกษา
 - 3.2 ประสบการณ์การทำงาน
 - 3.3 ขนาดโรงเรียน
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ

1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของโรงเรียนวิถีพุทธสู่สถานศึกษา

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีจุดหมายที่จะพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข ความเป็นไทย มีศักยภาพในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการจึงมีแนวคิดที่จะส่งเสริมให้สถานศึกษานำระบบของพุทธธรรมมาประยุกต์จัดกับระบบการเรียนการสอนในสถานศึกษาปัจจุบัน โดยมหาเถรสมาคมได้มีมติเมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 มอบหมายให้พระธรรมวราเมธี เลขาธิการแม่กองธรรมสนามหลวง และพระเทพโสภณ อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นผู้แทนไปพิจารณาสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งกำลังจะประกาศใช้ในขณะนั้น ผลการเจรจากับกรมวิชาการในสมัยนั้น ปรากฏว่ากระทรวงศึกษาธิการพร้อมที่จะประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเรียบร้อยแล้วในที่สุดกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 ในหลักสูตรนี้มีเรื่องเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาพระพุทธศาสนา (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2547: 26 - 31) ดังต่อไปนี้

“มาตรฐาน ส.๑.๑ เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนามาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน

มาตรฐาน ส.๑.๒ ยึดมั่นในศีลธรรม การทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม และศรัทธาในพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ

มาตรฐาน ส.๑.๓ ประพฤติ ปฏิบัติตนตามหลักธรรม และศาสนพิธีของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ค่านิยมที่ดีงาม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม สิ่งแวดล้อมเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข”

เพื่อช่วยให้โรงเรียนทั่วประเทศมีรายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาเป็นแบบเดียวกัน โดยไม่มีการบิดเบือนหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา พระเทพโสภณ อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงเสนอให้กระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้แกนกลางพระพุทธศาสนาสำหรับโรงเรียนทั่วประเทศ กระทรวงศึกษาธิการจึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าวมีพระเทพโสภณเป็นประธาน มีกรรมการ 63 รูป/คน เมื่อวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2545

คณะกรรมการชุดนี้จัดทำรายละเอียดสาระแกนกลางพระพุทธศาสนาและจัดพิมพ์เป็นหนังสือ “การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544” สำเร็จเรียบร้อยทันเสนอในที่ประชุม เรื่อง “หลักสูตรใหม่เด็กไทยพัฒนา:หัวใจปฏิรูปการศึกษา” ซึ่งมีพ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน จัดที่สถาบันราชภัฏสวนดุสิต เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2545

พระเทพโสภณในฐานะประธานกรรมการ การจัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา เป็นผู้รายงานรายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาต่อนายกรัฐมนตรี ซึ่งเปิดโอกาสให้ที่ประชุมพิจารณาเรื่องนี้ผ่านพอสมควร ผลจากการประชุมชี้แจงสรุปได้ 3 ประการ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548: 1-2) ดังนี้

1. นายกรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบต่อรายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา และชื่นชมผังมโนทัศน์ของสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาพร้อมกับเสนอแนะให้สาระการเรียนรู้อื่นทำผังมโนทัศน์เช่นเดียวกับสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา

2. นายกรัฐมนตรีเห็นชอบให้สาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนามี 1 หน่วยกิต

3. ให้มีโรงเรียนวิถีพุทธนาร่องจังหวัดละ 2 โรงเรียน ในปี 2546

เหตุที่ทำให้มีการพูดถึงโรงเรียนวิถีพุทธเพราะศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช ผู้บังคับการวชิราวุธวิทยาลัยเสนอแนะว่า การสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้ได้ผล ต้องบูรณาการเข้ากับชีวิตจริงเพื่ออบรมคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กที่สำคัญคือต้องนิมนต์พระสงฆ์มาช่วยสอนที่โรงเรียน เหมือนกับโรงเรียนที่จัดโดยบางศาสนาที่ไม่สอนเฉพาะเรื่องวิชาการ แต่เน้นเรื่องกิจกรรมร่ายทและการอบรมคุณธรรมจริยธรรมด้วย โรงเรียนเหล่านั้นประสบความสำเร็จในการอบรมคุณธรรมจริยธรรม เพราะมีบาทหลวงและแม่ชีทั้งหลายมาเป็นแบบอย่างอบรมดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด ดังนั้นจึงควรมีโรงเรียนที่สอนเน้นเรื่องคุณธรรมจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา โดยนิมนต์พระสงฆ์มาสอนในโรงเรียนเพื่อให้เป็นแบบอย่างทางศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชนด้วยการสอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น

นายกรัฐมนตรีเห็นด้วยกับข้อเสนอของศาสตราจารย์ ดร. ชัยอนันต์ สมุทวณิช ตอนแรกที่ประชุมเรียกโรงเรียนประเภทนี้ว่า “โรงเรียนเน้นพระพุทธศาสนา” เช่นเดียวกับโรงเรียนที่สอนเน้นภาษาอังกฤษ โรงเรียนเหล่านี้ก็เหมือนโรงเรียนปกติทั่วไปแต่สอนเน้นวิชาพระพุทธศาสนาเป็นพิเศษเพื่อให้เด็กสามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ปฏิบัติในชีวิตจริง นายกรัฐมนตรีให้นโยบายว่าในปีการศึกษา 2546 ให้มีโรงเรียนที่สอนเน้นพระพุทธศาสนาเป็นการนำร่องจังหวัดละ 2 โรงเรียน

ดร.สิริกร มณีรินทร์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการรับนโยบายของท่าน นายกรัฐมนตรีไปดำเนินการทันที กระทรวงศึกษาธิการเรียกโรงเรียนที่สอนเน้นพระพุทธศาสนาว่า “โรงเรียนวิถีพุทธ” มีการระดมผู้ทรงคุณวุฒิจัดทำเอกสาร “แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ” และเปิดรับสมัครโรงเรียนนำร่องเข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ในเบื้องต้นมีโรงเรียนสมัครเข้าร่วมโครงการในรุ่นที่ 1 ปี 2546 จำนวน 89 โรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการจัดประชุมปฐมนิเทศโรงเรียนวิถีพุทธรุ่นที่ 1 ณ พุทธมณฑล เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ.2546 โดยสมเด็จพระพุทธาจารย์ วัดสระเกศเป็นประธานเปิดการประชุม พระเทพโสภณเป็นวิทยากรบรรยายนำ จากนั้น กระทรวงศึกษาธิการได้เปิดรับสมัครโรงเรียนเข้าร่วมโครงการเรื่อยมา จนถึงปัจจุบัน มีโรงเรียนวิถีพุทธกว่า 15,000 โรงเรียน

ในส่วนของสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีพ.ศ.2546 จึงได้จัดอบรมให้ความรู้ในเรื่องการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ กับผู้บริหารโรงเรียนทุกโรงเรียนและในปีพ.ศ.2548 ได้มีนโยบายให้นักเรียนที่นับถือศาสนาอื่น นำหลักธรรมทางศาสนาไปใช้ในการบริหารจัดการ โดยเรียกเป็นโรงเรียนวิถีธรรม มีการดำเนินการจัดประชุม สัมมนา ศึกษาดูงานให้ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนจริยศึกษา หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและศึกษานิเทศก์อย่างต่อเนื่องและปัจจุบันโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครดำเนินการจัดการศึกษาตามแนววิถีพุทธ ทั้ง 435 โรงเรียน (สำนักการศึกษา. 2548: 2)

1.2 ความหมายของโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2546: 83 - 84) โรงเรียนวิถีพุทธ หมายถึงโรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักไตรสิกขา เพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยภาวนา 4 คือ พัฒนาการทางกาย สังคม จิต และปัญญา หรืออีกนัยหนึ่ง โรงเรียนวิถีพุทธ คือโรงเรียนฝึกรบมผู้เรียนให้มีวิถีชีวิตแบบชาวพุทธทั้งในและนอกสถานศึกษา ดังนั้นผู้เรียนต้องปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีไตรสิกขาในขณะที่กิน อยู่ ดู และฟัง ซึ่งเป็นธรรมประจำวันของนักเรียน สรุปว่าโรงเรียนวิถีพุทธ ต้องฝึกรบมผู้เรียนให้กิน อยู่ ดู ฟัง ให้เป็น

บรรเจอดพร รัตนพันธ์ (2547: 1) กล่าวว่าโรงเรียนวิถีพุทธ เป็นนวัตกรรมจัดการศึกษา อีกนวัตกรรมหนึ่งที่มุ่งหวังพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยการให้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เน้นการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมตามหลักศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งมีจุดเริ่มต้นที่การกินอยู่ ดู ฟังเป็น ต่อเนื่องอย่างบูรณาการไปถึงการพัฒนาตนเองกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ วัตถุ เพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ การพัฒนาจิตใจ ให้มีสมาธิ สงบ สบาย สดชื่น เบิกบาน มุ่งมั่น เข้มแข็ง เพียรพยายาม รวมทั้งมีปัญญา รู้เข้าใจเหตุผล ความจริง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2547: 26- 32) ได้ให้ความหมายโรงเรียนวิถีพุทธ ว่า โรงเรียนระบบปกติทั่วไปที่นำหลักธรรมพระพุทธศาสนามาใช้ หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา ด้วยภาวนา 4 คือ พัฒนาการทางกาย สังคม จิต และปัญญา โดยผ่านการกิน อยู่ ดู และฟังซึ่งเป็นกิจกรรมประจำวันของนักเรียน เน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา โดยคำว่าวิถี คือ มรรค หรือแนวทาง วิถีพุทธจึงหมายถึงแนวทางดำเนินชีวิตแบบพุทธ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมแบบชาวพุทธ โดยมีมรรคองค์แปดสรุปลงในไตรสิกขา ดังนี้

1. สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ เป็นอธิศีลสิกขา (ศีล)
2. สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ เป็นอธิจิตตสิกขา (สมาธิ)
3. สัมมาทิฎฐิ สัมมาสังกัปปะ เป็นอธิปัญญาสิกขา (ปัญญา)

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (2547: 31) ให้ความหมายโรงเรียนวิถีพุทธ ไว้ว่า เป็นโรงเรียนปกติทั่วไป แต่เน้นนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา เน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาชีวิตโดยผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรมแสวงหาปัญญาและเมตตาเป็นฐานการดำเนินชีวิต โรงเรียนวิถีพุทธจึงเป็นโรงเรียนที่นำวิถีวัฒนธรรมของชาวไทยส่วนใหญ่แต่เดิมา ที่มุ่งเน้นให้ผู้ศึกษาเข้าใจชีวิตที่แท้จริง และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยอาศัยระบบการศึกษาตามหลักพุทธ รวม 3 ประการ คือ ไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา มาใช้ในการฝึกอบรมให้ครอบคลุมการดำเนินชีวิตทุกด้านสู่การพัฒนาที่สมบูรณ์ได้

จินตนา สินธุ์พันธ์ประทุม (2549: 5-10) ได้ให้ความหมายของโรงเรียนวิถีพุทธไว้ว่า “โรงเรียนวิถีพุทธ คือโรงเรียนที่จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนโดยองค์รวม ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านมุมมองชีวิต ด้วยปัญญาความคิดที่เฉลียวฉลาดรู้เท่าทัน รวมทั้งด้านการดำเนินชีวิตอื่น ๆ ที่เน้นการกิน อยู่ ดี พังเป็นวิถีชีวิตที่เป็นธรรมชาติ เป็นการดำรงชีวิตที่ถูกต้องและเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง โดยใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานและการบริหารจัดการในโรงเรียน การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อพัฒนาเยาวชนไทยทั้งพฤติกรรม จิตใจและปัญญา ตามหลักไตรสิกขา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่จะนำครู อาจารย์ บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน ให้มาร่วมมือกันดูแลเอาใจใส่นักเรียน ตลอดจนช่วยกันเป็นกัลยาณมิตรและสร้างสรรค์ให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่า โดยมีเป้าหมาย คือการพัฒนาเด็กให้เป็นเด็กเก่ง เด็กดี และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข สามารถเรียนรู้และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้”

วิศาล เครือคล้าย (2550: 1-2) ได้ให้ความหมายโรงเรียนวิถีพุทธไว้ว่า คือโรงเรียนปกติทั่วไปที่นำหลักธรรมทางศาสนามาประยุกต์ใช้ หรือใช้นวัตกรรมที่เรียกว่า “โรงเรียนวิถีพุทธ” มุ่งการพัฒนาผู้เรียนให้มีพื้นฐานสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยใช้หลักธรรมในการบริหารโรงเรียน คือหลักทศพิธราชธรรม สำหรับการปกครองและหลักธรรมมาภิบาลสำหรับการบริหาร โดยดำเนินการให้เป็นรูปธรรมและพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมด้วยกระบวนการเรียนรู้ 3 ด้าน คือด้านความประพฤติ (ศีล)ด้านจิตใจ (สมาธิ) และด้านความรู้ความเข้าใจ (ปัญญา) เรียกว่า ไตรสิกขา เพื่อพัฒนาผู้เรียน 4 ด้าน คือ พัฒนาการทางกาย (กายภาวนา) พัฒนาการทางสังคม (ศีลภาวนา) พัฒนาการทางจิต (จิตภาวนา)และ พัฒนาการทางปัญญา (ปัญญาภาวนา)

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพของเด็กและเยาวชน โดยใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนา มาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมที่สำคัญ คือด้านความประพฤติ (ศีล)ด้านจิตใจ (สมาธิ)ด้านความรู้ ความเข้าใจและการปฏิบัติต่อความรู้ (ปัญญา) ซึ่งตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานของโรงเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ให้ถึงพร้อมสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยภาวนา 4 คือ พัฒนาการทางกาย พัฒนาการทางสังคม พัฒนาการทางจิต และ พัฒนาการทางปัญญา บนพื้นฐานของธรรมชาติ

“สู่การกิน อยู่ ดู ฟังเป็น” ดังนั้นโรงเรียนวิถีพุทธ จึงหมายถึง โรงเรียนระบบปกติทั่วไป ที่เน้นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารและการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษาเน้นรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ ทำให้ผู้เรียน กิน อยู่ ดู และ ฟังเป็น

1.3 กรอบความคิดรูปแบบโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา

วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวไทยได้รับการกล่อมเกลาจากคำสอนของพระพุทธศาสนา ตั้งแต่ยุคแรกของประวัติศาสตร์ชาติไทยจนกล่าวได้ว่าวิถีพุทธ คือ วิถีวัฒนธรรมของชาวไทยส่วนใหญ่ จนมีความเป็นเอกลักษณ์ที่ทั่วโลกตระหนักและให้การยอมรับ พุทธธรรมหรือพุทธศาสนารับรององค์ความรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้ศึกษาเข้าใจธรรมชาติของโลกและชีวิตที่แท้จริง และฝึกให้ผู้ศึกษาสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ตั้งแต่ระดับการดำเนินชีวิตประจำวันของคนทั่วไป คือ การกิน อยู่ ดู ฟัง จนถึงระดับการดำเนินชีวิตของนักบวชผู้มั่งมีชีวิตที่บริสุทธิ์ และในทุกระดับยังผลให้ผู้ศึกษาเองมีความสุขพร้อม ๆ กับช่วยให้คนรอบข้างและสังคมมีความสุขพร้อมกันไปด้วยอย่างชัดเจน

พุทธธรรมมีกรอบการพัฒนาหลักเป็นระบบการศึกษา 3 ประการ เรียกว่าไตรสิกขา คือ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา ที่เรียกสั้น ๆ ว่า ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นการฝึกหัดอบรม เพื่อพัฒนากาย ความประพฤติ จิตใจ และปัญญา ไตรสิกขานี้เป็นการศึกษาที่ครอบคลุมการดำเนินชีวิตทุกด้านและทุกวัย อีกทั้งมีความง่ายยาก ตั้งแต่เรื่องเบื้องต้นทั้งของเด็กและผู้ใหญ่ จนถึงเรื่องละเอียดซับซ้อนที่ยากจะหาองค์ความรู้อื่นใดมาเทียบได้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548: 9-11)

การศึกษาของกุลบุตรกุลธิดาและผู้ใหญ่ทั้งหลายในอดีตอันยาวนานของไทย มีฐานจากการใช้พุทธธรรมมาอบรมสั่งสอน แต่อาจไม่มีระบบของการศึกษาบังคับอย่างในยุคปัจจุบัน แม้ในปัจจุบันจะมีการศึกษาภาคบังคับแก่คนส่วนใหญ่ แต่ก็มิได้นำเอาพุทธธรรมมาเป็นฐานของการศึกษา แต่หาระบบและองค์ความรู้ตามโลกนิยมโดยมีฐานจากประเทศตะวันตกมาเป็นแกนในการจัดการศึกษา ทำให้พุทธธรรมเองเริ่มห่างเหินจากชีวิตของคนไทยยุคปัจจุบันมากขึ้น ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายในความล้ำค่าของพุทธธรรม และในความเป็นสมบัติของชาติซึ่งได้ก่อร่างสร้างฐานของวัฒนธรรมไทยมาแต่อดีต

ด้วยคุณค่าอันอนันต์ขององค์ความรู้ในพุทธธรรมและระบบไตรสิกขาที่ชัดเจนในการให้การศึกษาค้นคว้าผู้เรียนทุกวัย ทางกระทรวงศึกษาธิการจึงมีแนวความคิดที่จะส่งเสริมให้สถานศึกษานำระบบของพุทธธรรมมาประยุกต์จัดกับระบบการเรียนการสอนในสถานศึกษาปัจจุบัน เพื่อพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนด ที่มีคุณสมบัติของการเป็นคนที่ดี เก่ง มีความสุขอย่างแท้จริง อันเป้าหมายแท้ของพุทธธรรมอยู่แล้ว ให้มีความชัดเจนขึ้น โดยผ่านการดำเนินงานของ “โรงเรียนวิถีพุทธ” อันจะเป็นตัวอย่างที่จะขยายผลสู่การพัฒนาในโรงเรียนอื่นๆในวงกว้างต่อไป

รูปแบบโรงเรียนวิถีพุทธ

ลักษณะจุดเน้น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548: 12-14)

โรงเรียนวิถีพุทธเป็นสถานศึกษาในระบบปกติที่นำหลักพุทธธรรมหรือองค์ความรู้ที่เป็นคำสอนในพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้น โดยมีจุดเน้นที่สำคัญ คือ การนำหลักธรรมมาใช้ในระบบพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา ซึ่งเป็นการเรียนการสอนในภาพรวมของหลักสูตรสถานศึกษา หรือ การจัดเป็นระบบวิถีชีวิตของผู้เรียนเป็นส่วนใหญ่ โดยนำไปสู่จุดเน้นของการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถ กิน อยู่ ดู ฟัง เป็น คือ ใช้ปัญญาและประโยชน์แท้จริงต่อชีวิตและการจัดดำเนินการของสถานศึกษาจะแสดงถึงการจิตสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ (ปรโตโฆสะ) ที่เป็นกัลยาณมิตรเอื้อในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ด้วยวิถีวัฒนธรรม แสวงปัญญา ทั้งนี้การพัฒนาผู้เรียนดังกล่าวจัดผ่านระบบไตรสิกขา ที่ผู้เรียนได้ศึกษาปฏิบัติอบรม ทั้งศีลหรือพฤติกรรมหรือวินัยในการดำเนินชีวิตที่ต้งามสำหรับตนและสังคม สมาธิหรือด้านการพัฒนาจิตใจที่มีคุณภาพ มีสมรรถภาพมีจิตใจที่ตั้งมั่นเข้มแข็งและสงบสุขและมีปัญญาที่มีความรู้ถูกต้องมีศักยภาพในการคิด การแก้ปัญหาที่แยบคาย (โยนิโสมนสิการ) โดยมีครูและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกัลยาณมิตรสำคัญ ที่รักและปรารถนาดี ที่จะพัฒนาผู้เรียนอย่างดีที่สุดด้วยความเพียรพยายาม ระบบพัฒนาผู้เรียนด้วยไตรสิกขานี้ อาจแสดงแนวคิดได้ภาพประกอบ 2 ต่อไปนี้

ปัญญา ปรีชาญาณ

ความรู้ เข้าใจ เหตุผล การเข้าถึงความจริง รวมทั้งความเชื่อทัศนคติ ค่านิยมและแนวคิดต่างๆ เพื่อใช้เป็นตัวแก้ปัญหา เป็นตัวปรับจัดทุกอย่าง ทั้งพฤติกรรมและจิตใจ ให้ลงตัว พอดี และเป็นตัวนำไปสู่จุดมุ่งหมายแห่งสันติสุข และความมีอิสรภาพ

จิตใจ

ได้แก่ คุณธรรม ความรู้สึก แรงจูงใจ และสภาพจิตใจ โดยมีเจตจำนงเป็นตัวชี้นำพฤติกรรม มีผลต่อความมั่นคงในความต้งาม ความสดชื่นบานและความสุข

พฤติกรรม

มุ่งสร้างพฤติกรรมความเคยชินที่ดี สัมพันธ์อย่างเกื้อกูลกับสังคม สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งสร้างสรรค์ทั้งหลายจะส่งผลให้เกิดสภาพจิตใจที่ต้งาม มีความสุขพร้อมทั้งเอื้อต่อการแยกแยะและรับรู้ข้อมูลความรู้ การคิดสร้างสรรค์ ทำให้ปัญญาเจริญงอกงาม

ภาพประกอบ 2 สรุปรูปแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต)

ที่มา:กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ: หน้า 14

1.4 การบริหารจัดการโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา

โรงเรียนวิถีพุทธ เป็นการดำเนินการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา อย่างบูรณาการผ่านการพัฒนา “กิน อยู่ ดู ฟังเป็น ” ดังนั้นการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ จึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน

พระมหาพงศ์รินทร์ จิตวิโส (2546: 1-3) กล่าวถึงการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษาว่า การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธต้องจัดระบบบริหารจัดการทั้งองค์การ ให้ใช้ธรรมมาธิปไตย เพราะเป็นหลักธรรมที่ใหญ่กว่า อัตตา (ตัวตน) สมัครสมานสามัคคีด้วยสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริย และสมานัตตา ร่วมกับสาราณียธรรม 6 (ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึก) สืบต่อองค์การมิให้เสื่อมทรามด้วยอธิปไตย 7 ซึ่งประมวลได้เป็นข้อๆ ดังนี้

- 1.หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์
- 2.พร้อมทำกิจไม่เกี่ยง ก่อน-หลัง
- 3.ตั้งมั่นในหลักการไม่หาญนัก
- 4.เคารพรัก พระ ปราชญ์ ผู้เฒ่าผู้ใหญ่
- 5.คุ่มกันภัย มวลหมู่มิให้หวั่นหวาด
- 6.รักในชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ศูนย์รวมใจ
- 7.ส่งเสริมให้คนดี มีกำลัง นำสังคม

สมจิต โพธิ์จุมพล (2548: 82 - 83) กล่าวว่า การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ จะบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1.ผู้บริหารสถานศึกษา ครู จะต้องเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ ปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ มีความศรัทธา ประพฤติปฏิบัติตามหลักของพุทธศาสนา โดยเฉพาะศีลห้า ซึ่งเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์และชุมชน การบริหารจัดการศึกษา ต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่น บ้าน วัด โรงเรียน เข้ามามีส่วนร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ จัดทำหลักสูตร ปรับปรุงภูมิทัศน์และปรับปรุงกายภาพและสิ่งแวดล้อม

2.สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการสอนตามหลักไตรสิกขาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันทุกช่วงชั้น มีการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง ด้วยวิธีหลากหลาย รวมทั้งส่งเสริมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติกิจกรรมทางพุทธศาสนาร่วมกับพระสงฆ์ ชุมชนอย่างต่อเนื่อง

กระทรวงศึกษาธิการ (2548: 61-63) ได้กำหนดการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธทั้งในระดับชาติ และระดับโรงเรียน จะยึดหลักการพัฒนา ดังนี้

การบริหารโครงการระดับชาติ จะมีกิจกรรมหลัก ได้แก่

- 1.สร้างความเข้าใจแก่ผู้บริหารโรงเรียน และผู้รับผิดชอบโครงการ
- 2.ผลิตสื่อ เอกสาร วิดีทัศน์ เพื่อเผยแพร่แนวคิดและตัวอย่างการดำเนินงานโรงเรียน

วิถีพุทธ

3.สร้างความเข้าใจแก่ครู ทั้งในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการวิถีพุทธ และการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะต่างๆ

4.นิเทศ เยี่ยมเยียน ประเมินผลการดำเนินงาน

5.สัมมนาเพื่อสะท้อนประสบการณ์ผลการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการปรับปรุงการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น

การบริหารโครงการระดับโรงเรียน จะมีกิจกรรมหลัก ได้แก่

1.ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เช่น ครูและบุคลากรทุกคน ผู้ปกครอง นักเรียน องค์กรสงฆ์ที่สถานศึกษาจะขอความอนุเคราะห์ ฯลฯ

2.ปรับสภาพบรรยากาศของสถานศึกษาตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ

3.ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ โดยสอดแทรกหลักธรรมในการเรียนรู้ทุกสาระการเรียนรู้

4.ปรับปรุงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการโรงเรียนวิถีพุทธ

5.นิเทศ เยี่ยมเยียน ชื่นชมให้กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานและปรับปรุงการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น

6.ร่วมสัมมนาเพื่อรับฟังประสบการณ์ การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาอื่นๆเพื่อนำมาปรับกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษาตนเองต่อไป

จากที่กล่าวมาพบว่า การบริหารงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจะต้องร่วมมือร่วมใจกันนำพาให้การจัดการศึกษาพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อย่างแท้จริง

1.5 การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ

จากแนวคิดตามหลักพุทธศาสนามีหลาย ๆ แนวคิดที่ตรงกับการพัฒนาเยาวชนโดยการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ ดังนี้

พระธรรมปิฎก (2546: 1-2) ได้กล่าวถึงเรื่องโรงเรียนแนวพุทธไว้ว่า มองได้ 2 แง่ คือ

1.การมองเห็นว่าคนไทยที่เป็นชาวพุทธ เช่น เด็กนักเรียนที่ชื่อว่าชาวพุทธแต่ไม่รู้เรื่องพระพุทธศาสนาและประเพณีดีตนไม่สมกับความเป็นชาวพุทธ ทำอย่างไรจะให้เด็กนักเรียนเหล่านี้ได้เรียนรู้เรื่องพระพุทธศาสนาและประเพณีดีตนเป็นชาวพุทธที่ดี หรือสมกับความเป็นชาวพุทธได้

2.การมองการจัดการศึกษาแนวพุทธ ซึ่งหมายถึงตัวแนวคิด หรือหลักการในการจัดการศึกษาที่สัมพันธ์กับการมองชีวิตมนุษย์กับธรรมชาติทั้งหมด เป็นการพูดถึงตัวหลักการเหมือนกับเราพูดถึง การจัดการศึกษาตามแนวคิด ของจอห์นดิวอี้ (John Dewey) หรือ เปสตาลอซซี (Pestalozzi) หรือ รูสโซ (Rousseau)ซึ่งพระพุทธรเจ้าได้ตรัสไว้ว่าพระพุทธรเจ้าจะอุบัติขึ้นหรือไม่ ความจริงก็มีอยู่ตามธรรมดาของมัน พระพุทธรเจ้าทรงพบความจริงนั้นแล้วนำมาเปิดเผยแสดง การจัดการศึกษาที่เรียกว่าแนวพุทธก็คือ การจัดการตรงตามความเป็นจริงของธรรมชาติเท่านั้นเอง กล่าวคือ ทาง

พระพุทธศาสนาถือว่าพระพุทธเจ้าไม่ได้บัญญัติอะไรขึ้นเอง ไม่ได้มาสั่งการอะไร แต่พระองค์ทรงค้นพบความจริงของธรรมชาติแล้วก็มาสอนตามนั้น เพราะฉะนั้นเรื่องของพระพุทธศาสนาจึงเป็นเรื่องธรรมดาของธรรมชาติและไม่มีแบ่งแยกว่าเป็นศาสนาไหนๆ

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547: อนุโมทนา) ยังกล่าวอีกว่าโรงเรียนแนวพุทธซึ่งบอกในตัวเองว่าเป็นสถานศึกษาที่ดำเนินการในทางพุทธะ คือ ท่านผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ซึ่งความรู้ ความตื่น ความเบิกบานเป็นลักษณะ 3 ด้านของแกนอันเดียว คือ ปัญญา ที่พัฒนาประณีตยิ่งขึ้นไป ในจิตใจดีงาม สุขสดใส มีพลังเข้มแข็งด้วยสมาธิ โดยมีการสื่อสารและพฤติกรรมที่สัมพันธ์อย่างเกื้อกูลกับเพื่อนมนุษย์และสิ่งแวดล้อมเป็นฐานรองรับสนับสนุน ทำให้เกิดการพัฒนาศึกษา 3 ด้าน บูรณาการเป็นไตรสิกขา

จากแนวคิดดังกล่าวนำไปสู่หลักการสอนดังนี้ (ทิตินา แคมณี. 2550)

1. การสอนเพื่อให้บุคคลเข้าถึงความจริงสูงสุดนั้นก็คือ การสอนให้บุคคลขจัดกิเลสตัณหาของตน โดยการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา

2. การสอนให้บุคคลเกิด ศีล สมาธิ ปัญญาได้ต้องจัดปัจจัยเกื้อหนุนที่สำคัญให้แก่บุคคลนั้น ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมที่จูงใจให้เกิดศรัทธา การจัดให้มีกัลยาณมิตรที่สามารถจูงใจให้บุคคลเกิดศรัทธาและการจัดกระบวนการคิดโดยแยกคายพระราชวรมุณี (อ้างถึงในพิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์และคณะ. 2544: 125) กล่าวถึงหลักไตรสิกขาหรือหลักการศึกษา 3 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. การฝึกฝนอบรมในด้านความประพฤติ ระเบียบวินัย ความสุจริตทางกาย วาจา และสมรรถภาพของจิต เรียกว่า อริศีลสิกขา

2. การฝึกฝนอบรมทางจิตใจ การปลูกฝังคุณธรรมสร้างเสริมคุณธรรมและสมรรถภาพทางจิต เรียกว่า อริจิตตสิกขา

3. การฝึกฝนอบรมทางปัญญาให้เกิดความรู้ เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้เท่าทันโลกและชีวิตจนสามารถทำจิตใจให้บริสุทธิ์หลุดพ้นจากความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งต่างๆ ดับกิเลส ดับทุกข์ได้ เป็นอยู่ด้วยจิตใจอิสระ ผ่องใสเบิกบาน เรียกว่าอริปัญญาสิกขา

หลักการการศึกษา 3 ประการนี้ จัดวางขึ้นโดยอาศัยหลักปฏิบัติที่เรียกว่า วิธีแก้ปัญหของอารยชนหรืออริยมรรค แปลว่าทางดำเนินสู่ความดับทุกข์ที่ทำให้เป็นอริยชน ได้แก่ มรรคมีองค์ 8 คือ สัมมาทิฏฐิ (เห็นชอบ) สัมมาสังกัปปะ (ดำริชอบ) สัมมาวาจา (วาจาชอบ) สัมมากัมมันตะ (กระทำชอบ) สัมมาอาชีวะ (อาชีพชอบ) สัมมาวายามะ (พยายามชอบ) สัมมาสติ (ระลึกชอบ) และสัมมาสมาธิ (จิตมั่นชอบ)

สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (2547: 13) กล่าวว่า โรงเรียนวิถีพุทธเป็นโรงเรียนที่แก้ปัญหาในเรื่องความเสื่อมทางศีลธรรมโดยใช้หลักพุทธปรัชญาซึ่งนำเอาหลักไตรสิกขามาใช้ในการจัดการศึกษา เริ่มจากพื้นฐานการฝึกชีวิตในเรื่องการกิน การเล่น การดู การฟัง ให้รู้เท่าทัน และไม่หลงใหลไปตามกระแสนิยมที่ผิดๆ รู้จักแยกแยะอย่างผู้มีปัญญา มีศีลซึ่งเป็นไปเพื่อการไม่เบียดเบียน มีจิตใจแน่วแน่มั่นคง ไม่ฟุ้งซ่านไปตามกระแสนิยม ก็คือการมีสมาธิ ในการทำ

กิจกรรมต้องเน้นพึ่งตนเองได้มีความขยัน อดทน มีความซื่อสัตย์ กตัญญูรู้หน้าที่ มีระเบียบวินัย มีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อน ครู โรงเรียนต้องทำหน้าที่ประสานกับบ้านในการจัดการศึกษาให้แก่บุตรหลานของตน การจัดโรงเรียนแนวพุทธในปัจจุบันมีอยู่ 2 แบบ คือ

(สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ. 2547: 13)

1. จัดตามวัฒนธรรมเอื้อ หมายถึง จัดตามที่อยู่กันมา สืบกันมา หรือรู้ตามกันมา

2. จัดตามหลักกลุ่มสาระของพระพุทธศาสนา คือ เมื่อมีการศึกษาแล้วก็นำวิธีการต่างๆไปปรับให้เหมาะสมกับตนเอง สภาพแวดล้อมหรือท้องถิ่นซึ่งอาจแตกต่างกัน โดยจัดการศึกษาตามหลักการ ดังนี้

1) เป็นการศึกษาที่มีทัศนคติ มีความรู้ ความเข้าใจจากฐานของความจริง ตามธรรมชาติ โดยเริ่มจากโรงเรียนต้องเริ่มต้นจากการสร้างระบบความคิดเห็นที่ถูกต้องตามความเป็นจริง ต้องให้การศึกษอบรมทั้งในด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญาตามความเหมาะสมโดยไม่ลำเอียงซึ่งสิ่งเหล่านี้ จะทำให้เกิดพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ กาย ศิล จิต และปัญญา หรือที่เรียกว่า ภาวนา 4 ซึ่งจะให้นักเรียนพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์ที่ฝึกได้และจำเป็นต้องฝึก ดังนั้นระบบการศึกษาที่ถูกต้องเหมาะสม เป็นสิ่งจำเป็นและมีคุณค่า ซึ่งมีความแตกต่างอย่างหลากหลาย มีความสามารถและการเรียนรู้ในระดับที่แตกต่างกันออกไป ในการจัดการศึกษาต้องรองรับความแตกต่างที่หลากหลายในเรื่องของความสนใจ ความถนัด และเปิดโอกาสให้ทุกคนเรียนรู้ฝึกตน และต้องพิจารณาการประเมินผลเชิงพัฒนาการตั้งแต่เริ่มกระบวนการมิใช่พิจารณาเฉพาะผลลัพธ์เท่านั้น

2) ต้องตระหนักว่าทุกคนต่างอยู่ในฐานะที่ต้องเรียนรู้ นั่นคือไม่เพียงให้การอบรมแต่เฉพาะเด็กเท่านั้น แต่ต้องครอบคลุมรวมถึงทุกคนที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ระดับผู้บริหาร ครู บิฑามารดา มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องฝึกฝนพัฒนาตนเป็นต้นแบบและสามารถเรียนรู้ไปด้วยกันทั้งเด็กและผู้ใหญ่ โดยคาดว่าเมื่อระบบวิถีพุทธสมบูรณ์ ทุกคนในระบบจะมีการเรียนรู้หลักการและก้าวหน้าขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับพระพุทธศาสนาที่สอนให้เราเรียนรู้ทั้งปริยัติและปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การบรรลุผลที่เป็นจริงได้

3) ทุกคนต้องอยู่ในฐานะที่เป็นกัลยาณมิตร คือ มีความหวังดีช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ทั้งทางวัตถุและจิตใจ ทางโลกและทางธรรม ทางจิตใจคือช่วยส่งเสริมให้กำลังใจซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้พัฒนาตนให้ดียิ่งขึ้น ผู้บริหารต้องเป็นกัลยาณมิตรกับครู ครูเป็นกัลยาณมิตรกับนักเรียนและนักเรียนก็เป็นกัลยาณมิตรแก่กัน รวมทั้งเป็นกัลยาณมิตรให้กับคนทั้งระบบ

ทิศนา แคมณี (2550: 164) นำเสนอแนวคิดในการจัดการสอนที่จะเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ไว้ 2 ประการ คือ

1) การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และการปฏิบัติโดยเหมาะสมของครู หรือผู้ให้ความรู้ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อถือศรัทธาและความสนใจที่จะเรียนรู้

2) กระบวนการคิดโดยแยกคาย (โยนิโสมนสิการ) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญ เพราะเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดปัญญา การฝึกกระบวนการคิดโดยแยกคาย จึงเป็นสิ่งที่ควรจัดให้แก่ผู้เรียนในการเรียนการสอน

วิจิตร ศรีสอาน (2550: 43-45) กล่าวว่า กระทรวงศึกษาธิการได้นำเสนอยุทธศาสตร์การเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทย 4 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ปลุกจิตสำนึก สร้างเจตคติ ปรับพฤติกรรม ด้วยการสร้างวัฒนธรรมสถานศึกษา/องค์กร ส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ปรับกระบวนการเรียนรู้หาต้นแบบสืบทอด ด้วยการ พัฒนาหลักสูตร สื่อ คู่มือ กระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล พัฒนาครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา และแกนนำ/ผู้สนใจ ส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาวิจัยและพัฒนานวัตกรรม จัดทำแผนที่ความดี แลกเปลี่ยนเรียนรู้เผยแพร่ความดี สรรหาและประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เครือข่าย ขยายผล บ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน ด้วยการแสวงหาแกนนำ บ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน สร้างระบบเครือข่ายโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน ขยายเครือข่ายคุณธรรมทุกภาค และเผยแพร่งานคุณธรรมนำความรู้

ยุทธศาสตร์ที่ 4 กำกับ ติดตาม ประเมินผล ด้วยการส่งเสริมให้มีการกำกับ ติดตามและประเมินผลเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุข โดยการเร่งรัดปฏิรูปการศึกษายึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนัก สำนึกในคุณค่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนาและสถาบันการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550: 21-23) กล่าวว่า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งเสริม สนับสนุนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาทุกแห่ง เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมพร้อมทั้งได้กำหนดให้มีสถานศึกษาที่พัฒนาเป็นแบบอย่างเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาอื่น ภายใต้กลยุทธ์การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 สร้างความตระหนักและพัฒนาระบบจัดการความรู้ เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินงานได้มีการสัมมนาผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและศึกษานิเทศก์ เป็นแกนนำในการดำเนินการและพัฒนาระบบจัดการความรู้ในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเป็นระบบ สนับสนุนให้ศึกษานิเทศก์ ครู นักเรียนเขียน “เรื่องเล่าเร้าพลัง”กว่า 3,500 เรื่อง เพื่อถอดบทเรียนจากการทำงาน และจัดตลาดนัดคุณธรรมใน 4 ภูมิภาค เพื่อนำเสนอผลงานคุณธรรมที่เป็นแบบอย่าง โดยมีผลงานดีเด่นที่ได้รับคัดเลือกกว่า 500 ชิ้น

กลยุทธ์ที่ 2 ปรับหลักสูตรและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน เพื่อให้โรงเรียนทุกแห่งสามารถจัดการเรียนการสอนตามกลุ่มสาระได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้ร่วมกับสภาการศึกษาพัฒนาผู้บริหารและครูผู้สอนกว่า 20,000 คน พร้อมทั้งร่วมกับกระทรวงวัฒนธรรม สนับสนุนในการนิมนต์พระไปสอนในโรงเรียนจำนวน 8,297 รูป เพื่อทำหน้าที่เป็นครูสอนศีลธรรมและหน้าที่พลเมืองและสนับสนุนการปฏิบัติงานในสถานศึกษา

กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมการเรียนการสอนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้ร่วมกับสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ พัฒนาและเผยแพร่ หน่วยการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับทุกช่วงชั้น ช่วงชั้นที่ 1 – 2 จำนวน 2 เล่ม ๆ ละ 32,000 เล่ม ช่วงชั้นที่ 3 – 4 จำนวน 2 เล่ม ๆ ละ 12,000 เล่ม ทั้งยังได้รับการสนับสนุนจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด มหาชน พัฒนาหนังสือเรียนและหนังสืออ่านประกอบเพื่อเผยแพร่ไปยังโรงเรียนทุกแห่ง

กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธให้เป็นแบบอย่าง โดยติดตามสนับสนุนโรงเรียนวิถีพุทธที่มีประมาณ 18,523 แห่งทั่วประเทศให้เป็นต้นแบบของการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้หลัก ศีล สมาธิ ปัญญา โดยบูรณาการสู่การเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระและในวิถีชีวิตของนักเรียน และได้ร่วมกับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 178 ทีม จำนวน 1,424 รูป/คน เพื่อพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธเป็นรายโรงเรียน พร้อมผลิตสื่อพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ 25,000 ชุด ซึ่งจะส่งผลให้เกิดโรงเรียนต้นแบบเพิ่มขึ้นอีก 3,000 โรงเรียน

กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมการเรียนการสอนคุณธรรม จริยธรรมในกลุ่มสาระอื่นๆ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดย 1) กิจการลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี ได้สนับสนุนการพัฒนาผู้บังคับบัญชาลูกเสือตามหลักสูตรต่างๆ ประมาณ 3,000 คน จัดชุมนุมลูกเสือในพื้นที่ ที่มีเยาวชนเข้าร่วมกว่า 400,000 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สามารถพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาทุกแห่งและครูทุกคนให้เป็นผู้บังคับบัญชาลูกเสือ เป็นเจ้าภาพการจัดชุมนุมลูกเสือไทย มาเลเซีย จำนวน 2,000 คน 2) การจัดค่ายคุณธรรมเพื่อส่งเสริมให้เยาวชนไทยทำความดีถวายในหลวง ด้วยการนำเยาวชน 78,320 คนเข้าค่ายฤดูร้อนและสนับสนุนให้กลับไปทำโครงการทำความดีถวายในหลวง ส่งผลให้เกิดโครงการจากความคิดของนักเรียน 14,240 โครงการ ซึ่งสามารถเป็นแบบและเผยแพร่ได้ อาทิ โครงการรักษนวลสงวนตัว โครงการบริโภคด้วยปัญญา โครงการรักษัสดัว โครงการรักษัสิ่งแวดล้อม ฯลฯ 3) ดนตรีนาฏศิลป์ จัดอบรมครูผู้สอนดนตรีและนาฏศิลป์ 356 คน จากทุกเขตพื้นที่การศึกษา จัดการประกวดขับร้องเพลงประสานเสียงและการแสดงละครคุณธรรมในระดับภาคและระดับประเทศ มีโรงเรียนส่งเข้าประกวดกว่า 5,000 โรงเรียน 4) ศิลปะเพื่อคุณธรรม ร่วมกับโรงเรียนรุ่งอรุณ พัฒนาครูศิลปะตามหลักสูตร More than Art ให้สามารถบูรณาการกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมในการสอนศิลปะ โดยจัดอบรมครูศิลปะ 525 คน จากทุกเขตพื้นที่การศึกษา และเผยแพร่คู่มือ 2,000 ชุด ทั่วประเทศ 5) โครงการแผนที่ความดี “เยาวชนค้นธรรม นำสื่อความดี”

กลยุทธ์ที่ 5 การแก้ปัญหาพฤติกรรมนักเรียนและเยาวชนนอกโรงเรียน เพื่อแก้ปัญหาพฤติกรรมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง โดยเสริมความเข้มแข็งของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พัฒนา

ระบบส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและสนับสนุนดูแลการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้อื่นๆ

ประเวศ วะสี (2550: 40-42) กล่าวว่า ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทย นั้นประกอบด้วยอริย 3 ก้อนใหญ่ ประกอบด้วย 1) วัฒนธรรม 2) วิทยาศาสตร์ 3) จิตตปัญญาศึกษา จะต้องนำมาประกอบกันและมีอริยก้อนอื่นมาเสริมด้วย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ก้อนที่ 1 ฐานของการเรียนรู้ต้องเป็นฐานวัฒนธรรมการศึกษา/โรงเรียนต้องเข้าไปเชื่อมกับฐานชุมชนให้มากที่สุดเพื่อเข้าไปสู่ฐานวัฒนธรรม เพราะในชุมชนจะมีทุกอย่าง ตั้งแต่การทำงาน การรักษาสุขภาพ สิ่งแวดล้อม ความยุติธรรม การใกล้เคียงความขัดแย้ง และมีคนจำนวนมากในชุมชนทั้งชาวบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน พระ เป็นต้น การกระทำเช่นนั้นได้ โรงเรียนต้องลดเวลาเรียนที่เอาวิชาเป็นตัวตั้งลง ไม่เช่นนั้นจะทำไม่ได้ เรื่องนี้ต้องการ การตัดสินใจเชิงนโยบาย ความกล้าจากผู้บริหารเพื่อให้เด็ก/เยาวชนได้มีโอกาสเรียนรู้ แลกเปลี่ยนกับพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ที่สำคัญคือ ฐานครอบครัว ฐานวัฒนธรรม

ก้อนที่ 2 การมีวิจารณ์ญาณ (ความมีเหตุผล) จากสภาพปัจจุบันที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสาร เด็ก/เยาวชนทุกคนดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ ซึ่งเต็มไปด้วยโฆษณาชวนเชื่อ มีการนำเอาภาพที่ไม่สมควร ฉะนั้นการศึกษาต้องฝึกการใช้วิจารณ์ญาณ ในชีวิตประจำวันได้เห็นอะไร ได้ฟังอะไร เป็นจริงหรือไม่ มีประโยชน์อะไร มีโทษอะไร แล้วเป็นจริงหรือไม่ ต้องฝึกให้ใช้เหตุผล

ก้อนที่ 3 การทำแผนที่ความดีและขยายความดีให้เต็มแผ่นดิน ในแผ่นดินมีคนที่ทำเรื่องความดีอยู่มากมาย มนุษย์ทุกคนมีเมล็ดพันธุ์แห่งความดีอยู่ในหัวใจจะทำให้เกิดพลัง การศึกษาต้องสามารถเปิดการรับรู้ความจริงทั้งหมด และในพื้นที่ที่มีความดีมากไครลงไปในพื้นที่ที่มีกำลังใจ หากนำแนวคิดดังกล่าวมาปรับเข้ากับการจัดการศึกษาของประเทศ เรามีโรงเรียนเป็นฐานอยู่ในทุกชุมชน ตำบลหนึ่งมีโรงเรียนอยู่ 4 -5 โรงเรียน มีวัดอยู่ 4 - 5 วัด การทำแผนที่ความดีจะเชื่อมโยงให้เด็กได้เกิดความภาคภูมิใจในบ้านเกิด เข้าใจท้องถิ่นของตนเอง รู้จักประวัติศาสตร์ ที่มาของหมู่บ้าน บันทึกร่องหมายลงในแผนที่ เกิดเป็นแผนที่ความดี และนำความดีนั้นมาสื่อสารกันเพื่อขยายความดีให้เต็มแผ่นดิน

ก้อนที่ 4 การทำแผนที่ศักยภาพมนุษย์ (Human mapping) เป็นจุดใหญ่พื้นฐานเพราะศีลธรรม คือ การเคารพศักดิ์ศรีคุณค่าความเป็นคนของคนทุกคนอย่างเท่าเทียม ระบบการศึกษาที่ผ่านมาทำให้ขาดตรงนี้ เพราะเมื่อนักเรียนเข้ามาในโรงเรียนจะคิดว่าชาวบ้านไม่มีเกียรติ สถาบันของเรามีเกียรติเพราะเคารพความรู้ในตำรา แต่เราไม่เคารพความรู้ในตัวคน ฉะนั้นการศึกษาจึงเริ่มจากศีลธรรมพื้นฐาน คือ การเคารพศักดิ์ศรีคุณค่าความเป็นคน ที่เป็นรากฐานของสิ่งดีๆ ทั้งปวง เป็นรากฐานของประชาธิปไตย

ก้อนที่ 5 วิทยาศาสตร์บูรณาการ ความเป็นวิทยาศาสตร์ไม่ได้อยู่ที่การท่องวิชาวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์จะเกิดขึ้นในกระบวนการวิทยาศาสตร์ การเรียนรู้ต้องหันมาปรับให้หัดสังเกต หัดบันทึก หัดนำเสนอ ฝึกการฟัง ตั้งสมมุติฐานและตั้งคำถามว่าเกิดจากอะไร มีประโยชน์อะไร และมี

วิธีการอะไร ฝึกหาคำตอบโดยการค้นหนังสือ สืบค้นทางอินเทอร์เน็ต จะได้ความรู้มาก ฉะนั้น วิทยาศาสตร์ต้องไม่เป็นวิชาธรรมดา แต่เป็นวิทยาศาสตร์บูรณาการ

ก่อนที่ 6 จิตตปัญญาศึกษา ซึ่งแปลว่าศึกษาโดยดูจิตของตัวเอง ตรงนี้นำมาเป็นยุทธศาสตร์ ในการขับเคลื่อนคุณธรรมนำความรู้ ควรมีสำนักงานอิสระที่ติดตาม ใช้ความรู้จากการวิจัยที่สามารถขับเคลื่อนสังคมได้ ในปัจจุบันก็คือ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)

ณัฐชยา อุ่นสกุล (2550: 66-73) กล่าวว่า การส่งเสริมให้เยาวชนปฏิบัติศีล 5 ในชีวิตประจำวันอย่างถูกวิธีจะช่วยพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งมีผลถึงคุณภาพชีวิตของเยาวชนและ ความมีสันติสุขของสังคมอย่างยั่งยืน สิ่งสำคัญคือครูผู้สอนจะต้องเข้าใจกระบวนการทัศน์ของเยาวชน หรือคนรุ่นใหม่ และใช้กระบวนการหลังนวยุคสายกลางในการเข้าถึงแก่นของพุทธศาสนา เข้าใจ เจตนาและหลักการสอนของพระพุทธเจ้า เพื่อจัดส่วนเกินที่พอกพูนในหลักธรรมจากกระบวนการทัศน์ นวยุคและให้ผู้เรียนได้เข้าถึงแก่นของพุทธศาสนา ด้วยวิจรณ์ญาณของตน ใช้ปัญญาและสัมมาทิฐิ นำเข้าสู่การปฏิบัติศีล 5 อย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตามสิ่งที่สำคัญไม่แพ้แนวคิดทางปรัชญาก็คือ คุณธรรมจริยธรรมของผู้สอนศาสนาที่สามารถ “พูดอย่างที่ทำ และทำอย่างที่พูด ” ได้อย่างโปร่งใส จริงใจ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะสร้างศรัทธาของผู้เรียนอย่างมาก ความจริงใจ ความเข้าใจ และความเมตตารักใคร่ต่อเยาวชนอย่างแท้จริงก็จะเป็นพลังในการอบรมสั่งสอนเยาวชนและรับมือกับ พฤติกรรมทางจริยธรรมของเยาวชนปัจจุบันอย่างได้ผล

อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา.(2550: 49-51) กล่าวถึง แนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทย ว่า การสอนที่ดีต้องนำความรู้มาเชื่อมโยงกับชีวิตจริงตลอดเวลา ใช้ภาษาอังกฤษคำว่า EDUCATION ซึ่งประกอบไปด้วย

E คือ Enlightenment การรู้แจ้งด้วยตนเอง เกิดปัญญาด้วยตนเอง การศึกษาต้องนำเด็กนักเรียนให้ไปถึงจุดนั้นให้ได้ ให้เขารู้ด้วยตัวของเขาเอง อย่าสอนเขาหมดทุกเรื่อง ทุกวันนี้เราสอนเอาสอนเอาแล้วเด็กท่องจำ แล้วสอบเข้ามหาวิทยาลัย แต่เขาไม่รู้จักปฏิบัติเพราะไม่ได้มาจากปัญญาของเขาเอง มาจากปัญญาของครู เราต้องเสริมสร้างให้เขาเกิดปัญญาด้วยตัวเขาเอง ต้องรู้จักคิดด้วยตัวเอง หากความรู้ด้วยตนเอง ปัญญาจึงจะเกิดขึ้น

D คือ Duty หน้าที่ ต้องสอนให้รู้จักว่าหน้าที่หลักของเขาคือช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ รู้จักเสียสละ อุทิศตน เพื่อส่วนรวม ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ตลอดเวลา

U คือ Understanding เข้าใจตนเอง รู้จักตนเอง ถ้าการศึกษาไม่ได้สอนให้เด็กรู้จักตนเอง การศึกษานั้นก็มีประโยชน์น้อยมาก เขาอาจจะเก่ง วิชาการ สามารถทำอะไรได้มากมาย แต่ไม่รู้จักตัวของเขาไม่มีความสุข เขาจะมีปัญหาเยอะ เขาจะเครียด เพราะเขาหลงทางตลอดเวลา การศึกษาต้องช่วยให้เด็กรู้จักตนเอง

C Character คือ อุปนิสัยที่ดีงาม ถ้าหากคนเรามีการศึกษาสูง เป็นคนเก่งแต่นิสัยแย่มาก เราก็ถือว่าคนคนนี้ไร้การศึกษา เพราะเป้าหมายของการศึกษา คืออุปนิสัยที่ดีงาม เราต้องสร้างคนดี มีนิสัยดี เคารพผู้อื่น นอบน้อมต่อคนอื่น และมีสัมมาคาราวะกับผู้ใหญ่

A Action คือ การเอาไปใช้ การสอนที่ดีต้องนำความรู้มาเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของเด็กตลอดเวลา

T Thanking คือ ใจกตัญญูรู้คุณ ก่อนรับประทานอาหารให้สวดมนต์ขอบคุณพ่อแม่ขอบคุณครูอาจารย์ ขอบคุณธรรมชาติที่ให้อาหาร เพราะต้องการให้เด็กรู้จักขอบคุณตลอดเวลา

I Integrity คือ คนที่มีเกียรติ เราต้องฝึกเด็กให้เป็นคนมีเกียรติ คือมีคำพูด การกระทำ ความคิดสอดคล้องกันเสมอ เพราะจะทำให้เขา มีความซื่อสัตย์ สุจริต และไว้ใจได้ อันนี้สำคัญมาก

O Oneness คือ เราต้องการให้เด็กรู้สึกว่าเขาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่มีการแบ่งแยก แม้ในโรงเรียนมีหลายศาสนา เพื่อปลูกฝังความสามัคคี และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

N Nobility ความสง่างามของมนุษย์ ซึ่งต้องสร้างให้ได้ในเด็กทุกคน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธนั้น คือ การพัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนาและสถาบันการศึกษา ด้วยการสร้างความตระหนักและส่งเสริมการเรียนรู้ การสอนคุณธรรม จริยธรรมในกลุ่มสาระอื่นๆ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาคน พัฒนาหลักสูตร สื่อและการวัดประเมินผล สนับสนุนการศึกษาวิจัยและพัฒนาวัตกรรม จัดทำแผนที่ความดี ประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติ สร้างเครือข่ายบ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน และส่งเสริมการกำกับ ติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โดยฐานของการเรียนรู้ ต้องเป็นฐานวัฒนธรรม สอนให้นักเรียนมีวิจรรย์ญาณ ศึกษาจิตของตนเอง ให้เกิดปัญญา รู้จักเสียสละ อุทิศตน เพื่อส่วนรวม มีอุปนิสัยที่ดีงาม มีความสามัคคี อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

2.การจัดการศึกษาของสำนักงานเขตธนบุรี

กรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาตั้งแต่เริ่มสถาปนาในปี พ.ศ. 2515 ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 โดยรับโอนการจัดการศึกษาจาก 2 หน่วยงาน คือ เทศบาลนครหลวงและองค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพมหานคร ซึ่งหน่วยงานทั้ง 2 ได้ถือกำเนิดเมื่อ พ.ศ. 2514 จากประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 24 และ 25 โดยเทศบาลนครหลวงกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้โดยเทศบาลทั้ง 2 รับโอนการจัดการศึกษามาจากกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อปี 2481 และองค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพมหานคร เป็นการยุบรวม และรับโอนการจัดการศึกษาจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครและองค์การบริหารส่วนจังหวัดธนบุรี โดยองค์การทั้งสองโอนการจัดการศึกษามาจากกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อปี พ.ศ. 2509 การจัดการศึกษาในพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร นับตั้งแต่จัดตั้งโรงเรียนทวยราษฎร์ขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2427 ที่วัดมหรณาราม และขยายออกไปโดยจัดตั้งองค์การรับผิตชอบเป็นกรมศึกษาธิการเมื่อปี พ.ศ. 2430 และเป็นกระทรวงธรรมการเมื่อปี พ.ศ. 2435 นั้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2441 ได้มีโครงการศึกษาเกิดขึ้น โดยแบ่งความรับผิดชอบในกรมศึกษาธิการของกระทรวงศึกษาธิการจัดการศึกษาในกรุงเทพมหานคร และให้กระทรวงมหาดไทยจัดการศึกษาในหัวเมืองร่วมกับพระสงฆ์ ภายหลังได้มีการขยายการศึกษาภาคบังคับออกไปถึงระดับ

ตำบลระหว่างปี พ.ศ. 2454 ถึง พ.ศ. 2474 มีหน่วยงานที่รับผิดชอบการประถมศึกษา 3 กระทรวง (สำนักการศึกษา. 2551ค: 19-23) คือ

1. กระทรวงนครบาล รับผิดชอบจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาในส่วนกลาง
2. กระทรวงมหาดไทย รับผิดชอบจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาในส่วนภูมิภาค
3. กระทรวงธรรมการ ทำหน้าที่ประสานงานให้การศึกษาเป็นไปตามนโยบาย

ปัจจุบันนี้การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักการศึกษา และสำนักงานเขต เป็นอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 89 (21) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 โดยมีการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา จัดอยู่ในรูปของอนุบาลศึกษา โดยเปิดสอนชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1-2 จำนวน 429 โรงเรียน ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครทั้งหมด จำนวน 435 โรงเรียน จัดการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 431 โรงเรียน จากโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครทั้งหมด 435 โรงเรียน ซึ่งตั้งอยู่กระจายทั่วพื้นที่ 50 สำนักงานเขต จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เปิดสอนในโรงเรียนประถมศึกษาของกรุงเทพมหานคร จำนวน 69 โรงเรียน และได้จัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยแยกออกจากโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนมัธยมบ้านบางกะปิ เขตบางกะปิ โรงเรียนมัธยมประชาณีเวศน์ เขตจตุจักร โรงเรียนมัธยมมาคานาวาอุปถัมภ์ เขตสวนหลวง และโรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ เขตประเวศ

2.1 ประวัติสำนักงานเขตธนบุรี

สำนักงานเขตธนบุรีเดิมชื่อว่าอำเภอราชคฤห์ มีฐานะเป็นอำเภอชั้นใน ขึ้นตรงกับกรมนครบาลโดยตรง ตั้งอยู่ในพื้นที่ของวัดราชคฤห์จึงเรียกว่าอำเภอราชคฤห์ ต่อมาได้มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯได้เปลี่ยนชื่ออำเภอราชคฤห์เป็น “อำเภอบางยี่เรือ” เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2549 และวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2549 ได้ประกาศเปิดที่ว่าการเป็นเอกเทศของตัวเอง สาเหตุเปลี่ยนชื่ออำเภอราชคฤห์เป็นอำเภอบางยี่เรือ เพราะภายในสมัยกรุงธนบุรีเป็นราชธานี ประเทศไทยมีการติดต่อกับค้าขายกับประเทศจีน ใ้เรือสำเภาลำเลียงรับ – ส่งสินค้าในบริเวณใกล้เคียงกับวัดราชคฤห์ มีพระญาติของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี 2 คน นำเรือสำเภามาจอดอยู่เป็นประจำ จึงเรียกตำบลนี้ว่า “บางยี่เรือ” คำว่า “ยี่” แปลว่า สอง ในสมัยโบราณมักนิยมเรียกท้องถิ่นหนึ่งๆว่า “บาง” จึงเรียกบริเวณแถบนั้นว่า “บางยี่เรือ” และอำเภอราชคฤห์ตั้งอยู่ในพื้นที่บางยี่เรือ จึงเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอ บางยี่เรือ

ต่อมาได้มีการปรับปรุงระเบียบบริหารราชการ จัดการปกครองท้องถิ่นใหม่ โดยมีอำเภอบางยี่เรือ มีเขตติดต่อกับจังหวัดพระนคร ซึ่งเป็นศูนย์กลางการค้าขายใกล้เคียงกับจังหวัดพระนครตามความนิยมที่เรียกอำเภอที่เป็นที่ตั้งจังหวัด อำเภอเมือง จึงเรียกอำเภอบางยี่เรือว่า อำเภอเมืองธนบุรี จังหวัดธนบุรีเคยเป็นราชธานีมา เพื่อรักษาคำว่า “ธนบุรี” ซึ่งเคยเป็นเมืองหลวง และเพื่อเฉลิมพระเกียรติของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ได้มีพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนนามอำเภอบางยี่เรือเป็น

“อำเภอชนบุรี” เมื่อวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2482 และเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2510 ได้ย้ายที่ว่าการอำเภอมาอยู่ ณ สถานที่แห่งใหม่ ภายในบริเวณวัดเวฬุราชิน ตำบลบางยี่เรือ ตำบลท่าทุกวันนี้ (สำนักงานเขตชนบุรี. 2552: 4 -10)

แนวเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	เขตบางกอกใหญ่ และเขตพระนคร
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	เขตคลองสาน
ทิศใต้	ติดต่อกับ	เขตราษฎร์บูรณะ และเขตบางคอแหลม
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	เขตจอมทองและเขตภาษีเจริญ

สถานภาพประชากร

ประชากรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพ รับจ้าง ค้าขาย และอุตสาหกรรมในครัวเรือน

สถานการศึกษา

ในเขตพื้นที่ของสำนักงานเขตชนบุรีนั้นมีโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ซึ่งจำแนกได้ ดังนี้

1.โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร	17	แห่ง
2.โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา	4	แห่ง
3.โรงเรียนเอกชน	20	แห่ง
4.มหาวิทยาลัยระดับอุดมศึกษา	2	แห่ง

สำนักงานเขตชนบุรี มีโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่รับผิดชอบอยู่ จำนวน 17 โรงเรียน ซึ่งมี จำนวนผู้บริหาร ครู และนักเรียนจำนวนจากข้อมูลสถิตินักเรียน และข้าราชการ สังกัด กรุงเทพมหานคร (สำนักงานเขตชนบุรี. 2552: 9) รวมทั้งสิ้น ดังนี้

จำนวนผู้บริหาร	รวมทั้งสิ้น	29	คน
จำนวนครูผู้สอน	รวมทั้งสิ้น	300	คน
จำนวนนักเรียน	รวมทั้งสิ้น	7,150	คน

ซึ่งในจำนวน 17 โรงเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบนั้น ได้รับการส่งเสริมให้ดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ทั้ง 17 โรงเรียน

2.2 การบริหารจัดการศึกษาของเขตชนบุรี

สำนักงานเขตชนบุรี นั้นมีนโยบายส่งเสริม สนับสนุนและประสานงาน ให้โรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่จัดการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายของกรุงเทพมหานครและมาตรฐานการศึกษาชาติโดยประสาน ตรวจสอบ กลั่นกรองงานด้านการบริหารงานบุคคลและสวัสดิการของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่ เพื่อนำเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น วิเคราะห์ข้อมูลประชากรวัยเรียนเพื่อการวางแผนการรับนักเรียนแต่ละระดับ ตรวจสอบและจัดทำบัญชีรายชื่อเด็กอายุถึงเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับส่งให้โรงเรียนที่รับผิดชอบในพื้นที่เขตเพื่อเตรียมการรับนักเรียน ประสาน ติดตาม สรุปผลการรับเด็กเข้าเรียนของโรงเรียนในพื้นที่เขต

รวบรวม ศึกษา วิเคราะห์ กลั่นกรอง ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา เพื่อนำเสนอผู้อำนวยการเขต ให้บริการข้อมูลสารสนเทศและประชาสัมพันธ์เผยแพร่เกี่ยวกับงานการศึกษาของสำนักงานเขต วางแผนและดำเนินงานในการระดมทรัพยากรแหล่งสนับสนุน ประสานและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแหล่งทรัพยากรที่สนับสนุนการจัดการศึกษาทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมการจัดสวัสดิการในโรงเรียน การส่งเสริมการพิทักษ์สิทธิเด็กและเยาวชน การคุ้มครองสิทธิของนักเรียน สำรวจและจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้สิ่งแวดล้อมทางการศึกษาและภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริม การพัฒนาศักยภาพ และประสานการใช้ประโยชน์แหล่งการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียน ส่งเสริม สนับสนุน การสรรหาและแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่และประเมินผลการปฏิบัติงานในหน้าที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประสานการสำรวจข้อมูล ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส เด็กความสามารถพิเศษกับสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการด้านภารกิจของศูนย์วิชาการ ดำเนินการด้านการเงิน งบประมาณและการจัดหาพัสดุครุภัณฑ์และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย (สำนักงานเขตธนบุรี. 2552: 19 -21)

จากอำนาจดังกล่าวข้างต้นสำนักงานเขตธนบุรีฝ่ายการศึกษาจึงมีนโยบายที่ส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการและการดำเนินงานของโรงเรียนในสังกัดทั้ง 17 โรงเรียน โดยมีแนวทางพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเขตธนบุรี ดังรายละเอียดต่อไปนี้ 1) ด้านผู้เรียน ได้ส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะด้านวิชาการและทักษะพื้นฐานด้านอาชีพที่สนองความต้องการของชุมชน พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์โดยกำหนดไว้ในวิสัยทัศน์และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนทั้ง 17 โรงเรียน พัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้อยู่ในระดับที่ดีขึ้นทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองโดยการศึกษา ค้นคว้า จากแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน ปลูกฝังนิสัยรักการอ่านอย่างต่อเนื่องและพัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ โดยการจัดให้มีชมรมเพื่อพัฒนาความสามารถของตนเองและส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการแสดงออกที่ถูกต้อง 2) ด้านครูผู้สอน ได้ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ การวิเคราะห์หลักสูตร การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการทุกกลุ่มสาระ การสอนแบบโครงงานและการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและสามารถใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยประกอบการเรียนการสอนให้มากขึ้นและส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อนำมาแก้ปัญหาด้านการเรียนการสอนให้มากขึ้น พัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู มุ่งเน้นการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดนอกกรอบด้วยวิธีการทางตรรกศาสตร์ให้เป็นรูปธรรมชัดเจน ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูสร้างนวัตกรรมใหม่ๆและทันสมัยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ 3) ผู้บริหาร ได้ส่งเสริมให้ดำเนินการบริหารโดยใช้หลักวิถีพุทธและเศรษฐกิจพอเพียงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนในด้านการระดมทรัพยากรในด้านการบริหารงานอย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและท้องถิ่น ประสานความร่วมมือกับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยการเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาเป็นภูมิปัญญาและมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่โรงเรียน

จัดขึ้น และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าและแหล่งเรียนรู้ พร้อมทั้งนำข้อมูลจุดด้อย ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขจากรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ 17 โรงเรียนมาเป็นแนวทางในการพัฒนาแก้ไขและปรับปรุงให้บรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (สำนักงานเขตธนบุรี. 2552: 17 - 19)

นอกจากนี้ทางสำนักงานเขตได้ส่งเสริมสนับสนุนการนำระบบโรงเรียนวิถีพุทธมาสู่โรงเรียนในสังกัดทุกโรงเรียน ตามนโยบายของกรุงเทพมหานครที่พยายามส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาในสังกัดทุกโรงเรียนเข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ เพราะเห็นว่าการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธจะสามารถพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม โดยเน้นรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อพัฒนานักเรียนทั้งด้านกาย สติปัญญา จิตใจ และสังคม ให้นักเรียนเป็นคนดี มีความรู้คู่คุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมไทยได้อย่างสงบสุข โดยการอบรมการจัดการเรียนรู้ตามแนววิถีพุทธ ให้กับผู้บริหาร ครู โรงเรียนในสำนักงานเขตธนบุรีและจัดบุคลากรเข้าอบรมแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธตามนโยบายของกรุงเทพมหานครตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 จนถึงปัจจุบัน

2.3 การดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ สำนักงานเขตธนบุรี

สังกัดกรุงเทพมหานคร

สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร มีภารกิจในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบโรงเรียนให้แก่เด็กและเยาวชนของกรุงเทพมหานคร โดยมีโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 435 โรงเรียน กระจายในพื้นที่ 50 สำนักงานเขต ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน สำนักการศึกษาได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 ตลอดจนนโยบายของรัฐในด้านการศึกษาตามกรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษา ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่10 (2550-2554) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (2545-2559) และนโยบายของคณะผู้บริหารกรุงเทพมหานคร โดยกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อให้โรงเรียนมีคุณภาพมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหารการเรียนการสอน ส่งเสริมให้มีการสอนภาษาต่างประเทศ โดยครูชาวต่างประเทศ พัฒนาโรงเรียนด้วยระบบเครือข่ายโรงเรียน โดยนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในรูปแบบคณะกรรมการสถานศึกษา รวมทั้งความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นๆทั้งภาครัฐและเอกชน

สำนักการศึกษาให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาที่เน้น “ความรู้ คู่คุณธรรม” และส่งเสริมการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรม โดยการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และได้บรรจุโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรมลงในแผนปฏิบัติการ4ปี (พ.ศ.2552-2555) กรุงเทพมหานครจัดสรรงบประมาณ 7.290 ล้านบาท เพื่อดำเนินการพัฒนาระบบนิเทศ ตรวจสอบ สร้างกลไกเพื่อพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธให้เป็นไปตามแผนงาน และตามนโยบายด้านการศึกษา

ของกรุงเทพมหานคร (สำนักการศึกษา. 2552: 8-21) มีการจัดประชุมผู้บริหารโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร ทั้ง 435 โรงเรียน ผู้อำนวยการเขต หัวหน้าฝ่ายการศึกษาทั้ง 50 เขต ประธาน กรรมการสถานศึกษา หรือบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งสิ้น 750 คน เพื่อรับทราบแนวนโยบาย ด้านการศึกษาของกรุงเทพมหานคร เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางการพัฒนา การศึกษาของโรงเรียน โดยมุ่งหวังให้เด็กในสังกัดกรุงเทพมหานครมีทักษะและศักยภาพใน 7 ประการ คือ 1.คิดได้ แก้ปัญหาเป็น 2.มีความคิดสร้างสรรค์ 3.มีภาวะผู้นำและทำงานเป็นทีม 4.รู้วิถีโลก 5.เข้าใจและเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร 6.มีความสามารถด้านเทคโนโลยี 7.พึ่งพาตนเองได้ในการ เรียนรู้ และการทำงาน โดยคำนึงถึงร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เป็นสำคัญ นอกจากนี้ กรุงเทพมหานครยังเร่งดำเนินการโครงการต่างๆให้เป็นรูปธรรม ได้แก่ โครงการบัณฑิตอาสา เพื่อ ชักจูงให้เยาวชนทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ช่วยเหลืองานด้านสังคมในชุมชน (จิตอาสา) โครงการ สร้างจิตสำนึกให้นักเรียนมีความรักชาติอย่างสร้างสรรค์ โดยการแสดงออกในทางที่ถูกที่ควร โครงการจัดตั้งศูนย์พุทธศาสนาวินิจฉัยคดีครบทุกสำนักงานเขต เพื่อยกระดับมาตรฐานการเรียน ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านครูและผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูได้รับวิทยฐานะ รวมทั้งสนับสนุนการศึกษาต่อทั้งในและต่างประเทศ สนับสนุนที่อยู่อาศัยโดยสร้างบ้านพักครูเพิ่มเติม เพิ่มพูนความรู้ด้วยการอบรมสัมมนา ศึกษาดูงาน เป็นต้น (สำนักการศึกษา. 2552: บทหน้า)

เมื่อโรงเรียนพัฒนาสู่วิถีพุทธและได้พัฒนาจนเป็นโรงเรียนวิถีพุทธที่ชัดเจน จะสังเกตได้ถึง ความเปลี่ยนแปลงและประโยชน์ที่ตามมา กล่าวคือ นักเรียนได้รับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่างๆอย่างชัดเจนพร้อมกับการพัฒนาปัญญา พัฒนาให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุขไปพร้อมๆกัน สภาพแวดล้อมและบรรยากาศปฏิสัมพันธ์ของโรงเรียนจะดีขึ้นมากใน ลักษณะที่เกื้อกูลต่อการพัฒนาผู้เรียนรอบด้าน ทั้งศีล สมาธิ และปัญญา ผู้คนที่เกี่ยวข้องล้วนเป็น กัลยาณมิตรแก่กันและกัน บุคลากรในโรงเรียนพัฒนาตนเองทั้งวิถีการทำงานและวิถีชีวิต โรงเรียน โดยครู ผู้บริหาร บุคลากร และนักเรียนเป็นแบบอย่างต่อสังคมซึ่งแนวทางการดำเนินการและการ พัฒนาโรงเรียน วิถีพุทธแต่ละแห่งมีความแตกต่างกันได้ ตามลักษณะเฉพาะของแต่ละสถานศึกษา โดยพัฒนาผู้เรียนทั้งศีล สมาธิ ปัญญา ควบคู่กันไปอย่างบูรณาการ บนวิถีการดำเนินชีวิตที่ส่งเสริม การพัฒนาการดำเนินชีวิตได้อย่างรู้เท่าทันและจัดการได้ในลักษณะที่จะก่อประโยชน์ต่อตนเอง ต่อ ผู้อื่น และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้มากที่สุด

สำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานครได้ดำเนินการจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธตามนโยบาย ของสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยมีการดำเนินงานดังนี้

1. ส่งเสริมสนับสนุนส่งผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธใน โรงเรียนสำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ให้ได้รับการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงานตามนโยบาย ของสำนักการศึกษา

2. สนับสนุนให้ความรู้ ความเข้าใจการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ การจัดการเรียนรู้ ตามแนววิถีพุทธ การจัดทำแผนการสอนตามแนววิถีพุทธ แก่ผู้อำนวยการโรงเรียนและครู ผู้รับผิดชอบโครงการ ในโรงเรียนสำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานครตามงบประมาณความ

เข้มแข็งทางวิชาการของสำนักงานเขตธนบุรี มีการจัดอบรมสัมมนา ศึกษาดูงาน ร่วมกันทั้งเขตเป็นประจำทุกปี โดยพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนในเขตตามปัญหาและข้อเสนอแนะของโรงเรียนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านวิชาการและกายภาพมาโดยตลอด จนโรงเรียนเป็นที่ยอมรับของประชาชนและได้รับรองคุณภาพมาตรฐานจากการประเมินรอบ 2 ของ สมศ.

3. สนับสนุนเอกสารแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธโดยมีตัวชี้วัดการปฏิบัติงานผ่านการประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจต่อผู้อำนวยการโรงเรียนในการประเมินโรงเรียนวิถีพุทธดีเด่น ซึ่งโรงเรียนที่ผ่านการคัดเลือกเป็นโรงเรียนวิถีพุทธดีเด่นในสำนักงานเขตธนบุรี คือ โรงเรียนวัดใหญ่ศรีสุพรรณ

4. จัดสรรงบประมาณที่เบิกจ่ายเงินงบประมาณกรุงเทพมหานครในการจัดทำค่าวิทยพัฒนาของครูพระช่วยสอน ให้แก่โรงเรียนสำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

5. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนในฝัน โรงเรียนดีเด่นด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละภูมิภาค

6. ประสานงานคัดเลือกโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยตามนโยบายของสำนักงานการศึกษา โรงเรียนที่ผ่านการคัดเลือก คือ โรงเรียนวัดบางสะแกใน และโรงเรียนวัดราชคฤห์

7. ประสานความร่วมมือและขอรับการสนับสนุนจากองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนตลอดจนสถาบันศาสนา

8. ส่งเสริมให้โรงเรียนนำวิถีพุทธบูรณาการในระบบการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 จนถึงปัจจุบัน

2.4 การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครได้ดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธแต่เริ่มและต่อเนื่อง ซึ่งการดำเนินโครงการที่ผ่านมา จะมีสำนักงานศึกษาคอยส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนเรื่อยมา แม้ผลที่เกิดขึ้นจะทำให้มีความตระหนักในการนำหลักธรรมสู่ระบบการศึกษาเพื่อพัฒนาชีวิต และทำให้เด็กนักเรียนรวมทั้งครูและผู้ปกครองใกล้ชิดพระพุทธศาสนามากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามการสนับสนุนส่งเสริมให้โรงเรียนมีการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธต่อเนื่องและมีความเข้มแข็งมากขึ้นยังมีความจำเป็นผนวกกับมีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนมากศักยภาพและผลการพัฒนาก็ยังคงมีหลากหลายระดับ ซึ่งจะมีโรงเรียนไม่น้อยที่ต้องการ การสนับสนุนและช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด เพื่อให้เกิดศักยภาพในการดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ที่จะส่งผลสู่ความมุ่งมั่นต่อการพัฒนาการเรียนรู้อันดีและพัฒนาชีวิตของเด็ก ๆ ทั่วประเทศได้ชัดเจนขึ้น (สำนักงานศึกษา. 2552: บทนำ)

จากนโยบายโรงเรียนอัจฉริยะ (Smart School) ของกรุงเทพมหานครที่มุ่งเน้นในเรื่องการพัฒนาคุณธรรมผ่านการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนในสำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จึง

ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมคุณธรรมและนำวิถีพุทธมาใช้กับนักเรียนในโรงเรียน โดยมีแนวคิดที่ว่า “คุณธรรม นำความรู้” คือต้องนำคุณธรรมกลับเข้าสู่วิถีชีวิตของนักเรียนถึงจะประสบความสำเร็จ เพราะวิถีชีวิตของเด็กแต่ละคน นอกจากจะอยู่ที่บ้านแล้ว ก็ยังมีวิถีชีวิตขณะอยู่ในโรงเรียนด้วย จึงต้องดำเนินการในหลายๆเรื่อง ทำอย่างต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ จึงจะนำไปสู่ความสำเร็จเป็นวิถีพุทธได้ โดยประสานงานเชิงนโยบายกับสำนักงานการศึกษาให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาและประสานงานให้สถานศึกษาส่งบุคลากรเข้าอบรม สัมมนา ศึกษา ดูงานโรงเรียนเรียนวิถีพุทธ ตามนโยบายของสำนักงานการศึกษา (สำนักงานเขตธนบุรี. 2552: 2-10)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา (2540: 101 -102) ได้เสนอวิธีการของผู้บริหารโรงเรียนที่ใช้ในการส่งเสริม และพัฒนาทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนไว้ ดังนี้

1. การฝึกอบรม เป็นกระบวนการเพิ่มพูน ความสามารถ ทักษะของบุคลากรเพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การอบรมพัฒนาหลักสูตร
2. การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นการจัดเพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจ และเพิ่มความสามารถในเรื่องต่างๆ ตามที่ครูผู้สอนมีความต้องการและให้สามารถฝึกปฏิบัติได้จริง
3. การปฏิบัติจริง เป็นการนำความรู้หรือวิธีการแปลกใหม่ ให้ครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถนำไปทดลองปฏิบัติจริง แล้วนำผลมาเสนอในที่ประชุม เพื่อให้ครูอื่นได้นำไปปฏิบัติตาม
4. การศึกษาดูงาน เป็นวิธีการพัฒนาความรู้ ความสามารถและประสบการณ์โดยตรง ประหยัดเวลาและเป็นที่ยินชอบของครูผู้สอนที่จะได้เห็นตัวอย่างผลงานและเกิดความสนใจในการปฏิบัติตาม
5. การสนับสนุนให้มีการศึกษาต่อ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องแจ้งนโยบายและเปิดโอกาสให้ครูได้มีโอกาสในการศึกษาต่อ ทั้งนี้จะทำให้ครูมีทักษะ ความสามารถในการพัฒนาตนเองและเพิ่มมาตรฐานของตัวครูและโรงเรียนให้สูงขึ้น

วาสนา ตะกาศโค (2547: 70 -72) ได้เสนอยุทธศาสตร์และแนวทางพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธให้มีคุณภาพ จากการดำเนินการจัดประชุมสัมมนา ไว้ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การส่งเสริมพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานตามแนวทางวิถีพุทธ แนวทางการพัฒนา คือ บุคลากรในสถานศึกษาต้องมีการประชุม ประชุมเชิงปฏิบัติการ การประชุมเสวนา อบรม การศึกษาดูงาน เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ประสานความร่วมมือระหว่างเครือข่ายโรงเรียนวิถีพุทธ ฝึกฝนและพัฒนาตนเองอยู่เสมอด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อปฏิบัติเป็นแบบอย่าง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริม พัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาด้วยความร่วมมือของบ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน แนวทางการพัฒนา คือ เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็น บ้าน วัด โรงเรียนและชุมชน ทั้งมีรูปแบบและไม่มีรูปแบบ มีการดำเนินการที่เป็นกระบวนการเป็นขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง เป็นวงจรคุณภาพ เป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง มีการสื่อสาร

เชื่อมประสานกันทุกฝ่ายเพื่อสร้างสรรค์ความสัมพันธ์ที่ดีบรรยากาศขององค์กรเป็นแบบกัลยาณมิตรตามแนวทางวิถีพุทธ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างสรรค์ พัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการจัดการศึกษา การเรียนรู้ตามแนวทางวิถีพุทธ แนวทางการพัฒนา คือ การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของสถานศึกษา ควรสร้างบรรยากาศเป็นกัลยาณมิตร สภาพแวดล้อมเป็นธรรมชาติมากที่สุด สะอาด สงบ ร่มรื่น เป็นสัดส่วน เน้นให้ทุกพื้นที่ในสถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่จะสามารถเรียนรู้ได้ จัดสภาพแวดล้อมที่เน้นวิถีชีวิตแบบไทยที่น้อมนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาเข้ามาปฏิบัติในทุกกิจกรรม และการจัดสภาพและบรรยากาศนั้นควรจัดให้สอดคล้องกันทั้งที่บ้าน วัด โรงเรียนและชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริม พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการไตรสิกขา แนวทางการพัฒนา คือ การบูรณาการไตรสิกขา หลักระบบต่างๆเข้าสู่การเรียนการสอนปกติทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และทุกกิจกรรม รวมถึงกิจกรรมพื้นฐานในชีวิตประจำวันของผู้เรียน สอนจากเรื่องที่เป็นรูปธรรมสู่นามธรรม สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน เรียนรู้จากสถานการณ์จริงและได้ปฏิบัติจริง สถานศึกษาต้องมีหลักสูตรที่ชัดเจนเพื่อจัดเนื้อหาสาระต่างๆให้เหมาะสมกับระดับของผู้เรียน ส่วนครูและบุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครอง ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาและใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาผู้เรียนสู่การเรียนรู้ตามแนววิถีพุทธ แนวทางพัฒนา คือ สื่อที่นำมาใช้ควรใช้สื่อของจริงหรือต้นแบบ ทั้งที่เป็นสภาพแวดล้อม หรือ ครู ผู้ปกครอง พระสงฆ์ ส่วนสื่อที่ใช้อีกประเภทหนึ่งที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนเช่นหนังสือ เกม รูปภาพ วิดีทัศน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ เพลง เทป

สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา (2550: 9-10) กล่าวว่า การที่จะพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธไปสู่ความเข้มแข็ง จนสามารถเป็นปัจจัยแห่งการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมคุณธรรมได้นั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ ดังนี้ 1) การผสมผสานสามสถาบันหลัก คือ บ้าน(ชุมชน) – วัด-โรงเรียน(บวร) หรือเครือข่าย กลุ่มโรงเรียนที่มีแนวทางและจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมความเข้มแข็งซึ่งกันและกันประการหนึ่ง 2) ผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ผู้มีวิสัยทัศน์ในการสร้างสังคมอุดมปัญญา จัดการให้เกิดระบบการเรียนรู้บนฐานคุณธรรม จริยธรรม ทั้งในชีวิตกิจวัตรตลอดจนการบูรณาการสู่สาระวิชาอย่างเป็นองค์รวม และ 3) การยอมรับ และการสนับสนุนจากภายนอกทั้งโดยนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด และองค์กรอื่นๆทั้งในและนอกพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตามปัจจัยทั้ง 3 ประการ ไม่ได้อยู่พร้อมกันในแต่ละโรงเรียนเสมอไป ดังนั้นจึงเป็นเหตุให้ผู้บริหารระดับสูงและผู้ดูแลโครงการโรงเรียนวิถีพุทธได้พิจารณาถึงแนวทางการสร้างระบบดูแลในระดับพื้นที่ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาปัจจัยแห่งความสำเร็จทั้งสามประการให้ถึงพร้อมตามเงื่อนไขบริบทของโรงเรียน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต1 (2552: 3) ได้เสนอการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธต้นแบบ ว่าควรดำเนินการ ดังนี้

1. เพิ่มจำนวนโรงเรียนวิถีพุทธต้นแบบอีกร้อยละ 20 ของโรงเรียนในสังกัด
2. สนับสนุนให้โรงเรียนวิถีพุทธต้นแบบ พัฒนาตนเองเป็นแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนวิถีพุทธ เครือข่ายและโรงเรียนอื่นๆ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และขยายผล กระบวนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมอย่างสม่ำเสมอตลอดปี
3. พัฒนาครูแกนนำ/ครูต้นแบบจัดการเรียนรู้วิถีพุทธและสร้างเครือข่ายครูตามกลุ่มสาระการเรียนรู้
4. สนับสนุนให้โรงเรียนวิถีพุทธต้นแบบทุกโรงเรียนจัดกิจกรรมแผนที่คนดี “เยาวชนต้นธรรม นำสื่อความดี”

5. ดำเนินการให้มีคณะ Coaching Team ของสพท.กทม.1 เพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนวิถีพุทธ

6. จัดอบรมนักเรียนโรงเรียนวิถีพุทธต้นแบบ เรื่องการจัดทำโครงการคุณธรรมเยาวชนไทย ทำดีถวายในหลวงและสนับสนุนให้นักเรียนทำโครงการคุณธรรม

7. จัดกิจกรรมนำเสนอ/ประกวดโครงการคุณธรรม

8. ศึกษาวิจัยกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียนวิถีพุทธต้นแบบ

9. จัดกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติโรงเรียน ผู้บริหาร ครูและนักเรียน

กรุงเทพมหานครโดยสำนักงานการศึกษา มีนโยบายส่งเสริมให้โรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร ทั้ง 435 โรงเรียน มีระบบปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม โดยนำหลักธรรมทางศาสนา ที่นักเรียนนับถืออยู่ไปใช้ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน และมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ดังนี้ (กรุงเทพมหานคร. 2551ก: 1-4)

ในปี พ.ศ.2534 ได้อาราธนาพระภิกษุช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

ปี พ.ศ.2537 และ พ.ศ.2539 ได้จัดโครงการโรงเรียน กทม.บูชาคุณพระพุทธศาสนา โครงการนี้จัดในวันมาฆบูชา ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ เจ้าอาวาสทุกวัดที่มีโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครตั้งอยู่ พระภิกษุช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องจากสำนักงานเขตและสำนักงานการศึกษา รวม 800 รูป / คน

ปี พ.ศ.2541 ได้ดำเนินการโครงการผู้สอนวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร 80 โรงเรียน ซึ่งดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

ปี พ.ศ.2546 ได้จัดโครงการอบรมครูผู้สอนพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 จำนวน 431 คน และจัดสัมมนาผู้บริหารโรงเรียน ศึกษาธิการเขต ศึกษาธิการเทศก์ และผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 650 คน เกี่ยวกับเรื่องส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร และ เรื่อง การนำระบบโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรม มาใช้ในโรงเรียน ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบาย สนับสนุนให้สถานศึกษาต่าง ๆ เข้าร่วมกิจกรรม

ปี พ.ศ.2547 ได้จัดสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 434 โรงเรียน เรื่อง แนวดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรม

ปี พ.ศ.2548 จัดอบรมครูผู้สอนจริยธรรมของทุกโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการนำระบบโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรม มาบูรณาการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ ไตรสิกขา และมีนโยบายให้โรงเรียนที่มีนักเรียนนับถือศาสนาอื่น นำหลักธรรมทางศาสนาไปใช้ในการบริหารจัดการและพัฒนาผู้เรียนโดยเรียกเป็นโรงเรียนวิถีธรรม

ปี พ.ศ.2549 โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรม จัดกิจกรรมนำผู้บริหารโรงเรียนจาก 80 เครือข่ายโรงเรียน ศึกษาดูงานโรงเรียนวิถีพุทธ ณ จังหวัดพิษณุโลก จัดอบรมครูทุกโรงเรียน เรื่องการจัดทำแผนการเรียนบูรณาการสู่โรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรม จัดค่ายจริยธรรมสำหรับ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 146 คน และครู จำนวน 73 คน จัดให้มีโรงเรียนนำร่อง การศึกษาและพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรม จำนวน 14 โรงเรียน

ปี พ.ศ.2550 สำนักการศึกษาได้จัดทำตัวชี้วัดคุณภาพโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรม ให้โรงเรียนได้ประเมินตนเอง ประเมินระดับเครือข่าย และให้หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและศึกษานิเทศก์ ร่วมกันประเมินคัดเลือกโรงเรียนดีเด่นระดับเครือข่าย เป็นระดับกลุ่มเขต จำนวน 12 โรงเรียน นอกจากนี้ ใน ปีการศึกษา 2550 สำนักการศึกษา ได้ส่งเสริมให้โรงเรียนสมัครเข้าร่วมโครงการ ศึกษาและพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรม เพื่อถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ซึ่งมีโรงเรียนสมัครเข้าร่วมโครงการ จำนวน 287 โรงเรียน โดยดำเนินงานศึกษาและพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรม ปีการศึกษา 2550 ตามแนวคิดการดำเนินการศึกษาและพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรมของอาจารย์วิศาล เครือคล้าย และนำมาเผยแพร่ และทดลองใช้กับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 14 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนนำร่องการศึกษาและพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรม ซึ่ง นำเสนอแนวดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรมไว้ 2 ขั้นตอน คือ ขั้นศึกษาหรือขั้นวิจัย (Research)และขั้นพัฒนา (Development) เพื่อเป็นแนวทางให้โรงเรียนศึกษาและพัฒนาการดำเนิน โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรมของตนโดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้ ขั้นศึกษาหรือขั้นวิจัย (Research) ประกอบด้วย (1)ขั้นทำความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้อง ในเรื่องสังคมไทย วิกฤตที่สุดในโลก: ที่มาของโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรม ความรู้และเข้าใจในความสัมพันธ์เรื่องของ ชีวิต ศาสนาและการศึกษาที่ถูกต้องสมบูรณ์ ความรู้ความเข้าใจในหลักการดำเนินงานโรงเรียน วิถีพุทธ วิถีธรรม (2)ขั้นประเมินผลตนเองตามสภาพจริงของครูและผู้บริหาร (3)ขั้นวิเคราะห์ ข้อมูลนำผลคะแนนในรายชื่อจากการประเมินมาเรียงลำดับคะแนนจากน้อยไปหามาก(4)ขั้นประชุม ตัดสินใจร่วมกันถึงจำนวนข้อที่จะตัดสินใจทำการพัฒนาในครั้งนี้ โดยเริ่มตั้งแต่ข้อแรก (ไม่ให้ข้าม ข้อ) พร้อมกับกำหนดโครงการ/กิจกรรม เพื่อช่วยแก้ปัญหาหรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ขั้นพัฒนา ประกอบด้วย (5) ขั้นดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามปฏิทินการปฏิบัติงาน:ดำเนินการในช่วงเปิดภาค เรียนมีการบันทึกผลตามสภาพจริง ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนา(6)ขั้นประเมินตนเองหลัง การดำเนินโครงการเมื่อเสร็จสิ้นทุกโครงการและกิจกรรมทั้งหมดแล้ว (7) ขั้นรวบรวมข้อมูลและ

สรุปผล:เปรียบเทียบผลการพัฒนา (8) ชั้นรวบรวมผลและนำไปเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการพัฒนางานในปีการศึกษาต่อไปโดยคำนึงถึงบริบทและความพร้อมของบุคลากรตลอดจนวัฒนธรรมท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่ การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรมจึงจะเกิดผลลัพธ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ในที่สุด นำเสนอให้ผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 435 โรงเรียน ได้ศึกษาและทำความเข้าใจวิธีดำเนินงานแต่ละชั้น หลังจากนั้นได้ให้โรงเรียนสมัครเข้าร่วมโครงการการศึกษาและพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรม เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เนื่องในวโรกาสเฉลิมฉลองพระชนพรรษา 80 พรรษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีขั้นตอนการทำงานโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรมอย่างเป็นระบบ และเพื่อนำผลการศึกษาและพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรมโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครไปเผยแพร่ให้โรงเรียนอื่นในสังกัดกรุงเทพมหานครใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนและนักเรียนให้มีความรู้คุณธรรมต่อไป ซึ่งมีโรงเรียนที่สมัครเข้าร่วมโครงการจำนวน 287 โรงเรียน

ปี พ.ศ.2551 สำนักการศึกษาได้แต่งตั้งคณะทำงาน จัดทำสรุปการดำเนินงานศึกษาและพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรม ปีการศึกษา 2550 และจัดทำเอกสาร สรุปการดำเนินงานศึกษาและพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรม ปีการศึกษา 2550 เป็นเอกสารฉบับที่ 11/2551 มีการสรุปผลดังนี้

1) ผลการดำเนินการพัฒนาตามกระบวนการศึกษาและพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรม โรงเรียนส่วนใหญ่มีการดำเนินการ 8 ขั้นตอนตามแนวคิดของอาจารย์วิศาล เครือคล้าย แต่มีวิธีการดำเนินงานที่แตกต่างกัน เนื่องจากบริบทของโรงเรียนไม่เหมือนกัน เช่น ในขั้นตอนที่ 1 การสร้างความตระหนักและความเข้าใจ นั้นจะเห็นว่ามียุทธศาสตร์ดำเนินงานที่หลากหลาย ตั้งแต่การที่ผู้บริหารประชุมสร้างความเข้าใจ การเชิญวิทยากรให้ความรู้ การนำคณะครูไปศึกษาดูงาน การจัดทำเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ หรือให้การนิเทศแนะนำเป็นกลุ่มย่อย การที่โรงเรียนมีการดำเนินการที่มากกว่า 1 วิธี ส่งผลให้เกิดความเข้มข้นในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรมแตกต่างกันไปในแต่ละโรงเรียน ลักษณะการดำเนินงานเช่นนี้จะพบในทุกขั้นตอนของการศึกษาและพัฒนา ทั้ง 8 ขั้นตอน ทั้งนี้เป็นเพราะความแตกต่างกันในด้านวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร สภาพแวดล้อม และองค์ประกอบต่างๆ ของแต่ละโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน แต่ปัจจัยหนึ่งที่น่าจะมีความสำคัญมากคือตัวผู้บริหารเอง ต้องมีวิสัยทัศน์ มีความเป็นผู้นำในการด้านการบริหารจัดการ เพื่อให้การดำเนินงานของโครงการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด การให้ความสำคัญกับการสร้างความตระหนัก ความรู้ความเข้าใจและการพัฒนาบุคลากร รวมทั้งให้ความสำคัญของกระบวนการนิเทศภายใน การติดตาม ประเมินผล มีแผนงาน /โครงการที่เป็นระบบชัดเจน การทำงานควรดำเนินการตามกระบวนการ PDCA อย่างต่อเนื่อง ทุกขั้นตอนของการทำงาน จะทำให้การดำเนินงานโครงการนี้ประสบผลสำเร็จได้มากยิ่งขึ้น (สำนักการศึกษา. 2551ก: 40 - 42)

2) ผลการดำเนินงานพัฒนาตามรูปแบบโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรม ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน (สำนักการศึกษา. 2551ก: 43 - 45) ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการ

โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรมส่วนมากจะมีการดำเนินการในด้านการบริหารจัดการเป็นอันดับต้น ๆ โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญที่สุด โรงเรียนใดที่ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรมเป็นอย่างดีและนำไปปฏิบัติโดยยึดหลักธรรมมาภิบาล ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน การดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรมจะประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี 2) การจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ โรงเรียนมีการบูรณาการเรื่องวิถีพุทธ วิถีธรรมเข้ากับหลักสูตรการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามหลักไตรสิกขา โดยเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จะมีการนำผลการประเมินมาใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลความสำเร็จของโครงการด้วย ซึ่งในด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้นี้ หากครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ตามแนววิถีพุทธ การจัดทำแผนการสอนตามแนววิถีพุทธแล้วจะทำให้ไม่มีปัญหาในด้านการสอน จะไม่เป็นการเพิ่มภาระงานใหม่ให้ครู รวมทั้งกระบวนการเรียนการสอนต้องมีลักษณะ “สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เป็น” โดยนักเรียนมีกระบวนการเรียนรู้การพัฒนาทั้งด้านกาย (กายภาวนา) ด้านความประพฤติ (ศีลภาวนา) ด้านจิตใจ (จิตตภาวนา) และด้านปัญญา (ปัญญาภาวนา) โดยมุ่งให้นักเรียนมีคุณลักษณะ “กิน อยู่ ดู ฟัง เป็น” เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาตนและสังคมโดยไม่เบียดเบียนผู้ใด (สำนักการศึกษา. 2548: 7) สิ่งสำคัญคือการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงอย่างหลากหลาย จะช่วยส่งเสริมให้การดำเนินงานในด้านนี้ประสบความสำเร็จ ซึ่งหากโรงเรียนได้มีการประสานความร่วมมือกับวัด/มัสยิดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยแล้วจะส่งเสริมให้ผู้เรียนใกล้ชิดศาสนายิ่งขึ้น และถ้าโรงเรียนได้ใช้กระบวนการนิเทศภายในหรือกระบวนการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ดีแล้ว จะทำให้การดำเนินงานในด้านนี้ประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น เป็นที่น่าสังเกตว่า การดำเนินงานในด้านนี้ของโรงเรียนยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร แม้จะเป็นการดำเนินงานที่เป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินงานจัดการศึกษาตามแนววิถีพุทธ 3) ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา จากรูปแบบกิจกรรมที่ศึกษาในโรงเรียนที่ดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรมพบว่าโรงเรียนได้จัดกิจกรรมต่างๆ มากมาย ที่มีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ก่อให้นักเรียนมีวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมของการกิน อยู่ ดู ฟัง ด้วยสติสัมปชัญญะ กิจกรรมที่จัดส่วนมากเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนได้ดำเนินการมาแล้ว แต่เพิ่มความต่อเนื่องและความเข้มข้นในการดำเนินงานให้มากขึ้น ตัวอย่างกิจกรรมที่ดำเนินการ เช่น กิจกรรมคนดีศรีโรงเรียน กิจกรรมพิจารณาอาหารก่อนรับประทาน กิจกรรมการนิเทศภายใน กิจกรรมสัมพันธ์บ้าน โรงเรียน วัด/มัสยิด (บวร/บรม) กิจกรรมนิทานส่งเสริมคุณธรรม กิจกรรมพุทธสุภาษิต กิจกรรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน กิจกรรมการเข้าค่ายพุทธบุตร กิจกรรมการนั่งสมาธิ ฯลฯ ซึ่งกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ สอดคล้องกับ วิศาล เกรือคล้าย (2550: 10-12) ได้ระบุไว้ว่า ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา เช่น สวดมนต์ รับผิดชอบ ฟังธรรม ฯลฯ รักษาระเบียบวินัยอย่างเป็นปกติ นำปัญญากับจิตใจมาช่วยกันเรียนรู้รักษาศีล โดยให้กิน อยู่ ดู ฟัง เป็น หากโรงเรียนได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและ

จริงจังโดยมีครูเป็นต้นแบบที่สำคัญแล้วจะช่วยกล่อมเกลาคิดใจของนักเรียนให้ดำรงชีวิตอยู่อย่างมีศีล สมาธิ และปัญญา ตามหลักไตรสิกขา

นอกจากนี้โรงเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรมส่วนมากมีการปรับแต่งลักษณะทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรม ซึ่งโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่แม้จะมีข้อจำกัดในเรื่องพื้นที่ เพราะโรงเรียนส่วนใหญ่มีพื้นที่คับแคบแต่มีความพร้อมในการจัดลักษณะทางกายภาพโรงเรียนวิถีพุทธ เนื่องจากอยู่ใกล้วัด/มัสยิด และมีพระ/ผู้นำทางศาสนาในชุมชนให้การสนับสนุนทั้งในด้านการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมต่างๆ โรงเรียนมีความสะอาด ร่มรื่น สวยงาม ใกล้ชิดธรรมชาติ มีการจัดป้ายนิเทศ ป้ายคุณธรรม ส่งผลให้ผู้อยู่อาศัยในโรงเรียนและผู้มาเยี่ยมเยียนมีจิตใจที่สงบ สบายใจ ซึ่งในด้านนี้ นับว่าโรงเรียนทำได้ดี 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากรโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนมีการประชุมชี้แจงการดำเนินงาน เชิญวิทยากรมาให้ความรู้/ส่งครู ครูพระช่วยสอนเข้ารับการอบรม นำคณะครูและบุคลากรไปศึกษาดูงาน จัดทำเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และการนิเทศแนะนำกลุ่มย่อย ซึ่งแต่ละโรงเรียนมีการดำเนินงานมากกว่า 1 วิธีทำให้ความเข้มข้นในการดำเนินงานแตกต่างกัน นอกจากนี้กรุงเทพมหานครมีโครงการจัดอบรมความรู้ในเรื่องการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธกับผู้บริหารทุกโรงเรียน พร้อมทั้งดำเนินการจัดประชุมอบรม สัมมนาศึกษาดูงานให้ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ครูพระช่วยสอน หัวหน้าฝ่ายการศึกษา และศึกษานิเทศก์อย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน 5) ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรมส่วนใหญ่มีการส่งเสริมบรรยากาศของการใฝ่เรียนรู้ได้ดี ตั้งแต่ปฏิสัมพันธ์ที่ตระหว่างผู้บริหารกับครู ครูกับครู ครูกับนักเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนได้ให้ความสำคัญกับผู้ปกครองและชุมชนมากขึ้น มีการส่งเสริมให้ครูทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน บรรยากาศในโรงเรียนให้ห้องเรียนได้รับการปรับให้มีความเป็นกัลยาณมิตร

กรุงเทพมหานครโดยสำนักการศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ

วิถีธรรม ว่าควรดำเนินการดังนี้ ควรมีการ กำหนดกรอบ แนวทางและกระบวนการศึกษาและพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรมโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครให้ชัดเจน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน ควรมีประชุม ชี้แจง ทำความเข้าใจ ให้ความรู้แก่ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้รับผิดชอบโครงการ ในเรื่องกรอบและแนวทางในการศึกษาและพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรม ให้ดำเนินงานเป็นไปตามกรอบ แนวทางที่ได้กำหนดไว้ ควรมีการส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่ ครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน บ้าน วัด ฯลฯ จะทำให้โครงการประสบผลสำเร็จ ควรมีการนิเทศ ติดตามผล การดำเนินงานของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง โรงเรียนควรจัดแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีพุทธ วิถีธรรม ในโรงเรียนให้เพียงพอ น่าสนใจและจัดกิจกรรมโดยมุ่งที่ผล คือ นักเรียน เพราะปัจจุบันความเจริญทางเทคโนโลยี ตลอดจนสื่อต่างๆ มีผลทำให้นักเรียนเกิดการเลียนแบบและมีพฤติกรรมที่เสี่ยงมากขึ้น โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ไม่ควรเปลี่ยนตัวผู้เข้าร่วมการอบรมเมื่อสำนักการศึกษาจัดประชุม

ชี้แจง ทำความเข้าใจในเรื่องกระบวนการศึกษาและพัฒนา เพราะทำให้การพัฒนาขาดความต่อเนื่อง และควรมีการประเมินผล เป็นระยะทั้งก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ เพื่อนำผลการประเมินมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงงาน และประเมินเมื่อเสร็จสิ้นโครงการเพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรมในปีการศึกษาต่อไป

ตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานคร (2551ก: 65 - 69) สนับสนุน ให้โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมนักเรียนควบคู่กับการพัฒนาทุกด้านอย่างเป็นองค์รวม โดยส่งเสริมการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธอย่างต่อเนื่องและให้จัดทำตัวชี้วัดโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานครสำหรับให้โรงเรียนได้ประเมินตนเอง ประเมินในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนและ ประเมินในระดับกลุ่มสำนักงานเขต

ตาราง 1 ตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธกรุงเทพมหานคร

ตัวชี้วัด	เกณฑ์
1.การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ	3 - มีการปฏิบัติงานครบทุกขั้นตอนอย่างชัดเจน
- แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา	และมีการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง
- แผนปฏิบัติราชการประจำปีย้อนหลัง 3 ปี	2 - มีแผนปฏิบัติราชการ ดำเนินงานตามแผน
- มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน	มีการติดตามและสรุปรายงานอย่างเป็นระบบ
- มีการติดตามและสรุปผลการดำเนินงาน	
- มีการนำผลไปพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง	1 - มีแผนปฏิบัติราชการ ดำเนินงานตามแผน
2.กระบวนการจัดการเรียนรู้	3 - ปฏิบัติได้ครบทั้ง 4 กระบวนการ
- จัดการเรียนรู้โดยบูรณาการด้านศีล	2 - ปฏิบัติได้ 3 กระบวนการ
สมาธิ ปัญญา เพื่อเป็นฐานในการคิด	1 - ปฏิบัติได้ 2 กระบวนการ
วิเคราะห์และแก้ปัญหา	
- จัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใฝ่รู้และแสวงหา	
ความรู้ด้วยตนเอง	
- จัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข	
- จัดการเรียนรู้โดยบูรณาการหลักธรรมในทุก	
กลุ่มสาระการเรียนรู้และเชื่อมโยงกับ	
ชีวิตประจำวัน	

ตาราง 1 (ต่อ) ตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธกรุงเทพมหานคร

ตัวชี้วัด	เกณฑ์
3.กิจกรรมพื้นฐานชีวิตประจำวัน	3 - มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียน มีลักษณะ
3.1 กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการ กิน	และพฤติกรรมในชีวิตประจำวันที่ดีกินเป็น อยู่
อยู่ ดู ฟัง เป็น	เป็น ดูเป็น ฟังเป็น มีการดำรงชีวิตประจำวัน
	ที่เข้าใจเหตุผล รู้จักเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เกิด
	ประโยชน์ต่อชีวิต ต่อการเรียนรู้ไม่ให้เกิดโทษ
	ต่อตนเอง ผู้อื่น และธรรมชาติแวดล้อม อย่าง
	น้อย 3 กิจกรรม
	2 - มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียน มีลักษณะ
	และพฤติกรรมในชีวิตประจำวันที่ดีกินเป็น อยู่
	เป็น ดูเป็น ฟังเป็น มีการดำรงชีวิตประจำวัน
	ที่เข้าใจเหตุผล รู้จักเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เกิด
	ประโยชน์ต่อชีวิต ต่อการเรียนรู้ไม่ให้เกิดโทษ
	ต่อตนเอง ผู้อื่น และธรรมชาติแวดล้อม อย่าง
	น้อย 2 กิจกรรม
	1 - มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียน มีลักษณะ
	และพฤติกรรมในชีวิตประจำวันที่ดีกินเป็น อยู่
	เป็น ดูเป็น ฟังเป็น มีการดำรงชีวิตประจำวัน
	ที่เข้าใจเหตุผล รู้จักเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เกิด
	ประโยชน์ต่อชีวิต ต่อการเรียนรู้ไม่ให้เกิดโทษ
	ต่อตนเอง ผู้อื่นและธรรมชาติแวดล้อม อย่าง
	น้อย 1 กิจกรรม
3.2 กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา/หลักธรรมทาง	3 - มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิด
ศาสนา	คุณลักษณะที่ต้องการครบทั้ง 3 ประการ
- กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เห็นคุณค่ารู้เข้าใจ	2 - มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิด
เหตุผล	คุณลักษณะที่ต้องการอย่างน้อย 2 ประการ
- กิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมให้เกิดความศรัทธา	1 - มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิด
- กิจกรรมที่เน้นให้เห็นคุณค่าในการรักษา	คุณลักษณะที่ต้องการอย่างน้อย 1 ประการ
และสืบต่อพระพุทธศาสนา/หลักธรรมทางศาสนา	

ตาราง 1 (ต่อ) ตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธกรุงเทพมหานคร

ตัวชี้วัด	เกณฑ์
4. การวัดและประเมินผล	<p>3 – มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลายครอบคลุมทั้งด้านกาย สังคม อารมณ์/จิตใจ และสติปัญญา(ภาวนา4) และมีการนำผลไปพัฒนาอย่างต่อเนื่อง</p> <p>2 – มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลายครอบคลุมทั้งด้านกาย สังคม อารมณ์/จิตใจ และสติปัญญา(ภาวนา4)</p> <p>1 – มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย</p>
5. คุณลักษณะที่ดีของบุคลากร	<p>3 – ร้อยละ 80 ของผู้บริหารโรงเรียนและครู ประพฤติตนอยู่ในศีล 5 / หลักธรรมทางศาสนา ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข สิ่งมอมเมาทั้งปวงและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้</p> <p>2 – ร้อยละ 70 ของผู้บริหารโรงเรียนและครู ประพฤติตนอยู่ในศีล 5 / หลักธรรมทางศาสนา ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข สิ่งมอมเมาทั้งปวงและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้</p> <p>1 – ร้อยละ 60 ของผู้บริหารโรงเรียนและครู ประพฤติตนอยู่ในศีล 5 / หลักธรรมทางศาสนา ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข สิ่งมอมเมาทั้งปวงและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้</p>
<p>6. ผู้บริหารใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> - หลักนิติธรรม - หลักคุณธรรม - หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม - หลักความรับผิดชอบต่อ - หลักความโปร่งใส - หลักแห่งความคุ้มค่า 	<p>3 – ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลครบทั้ง 6 ประการ</p> <p>2 - ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลอย่างน้อย 5 ประการ</p> <p>1 – ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลอย่างน้อย 4 ประการ</p>

ตาราง 1 (ต่อ) ตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธกรุงเทพมหานคร

ตัวชี้วัด	เกณฑ์
<p>7.ครูมีหลักธรรมในการทำงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีความขยัน - มีความเสียสละและอุทิศเวลา - มีความซื่อสัตย์ - มีความเมตตา กรุณา - มีความสามัคคี 	<p>3 – ร้อยละ 80 ของครู ปฏิบัติตามหลักธรรมทั้ง 5 คุณลักษณะ</p> <p>2 – ร้อยละ 70 ของครู ปฏิบัติตามหลักธรรมทั้ง 5 คุณลักษณะ</p> <p>1 – ร้อยละ 60 ของครู ปฏิบัติตามหลักธรรมทั้ง 5 คุณลักษณะ</p>
<p>8.คุณภาพของผู้เรียน</p> <p>8.1 ด้านกาย</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีสุขภาพแข็งแรง สุขภาพเหมาะสมตามวัย - บริโภคใช้สอยปัจจัย 4 ในปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสม - ใช้ตาหู ใจ ใจอย่างมีสติ มุ่งให้ความรู้ และคุณค่าที่ดียิ่ง - ดำรงชีวิตอย่างเกื้อกูลสิ่งแวดล้อม 	<p>3 – ร้อยละ 80 ของนักเรียน มีการแต่งกายสะอาด ถูกต้องตามระเบียบ รู้จักเลือกกินและเลือกใช้สิ่งที่ดีมีคุณภาพ เช่น เลือกรับประทานอาหารที่สะอาด มีคุณค่าทางโภชนาการไม่ซื้อของเล่นที่ไม่เป็นประโยชน์ ฯลฯ รู้จักแสวงหาความรู้และคุณค่าที่ดีงาม เลือกชมรายการโทรทัศน์ที่เพิ่มพูนปัญญา ไม่หลงมัวเมาเอาแต่ความสนุกสนานเพลิดเพลินไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมแต่ช่วยดูแลรักษา</p> <p>2 - ร้อยละ 70 ของนักเรียน มีการแต่งกายสะอาด ถูกต้องตามระเบียบ รู้จักเลือกกินและเลือกใช้สิ่งที่ดีมีคุณภาพ เช่น เลือกรับประทานอาหารที่สะอาด มีคุณค่าทางโภชนาการไม่ซื้อของเล่นที่ไม่เป็นประโยชน์ ฯลฯ รู้จักแสวงหาความรู้และคุณค่าที่ดีงาม เลือกชมรายการโทรทัศน์ที่เพิ่มพูนปัญญา ไม่หลงมัวเมาเอาแต่ความสนุกสนานเพลิดเพลินไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมแต่ช่วยดูแลรักษา</p> <p>1 - ร้อยละ 70 ของนักเรียน มีการแต่งกายสะอาดถูกต้องตามระเบียบ รู้จักเลือกกินและเลือกใช้สิ่งที่ดีมีคุณภาพ เช่น เลือกรับประทานอาหารที่สะอาด มีคุณค่าทางโภชนาการไม่ซื้อของเล่นที่ไม่เป็นประโยชน์ ฯลฯ รู้จักแสวงหาความรู้และคุณค่าที่ดียิ่ง เลือกชมรายการโทรทัศน์ที่เพิ่มพูนปัญญา ไม่หลงมัวเมาเอาแต่ความสนุกสนานเพลิดเพลินไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมแต่ช่วยดูแลรักษา</p>

ตาราง 1 (ต่อ) ตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธกรุงเทพมหานคร

ตัวชี้วัด	เกณฑ์
8.2 ด้านศีล	3 – ร้อยละ 80 ของนักเรียน ปฏิบัติตนได้ครบทั้ง
- ไม่รังแกผู้อื่น	5 คุณลักษณะ
- ชื่อสัตย์	2 - ร้อยละ 70 ของนักเรียน ปฏิบัติตนได้ครบทั้ง
- มีระเบียบวินัย	5 คุณลักษณะ
- ตรงต่อเวลา	1 - ร้อยละ 60 ของนักเรียน ปฏิบัติตนได้ครบ
- มีความรับผิดชอบ	ทั้ง 5 คุณลักษณะ
8.3 ด้านจิต	3 – ร้อยละ 80 ของนักเรียน ปฏิบัติตนได้ครบทั้ง
- มีจิตใจ เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่	4 คุณลักษณะ
แบ่งปันต่อกัน	2 – ร้อยละ 70 ของนักเรียน ปฏิบัติตนได้ครบทั้ง
- มีความกตัญญู รู้คุณ ตอบแทนคุณ	4 คุณลักษณะ
- ทำงานอย่างตั้งใจ อดทน	1 – ร้อยละ 60 ของนักเรียน ปฏิบัติตนได้ครบทั้ง
ขยันหมั่นเพียร	4 คุณลักษณะ
- สุขภาพจิตดี ร่าเริง แจ่มใส	
8.4 ด้านปัญญา	3 - ร้อยละ 80 ของนักเรียน ปฏิบัติตนได้ครบ
- มีศรัทธาและความเข้าใจที่ถูกต้องใน	ทั้ง 4 คุณลักษณะ
หลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ	2 - ร้อยละ 70 ของนักเรียน ปฏิบัติตนได้ครบ
- ใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษา แสวงหาความจริงและ	ทั้ง 4 คุณลักษณะ
ใฝ่สร้างสรรค์พัฒนางานอยู่เสมอ	1 - ร้อยละ 60 ของนักเรียน ปฏิบัติตนได้ครบ
- รู้บาท – บุญ คุณ- โทษ ประโยชน์	ทั้ง 4 คุณลักษณะ
มิใช่ประโยชน์	

ในปีพ.ศ.2552 สำนักการศึกษาได้จัดอบรม สัมมนาผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร จำนวน 435 โรงเรียน เพื่อร่วมกันพัฒนาและสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนา โรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรม สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ซึ่งจะทำให้ผู้บริหารและครู ในโรงเรียนมีแนวทางในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรมที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น ขณะนี้อยู่ ระหว่างการสรุปรายงานผล

ในปีพ.ศ.2553 สำนักการศึกษาจัดตั้งโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร จำนวน 50 เขต 67 ศูนย์ ในเขตธนบุรีมี 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนวัดบางสะแกใน และโรงเรียนวัดราชคฤห์ จัดทำหลักสูตรอิสลามศึกษา หลักสูตรโตไปไม่โกง พร้อมอบรมหลักสูตร โตไปไม่โกงให้กับผู้บริหาร ครู ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครทุกโรงเรียน

จากนโยบายและการดำเนินงานที่กล่าวมาข้างต้นสำนักงานเขตธนบุรี ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนในโรงเรียนในสังกัดเขตธนบุรี จึงมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการและการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนในสังกัดทั้ง 17 โรงเรียนพร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการนำระบบโรงเรียนวิถีพุทธมาสู่สถานศึกษาทุกโรงเรียนในสังกัดตามนโยบายของกรุงเทพมหานครที่ให้นโยบายไว้ว่าในปีการศึกษา 2548 กรุงเทพมหานครโดยสำนักการศึกษาจะนำระบบโรงเรียนวิถีพุทธมาสู่โรงเรียนในสังกัดทุกโรงเรียน เพราะเห็นว่าการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมผ่านการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ จะช่วยในการจัดการศึกษาพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี เก่ง และมีความสุขอย่างแท้จริง (สำนักการศึกษา.2548: 3) โดยเริ่มต้นมีโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธครั้งแรกในปี พ.ศ. 2546 จำนวน 6 โรงเรียน ปัจจุบันมีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 17 โรงเรียน ผู้บริหาร ข้าราชการครู ได้รับการอบรมความรู้เรื่องการค้าเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ประชุม สัมมนา ศึกษา ดูงาน อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ.2546 จนถึงปัจจุบัน ดังมีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ

การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการซึ่งถือเป็นศูนย์กลางการบริหารในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบโดยมีกิจกรรมสำคัญที่ต้องการจัดการอยู่ 3 ประการ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และกิจกรรมอื่นๆที่โรงเรียนจัดขึ้นนอกเหนือจากกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนและชุมชนที่แวดล้อมโรงเรียน การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบดังกล่าวซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการบริหารจัดการ กล่าวคือ โรงเรียนวิถีพุทธนั้น บุคลากรในโรงเรียนต้องร่วมกับผู้ปกครอง และ ชุมชน สร้างความตระหนักและศรัทธา รวมทั้งเสริมสร้างปัญญาความเข้าใจในหลักการและวิธีการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธร่วมกัน สถานศึกษาวิเคราะห์จัดจุดเน้นหรือรูปแบบรายละเอียดโรงเรียนวิถีพุทธ ตามความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ซึ่งแต่ละสถานศึกษาจะเน้นรายละเอียดรูปแบบที่แตกต่างกันได้ เช่น บางสถานศึกษาจะมีจุดเน้น ประยุกต์ไตรสิกขาในระดับชั้นเรียน (การจัดกระบวนการเรียนรู้รายวิชา)บางสถานศึกษาเน้นประยุกต์ในระดับกิจกรรมวิถีชีวิตประจำวันภาพรวม บางสถานศึกษาอาจทำทั้งระบบทุกส่วนของการจัดการศึกษา ก็เป็นไปได้ทั้งนี้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครูและผู้บริหารเพียรพยายามสนับสนุนโดยลักษณะต่างๆ และการปฏิบัติตนเอง ที่จะสนับสนุนและเป็นตัวอย่างในการ

พัฒนาผู้เรียนตามวิถีพุทธ ซึ่งการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธด้านบริหารจัดการสามารถดำเนินการได้ดังนี้(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต1. 2547: 20 -23)

1.มีวิสัยทัศน์หรือปรัชญา พันธกิจ เป้าหมาย ธรรมนูญหรือแผนกลยุทธ์ที่มีจุดเน้นในการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ ดังนี้

1.1โรงเรียนมีปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ ที่แสดงถึงความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ

1.2 โรงเรียนเผยแพร่ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ ที่แสดงถึงความเป็นโรงเรียน

วิถีพุทธให้บุคลากร นักเรียนผู้ปกครองและชุมชนทราบ

1.3 โรงเรียนมีแผนพัฒนาสถานศึกษา หรือแผนกลยุทธ์ที่มีจุดเน้นในการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ สอดคล้องกับปรัชญา วิสัยทัศน์ และพันธกิจของโรงเรียน

2.แต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะกรรมการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธและบริหารการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องโดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (บ ว ร) มีส่วนร่วม ดังนี้

2.1 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ โดยบุคลากรจากทุกๆ ฝ่ายของโรงเรียนมีส่วนร่วม

2.2 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาโรงเรียนวิถีพุทธโดยผู้ปกครอง วัด และชุมชนมีส่วนร่วม

2.3 มีการประชุมคณะกรรมการ แต่ละคณะไม่น้อยกว่า 2 ครั้งต่อภาคเรียน

2.4 มีการนำผลการประชุมไปดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม

3.ปลูกฝังศรัทธา สร้างเสริมปัญญา ในพระพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นกับบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.1 โรงเรียนมีสื่อและแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา สำหรับครูและบุคลากร

3.2 โรงเรียนจัดกิจกรรมพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและการปฏิบัติตนตามหลักธรรมอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง

3.3 ในโรงเรียนจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการ เจริญปัญญาสำหรับครูและบุคลากรอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

4. ร่วมมือกับผู้ปกครอง วัด และชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนและชุมชน ดังนี้

4.1 โรงเรียนมีแผนงานโครงการที่เป็นความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง วัด และชุมชนในการพัฒนานักเรียนและชุมชน

4.2 ผู้ปกครอง วัด และชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงาน/โครงการพัฒนานักเรียนและชุมชน

4.3 โรงเรียนจัดกิจกรรมตามแผนงานโครงการที่เป็นความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง วัดและชุมชนได้ร่วมกันกำหนดไว้

4.4 โรงเรียน ผู้ปกครอง วัดและชุมชนมีความพึงพอใจในกิจกรรม

5. มีการนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

5.1 โรงเรียนมีแผนการนิเทศ (นิเทศภายใน) และการกำกับติดตามการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ

5.2 มีการนิเทศ (นิเทศภายใน) และการกำกับ ติดตาม การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธตามแผนที่กำหนด

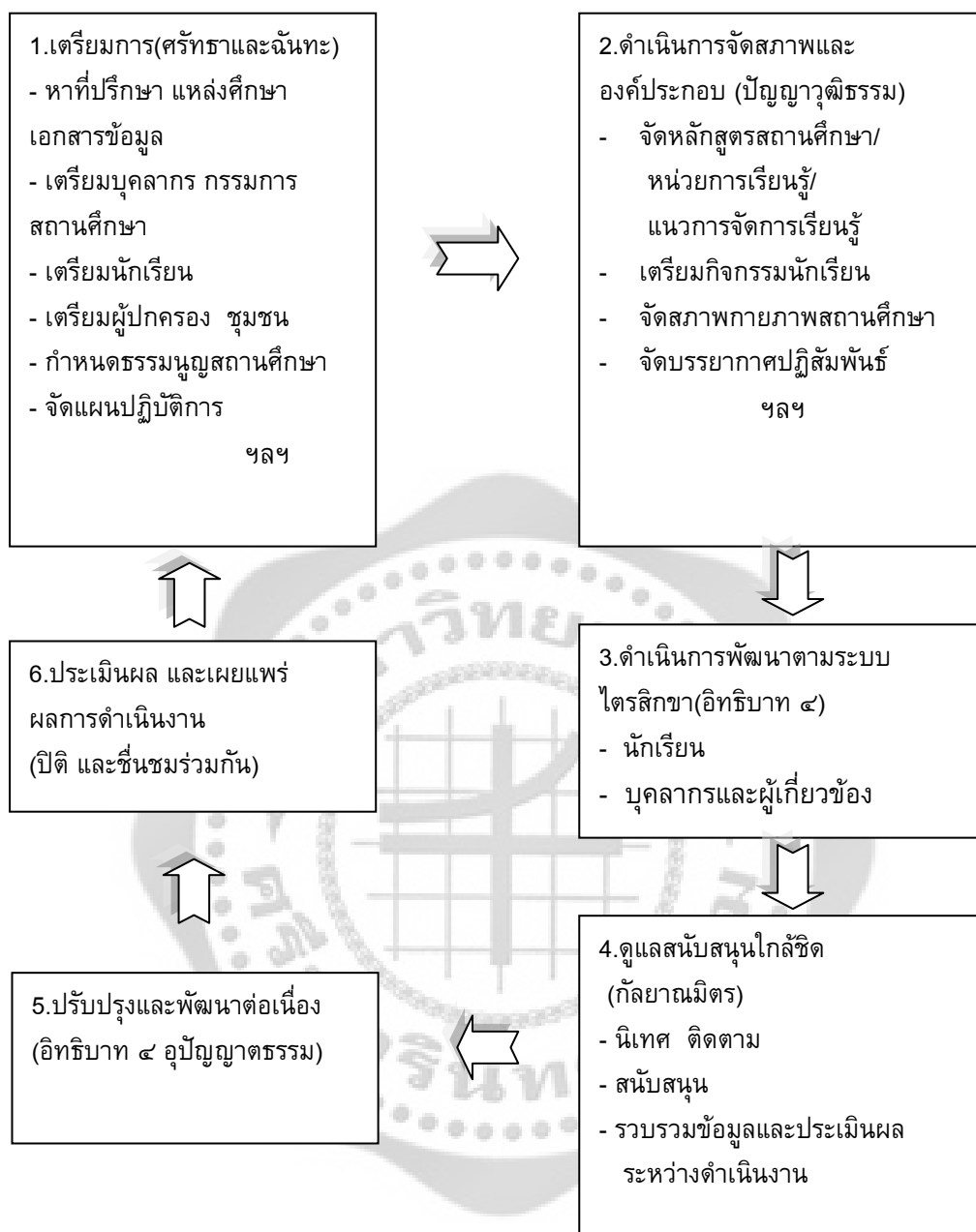
5.3 โรงเรียนนำผลการนิเทศ (นิเทศภายใน) และการกำกับ ติดตาม การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธไปใช้พัฒนางานอย่างเป็นรูปธรรม

6. มีระบบตรวจสอบและประเมินผลโดยเปิดโอกาสให้มีการเสนอแนะอย่างเป็นกัลยาณมิตร เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

โรงเรียนกำหนดบทบาท หน้าที่ และคณะบุคคลผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบและประเมินผลไว้อย่างชัดเจน โรงเรียนกำหนดปฏิทินปฏิบัติงานตรวจสอบและประเมินผล การตรวจสอบและประเมินผลมีความเที่ยงตรงเป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โรงเรียนนำผลการตรวจสอบและประเมินผลไปใช้ในการพัฒนานักเรียนและโรงเรียน

นอกจากนี้จังหวัดจะกำกับการพัฒนาสู่โรงเรียนวิถีพุทธที่ชัดเจนมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องพิจารณาองค์ประกอบและลำดับขั้นตอนที่เป็นระบบและลำดับขั้นตอนขององค์ประกอบต่อไปนี้ เป็นข้อเสนอเชิงตัวอย่างหนึ่งที่สถานศึกษาสามารถนำไปพิจารณาปรับใช้ได้ตามความเหมาะสม ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548: 27-37)

1. ขั้นเตรียมการ ที่จะให้การจัดโรงเรียนวิถีพุทธดำเนินไปโดยสะดวกด้วยศรัทธาและฉันทะ
2. ขั้นดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ ที่จะป็นปัจจัยเป็นกิจกรรมเป็นเครื่องมือสู่การพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะแห่งปัญญาวัตรธรรม
3. ขั้นดำเนินการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เป็นหัวใจของการดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
4. ขั้นดูแลสนับสนุนใกล้ชิด ที่จะช่วยให้การดำเนินการทุกส่วนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยท่าทีความเป็นกัลยาณมิตร
5. ขั้นปรับปรุง พัฒนาต่อเนื่อง ที่จะเน้นย้ำการพัฒนาว่าต้องมีมากขึ้นๆด้วยอิทธิบาท 4 และอุปัฏฐาธรรม
6. ขั้นประเมินผลและเผยแพร่ผลดำเนินการ ที่จะนำข้อมูลผลการดำเนินงานสู่การเตรียมการที่จะดำเนินการในรอบต่อไป เช่น ในปีต่อไป หรือใช้กับโครงการต่อเนื่องอื่น และนำผลสรุปจัดทำรายงานผลการดำเนินงานแจ้งแก่ผู้เกี่ยวข้องให้ทราบขั้นตอนการบริหารจัดการแสดง ดังภาพประกอบ ต่อไปนี้

ภาพประกอบ 3 การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ

ที่มา:กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ: หน้า 29

แนวทางการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ โดยสังเขป ดังนี้

1. การเตรียมการ เป็นขั้นตอนความพยายามที่จะเตรียมสิ่งที่จะทำให้การดำเนินการพัฒนาเป็นไปได้โดยสะดวกซึ่งมีประเด็นสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการเตรียมการ เช่น

- การหาที่ปรึกษา แหล่งศึกษา และเอกสารข้อมูลต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ปรึกษาที่เป็นกัลยาณมิตรในการพัฒนาวิถึพุทธนี้ ซึ่งอาจจะเป็นพระภิกษุหรือคฤหัสถ์ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ มีศรัทธาและความรู้ชัดในพุทธธรรม ถ้าเป็นคฤหัสถ์ควรเป็นแบบอย่างในสังคมได้ เช่น เป็นผู้ไม่ข้องแวะในอบายมุข เป็นผู้ทรงศีล ปฏิบัติธรรม เป็นต้น ที่ปรึกษาจะมีความจำเป็นมากโดยเฉพาะในระยะเริ่มของการพัฒนา

- การเตรียมบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียนผู้ปกครองและชุมชน ให้มีความตระหนักในคุณประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น ให้เกิดศรัทธา และฉันทะในการร่วมกันพัฒนาโรงเรียนวิถึพุทธ ด้วยปัญญาที่เข้าใจทิศทางจากศรัทธาและฉันทะการพัฒนาาร่วมกัน ความสำเร็จในการพัฒนา คาดหมายได้ว่าจะเกิดขึ้นได้ไม่ยาก สำหรับวิธีการเตรียมผู้เกี่ยวข้องนี้สามารถดำเนินการได้หลากหลายตั้งแต่วิธีทั่วไป เช่น การประชุมชี้แจงการสัมมนา จนถึงการประชุมสัมพันธที่หลากหลาย การร่วมกันศึกษาดูงาน เป็นต้น

- การกำหนดเป้าหมาย จุดเน้น หรือวิสัยทัศน์และแผนงานที่ชัดเจนทั้งระยะยาวในธรรมนูญสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการรายปีก็ตาม ที่ผู้เกี่ยวข้องเห็นพ้องกันจะเป็นหลักประกันความชัดเจนในการดำเนินการพัฒนาโรงเรียนวิถึพุทธได้อย่างดี อันเป็นส่วนสำคัญของการเตรียมการที่ดี

2. การดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ เป็นการดำเนินการจัดปัจจัยต่างๆของการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งประกอบไปด้วยสภาพทั้งกายภาพและองค์ประกอบต่างๆที่เกี่ยวข้องอันจะนำสู่การเป็นปัจจัยในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักปัญญาวัตรธรรม 4 ประการ คือ

- การอยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ มีข้อมูล มีสื่อที่ดี(สัปปุริสสังเสวะ)
- การใส่ใจศึกษาเล่าเรียน โดยมีฐานของหลักสูตรการเรียนการสอนที่ดี(สัทธัมมัสสวนะ)
- การมีกระบวนการคิดที่ดี คิดถูกวิธี โดยมีสภาพและบรรยากาศที่ส่งเสริม

(โยนิโสมนสิการ)

- ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมหรือนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้เหมาะสม

(ธัมมานุธัมมปฏิบัติ)

สภาพและองค์ประกอบที่สำคัญที่จำเป็นต้องส่งเสริมให้เกิดวิถึพุทธ มีตัวอย่าง เช่น

- หลักสูตรสถานศึกษา หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนการสอนที่โรงเรียนวิถึพุทธควรคำนึงอย่างยิ่ง แนวคิดหนึ่งของการจัดการก็คือ การบูรณาการหลักธรรมทั้งที่เป็นความรู้ (K) ศรัทธา ค่านิยม คุณธรรม (A) และการฝึกปฏิบัติหลักธรรม (P) ในการเรียนการสอนโดยอาจกำหนดในระดับจุดเน้นหลักสูตรสถานศึกษาที่แทรกในทุกองค์ประกอบหลักสูตรสถานศึกษาหรือกำหนดในระดับหน่วยการเรียนรู้หรือแผนการจัดการเรียนรู้ที่ครูจะนำสู่การจัดการเรียนรู้ต่อไป

- การเตรียมกิจกรรมนักเรียน ที่โรงเรียนต้องคิดและกำหนดให้เหมาะสมกับผู้เรียนของตนมากที่สุดซึ่งลักษณะกิจกรรมที่กำหนดมีหลากหลายทั้งที่เป็นกิจกรรมประจำวัน ประจำสัปดาห์ หรือประจำโอกาสต่างๆและกิจกรรมวิถีชีวิตซึ่งถ้าโรงเรียนเลือกกำหนดและเตรียมการไว้ล่วงหน้าจะช่วย

ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน อีกทั้งสะท้อนให้เห็นถึงคำกล่าวที่ว่า “การศึกษาเริ่มต้นเมื่อคนกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น”

- การจัดสภาพกายภาพสถานศึกษา ที่หมายครอบคลุมถึงอาคารสถานที่ ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม อาณาบริเวณของสถานศึกษาซึ่งสถานศึกษาจำเป็นต้องคำนึงถึงการจัดการให้เหมาะสม และมุ่งเน้นที่จะส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาไตรสิกขาให้มากที่สุด ทั้งที่ผ่านระบบการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาและผ่านการเรียนรู้วิถีชีวิตจริงจาก “การกิน อยู่ ดู ฟังเป็น”ในชีวิตประจำวัน

- การจัดบรรยากาศปฏิสัมพันธ์ โดยผ่านการเตรียมการมอบหมายการรับผิดชอบของบุคลากรในการจัดกิจกรรมส่งเสริมหรือดูแลให้บรรยากาศปฏิสัมพันธ์ที่ดีเป็นกัลยาณมิตร เกิดขึ้นอย่างจริงจังต่อเนื่องโดยจัดผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย อาทิ การกระตุ้นทุกคนให้ทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี การยกย่องผู้ทำดี การปลูกศรัทธาค่านิยมปฏิบัติดีปฏิบัติชอบต่อผู้อื่น เป็นต้น

3.การดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา จุดเน้นการดำเนินการพัฒนา คือ นักเรียนของสถานศึกษาโดยเป็นการพัฒนาตามระบบไตรสิกขาที่เป็นลักษณะบูรณาการ ทั้งในกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร และกิจกรรมวิถีชีวิตต่างๆที่ส่งเสริม “การกิน อยู่ ดู ฟัง ให้เป็น” เป้าหมายการพัฒนาจัดให้มีความชัดเจนที่พัฒนาทั้งองค์รวมของชีวิตที่จะนำไปสู่การพัฒนาชีวิตที่สมบูรณ์ที่สุด

นอกจากการพัฒนาผู้เรียนอันเป็นภาระหลักแล้วสถานศึกษาต้องไม่ละเลยการพัฒนาบุคลากรของตนเองทั้งหมดด้วย เพราะบุคลากรโดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ ครูและผู้บริหารจะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นบุคลากรได้รับการพัฒนาตามระบบไตรสิกขามากเท่าไร จะยิ่งส่งผลดีต่อการช่วยให้นักเรียนได้รับการพัฒนามากขึ้นเท่านั้น

4.การดูแลสนับสนุนใกล้ชิด เป็นขั้นตอนสำคัญในการเป็นปัจจัยส่งเสริมให้การดำเนินการพัฒนาเป็นไปอย่างราบรื่นมีประสิทธิภาพทั้งนี้ ลักษณะของการดูแลสนับสนุนที่เหมาะสม ควรมีลักษณะของความเป็นกัลยาณมิตรที่ปรารถนาดีต่อกัน ปรารถนาดีต่อการพัฒนาผู้เรียนหรือต่อภารกิจที่สำคัญของขั้นนี้ คือ การนิเทศ ติดตาม ที่จะดูแลการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ การให้คำปรึกษาและชี้แนะผู้ปฏิบัติ การให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ ฯลฯ การสนับสนุนทั้งทรัพยากร ข้อมูลและเครื่องมือต่างๆ ในการช่วยดำเนินการให้เป็นไปได้อย่างราบรื่น การรวบรวมข้อมูลและการประเมินผลระหว่างดำเนินการอันจะเป็นฐานของการปรับปรุงต่อเนื่องต่อไป หรือแม้เป็นข้อมูลในการพิจารณาจัดการดูแลสนับสนุนได้อย่างเหมาะสม

5.การปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง เป็นขั้นตอนของระบบบริหารจัดการที่กำหนดเพื่อนำมาพิจารณาพัฒนาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยนำข้อมูลในขั้นตอนต้นๆ มาพิจารณาแล้วกำหนดปรับปรุงหรือพัฒนางานที่กำลังดำเนินการอยู่ให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้องค์ธรรมที่สนับสนุนการปรับปรุงและพัฒนาให้เป็นไปอย่างชัดเจนต่อเนื่อง คือ การมีอิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา)และอุปัฏฐาธรรม 2 (ความไม่สันโดษในกุศลธรรม และความไม่ระย่อในการพากเพียร) เป็นต้น

6. การประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน เป็นขั้นตอนที่จะสะท้อนให้ทราบถึงผลการดำเนินงานในช่วงเวลาหนึ่งๆ อาจเป็น 1 ปี หรือ 3 ปี หรือเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมเป็นต้น และในการประเมินจะเน้นข้อมูลที่เป็นเชิงประจักษ์ เชื่อถือได้ ให้ข้อมูลที่ชัดเจน ที่สามารถนำสู่การเผยแพร่หรือรายงานผู้เกี่ยวข้องให้ทราบผลการดำเนินงานนั้นๆ และนำไปเป็นข้อมูลในการวางแผนดำเนินการอื่นๆต่อไป และในระบบประกันคุณภาพ ขั้นตอนนี้มีความสำคัญไม่น้อยต่อการเสนอให้ผู้เกี่ยวข้องยอมรับในการดำเนินการและบริหารจัดการ

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษานำสำนักงานเขตธนบุรีด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ คือ การที่โรงเรียนมีนโยบายส่งเสริมให้ครูปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมกับนักเรียนผ่านการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สนับสนุนให้ครูร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย แผนงาน ในการพัฒนาการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ ส่งเสริมให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธจากผู้เกี่ยวข้องทั้งบ้าน วัด โรงเรียนและรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม วิธีการ รูปแบบการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียน สร้างความตระหนักว่าทุกคน ตั้งแต่ระดับผู้บริหาร ครู บิณฑบาต จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องฝึกฝนพัฒนาตนเป็นต้นแบบ และสามารถเรียนรู้ระบบวิถีพุทธไปด้วยกัน ส่งเสริมให้ครูปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้บูรณาการพุทธธรรมในหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนแบบวิถีพุทธ เช่น ประดิษฐานพระพุทธรูปประจำโรงเรียน จัดป้ายนิเทศ ป้ายคติธรรม คำขวัญคุณธรรมจริยธรรมในบริเวณโรงเรียน สนับสนุนให้มีระบบนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผล การดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ และส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการโรงเรียนโดยใช้หลักการธรรมมาธิปไตย

2.4.2 ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในประเทศไทย พบว่า ส่วนใหญ่ทฤษฎี หลักการรวมถึงรูปแบบการจัดหลักสูตรที่ใช้กันตามโรงเรียนต่างๆมีพื้นฐานมาจากต่างประเทศ โดยเฉพาะในยุโรป และสหรัฐอเมริกา รวมถึงประเทศอิสราเอล อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน นักการศึกษาหลายท่านได้พยายามศึกษาและผสมผสานความรู้ตามหลักสากลเข้ากับภูมิปัญญา วิถีชีวิต แนวคิดทางพุทธศาสนา และระบบคุณค่าของสังคมไทย เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาแนวพุทธ การพัฒนามนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาได้กล่าวถึงการฝึกฝนพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์ตามหลักไตรสิกขา อันประกอบด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา หรืออีกนัยหนึ่งคือ พฤติกรรมจิตใจ และปัญญาไปพร้อมกัน โดยเน้นที่การพัฒนาปัญญาเป็นแกนหลักสำคัญของกระบวนการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกฝนให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งทั้งหลายตามที่เป็นจริงสามารถเข้าใจเหตุปัจจัยและแก้ปัญหาได้ มีความประพฤติที่เป็นมาตรฐานในสังคม มีจิตใจผ่องใส

เบิกบาน เป็นอิสระทั้งภายนอกและภายในดับความทุกข์ ความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นกับตน หรืออีกนัยหนึ่งคือเป็นที่พึ่งให้กับตนเองได้ (ศุภยคุณธรรม. 2548: 6 - 8)

กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นสาระหลักของการศึกษาของเด็กในระดับประถมและมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นการเน้นสติปัญญาเป็นหลัก บูรณาการในความหมายของโรงเรียนวิถีพุทธเป็นการบูรณาการครอบคลุมรอบด้านทุกระดับ ทุกปัจจัย การบูรณาการภายในตัวปัจเจกบุคคลได้แก่การบูรณาการเรื่องจิตใจ คุณธรรม สติปัญญา, การบูรณาการระหว่างบุคคลกับบุคคล ระหว่างเด็กกับเพื่อน ในโรงเรียนการบูรณาการระหว่างเด็กกับสภาพแวดล้อม เด็กกับภูมิทัศน์, ในระดับกว้างการบูรณาการระหว่างโรงเรียนกับชุมชน วัด หมายถึงการเรียนรู้อันของเด็กจากชุมชน วัดและโรงเรียนไม่แตกต่างกัน สามารถเรียนรู้จากสถานที่หนึ่งแล้วไปต่อยอดจากสถานที่หนึ่งได้ ไม่แปลกแยกเพราะการเรียนรู้อยู่บนค่านิยมและพื้นฐานของคุณค่าเดียวกัน การบูรณาการของโรงเรียนวิถีพุทธจึงมีความหมายครอบคลุมและสอดคล้องทุกเหตุปัจจัย กิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนวิถีพุทธ การเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ จะเป็นตามปกติ แต่เนื้อหาวิชาส่วนหนึ่ง (ประมาณ 1 ใน 3 ของเนื้อหาและของเวลาในการศึกษาของรายวิชาหนึ่ง ๆ) จะนำมาศึกษาในเชิงบูรณาการ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548: 24 - 25)

การจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้

การจัดวิถีพุทธสู่การเรียนรู้มีหลักการ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548: 38-40)

1. บูรณาการพุทธธรรม สู่การจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติจริงที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเพื่อนำสู่การเรียนรู้ เข้าใจ ความจริง

2. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในทุกสถานการณ์ ทุกสถานที่ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

3. ประสานความร่วมมือ วัด/คณะสงฆ์ และชุมชนในการจัดการเรียนรู้

หลักธรรมสำคัญสู่การจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ

โรงเรียนวิถีพุทธเป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยภavana 4 คือ พัฒนาการทางกาย สังคม จิตและปัญญา กระบวนการจัดการศึกษาต้องบูรณาการหลักธรรมเข้ากับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งมีหลักธรรมสำคัญ คือ

1. ปรัตโฆสะ (ตามหลักกัลยาณมิตตตา)

2. โยนิโสมนสิการ

3. ไตรสิกขา

4. ปัญญาวิมุติธรรม

หลักทำเนนแนวการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธประกอบด้วย

1. หลักสูตรสถานศึกษา

1.1 สอดแทรก เพิ่มเติม พุทธธรรมในวิสัยทัศน์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

1.2 เพิ่มเติม คุณธรรม จริยธรรม ในผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1.3 ให้มีการบูรณาการพุทธธรรมในการจัดหน่วยการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ

1.4 สอดแทรก ความรู้ และการปฏิบัติจริงในการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและสถานการณ์อื่นๆ นอกห้องเรียน ได้แก่ บุรณาการในการเรียนรู้ บุรณาการในวิถีชีวิต และบุรณาการไตรสิกขาเข้าในชีวิตประจำวัน

2.ผู้สอน

2.1เป็นตัวอย่างที่ดีในลักษณะ “สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น” อย่างสม่ำเสมอ

2.2 เป็นกัลยาณมิตรของผู้เรียน มีเมตตาธรรม ความอ่อนโยน อดทน อดกลั้นและสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้เรียนอยู่เสมอ

3.กระบวนการเรียนรู้

3.1 พัฒนาผู้เรียน รอบด้าน สมดุล สมบูรณ์ ทั้งกาย (กายภาวนา) ความประพฤติ (ศีลภาวนา)จิตใจ (จิตตภาวนา) ปัญญา (ปัญญาภาวนา)

3.2 จัดโอกาสส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติธรรมอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิต (กิน อยู่ ดู ฟังเป็น)

3.3 สร้างเสริมให้เกิดวัฒนธรรมแสงปัญญาและวัฒนธรรมเมตตา

3.4 เน้นให้เกิดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ เข้าใจและค้นพบคุณค่าแท้ของสรรพสิ่ง กระบวนการจัดการเรียนรู้

กระบวนการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนวิถีพุทธเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธด้านการจัดวิถีพุทธสู่การเรียนรู้ในโรงเรียนควรมีการจัดหลักสูตรสถานศึกษา หรือจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการพุทธธรรมอย่างสม่ำเสมอ เช่น หลักสูตรสถานศึกษามีการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในแผนการเรียนรู้ของครู มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนครบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความประพฤติ (ศีล) จิตใจ (สมาธิ) และการจัดการเรียนรู้ (ปัญญา) โดยมีการวัดและประเมินผล 4 ด้าน คือประเมินพัฒนาการทางกาย พัฒนาการทางสังคม พัฒนาการทางจิต และพัฒนาการทางปัญญา หรือประเมินสุขภาวะองค์รวม กระบวนการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนวิถีพุทธเพื่อส่งเสริมโรงเรียนวิถีพุทธด้านการจัดวิถีพุทธสู่การเรียนรู้ ได้แก่ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. 2547: 26 -28)

1.จัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ปรับหลักสูตรเพื่อบูรณาการกิจกรรมวิถีพุทธวิถีธรรมเข้าในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน และมีการพัฒนาบรรยากาศการเรียนรู้ด้วยความเป็นกัลยาณมิตร ดังนี้

1.1 ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการบูรณาการพุทธธรรมหรือหลักไตรสิกขาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาและเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน

1.2 ครูมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการพุทธธรรมและเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน

1.3 ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการด้านศีล สมาธิ ปัญญา หลักธรรม และเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันตามแผนการจัดการเรียนรู้

2. ส่งเสริมให้มีการนำหลักธรรมมาเป็นฐานในการวิเคราะห์และแก้ปัญหา ดังนี้
 - 2.1 โรงเรียนมีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมพัฒนาครูให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำหลักธรรมมาเป็นฐานในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา
 - 2.2 โรงเรียนจัดกิจกรรมพัฒนาครูตามแผนงาน/โครงการที่กำหนด
 - 2.3 ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำหลักพุทธธรรมมาเป็นฐานในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา
 3. จัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ดังนี้
 - 3.1 ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้สื่อหลากหลายที่กระตุ้นให้เกิดการใฝ่รู้ ใฝ่เรียน
 - 3.2 ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ต่างๆทั้งในและนอกโรงเรียน
 - 3.3 ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนมีประสบการณ์ตรงที่สัมพันธ์กับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีเพื่อฝึกการสังเกต การศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูล
 4. จัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข ทั้งผู้เรียนและผู้จัดการเรียนรู้
 - 4.1 มีสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียนเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรม
 - 4.2 สร้างปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน และนักเรียนกับกลุ่มเพื่อน
 - 4.3 เชื่อมโยงสาระการเรียนรู้เข้ากับประสบการณ์และวิถีชีวิตของนักเรียน
 - 4.4 จัดกิจกรรมการเรียนรู้และสถานการณ์การจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างอิสระและสร้างสรรค์
 5. จัดกิจกรรมบริหารจัดการจิตเจริญปัญญาทั้งในการเรียนการสอนและในกิจกรรมการดำรงชีวิตประจำวัน
 - 5.1 โรงเรียนบูรณาการเรื่องการบริหารจิตเจริญปัญญาในกิจกรรมวิถีชีวิตในโรงเรียน
 - 5.2 ครูบูรณาการกิจกรรมการบริหารจิตเจริญปัญญาก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน
 - 5.3 ครูบูรณาการบริหารจิตเจริญปัญญาในกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม

การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้

การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธด้านการจัดวิถีพุทธสู่การเรียนรู้ได้แก่ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. 2547: 29 -30)
 1. ใช้สื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ ดังนี้
 - 1.1 โรงเรียนมีสื่อทั้งที่เป็นเอกสาร หนังสือ และสื่อเทคโนโลยีให้นักเรียนได้ใช้ศึกษาด้วยตนเอง
 - 1.2 โรงเรียนจัดกิจกรรมจูงใจ กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการใฝ่รู้และรักการแสวงหาความรู้
 - 1.3 ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อหลากหลายเพื่อส่งเสริมกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

2. นิมนต์พระสงฆ์หรือเชษฐาวิทยากรภูมิปัญญาทางพระพุทธศาสนามาสอนนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ดังนี้

2.1 โรงเรียนนิมนต์พระสงฆ์หรือเชษฐาวิทยากรที่มีความรู้ทางพระพุทธศาสนามาให้ความรู้แก่นักเรียน (ไม่รวมการสอนวิชาพระพุทธศาสนา)

3. จัดให้นักเรียนไปเรียนรู้ที่วัดหรือศาสนสถานที่ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ประจำของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

3.1 โรงเรียนมีวัดหรือศาสนสถานที่ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ประจำของโรงเรียน

3.2 โรงเรียนนำนักเรียนไปเรียนรู้ที่วัดหรือศาสนสถานเป็นประจำ

3.3 โรงเรียนจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมที่วัดหรือศาสนสถานเป็นประจำทุกปี เช่น กิจกรรมค่ายพุทธบุตรพุทธธรรม กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

การประเมินผล

กระบวนการประเมินผลในโรงเรียนวิถีพุทธเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการจัดวิถีพุทธสู่การเรียนรู้ ได้แก่ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1. 2547: 29 -31)

1. มีการวัดประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย ครอบคลุมหลักภาวะ 4 (กาย ศีล สมาธิ ปัญญา) โดยมีจุดเน้นเพื่อพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1.1 โรงเรียนมีฐานข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของนักเรียนเป็นรายบุคคล

1.2 โรงเรียนกำหนดวิธีการ/เครื่องมือที่หลากหลายในการประเมินพัฒนาการของนักเรียนตามหลักภาวะ 4

1.3 โรงเรียนประเมินพัฒนาการของนักเรียนตามหลักภาวะอย่างต่อเนื่อง

1.4 โรงเรียนนำผลการประเมินไปใช้ประกอบการพิจารณาปรับปรุงพัฒนาการของนักเรียน

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนประถมศึกษาศำนักงานเขตธนบุรี ด้านการจัดวิถีพุทธสู่การเรียนรู้ คือ การส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการพุทธธรรมเน้นหลักไตรสิกขาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้โดยนำหลักธรรมมาเป็นฐานในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา แนะนำให้ครูจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง แนะนำให้ครูจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข โดยการจัดโรงเรียนสะอาด ปลอดภัย ร่มรื่น ปราศจากอบายมุข เสนอแนะให้ครูจัดกิจกรรมบริหารจัดการจิตเจริญปัญญาในการเรียนการสอน ผู้บริหารเป็นกัลยาณมิตรกับครู ส่งเสริมให้ครูเป็นกัลยาณมิตรกับนักเรียนและนักเรียนเป็นกัลยาณมิตรแก่กันส่งเสริมให้ครูจัดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และปฏิบัติธรรมอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิต สนับสนุนให้ครูทำการวัดประเมินผลตามหลักภาวะ 4 คือ พัฒนาการทางกาย พัฒนาการทางศีล พัฒนาการทางจิต พัฒนาการทางปัญญา

2.4.3 ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา

กิจกรรมเสนอแนะการพัฒนาเป็นการดำเนินชีวิตปกติของเด็กนักเรียนที่ขณะอยู่ในโรงเรียนที่ไม่ใช่การเรียนหนังสือ เช่น การพักผ่อน การพบปะพูดคุยกัน การเข้าห้องสมุด การทานข้าว เป็นต้น กิจกรรมเสนอแนะการพัฒนาเป็นกิจกรรมสามัญปกติที่เด็กได้กระทำเป็นประจำทุกวันก่อน เมื่อนำแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธมาใช้ก็สอดคล้อง แทรกหลักธรรมเข้าไปในกิจกรรมดังกล่าวในทุกกิจกรรมจนเกิดการเรียนรู้แบบซึมซับจนเกิดความเคยชินและกระทำเป็นประจำทุกวันทั้งในและนอกโรงเรียนในที่สุด กิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา แยกย่อยเป็นสองกิจกรรมย่อย ดังนี้ (อดิสร หนันคำจร. 2549: 23)

ประการแรกเป็นกิจกรรมที่เด็กได้เคยกระทำก่อนในสถานศึกษาก่อนจะมีโรงเรียนวิถีพุทธ ได้แก่ การเคารพธงชาติ การสวดมนต์หน้าเสาธง การรับประทานอาหาร การใช้ห้องสมุด การพักผ่อนตามสถานที่ต่างๆในโรงเรียนฯลฯ กิจกรรมนี้ได้ถูกสอดแทรกหลักธรรมเข้าไปให้เป็นแบบบูรณาการมากขึ้นระหว่างกิจกรรมที่เด็กนักเรียนกระทำทำให้เข้าไปสู่จิตใจ ความรู้สึกเป็นสิ่งเดียวกับพฤติกรรมของนักเรียนได้จริง การสวดมนต์จากที่เคยสวดหน้าเสาธงชาติในกริยาท่าทางการยืนปรับสู่กริยาของการนั่งอยู่ได้ร่มไม้ต่อหน้าพระพุทธรูป มีฝักรองนั่งเพื่อให้เกิดความผ่อนคลายและเป็นธรรมชาติมากที่สุดจะทำให้เกิดความฉันทะมากขึ้น การสวดมนต์จะสวดเป็นภาษาไทยที่แปลแล้วเพื่อเด็กจะได้เข้าใจและไต่ตรองมากขึ้น ผลที่เกิดขึ้นก็คือร่างกายของเด็กนักเรียนจะถูกฝึกโดยธรรมชาติ เด็กจะนั่งและอยู่ในกริยาของการนั่งได้นาน ซึ่งมีผลต่อการเรียนการสอนในเวลาต่อมาจากการสวดมนต์จะทำให้เด็กนักเรียนเริ่มนั่ง จะเป็นฐานสู่สมาธิ เมื่อนั่งสมาธิในชั้นถัดมาเด็กจะนั่งได้สงบมากขึ้น ชั้นตอนนี้ จะเกิดขึ้นช่วงเวลา 07.45 น. ของภาคก่อนเข้าสู่อ่านหนังสือ และเวลา 15.30 น. หลังจากการเรียนหนังสือแล้วเสร็จ กิจกรรมนี้เป็นการฝึก “อยู่เป็น”

กิจกรรมถัดมา ได้แก่ การทานข้าวเที่ยง กิจกรรมนี้จะเกิดขึ้นเป็นประจำทุกวันของเด็ก การสอดแทรกหลักธรรมจะเกิดขึ้นจากผู้ดูแลและเด็ก หรือเด็กนักเรียนด้วยตนเอง อาจจะเป็นหัวหน้าชั้น(ขึ้นอยู่กับแต่ละโรงเรียนจะมอบหมาย)หรืออาจจะเป็นเพื่อนคนอื่นๆที่ โดยธรรมชาติ เป็นตัวอย่างและชักจูงกลุ่มเพื่อนให้รับประทานที่เหมาะสมในเชิงระเบียบวินัย(พฤติกรรม-ศีล) ในเชิงของการประหยัด(สิ่งของที่บริโภค)และในเชิงของการสร้างค่านิยมที่ให้การบริโภคให้เกิดคุณค่าแท้(ระบบคิด-ปัญญา) ทั้งสามประการจะทำให้การบริโภคเกิดมูลค่าสูงสุดทั้งด้านโภชนาการและความพอใจแต่ใช้ต้นทุนต่ำที่สุด นอกจากจะมีบุคคลที่เป็นผู้ดูแลและชักจูงแล้ว อาจจะมีข้อคำถามที่เป็นคำแนะนำที่ติดตามพื้นที่โต๊ะและเสาชองโรงอาหารด้วยเพื่อให้เกิดความรู้อย่างเข้าใจเรื่องของการบริโภคด้วย กิจกรรมนี้จะฝึกให้เกิดความความชินและเรียนรู้ในการ “กิน” เป็น

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมในชีวิตประจำวันขณะที่อยู่ในโรงเรียนอื่นๆที่สำคัญ ได้แก่ การใช้ห้องสมุดการพักผ่อนพูดคุยกันตามชมุขต่างๆ หลักธรรมจะถูกสอดแทรกในสิ่งที่เด็กนักเรียนได้ ในแง่ปริมาณห้องสมุดจะมีสื่อธรรมะมากขึ้น ทั้งสิ่งที่เป็นวิชาการ(เอกสาร ตำรา)และบันเทิง ภาพยนตร์ วัสดุที่แสดงหลักธรรม เช่น พุทธประวัติในรูปแบบการ์ตูนวีซีดี ฯลฯ ในแง่ของการใช้ห้องสมุดจะได้รับ

คำแนะนำดูได้จากผู้ดูแลและกลุ่มเพื่อนในการใช้และได้ข้อมูลที่เหมาะสมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ กิจกรรมกลุ่มนี้เพื่อฝึกให้ “ดู” เป็น

กิจกรรมเสนอแนะการพัฒนาประการที่สอง เป็นกิจกรรมที่ถูกกำหนดขึ้น เพิ่มเติมจาก กิจกรรมพื้นฐานชีวิตปกติธรรมดา มักจะมีความเข้มข้นมากกว่ากิจกรรมประเภทแรกในแง่ของระยะ ในการฝึกและผลของการสัมฤทธิ์ผล กิจกรรมนี้แม้จะมีความเข้มข้นในการเสริมสร้างจริยธรรม แต่มักจะไม่มีความเป็นธรรมชาติในการดำเนินชีวิตเช่นเดียวกับกิจกรรมแรก กิจกรรมประเภทนี้ในบาง กิจกรรมในบางสถานศึกษาอาจจะถูกปฏิเสธจากเด็กเป็นบางครั้งในระยะแรก บางกิจกรรมเด็กก็เต็มใจในการปฏิบัติมากกว่ากิจกรรมการเรียนการสอนเสียอีก ซึ่งในแง่ของความจำเป็นแล้วจะจำเป็นหรือไม่ขึ้นอยู่กับแต่ละโรงเรียนว่าเกิดกิจกรรมพื้นฐานชีวิตในกรณีแรกให้ประสิทธิผลเพียงใด อย่างไรก็ดีในเชิงรูปแบบแล้วกิจกรรมในกรณีที่สองยังจำเป็นต้องมีอยู่ กิจกรรมประเภทที่สอง ได้แก่ กิจกรรมประจำสัปดาห์ กิจกรรมประจำเดือน ประจำปีการศึกษา ที่โรงเรียนจะจัดขึ้น เช่น การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ การเข้าค่ายพุทธบุตร การบวชสามเณรภาคฤดูร้อน การบวชชีพราหมณ์ กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมทิวาพิเศษยกย่องผู้กระทำความดี กิจกรรมการแข่งขันเรือที่เป็นกิจกรรมบันเทิง แต่สอดแทรกหลักคุณธรรมในกิจกรรมนั้นๆ

กิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนวิถิพุทธ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548: 41-47)

กระบวนการพัฒนาผู้เรียน คือการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายต่อเนื่อง เป็นวิถีชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิด มีการฝึกปฏิบัติเสมอๆทั้งด้านความประพฤติ (ศีล) จิตใจ (สมาธิ)และปัญญา (ปัญญา) เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้ง 3 ด้านไปพร้อมๆกัน

การศึกษาตามแนวพุทธปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนวิถิพุทธ คือ กระบวนการพัฒนา การเรียนรู้ทั้งในด้านความประพฤติ (ศีล)จิตใจ (สมาธิ)และปัญญา (ปัญญา) เพื่อความเจริญงอกงามในทุกขั้นตอนของชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การกิน อยู่ ดู ฟัง ในชีวิตประจำวันที่มีสติสัมปชัญญะคอยกำกับเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองจนเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมให้เจริญสืบต่อไปและเนื่องจากพุทธศาสนามีหลักการพัฒนามนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะฝึกฝนและพัฒนาได้ ประกอบกับวิเคราะห์ผู้เรียนว่ามีสติปัญญา อุบิสัยความพร้อมและภูมิหลังที่แตกต่างกัน การพัฒนา จึงเน้นที่ตัวผู้เรียนแต่ละคนเป็นสำคัญ

ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนวิถิพุทธนั้นครูและผู้บริหารสามารถจัดพัฒนาได้ตามหลักการหลักคิดข้างต้น โดยให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ในที่นี้ขอเสนอแนะการจัดกิจกรรมไว้เป็นแนวทาง 4 ลักษณะ คือ

- 1)กิจกรรมเสริมเนื้อหาสาระตามหลักสูตร
- 2)กิจกรรมประจำวัน/ประจำสัปดาห์
- 3)กิจกรรมเนื่องในโอกาสวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
- 4)กิจกรรมพิเศษอื่นๆ

จากตัวอย่างกิจกรรมเสนอการพัฒนาที่กล่าวมาข้างต้นอาจจัดกิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธได้ ดังนี้ กิจกรรมเสริมเนื้อหาสาระตามหลักสูตร เช่น พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ประกวดมรยาท ชาวพุทธ กิจกรรมค่ายพุทธบุตร (ตามสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา) กิจกรรมบริหารจัดการ เจริญปัญญาเรียนธรรมชาติศึกษา/สอบธรรมศึกษา บรรพชาสามเณรฤดูร้อน กิจกรรมประจำวัน/ประจำสัปดาห์ ดังนี้

1) กิจกรรมหน้าเสาธง เช่น กิจกรรมที่กระทำเพื่อรำลึกถึงชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (ก่อนเคารพธงชาติ) กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ แผ่เมตตาและสงบนิ่ง (สมาธิ) กิจกรรมพุทธศาสนาสุภาษิตวันละบท กิจกรรมน้องไหว้พี่ (ในแถวหน้าเสาธง) กิจกรรมเดินแถวเข้าห้องเรียนอย่างมีสติ เช่น เดินพร้อมท่องคติธรรมขณะเข้าห้องเรียน

2) กิจกรรมทำความดีระหว่างวัน เช่น กิจกรรมเดินอย่างมีสติก่อนเข้าโรงอาหาร กิจกรรมกล่าวคำพิจารณาอาหารก่อนการรับประทานอาหาร กิจกรรมรับประทานอาหารอย่างมีสติ เช่น มีกติกากว่าไม่ดั่ง ไม่หก ไม่เหลือ กิจกรรมขอบคุณหลังรับประทานอาหาร และกิจกรรมนั่งสมาธิ 1 นาที ก่อนเรียน(อาจให้นักเรียนทำพร้อมกันหน้าห้องเรียน)

3) กิจกรรมก่อนเลิกเรียน เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมรำลึกพระคุณของผู้มีพระคุณ กิจกรรมท่องอาขยานสร้างสมาธิ

4) กิจกรรมประจำสัปดาห์ เช่น กิจกรรมสวดมนต์สรภัญญะประจำสัปดาห์ กิจกรรมทำบุญตักบาตรประจำสัปดาห์ (อาจทำในวันพระหรือวันที่สถานศึกษากำหนด)

กิจกรรมเนื่องในโอกาสวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

โรงเรียนวิถีพุทธควรจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา คือ วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันอัฐมีบูชา ดังนี้

1) กิจกรรมวันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันมาฆบูชา และวันเข้าพรรษา สถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนร่วมกิจกรรม ดังเช่น ทำบุญ ตักบาตรบริเวณสนามของสถานศึกษาฝั่งพระเทศน์ (โดยนักเรียนเป็นผู้ดำเนินพิธีกรรม) เวียนเทียนที่วัด หรือในสถานศึกษา

2) หล่อเทียนพรรษา และร่วมกับชุมชนในการหล่อเทียนและแห่เทียนพรรษา

3) สถานศึกษาจัดบรรยายภาควันสำคัญทางศาสนาโดยประดับธงทิวสีเหลือง เชิญวงธรรมจักร ธงฉัพพรรณรังสี และเปิดเพลงธรรมะทางวิทยุของสถานศึกษา(เสียงตามสาย) ฯลฯ

กิจกรรมพิเศษอื่นๆ เช่น กิจกรรมไขปัญหาธรรม กิจกรรมวันสำคัญของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ กิจกรรมการประเมินผลการทำความดี กิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทำความดี กิจกรรมอาสาตาวีเศษ (มีผู้สังเกตพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติธรรม) กิจกรรมบันทึกความดีของผู้ปฏิบัติธรรม กิจกรรมต้นไม้พูดได้ กิจกรรมจัดนิทรรศการผลงานทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมการกำหนดทักษะและความรู้ทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมสมทานศีลในวันพระ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม เช่น ทำความสะอาดห้องน้ำ กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ เช่น ครูต้อนรับทักทายนักเรียนด้วยกิริยา วาจาอ่อนหวาน และสัมผัสที่ประกอบด้วยเมตตา กิจกรรมต้นไม้อธิษฐาน กิจกรรมอธิษฐาน

จิตก่อนเรียน กิจกรรมอบรมธรรมะ 5 นาที (อาจจัดสัปดาห์ละ 1 ครั้ง) และกิจกรรมถือศีล นอนวัด ปฏิบัติธรรมช่วงเข้าพรรษา

การดำเนินงานจัดการศึกษาตามแนววิถีพุทธด้านการเสนอแนะการพัฒนา โรงเรียนแต่ละแห่งสามารถจัดกิจกรรมได้หลากหลาย โดย เน้นการมีวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมของการกิน อยู่ ดู ฟัง ด้วยสติสัมปชัญญะ บูรณาการทั้งศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งโรงเรียนอาจจัดกิจกรรมประจำวัน ประจำสัปดาห์ หรือในโอกาสต่างๆเป็นภาพรวมของสถานศึกษา เพื่อให้ให้นักเรียนซึมซับ นำไปสู่การมีพฤติกรรมถาวรที่พึงประสงค์ ดังนั้น โรงเรียนวิถีพุทธจึงควรจัดวางกิจกรรมต่างๆอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและเป็นวิถีชีวิต สามารถสรุปสภาพการดำเนินงานจัดการศึกษาตามแนววิถีพุทธที่โรงเรียนควรปฏิบัติไว้ ดังนี้ (สำนักการศึกษา. 2548: 5)

1) ฝึกฝนอบรมให้เกิดการกิน อยู่ ดู ฟังเป็น (รู้เข้าใจเหตุผลได้ประโยชน์ตามคุณค่าแท้ตามหลักไตรสิกขา) ดังนี้

- 1.1 โรงเรียนมีโครงการ/กิจกรรมฝึกการกิน อยู่ ดู ฟัง ของนักเรียน
- 1.2 โรงเรียนฝึกฝนอบรมให้นักเรียน กิน อยู่ ดู ฟัง อย่างมีสติและใช้ปัญญาเป็น

นิสัย

1.3 โรงเรียนฝึกอบรมให้นักเรียนบริโภคปัจจัย 4 ด้วยปัญญาและอย่างพอดี ไม่เกิดโทษหรือความเสียหายแก่ตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม

2) ส่งเสริมกิจกรรมการรับผิดชอบดูแลรักษาพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย ดังนี้

2.1 โรงเรียนกำหนดบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบของนักเรียนในการดูแล รักษา พัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนอย่างชัดเจน

2.2 โรงเรียนจัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อรักษาความสะอาดและสภาพแวดล้อมรอบๆ โรงเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง

3) จัดกิจกรรมส่งเสริมการระลึกและศรัทธาในพระรัตนตรัยเป็นประจำ และในโอกาสวันสำคัญอย่างต่อเนื่องเป็นวิถีชีวิต ดังนี้

3.1 โรงเรียนมีกิจกรรมประจำวัน/ประจำสัปดาห์ ที่เตือนให้ระลึกถึงพระรัตนตรัย เหมาะสมกับวัยของนักเรียน

3.2 โรงเรียนมีกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น แข่งขันตอบปัญหาธรรมะ การเรียนการสอนธรรมศึกษา ค่ายพุทธบุตร ฯลฯ

3.3 โรงเรียนนำนักเรียนร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่วัดจัดขึ้นเป็นประจำ

4) ส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าในการรักษาสืบทอดพระพุทธศาสนา ดังนี้

4.1 โรงเรียนจัดกิจกรรมเผยแพร่หลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาโดยครู และนักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เช่น กิจกรรมเสียงตามสาย จดหมายข่าว ฯลฯ

4.2 โรงเรียนมีโครงการรักษาและสืบทอดต่อพระพุทธศาสนา เช่น การบรรพชา สามเณรฤดูร้อน กิจกรรมค่ายพุทธบุตร พุทธธรรม การสอนธรรมศึกษา ฯลฯ

4.3 โรงเรียนสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเพื่อให้นักเรียนได้สำรวจ ค้นคว้า ศึกษาเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา โบราณสถาน ประวัติพระสงฆ์ ฯลฯ

4.4 โรงเรียนจัดกิจกรรมประชุมสัมมนาหรือสนทนาธรรม โดยเชิญวิทยากร ผู้รู้ แล้วร่วมอภิปรายกับผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองเป็นประจำ

4.5 โรงเรียนจัดกิจกรรมรณรงค์ให้ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน มีจิตสำนึกในการปกป้องและสืบทอดพระพุทธศาสนา

การจัดลักษณะทางกายภาพโรงเรียนวิถียุทธ

หลักการ จากความสำคัญของสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามที่ปรากฏใน พระพุทธศาสนาและแนวทางในการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่ กระทรวงศึกษาธิการกำหนด สามารถสรุปเป็นหลักการในการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพของ โรงเรียนวิถียุทธ ได้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548: 48-51) โรงเรียนควรมีบรรยากาศสงบเงียบ เรียบง่าย ใกล้ชิดธรรมชาติ ร่มรื่น ใกล้ชิดกับชุมชน สะอาด มีระเบียบ ทันสมัย มีการปรับปรุง พัฒนาอยู่เสมอ เป็นแหล่งเรียนรู้ ทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ และคุณธรรม

หลักคิด โรงเรียนเป็นปัจจัยภายนอกที่สำคัญต่อการเรียนรู้ พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญ กับสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้มาก เหตุการณ์ในพระพุทธศาสนาหลายตอน เน้นถึง ความสำคัญของสถานที่และบรรยากาศ เช่น (1) ทรงเจริญอานาปานสติ กรรมฐานเมื่อมีพระชนมายุ 7 พรรษา ณ ใต้ต้นหว้าในบรรยากาศที่เงียบสงบ (2) ทรงเลือกสถานที่ใกล้ชิดธรรมชาติและชุมชน สำหรับบำเพ็ญเพียร (3) เมื่อตรัสรู้แล้วทรงเปลี่ยนสถานที่จากที่ตรัสรู้ไปประทับใต้ต้นไทรและต้นอื่นๆ (4) ทรงกำหนดเรื่องความสะอาดความมีระเบียบไว้ในพระวินัยปิฎกว่าด้วย เสนาสนวัตรและเสนาสน ชั้นธกะ (5) ทรงแสดงภาวะที่เอื้อ เกื้อกูล เหมาะสม สะดวกสบายของสภาพแวดล้อม ซึ่งประมวล กันไว้ 7 ประการ คือ สัปปายะ 7

แนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2539 – 2550 :โรงเรียนในอุดมคติ ได้กำหนดให้มีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนอย่างมีความสุข คือมุ่งเน้นการเรียนรู้ตามธรรมชาติ ปลูกฝังเรื่องความสะอาด ความมีวินัย รวมทั้งการจัด สถานศึกษาให้มีความร่มรื่น มีต้นไม้ มีแหล่งน้ำ บ่อน้ำ ไร่นา ไร่สวน ไร่ผลไม้ ปลอดภัยและไม่มีมุมอับ

หลักทำ โรงเรียนวิถียุทธ มีลักษณะทางกายภาพที่เป็นธรรมชาติ ร่มรื่น สวยงาม สะอาด เป็นระเบียบ ปลอดภัย ให้ความรู้สึกที่ผ่อนคลายสบายกาย สบายใจ มีศูนย์รวมศรัทธาของครู นักเรียนและบุคคลในชุมชน คือมีพระพุทธรูปที่เด่นชวนให้ระลึกถึงพระรัตนตรัย มีสวนพุทธธรรม ประกอบด้วยต้นไม้สำคัญในพระพุทธศาสนา มีป้ายนิเทศ ป้ายคุณธรรม มีอาคารสถานที่ที่สะอาด เป็นระเบียบและเพียงพอต่อการใช้สอย มีแปลงเกษตร มีห้องจริยธรรม ห้องสมุดพระพุทธศาสนา ทุกห้องเรียนมีพระพุทธรูปเพื่อให้ นักเรียนได้เห็นและระลึกถึงพระรัตนตรัยอยู่เสมอ

บรรยากาศในห้องเรียนมีความสงบ สะอาด ครูและนักเรียนมีความสามัคคีอยู่เสมอ สื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอนทันสมัย ทั้งสื่อที่เกิดจากภูมิปัญญาของครูนักเรียนและชุมชน ตลอดจนสื่อเทคโนโลยีต่างๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข ปลูกฝังคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน และความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก สถานศึกษาต้องมีความใกล้ชิดชุมชน ชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น สะอาด เรียบร้อย ต้องเกิดจากความร่วมมือ ร่วมใจของนักเรียนทุกคน โดยครูสร้างบรรยากาศของความรักความสามัคคี และความรับผิดชอบ

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าการส่งเสริมการดำเนินงานการจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา คือ การสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมในชีวิตประจำวันที่ดี กินเป็น อยู่เป็น ดูเป็น ฟังเป็น สนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมเสริมเนื้อหาสาระตามหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ เช่น กิจกรรมค่ายพุทธบุตร บรรพชาสามเณรฤดูร้อน สนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมประจำวันโรงเรียนวิถีพุทธ เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมกล่าวพิจารณาอาหารก่อนรับประทาน กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ก่อนเลิกเรียน สนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมประจำสัปดาห์โรงเรียนวิถีพุทธ เช่น กิจกรรมสวดมนต์สรภัญญะ ประจำสัปดาห์ กิจกรรมทำบุญตักบาตรประจำสัปดาห์ กิจกรรมสวดมนต์ทุกวันพระ เสนอแนะให้ครูจัดกิจกรรมเนื่องในโอกาสวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันมาฆบูชา สนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมพิเศษอื่นๆ ของโรงเรียนวิถีพุทธ เช่น กิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทำความดี กิจกรรมอบรมธรรมะ 5 นาที สนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เกิดประโยชน์ต่อชีวิต ต่อการเรียนรู้ ไม่ให้เกิดโทษต่อตนเอง ผู้อื่นและธรรมชาติ แวดล้อมและสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนเกิดศรัทธา เห็นคุณค่าในการรักษาและสืบต่อพระพุทธศาสนา

2.4.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร

ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนในระบบไตรสิกขา ทั้งในฐานะเป็นผู้อบรมสั่งสอน ผู้จัดการเรียนรู้ และเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตน บุคลากรทุกคนพัฒนาตามหลักไตรสิกขา มีคุณลักษณะเป็นผู้รู้พุทธธรรมเป็นอย่างดี ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ สามารถจัดการเรียนรู้ตามวิถีพุทธและเป็นกัลยาณมิตร มีลักษณะของการเป็นผู้ที่ “สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น”พร้อมจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาได้เป็นอย่างดี (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548: 52 - 57)

การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีรูปแบบวิธีการหลากหลาย เหมาะสม แนวทางสำคัญหนึ่งในการพัฒนาบุคลากร คือการปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ผู้บริหารควรเป็นผู้นำในการพัฒนาตนเองและการปฏิบัติเป็นตัวอย่าง

แนวทางการจัดพัฒนาบุคลากร เช่น

- 1.วิเคราะห์สภาวะธรรมหรือภูมิธรรม ธรรมวุฒิและลักษณะของบุคลากร
- 2.ค้นหาบุคลากรแนวร่วมหรือแกนนำ

3.วางแผนพัฒนาบุคลากร โดยการสร้างศรัทธา สร้างความเข้าใจด้วยวิธีที่เหมาะสมกับลักษณะของบุคลากร

4.จัดกิจกรรมที่เป็นตัวอย่างสะท้อนให้เห็นความสำเร็จทั้งกิจกรรมรูปธรรมและกิจกรรมพัฒนาจิต

5.ให้การยกย่อง ชมเชย แก่บุคลากรที่พัฒนาจนเป็นแบบอย่างได้

ลักษณะแนวกิจกรรมพัฒนาบุคลากร เช่น การจัดอบรมใหญ่ประจำปี จัดการพัฒนาจิตเจริญปัญญาย่อยรายสัปดาห์หรือรายเดือน จัดกลุ่มสนทนาธรรม จัดฟังเทศน์ ปฏิบัติธรรมในโอกาสวันสำคัญ จัดการศึกษาดูงาน หรือปฏิบัติธรรมในสำนักต่างๆ ส่งเสริมการศึกษา ปฏิบัติธรรมด้วยตนเอง โดยจัดห้องสมุดและสื่อต่างๆ ให้ยืม หรือใช้ศึกษา จัดห้องวิปัสสนา ส่งเสริมการถือศีล 5 เป็นวิถีชีวิต ส่งเสริมการประเมินผลปฏิบัติธรรม และสอบอารมณ์ (วิปัสสนา) เป็นต้น

คุณลักษณะสำคัญของบุคลากรโรงเรียนวิถิพุทธ

ผู้บริหารสถานศึกษา ควรศรัทธาในพระพุทธศาสนา ละเลิกจากอบายมุข ถือศีล 5 เป็นนิจ มีอุดมการณ์ที่จะพัฒนาตนเองและดำเนินชีวิตที่ดีงาม และเป็นผู้นำและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการทำความดี

ครู อาจารย์ และบุคลากร ควรศรัทธาในพระพุทธศาสนา ละเลิกจากอบายมุข ถือศีล 5 เป็นนิจ มีอุดมการณ์ที่จะพัฒนาตนเองและดำเนินชีวิตที่ดีงาม มีความเป็นกัลยาณมิตรต่อศิษย์

กรุงเทพมหานคร (2553: 11-12) โดยสำนักการศึกษา ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร ทั้งในส่วนของผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร และบุคลากรทางการศึกษา ดังนี้

1.ส่งเสริมให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอน และประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ผู้บริหาร ที่มีผลงานที่เป็นที่ประจักษ์ โดยพิจารณาตามหลักคุณธรรม ความเที่ยงธรรม เปิดเผย โปร่งใส และตามมาตรฐานเป็นหลัก ที่สาขาวิชาชีพ คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ

2.พัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนดำรงตำแหน่งบางวิทยฐานะเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพที่เหมาะสม

3.จัดสรรงบประมาณรายหัวให้กับข้าราชการครูทุกคน ภายใต้โครงการส่งเสริมพัฒนาตนเองเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางวิชาชีพสำหรับครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา

4.พัฒนาครูเฉพาะหลักสูตรที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มทักษะและคุณวุฒิเฉพาะด้าน

5.ให้ทุนการศึกษาในระดับประกาศนียบัตร ระดับปริญญาโท และปริญญาเอก

6.เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาในรูปแบบของเครือข่ายทางการศึกษา รูปแบบสหกิจมีความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐเพื่อร่วมกันพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

สำนักการศึกษา (2551ก: 1 - 3) เห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์โดยผ่านกระบวนการ

จัดการศึกษาแนวพุทธ เน้นไตรสิกขาเป็นกระบวนการของการจัดการเรียนรู้นำไปสู่คุณธรรมอย่างชัดเจน ทั้งหลักการและแนวทางปฏิบัติธรรม โดยการพัฒนาผู้บริหาร ข้าราชการครูและศึกษานิเทศก์ให้มีความรู้ และเข้าใจในหลักพุทธศาสตร์ที่สำคัญ รู้เข้าใจถึงแหล่งที่มาของคุณธรรมและจริยธรรมที่นำไปสู่การปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรม ผักผ่อนปฏิบัติจริงถึงการดำเนินชีวิตโดยใช้กระบวนการไตรสิกขากับชีวิตประจำวันนำไปสู่การเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม แล้วนำความรู้และหลักการปฏิบัติไปพัฒนานักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ให้เป็นคนดี มีวิถีการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยผ่านกิจกรรม การสัมมนาผู้บริหารโรงเรียน ศึกษานิเทศก์และผู้เกี่ยวข้อง การอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การสอนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม การสัมมนาศึกษาดูงานโรงเรียนวิถิพุทธ การประชุมปฏิบัติการจัดทำตัวชี้วัดโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดกรุงเทพมหานคร การอบรมสัมมนาเรื่อง การศึกษาและพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธและขั้นตอนการดำเนินงาน และการจัดค่ายจริยธรรมสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 – 3 เพื่อให้ผู้บริหารทุกโรงเรียน มีความเข้าใจเรื่องเกณฑ์ตัวชี้วัดคุณภาพ สามารถอธิบายและส่งเสริมให้โรงเรียนพัฒนาตนเองได้ตามเกณฑ์ หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและศึกษานิเทศก์เข้าใจแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ โดยเฉพาะในเรื่องบทบาทและการมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถแนะนำ/นิเทศโรงเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบได้ โรงเรียนมีแนวทางในการจัดโรงเรียนวิถิพุทธที่เป็นรูปธรรมและมีการพัฒนาซึ่งเป็นไปตามตัวชี้วัดที่ระบุไว้ในเกณฑ์ตัวชี้วัดคุณภาพโรงเรียนวิถิพุทธ ซึ่งเป็นไปตามตัวชี้วัดที่ระบุไว้ในเกณฑ์ตัวชี้วัดคุณภาพโรงเรียนวิถิพุทธที่ผ่านการกลั่นกรองจากคณะทำงาน ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ครู และศึกษานิเทศก์ สำหรับใช้ในการประเมินตนเองและเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกโรงเรียนวิถิพุทธ ผู้บริหารโรงเรียนที่สมัครเข้าร่วมโครงการศึกษาและพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธได้รับความรู้ 8 ขั้นตอนการดำเนินงานศึกษาและพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธ และนำกลับไปประชุมชี้แจงให้บุคลากรในโรงเรียนร่วมกันกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานศึกษาและพัฒนาการบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าการส่งเสริมการดำเนินงานการจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร คือ การสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมประชุม อบรม อบรมเชิงปฏิบัติการ สัมมนาทางวิชาการ เกี่ยวกับการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ สนับสนุนให้ครูได้ไปศึกษาดูงานการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนอื่นเพื่อรับฟังประสบการณ์ การดำเนินงานเพื่อนำมาปรับกิจกรรมการเรียนรู้อุของสถานศึกษาตนเอง สนับสนุนให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีการหลากหลายเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ ส่งเสริมให้มีแผนพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนตามหลักไตรสิกขา แนะนำให้คำปรึกษาและช่วยครูแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ ผู้บริหารโรงเรียนประพฤติตนตามหลักธรรมทางศาสนา เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น สนับสนุนให้ครูประพฤติตนตามหลักธรรมทางศาสนา เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น และส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนานักเรียนด้านศีล (พฤติกรรม/การกระทำ) สมာธิ (จิตใจ) และด้านปัญญา (ความรู้ ความคิดที่ถูกต้อง)ตามหลักไตรสิกขา

2.4.5 ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน

พระเทพโสภณ (2546: 24-26) กล่าวว่า ปัญหาการอบรมศีลธรรมให้เด็กและเยาวชนนั้นมีสาเหตุจาก บ้าน วัด และโรงเรียนแยกกันทำหน้าที่ พ่อแม่ที่บ้านให้เงินแก่เด็กเพื่อเลี้ยงดูทางร่างกาย ไม่มีหน้าที่สอนหนังสือหรืออบรมทางจิตใจ โรงเรียนก็ทำหน้าที่เดียวคือสอนวิชาการไม่มีหน้าที่อบรมศีลธรรม วัดก็อบรมศีลธรรมอย่างเดียวไม่รับภาระอื่นๆ ไม่มีการประสานกันระหว่าง บ้าน วัด และโรงเรียน นั่นคือ เมื่อพ่อแม่ผู้ปกครองไม่อบรมศีลธรรมแก่เด็กก็ไม่มีโอกาสพาเด็กไปวัด เมื่อโรงเรียนไม่อบรมศีลธรรมแก่เด็ก ก็ไม่มีโอกาสพาเด็กไปวัดหรือไม่นิมนต์พระสงฆ์มาสอนในโรงเรียน เมื่อทั้งพ่อแม่ผู้ปกครองหรือโรงเรียนพาเด็กไปวัด พระสงฆ์ไม่ทำหน้าที่อบรมศีลธรรมแก่เด็ก หรือเมื่อโรงเรียนนิมนต์พระไปสอนที่โรงเรียนก็มีพระสงฆ์ไม่เพียงพอที่จะทำหน้าที่ การดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธมุ่งแก้ปัญหา 3 ประการ คือ 1) เด็กเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เราต้องไม่พัฒนาเด็กแบบแยกส่วน โรงเรียนต้องพัฒนาเด็กให้รอบด้านทั้งทางกาย ทางสังคม ทางจิตใจ และทางปัญญา นั่นคือ โรงเรียนไม่เพียงแต่สอนหนังสือ แต่อบรมศีลธรรมให้แก่เด็กอย่างจริงจังไม่ต้องรอให้เด็กไปวัดแล้วค่อยอบรมศีลธรรมที่นั่นแท้ที่จริงโรงเรียนวิถีพุทธต้องพยายามยกวัดมาไว้ที่โรงเรียน คือโรงเรียนเป็นทั้งแหล่งเรียนรู้ทางวิชาการและบำเพ็ญทางศีลธรรมไปพร้อมๆกัน เพราะในอดีตที่ผ่านมา เรามองการพัฒนาเด็กเหมือนการผลิตรถยนต์ เด็กได้รับการเลี้ยงดูทางกายที่บ้านจนโตพอที่จะเข้าโรงเรียน จากนั้นเด็กถูกส่งลำเลียงไปเรียนที่โรงเรียน เสร็จแล้วก็ถูกลำเลียงต่อไปที่วัดเพื่อให้อบรมบ่มนิสัย ในที่สุดก็ได้ผลผลิตออกมาเป็นคนที่มีความรู้ดีและความประพฤติดี นั่นเป็นเรื่องของอดีต ปัญหาทุกวันนี้คือ เด็กออกจากบ้านแล้วไปไม่ถึงโรงเรียน ไปหลงติดอยู่ตามสถานบันเทิงหรือห้างสรรพสินค้า เรื่องที่เด็กจะเลยไปเข้าวัดนั้นไม่ต้องพูดถึง 2) โรงเรียนต้องได้รับความร่วมมือจากพ่อแม่ผู้ปกครองและจากพระสงฆ์ในวัด โรงเรียนทำข้อตกลงกับวัดว่าจะพาเด็กไปเรียนกับพระสงฆ์ที่วัดหรือนิมนต์พระสงฆ์มาสอนในโรงเรียน 3) องค์ประกอบสำคัญของโรงเรียนวิถีพุทธก็คือวัด คณะสงฆ์ต้องมีความพร้อมในเรื่องนี้ทั้งด้านนโยบายและการพัฒนาความรู้ความสามารถของพระสงฆ์

ภวนัฐสรณ์ หนูมาก (2549: 11-13) กล่าวว่า การพัฒนาตามระบบโครงสร้างทางสังคม บ้าน วัด โรงเรียน รวมเรียกย่อๆว่า “บวร” คำว่า “บวร” เกิดจากการนำอักษรสามตัวมาเรียงต่อกันจนเกิดเป็นคำที่มีความหมาย ดังนี้

บ.โบไม่ แทนความหมายด้วยคำว่าบ้าน ซึ่งบ้านคือที่พักอาศัยหรือครอบครัวก็ได้ บ้านให้ความรักความอบอุ่นผูกพัน แม้จะเป็นหน่วย หรือสถาบันที่เล็กที่สุดในโครงสร้างของสังคมใหญ่ๆ เป็นเพียงชั้นเล็กที่มีความหมายสำคัญมาก

ว.แหวน แทนความหมายด้วย คำว่า วัด วัดเปรียบเสมือนศูนย์กลางทางจิตใจของคนไทยมาแต่ครั้งอดีตเป็นสถาบันที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ อบรมสั่งสอนคนในชุมชนรอบๆวัด ให้ประพฤติถูกต้องคลองธรรม วัดนอกจากจะเป็นสถานที่ประกอบศาสนกิจของพระสงฆ์แล้ว สำหรับชาวบ้านยังเป็น

สถานที่ให้คนในชุมชนพบปะกัน ใครเดือดเนื้อร้อนใจก็มาปรึกษากัน กลับจากวัดก็ได้คำสอนดีๆ กลับไปมากมาย อย่างที่ทราบกันดีว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีเสรีภาพในการนับถือศาสนาซึ่งทุกศาสนาไม่ว่าจะเป็นอิสลาม คริสต์ ล้วนมีหลักคำสอนให้ผู้คนประพฤติและปฏิบัติดีโดย ว.แหวน จึงหมายรวมถึงศาสนาต่างๆที่อยู่ในพื้นแผ่นดินไทย

ร.เรื่อ แทนความหมายด้วยคำว่าโรงเรียน โรงเรียนคือสถานที่ที่ให้ความรู้อย่างมีแบบแผนสำหรับเยาวชนซึ่งจะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต ภาระของโรงเรียนอาจดูเหมือนอยู่บ้างในปัจจุบันเนื่องจากโรงเรียนต้องดูแลเหล่าลูกศิษย์เหมือนลูกหลานของตน นอกจากนี้โรงเรียนจะต้องให้ความรู้ทางวิชาการอย่างเต็มที่รวมถึงทำให้ศิษย์เป็นคนดีแก่สังคม จากคำจำกัดความและความสัมพันธ์ของสิ่งเหล่านี้ที่เกิดขึ้นล้วนเกิดจากคำว่า “ บวร ” ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนผูกพันกันมานานตั้งแต่สังคมไทยยังไม่มีโรงเรียน วัดต้องรับภาระในการให้ความรู้กับคนในชุมชนควบคู่ไปกับการสอนให้ทำความดี วัดจึงผูกพันกับชุมชนมากกว่าปัจจุบัน ความสัมพันธ์ลักษณะนี้จึงไม่ได้หมายถึง วัดในพระพุทธศาสนา เพียงอย่างเดียว ในชุมชนศาสนาอื่นหากมีที่ประกอบศาสนกิจก็ถือเป็นศูนย์รวมจิตใจคอยชี้แนะคนในชุมชนให้ทำความดีเช่นเดียวกัน

กรุงเทพมหานคร (2548) แกลงนโยบายการปรับแผนการศึกษาว่าโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จะจัดการเรียนการสอนแบบย่อนรอยสังคมไทยโดยใช้ลักษณะ 3 ประสาน คือ บ – ว – ร (บ้าน วัด โรงเรียน) ใช้เป็นแกนหลักในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ยึดวัดและมัสยิดเป็นศูนย์รวมจิตใจในการพัฒนาการศึกษา ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครทั้ง 433 โรงเรียน โรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่วัดเป็นโรงเรียนวิถีแห่งพุทธและโรงเรียนในพื้นที่ที่มีการศึกษาศาสนาอื่นเป็นโรงเรียนวิถีแห่งธรรม (ไทยรัฐ ฉบับที่ 17318 ปีที่ 56 วันอังคารที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2548)

กระทรวงศึกษาธิการ (2548: 56-60) กล่าวว่า โรงเรียนวิถีพุทธกับชุมชนซึ่งประกอบด้วย บ้าน วัด และสถาบันอื่นๆในชุมชน มีความเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน เกื้อกูลร่วมมือกันและกันในการพัฒนานักเรียน และพัฒนาชุมชนสังคมในวิถีแห่งพุทธธรรมเพื่อประโยชน์สุขร่วมกัน โรงเรียนวิถีพุทธเพื่อพัฒนาคน มีผลการพัฒนานักเรียนเป็นที่ยอมรับและศรัทธาของชุมชน เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา จัดระดมสรรพกำลังลักษณะต่างๆอย่างหลากหลายในการพัฒนางานทุกด้านของสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนานักเรียน โรงเรียนวิถีพุทธ บริการวิชาการ อาคารสถานที่ ร่วมมือสนับสนุนกับชุมชนในการพัฒนาภูมิธรรม คุณธรรมจริยธรรมและกิจกรรมสัมมาอาชีวะต่างๆ เป็นต้น แก่ชุมชนสังคม ด้วยเมตตาธรรมและด้วยความเป็นกัลยาณมิตร เพื่อให้เกิดความเจริญอกงามและสันติสุข สถานศึกษาอาจพิจารณากำหนดและดำเนินงานตามวิสัยทัศน์และแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา ซึ่งบ่งชี้ถึงความเป็นวิถีพุทธอย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง จนบังเกิดผลที่ชัดเจนทั้งในด้านการบริหารจัดการด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านบุคลิกภาพและคุณธรรมของครู อาจารย์ นักเรียนและบุคลากรของโรงเรียนจนเป็นภาพที่เห็นได้ชัดเจน เช่น ผู้บริหารมีคุณธรรม มีการบริหารจัดการโดยใช้หลักเมตตาธรรม ครูมีความเป็นกัลยาณมิตร นักเรียนมีกิริยาวาจาสุภาพ มีน้ำใจ มีคุณธรรม เป็นลักษณะเด่นที่บุคคลเห็นได้ชัด พร้อมกันนั้นโรงเรียนวิถีพุทธมีลักษณะเปิดกว้างสู่ชุมชนและสังคม พร้อมทั้งจะรับฟังความคิดเห็นเพื่อการ

ปรับปรุงพัฒนาอยู่เสมอ และพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการพัฒนาสังคม ด้วยความเกื้อกูลกัน และกันอย่างต่อเนื่อง

กิจกรรมเสนอแนะเกื้อกูลสัมพันธ์

1.สถานศึกษา บ้าน วัด ชุมชน ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันตามประเพณี เช่น กิจกรรมหล่อเทียนพรรษา การทอดกฐินทอดผ้าป่า กิจกรรมวันพ่อวันแม่

2.สถานศึกษานำสถานศึกษาร่วมกิจกรรมของวัดและชุมชน เช่น กิจกรรมทำความสะอาดวัด ซึ่งอาจจัดในชั่วโมงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือกิจกรรมช่วยเหลือสังคมอื่นๆ เช่น การนำอาหารไปเลี้ยงคนชราที่บ้านพักคนชรา หรือบ้านเด็กกำพร้า ฯลฯ

3.สถานศึกษาต้องเป็นของชุมชนโดยเปิดต้อนรับผู้ปกครองและชุมชนตลอดเวลา (Open House) เพื่อให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสเสนอข้อคิดเห็นและมีส่วนร่วมในภารกิจต่างๆ เช่น ดูแลความสะอาดของโรงอาหาร ดำเนินการเชิญผู้ทรงภูมิปัญญาทางพระพุทธศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาช่วยสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ เป็นต้น

4.เปิดห้องสมุดเพื่อให้ชุมชนใช้บริการได้ในวันหยุด รวมทั้งสนามกีฬา หอประชุม ฯลฯ

5.เป็นศูนย์กลางของชุมชนในด้านวิชาการ วิชาชีพ เช่น จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในเรื่องอาชีพพิเศษต่างๆ จัดร้านค้าของสถานศึกษาเพื่อให้ผู้ปกครองนำผลิตผลทางการเกษตร ผลิตภัณฑ์ต่างๆมาขายโดยนักเรียนเป็นผู้ดูแลกิจการ

6.ร่วมกับวัดในชุมชนจัดการเรียนธรรมศึกษา กิจกรรมทางศาสนาต่างๆ เช่น นิมนต์พระสงฆ์มาแสดงพระธรรมเทศนา เชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่วิทยากรในเรื่องต่างๆในวันหยุด จัดทัศนศึกษาทางธรรม เป็นต้น

7.จัดกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา บ้าน วัด ชุมชน เช่น จัดการแข่งขันกีฬา จัดกิจกรรมปัจฉิมนิเทศ โดยเชิญผู้ปกครองมาร่วมนำอาหารมารับประทานร่วมกันจัดค่ายครอบครัว

8.เสริมความเข้มแข็งของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น การเยี่ยมบ้านนักเรียน ช่วยเหลือนักเรียนแก้ไขปัญหา ครอบครัว ฯลฯ

9.ประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนในรูปแบบต่างๆ เช่น จัดทำหนังสือพิมพ์หรือวารสารของสถานศึกษา เผยแพร่แก่ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ชุมชน ฯลฯ

10.ยกย่องเชิดชูเกียรติของผู้ทำความดีทั้ง ครู อาจารย์ นักเรียน บุคลากรของสถานศึกษาและบุคคลในชุมชนเพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่บุคคลทั่วไป เพื่อให้วิถีพุทธเป็นวิถีชีวิตของคนทั้งชุมชน

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน คือ การส่งเสริมให้โรงเรียน บ้าน วัดและชุมชนร่วมกันจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนาและวันตามประเพณี เช่น กิจกรรมหล่อเทียนเข้าพรรษา ทอดกฐินทอดผ้าป่า กิจกรรมวันพ่อวันแม่ ส่งเสริมให้นิมนต์พระสงฆ์ ผู้ทรงภูมิปัญญาทางพระพุทธศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาช่วย

สถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ สนับสนุนให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของชุมชนในด้านวิชาการ วิชาชีพ เช่น เป็นโรงเรียนศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จัดการเรียนนธรรมศึกษา สนับสนุนการจัดกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด ชุมชน เช่น กิจกรรมวันเด็กกิจกรรมปัจฉิมนิเทศ การประชุมผู้ปกครอง ส่งเสริมการบริการอาคารสถานที่แก่ชุมชนในโอกาสต่างๆ เช่น หอประชุม สนามกีฬา ห้องสมุด ส่งเสริมให้มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น กิจกรรมช่วยเหลือนักเรียนแก้ไข ปัญหาครอบครัว ส่งเสริมให้มีการเผยแพร่สรุปผลการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ ให้ผู้เกี่ยวข้องและชุมชนรับทราบและนำไปพัฒนางาน และส่งเสริมให้มีการยกย่องเชิดชูเกียรติครู นักเรียน บุคลากรในโรงเรียน บุคลากรในชุมชน ผู้กระทำความดี

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรอิสระ

3.1 ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษาเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญประการหนึ่ง เพราะระดับการศึกษาเป็นดัชนีวัดความรู้ ความสามารถ และศักยภาพของบุคคล ในการปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบในโรงเรียนหรือสถานศึกษา มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน เช่น เพนดัลเลย์ (นพรัตน์ชัยเรือง, 2551: 71 -72 ;อ้างอิงจากในPendley, 1985, p.98) พบว่า วุฒิการศึกษาของครู มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนให้บรรลุความสำเร็จเป็นอย่างมาก ระดับการศึกษาของครูมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมเพราะครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะนำเอานวัตกรรมมาใช้ในการเรียนการสอนต่างกัน (ประไพพรรณ ผ่องสวัสดิ์, 2549:8) มีผลการวิจัยหลายเรื่องพบว่าระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานจัดการศึกษา เช่น งานวิจัยของทองพูล สุขสอน (2548: บทคัดย่อ) ที่ศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธ:กรณีศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 พบว่าครูที่มีระดับการศึกษาและตำแหน่งแตกต่างกัน มีการปฏิบัติต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่.05งานวิจัยของคุณ พุดช้อน (2548: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาต่อการประเมินคุณภาพภายนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 2 พบว่าครูและผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีความคิดเห็นต่อการประเมินดีกว่า ผู้ที่จบปริญญาตรีและต่ำกว่าปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และงานวิจัยของภูวนัฐสรณ์ หนูมาก (2549: บทคัดย่อ) ที่ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ พบว่าครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีระดับการปฏิบัติ และมีระดับปัญหาอุปสรรคในกระบวนการมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ระดับการศึกษาเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่ส่งผลการดำเนินงานจัดการศึกษาตามแนววิถีพุทธในสำนักงานเขตชนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร การมีความรู้ความสามารถ รวมทั้งเทคนิควิธีจะส่งผลในการพัฒนาและดำเนินงานจัดการศึกษาตามแนววิถีพุทธให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายของกรุงเทพมหานครอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจและนำมาเป็นตัวแปรหนึ่งของการศึกษาคั้งนี้ เนื่องจากระดับการศึกษา จะทำให้มีความชัดเจนในงาน เกี่ยวข้องกับสภาพและการบริหารงานโรงเรียนได้แตกต่างกัน ซึ่ง การศึกษาคั้งนี้ได้แยกระดับการศึกษาเป็น 2 ระดับ คือ ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

3.2 ประสบการณ์การทำงาน

ประสบการณ์เป็นตัวแปรที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการกระบวนการเรียนรู้ใน สถานศึกษาและตัวนักเรียน ทั้งนี้เพราะว่าประสบการณ์การสอนของครูมีผลโดยตรงต่อผลผลิต ผลสัมฤทธิ์ของสถานศึกษาทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ (บุญเรือง ศรีเหรียญ. 2542: 322) มี ผลการวิจัยหลายเรื่องพบว่าประสบการณ์ในสอนหรือประสบการณ์ในการทำงานมีผลต่อการ ดำเนินงาน เช่น งานวิจัยของ เอื้ออารี ท่วมเสม (2549: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการปฏิบัติงานตาม ยุทธศาสตร์การนิเทศในโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 2 พบว่า ระดับการปฏิบัติตามความคิดเห็นของข้าราชการครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยระดับการปฏิบัติตามความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี และ ประสบการณ์การทำงาน 10 – 20 มากกว่าข้าราชการครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 20 ปีขึ้นไป และงานวิจัยของบัณฑิต แทนพิมพ์ (2540: 246) พบว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมาก (มากกว่า 25ปี) มีความพึงพอใจในการทำงานมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานปานกลาง (10 – 15 ปี) และครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อย (น้อยกว่า 10 ปี) โรงเรียนวิถีพุทธสำนักงาน เขตธนบุรี นั้นมีบุคลากรหลายฝ่ายที่มีส่วนรับผิดชอบ ตั้งแต่ระดับกรุงเทพมหานคร จนถึง ระดับ โรงเรียน ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติ ได้แก่ ผู้บริหาร รองผู้บริหาร ครู ครูพระช่วยสอน ซึ่งเป็นตัว แทนที่ใกล้ชิดและสัมผัสกับโรงเรียนมากที่สุดและมีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน ผู้บริหาร เป็นผู้รับนโยบาย ควบคุม กำกับ ติดตาม และดูแลให้คณะครูในโรงเรียนปฏิบัติตามนโยบายที่ หน่วยราชการกำหนด ครูเป็นผู้ปฏิบัติตามนโยบายต่างๆเท่าที่ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้ได้มอบหมายและ แต่งตั้งให้รับผิดชอบ ดังนั้นประสบการณ์ในการทำงานของผู้บริหาร และครู เป็นตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลต่อ ความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจและนำมาเป็นตัวแปรหนึ่งของการศึกษาในคั้งนี้ ซึ่งการศึกษาคั้งนี้ได้ แยกประสบการณ์ในการทำงานออกเป็น 3 ระดับ คือ น้อยกว่า 10 ปี ตั้งแต่ 10 – 20 ปี และ มากกว่า 20 ปี จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับระดับการศึกษา ขนาด โรงเรียน ประสบการณ์ในการทำงาน ผู้วิจัยจึงสนใจนำมาเป็นตัวแปรในการศึกษาคั้งนี้

3.3 ขนาดโรงเรียน

ขนาดของโรงเรียน โรงเรียนวิถีพุทธในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตธนบุรี มีขนาด แตกต่างกันไป แต่ละโรงเรียนจะมีขนาดใดนั้นขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียนและจำนวนห้องเรียน ขนาด ของโรงเรียนส่งผลต่อการประสบความสำเร็จในการบริหารงานได้มากหรือน้อยแตกต่างกัน ขึ้นอยู่

กับผู้บริหารโรงเรียน เพราะโรงเรียนมีขนาดใหญ่มากเท่าใดความซับซ้อนในการทำกิจกรรมก็มีมากขึ้นไปเท่านั้น อาจส่งผลให้ประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียนลดต่ำลงได้ (บารุง แสนณรงค์. 2550: 70 อ้างอิงจากธงชัย สันติวงษ์. 2523: 194) สอดคล้องกับงานวิจัยของบารุง แสนณรงค์ (2550: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธโดยรวมแตกต่างกันเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และณัฐกิตติ ศรีสันต์ (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า เมื่อเปรียบเทียบปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียน และวุฒิการศึกษา พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเสนอแนะว่าโรงเรียนจะประสบความสำเร็จต้องพัฒนาที่ตัวบุคลากร คือ ครูก่อน นอกจากนี้โรงเรียนที่มีขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ จะได้รับงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์แตกต่างกันซึ่งอาจทำให้การบริหารงานแตกต่างกันไปด้วย โรงเรียนวิถีพุทธในสำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานครนั้นประกอบไปด้วยโรงเรียน 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก 11 โรงเรียน ขนาดกลาง 4 โรงเรียน และขนาดใหญ่ 2 โรงเรียน ซึ่งเกณฑ์ในการแบ่งขนาดของโรงเรียนตามเกณฑ์ของสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครที่กำหนดจำนวนนักเรียนไม่เกิน 400 คน เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียนอยู่ระหว่าง 401- 800 คน เป็นโรงเรียนขนาดกลางและมีนักเรียนตั้งแต่ 800 คน ขึ้นไปเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ปัญหาที่พบบ่อยคือ ขาดแคลนครู บุคลากรผู้ปฏิบัติในการดำเนินงานเนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องอัตรากำลังที่เป็นสัดส่วนกับจำนวนนักเรียน ผู้บริหารและครูมีการโอนย้ายบ่อยพื้นที่บริเวณโรงเรียนคับแคบบางโรงเรียนไม่มีสนาม รวมไปถึงการจัดสรรงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์แตกต่างกัน ขนาดโรงเรียนก็เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธในสำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจและนำมาเป็นตัวแปรหนึ่งของการศึกษาในครั้งนี้ ซึ่งการศึกษานี้ได้แยกขนาดโรงเรียนออกเป็น 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

4.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำแนกเป็นงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้

4.1 งานวิจัยในประเทศ

โสธรรักษ์ ชุมนรภักดิ์ (2546: 65-70) ได้ทำการวิจัยเรื่องการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานการจัดหลักสูตรของโรงเรียนวิถีพุทธ พบว่า การเตรียมการจัดหลักสูตร โรงเรียนวิถีพุทธไม่พบปัญหาในการเตรียมการจัดหลักสูตร ด้านการดำเนินงานการจัดหลักสูตร โรงเรียนวิถีพุทธมีการจัดหลักสูตรสถานศึกษา โดยการเพิ่มเติมพุทธธรรมเป็นจุดเน้นของสถานศึกษา ที่สะท้อนการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้และใน

ชีวิตประจำวัน มีการจัดหน่วยการเรียนรู้ โดยการบูรณาการพุทธธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ การจัดการจัดการการเรียนรู้ เน้นการนำพุทธธรรมมาเป็นเกณฑ์ตรวจสอบการเรียนรู้ และดำเนินการติดตามประเมินผลการจัดหลักสูตร โรงเรียนวิถิปุทธ มีการดำเนินการติดตามประเมินผลการจัดหลักสูตร ไม่พบปัญหาในการติดตามประเมินผลการจัดหลักสูตร

ทองพูล สุขสอน (2548: 75-83) ได้ทำการวิจัยเรื่องกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามแนวโรงเรียนวิถิปุทธ:กรณีศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 พบว่าในภาพรวมมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามแนวโรงเรียนวิถิปุทธอยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา ด้านบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตร และด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต แต่เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า มีการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาอยู่ในระดับปานกลาง และมีการปฏิบัติด้านบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตรทั้งด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและเอื้ออาทรของบุคลากร รวมทั้ง มีการจัดกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิตอยู่ในระดับมากและพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและตำแหน่งแตกต่างกัน มีการปฏิบัติต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามแนวโรงเรียนวิถิปุทธทั้งสามด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่.05

ณัฐกิตติ ศรีสันต์ (2548: 106-124) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธในภาคตะวันออก พบว่าปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธในภาคตะวันออก โดยรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านกายภาพสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และด้านบริหารจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบกับตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียน และวุฒิการศึกษา พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธในภาคตะวันออก พบว่าโรงเรียนจะประสบความสำเร็จต้องพัฒนาที่ตัวบุคลากร คือ ครูก่อน

วาสนา ตะกาศโค (2548: 70-72) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถิปุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1 พบว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถิปุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1 มีการดำเนินงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ด้านปัจจัยประกอบด้วย คุณลักษณะที่ดีของบุคลากรในโรงเรียนวิถิปุทธ การดำเนินการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ การจัดการด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ด้านกระบวนการประกอบด้วย การเรียนการสอนที่บูรณาการไตรสิกขา ศิล สมาธิ ปัญญา การจัดบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตร การจัดกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านผลผลิตประกอบด้วย การพัฒนากาย ศิล จิต และปัญญาอย่างบูรณาการของผู้เรียน และด้านผลกระทบประกอบด้วย บ้าน ชุมชน วัด โรงเรียน (บวร) ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโรงเรียนวิถิปุทธมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ส่วนตัวอย่างยุทธศาสตร์ การพัฒนาโรงเรียนวิถิปุทธมีอยู่ 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1)ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานตามแนววิถิปุทธ 2)ยุทธศาสตร์ส่งเสริมพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนา

ด้วยความร่วมมือของบ้าน วัด โรงเรียนและชุมชน 3) ยุทธศาสตร์สร้างสรรค์พัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการจัดการศึกษา การเรียนรู้ตามแนวทางวิถีพุทธ 4) ยุทธศาสตร์ส่งเสริมพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการตามหลักไตรสิกขา 5) ยุทธศาสตร์พัฒนาการใช้สื่อและนวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่การเรียนรู้ตามแนวทางวิถีพุทธ

สมคิด โพธิ์จุมพล (2548: 70-86) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการในโรงเรียนวิถีพุทธกรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหนองผือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่าด้านปัจจัย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู จะต้องเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ ปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ มีความศรัทธา ประพฤติปฏิบัติตามหลักของพุทธศาสนา โดยเฉพาะศีลห้า ซึ่งเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์และชุมชน การบริหารจัดการศึกษา ต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่น บ้าน วัด โรงเรียน เข้ามามีส่วนร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ จัดทำหลักสูตร ปรับปรุงภูมิทัศน์และปรับปรุงกายภาพและสิ่งแวดล้อม ส่วนด้านกระบวนการ สถานศึกษาได้จัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการสอนตามหลักไตรสิกขาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันทุกช่วงชั้น มีการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง ด้วยวิธีหลากหลาย รวมทั้งการส่งเสริมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติกิจกรรมทางพุทธศาสนาร่วมกับพระสงฆ์ ชุมชนอย่างต่อเนื่องและด้านผลผลิต โรงเรียนเน้นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองผือ 14 ประการ โดยเปิดโอกาสให้ชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมิน

เจษฎา สิงหระ (2549: 67-82) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดอ่างทอง พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธระดับมากในทุกด้าน รวมถึงมีเจตคติต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธระดับเห็นด้วยมากที่สุดในทุกด้าน อีกทั้งมีความพร้อมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธระดับมากในทุกด้าน สำหรับปัญหาในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธที่พบมาก ได้แก่ ขาดงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์และการผลิตสื่อ และขาดการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการหางบประมาณเอง

อดิศร หนันคำจร (2549: 63-70) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายโครงการโรงเรียนวิถีพุทธไปปฏิบัติศึกษาเฉพาะกรณี: โรงเรียนทอสี เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร พบว่าผลของการนำนโยบายโรงเรียนวิถีพุทธไปปฏิบัติมีแนวโน้มไปในทางที่ดี จากการวิเคราะห์ทางสถิติ กลุ่มครูกับกลุ่มผู้ปกครองมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและการเมือง สภาพแวดล้อมทางสังคม สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การติดต่อสื่อสาร และลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายโครงการโรงเรียนวิถีพุทธไปปฏิบัติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความคาดหวังของครูที่มีต่อพฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนวิถีพุทธมีแนวโน้มไปในทางที่ดี

ณัฐฎิกา ล้มเฉลิม (2549: 62-74) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินงานตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 พบว่า สภาพการดำเนินงานตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมี

สภาพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านกายภาพมีการปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างมาก สำหรับด้านบริหารจัดการ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์และด้านการเรียนการสอน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพการดำเนินงานตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธ ตามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนได้กล่าวถึง ปัญหาที่สำคัญ คือ สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินกิจกรรม ผู้ปกครองไม่อนุญาตให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม การผลิตสื่อทางพระพุทธศาสนาขาดความน่าสนใจ ขาดงบประมาณสนับสนุนกิจกรรม ผู้ปกครองไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม

ภาณุรัฐ หนูมาก (2549: 90-104) ได้ทำการวิจัยเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ พบว่าระดับการปฏิบัติในกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธทั้ง 3 ด้านในภาพรวมพบว่า ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน แต่เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านการดำเนินการมีระดับการปฏิบัติในกระบวนการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากโดยเฉพาะด้านการพัฒนาผู้เรียน และกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา สถานภาพทางครอบครัว อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่เข้าร่วมต่างกัน มีระดับการปฏิบัติและมีระดับปัญหาอุปสรรคในกระบวนการมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ระดับปัญหาอุปสรรคด้านการดำเนินการมีมากในประเด็นของเวลาที่แต่ละฝ่ายว่างไม่ตรงกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

ศิริวรรณ เสนารักษ์ (2549: 79-88) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ภาวะผู้นำและมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก การดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธผู้บริหารสถานศึกษามีการดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธทั้ง 6 ชั้น ได้แก่ ชั้นเตรียมการ ชั้นดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ ชั้นดำเนินการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขา ชั้นดูแลสนับสนุนใกล้ชิด ชั้นปรับปรุงพัฒนาต่อเนื่องและชั้นประเมินผลและเผยแพร่ผลดำเนินการ อยู่ในระดับมาก ส่วนคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวกับวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ และมนุษยสัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับการดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์สามารถร่วมกันพยากรณ์การดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรีได้ร้อยละ 49 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บำรุง แสนณรงค์ (2550: 85-99) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธโดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาในรายด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการจัดการเรียนการ

สอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ จำแนกตามการอบรมแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ เจตคติต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธและขนาดโรงเรียน นั้น ครูที่ผ่านการอบรมและไม่ผ่านการอบรมแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ โดยรวมแตกต่างกันและเมื่อพิจารณาในรายด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์และด้านการบริหารจัดการโดยรวมไม่แตกต่างกันส่วนในด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่ผ่านการอบรมจะมีส่วนร่วมมากกว่าที่ไม่ผ่านการอบรมและครูที่มีเจตคติต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ โดยรวมแตกต่างกันและเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่เจตคติดีมีส่วนร่วมมากกว่าครูที่เจตคติไม่ดี

นางเยาว์ อุทุมพร (2550: 89-103) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3 พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ปัจจัยภายใน ได้แก่ ครูมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ บรรยากาศและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเหมาะสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีบุคลากรรับผิดชอบโดยตรง มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนบริหารจัดการจิตเจริญปัญญาในชีวิตประจำวัน บุคลากรมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารให้การสนับสนุนและเป็นแบบอย่างที่ดี ปัจจัยภายนอก ได้แก่ มีกฎหมายกำหนดให้โรงเรียนต้องพัฒนาผู้เรียน ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกมีอุปสรรคต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในระดับปานกลางถึงระดับน้อย

ภาวินี แขวงโสภา (2550: 70-72) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาการปฏิบัติงานของครูด้านการดำเนินงานในโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 พบว่าการปฏิบัติงานของครูด้านการดำเนินการในโรงเรียนวิถีพุทธ โดยรวมและรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานของครูด้านการดำเนินงานในโรงเรียนวิถีพุทธ โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษาพบว่าไม่แตกต่างกันส่วนระดับการปฏิบัติงานของครูด้านการดำเนินงานในโรงเรียนวิถีพุทธ โดยรวมและรายด้าน จำแนกตาม จำนวนคาบสอน พบว่า โดยรวมและด้านการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีจำนวนคาบสอนต่ำกว่า 20 คาบ/สัปดาห์ มีการปฏิบัติงานด้านการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องมากกว่าครูที่มีจำนวนคาบสอน 20 – 25 คาบ/สัปดาห์และการปฏิบัติงานของครูด้านการดำเนินงานในโรงเรียนวิถีพุทธ จำแนกตามจำนวนรายวิชาที่สอนโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

พัชรพร เทิดธรรมไพศาล (2550: 29-40) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนวิถีพุทธ: การวิเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนวิถีพุทธ ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านกายภาพของสถานศึกษา ประกอบด้วยสภาพแวดล้อม

ความเพียงพอของสื่อ/วัสดุ 2) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ระบบการบริหารงาน การนิเทศติดตาม วัฒนธรรมองค์กร 3) ปัจจัยด้านบุคลากร ประกอบด้วย ความรู้ความสามารถในการสอนและจัดกิจกรรม ขวัญและแรงจูงใจของบุคลากรความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร และ 4) ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย ความร่วมมือสนับสนุนของชุมชน

สุรชาติ อินแปลง (2550: 70-82) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1:กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านตัวน้อย พบว่าด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ได้มีการเตรียมการศึกษาจากเอกสารต่างๆ มีการเตรียมบุคลากร ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง อาคารสถานที่ มีการเตรียมกิจกรรม มีการดูแลสนับสนุนอย่างใกล้ชิด มีการพัฒนาปรับปรุง และเผยแพร่ ด้านการจัดวิถีพุทธสู่การเรียนรู้ มีการบูรณาการทุกกลุ่มสาระ เน้นกระบวนการไตรสิกขา ผ่านกระบวนการกินอยู่ ดู ฟังเป็น พัฒนาผู้เรียนให้สมดุลในทุกด้าน ด้านกิจกรรมเสนอแนะและพัฒนา เน้นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลาย ด้านพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร ให้เข้ารับการอบรมศึกษาดูงาน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน ด้านการเกื้อกูลโรงเรียนวิถีพุทธและสัมพันธ์ชุมชน ได้ร่วมมือกับวัดและชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

เสถียร เลยะกุล (2550: 65-74) ได้ทำการวิจัยเรื่องศึกษาความพึงพอใจของบุคลากรที่เกี่ยวข้องต่อผลการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ปทุมธานี เขต 1 พบว่าความพึงพอใจของบุคลากรที่เกี่ยวข้องที่มีผลการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีความพึงพอใจโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านและแต่ละตัวชี้วัดย่อย พบว่า ความพึงพอใจของบุคลากรที่เกี่ยวข้องที่มีต่อผลการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้านทุกตัวชี้วัด ส่วนความต้องการและข้อเสนอแนะบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีความต้องการและข้อเสนอแนะ โดยสรุปได้ 5 ด้าน คือ ด้านบริหารจัดการ ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อ-อุปกรณ์ ด้านงบประมาณ และด้านการวัดและประเมินผล ส่วนผลการดำเนินงานเป็นรายกิจกรรมของแต่ละโรงเรียน พบว่า โรงเรียนได้ดำเนินการจัดกิจกรรมตามแนววิถีพุทธทุกโรงเรียนและผลการดำเนินงานได้ส่งผลดีต่อนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และวัด ซึ่งก่อให้เกิดการประสานสัมพันธ์ต่อกันกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

นพรัตน์ ชัยเรือง (2551: 205-210) ได้ทำการวิจัยเรื่องพหุระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนต้นแบบวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ความสำเร็จในการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนในการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนต้นแบบวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ปัจจัยระดับนักเรียน พบว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกจากลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเองมากที่สุด รองลงมาคือ การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองนักเรียน การสนับสนุนทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของนักเรียนมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมเชิงบวก เพศหญิงมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรม

เชิงจริยธรรมของนักเรียน ส่วนสถานภาพทางครอบครัวของบิดามารดา นักเรียน รายได้ของ ผู้ปกครองและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ไม่มีอิทธิพลเชิงจริยธรรมของนักเรียน ปัจจัยระดับ ห้องเรียน พบว่า ความพึงพอใจของครูในการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนได้รับอิทธิพลเชิงบวกจากตัว แปรปัจจัยคุณภาพการสอนของครูมากที่สุด รองลงมาคือตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมของครู ส่วนตัวแปรอื่นๆ เช่นอายุของครู ความพึงพอใจของครูต่อการปฏิบัติงานและพฤติกรรมเชิง จริยธรรมของครู มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกทั้งสิ้น ขณะที่ระดับการศึกษา ประสบการณ์ของครู กิจกรรมและบรรยากาศกระบวนการพัฒนาจริยธรรมไม่มีอิทธิพลใดๆต่อความพึงพอใจของครูในการ พัฒนาจริยธรรมของนักเรียน ปัจจัยระดับโรงเรียน พบว่า ความสามารถของผู้บริหารในการพัฒนา จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกจากตัวแปรปัจจัย เดียว คือ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ขณะที่ตัวแปรวิสัยทัศน์ของผู้บริหารและภาวะผู้นำ ของผู้บริหารมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวก ส่วนวัฒนธรรมโรงเรียน บรรยากาศโรงเรียน นโยบายและ แผนพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาจริยธรรมไม่มีอิทธิพลใดๆต่อความสามารถของผู้บริหารในการ พัฒนาจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

อภิสิทธิ์นา แสนทวี (2551: 54-57) ได้ทำการวิจัยเรื่องคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตาม แนวโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนโคกสลุงวิทยา จังหวัดลพบุรี พบว่าคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนโคกสลุงวิทยา จังหวัดลพบุรี ประกอบไปด้วยแนวทางการ ดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธ 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การรู้จัก นักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน คือการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษานักเรียนเป็น รายบุคคล สรุปเพื่อแบ่งกลุ่มตามพฤติกรรมด้านบวกจากเครื่องมือแบบบันทึก 3) การส่งเสริมพัฒนา นักเรียน คือการดำเนินการกิจกรรมอื่นๆที่ครูพิจารณาว่าเหมาะสมในการส่งเสริมพัฒนา โดยใช้หลัก พุทธธรรมพื้นฐานให้นักเรียนมีคุณภาพมากขึ้น 4) การป้องกันและแก้ปัญหา คือการประสานงานกับครู ผู้เกี่ยวข้องโดยใช้หลักธรรมตามแนวพุทธศาสนาเพื่อการจัดกิจกรรมสำหรับการป้องกันและ ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาของนักเรียน 5) การส่งต่อคือการบันทึกการส่งนักเรียนไปยังครูแนะแนว ครู ฝ่ายปกครอง ครูประจำวิชาทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ พระ เป็นต้น เพื่อร่วมพัฒนาและกล่อมเกลานักเรียนมีจิตสำนึกเป็นคนดี มีศีลธรรมอันดีงาม 6) การประเมิน คือ กระบวนการวางแผนการประเมินเพื่อทดสอบความเป็นไปได้ของคู่มือปฏิบัติงานที่เป็นระบบขั้นตอน วิธีการ เครื่องมือที่มีมาตรฐาน

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แพททีเนลและคณะ (Patenaude; other. 2003: 840) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลง ทางด้านคุณธรรมของเด็ก พบว่า นักเรียนชั้นปีที่ 1 – 3 มีระดับการพัฒนาทางด้านศีลธรรมไม่ แตกต่างกันมากนัก นักเรียนที่มีลักษณะทางศีลธรรมอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ มี 7 คน คิดเป็นร้อยละ 13 นักเรียนที่มีลักษณะสูงกว่าเกณฑ์ มี 8 คน คิดเป็นร้อยละ 15 และนักเรียนทั้งหมดมีระดับ

การพัฒนาด้านศีลธรรมไม่แตกต่างกัน ค่าเฉลี่ยจากปีที่ 1 – 3 เท่ากับ 3.46 – 3.48 ซึ่งโครงสร้างหลักสูตรในการศึกษามีผลต่อการเพิ่มระดับศีลธรรม

คาลวิน (Calvin. 1993: Abstract) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การรับรู้ของครูในเรื่องบทบาทและผลงานการศึกษาจริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อการรับรู้ของครู คือ สภาพที่อยู่อาศัย ประสบการณ์ในการสอน การได้รับอบรมเทคนิคการสอนจริยธรรม และความเคร่งครัดในการปฏิบัติทางศาสนาของครูซึ่งครูมีความเคร่งครัดทางศาสนาต่ำจะมีการหลีกเลี่ยงต่อการสอนจริยธรรมในห้องเรียนและยังพบว่าครูที่ประสบการณ์ระหว่าง 11- 25 ปี มีความเชื่อว่าในโรงเรียนต้องสอนจริยธรรมและค่านิยมแก่นักเรียนอย่างเพียงพอ

ลานีเย (Lanier. 1993: 1680- A) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนชั้นที่ 11 และที่ 12 ในโรงเรียนชนบท โดยมีแนวคิดที่ว่า เด็กนักเรียนในชนบทได้รับการอบรมให้คิดและปฏิบัติตามต่อกันมา ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ การทดลองได้แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มควบคุมให้ได้รับการฝึกให้คำแนะนำและจัดประสบการณ์ สำหรับอีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มนักเรียนที่ประกอบด้วยนักเรียนในโรงเรียนระดับกลางจนถึงระดับสูงสุด ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

เคลม (ภาวินี แขวงโสภา. 2550; อ้างอิงจาก Klem. 1996: p.120) ได้วิจัยเรื่องกรณีศึกษาความเที่ยงตรงตามโครงสร้างการประเมินสภาพจริงในโรงเรียนวิถีพุทธ ผลการวิจัย พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาวิชาต่างๆที่ได้รับรวบรวมมากับการประเมินในสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน มีความสัมพันธ์กันระดับสูง ความเที่ยงตรงตามโครงสร้างของการวัดผลตามสภาพจริงของนักเรียนนั้นขึ้นอยู่กับทางเลือกเนื้อหาที่มีความหมายต่อชีวิตจริง ของผู้เรียนมาบูรณาการกันเข้าแล้ว ทำการวัดสภาพจริงของนักเรียน ซึ่งอยู่ในขณะที่ทำการเรียนการสอน ในโรงเรียนวิถีพุทธ

โทมอล (เมียนพิน อ่อนสีแดง; อ้างอิงจาก Tomal .1998: Online) ศึกษาถึงรูปแบบการสร้างระเบียบวินัยของครูเพื่อช่วยในการจัดการเกี่ยวกับระเบียบวินัย โมเดลนี้พัฒนาโดยศึกษาจากครู 120 คน ในโรงเรียนเอกชนที่รัฐอิลลินอยส์เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และการสังเกต โดยการสัมภาษณ์จะเน้นเรื่องปัญหาระเบียบวินัย วิธีการจัดการชนิดของปัญหาด้านระเบียบวินัย การยอมรับในเรื่องระเบียบวินัยของนักเรียน โดยมี 5 รูปแบบ คือ แบบบังคับ แบบเสียสละ แบบสนับสนุน แบบประนีประนอม และแบบเกลี้ยกล่อม โดยจะวางรูปแบบตามระดับของการใช้กฎระเบียบของครูและปฏิบัติตามนักเรียน ผลการศึกษา พบว่าครูใช้วิธีการทั้ง 5 โมเดล เพื่อสร้างระเบียบวินัยแก่เด็กนักเรียน ซึ่งเป็นวิธีการแบบรู้เขารู้เราเพื่อจัดการนักเรียน การเจรจาเกลี้ยกล่อมเป็นรูปแบบการสร้างระเบียบวินัยที่ให้ผลดีที่สุดในระดับชั้นเรียน

แอลเพลย์ (ณัฐริกา ลิม์เฉลิม. 2549; อ้างอิงจาก Alpay. 2003: Online) ได้ทำการสังเกตเด็กและวัยรุ่นเกี่ยวกับโครงสร้างของแต่ละบุคคลได้พิจารณาถึงภาพพจน์แห่งตน ความภาคภูมิใจในตนเอง และการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง พบว่า องค์ประกอบที่ส่งผลต่อความภาคภูมิใจในตนเอง การ

รับรู้เกี่ยวกับตนเองประกอบด้วย สังคมและความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะความภาคภูมิใจในตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนนั้น สามารถปลูกฝังและส่งเสริมให้เกิดกับนักเรียนได้ โดยการจัดประสบการณ์ จัดกิจกรรม จัดสภาพบรรยากาศที่เหมาะสม ซึ่งการดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธนั้นเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติของโรงเรียนทั่วไปที่เน้นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาผู้เรียนโดยการดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธนั้นมี 5 คือด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร และด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน ที่พัฒนาจริยธรรมคุณธรรมของนักเรียนผ่านการกิน อยู่ ดู ฟัง เป็นด้วยการบูรณาการไตรสิกขา เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน คือ กายภาวนา จิตภาวนา สังคมภาวนา และปัญญาภาวนาให้เป็นเด็กที่ดี เก่ง และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถียุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2552 เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็นขั้นตอนตามลำดับดังนี้

1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร จาก 17 โรงเรียน จำนวน 300 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถามและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการสัมภาษณ์ โดยมีวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางกำหนดขนาดของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan, 1970: 608) จากนั้นจึงทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้น ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 80 คน ครูโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 35 คน และครูโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 47 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 162 คน

2) ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เป็นผู้บริหารโรงเรียนวิถียุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน

ตาราง 2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง
	โรงเรียน	ครู (จำนวน)	ครู (จำนวน)
โรงเรียนขนาดเล็ก	11	148	80
โรงเรียนขนาดกลาง	4	64	35
โรงเรียนขนาดใหญ่	2	88	47
รวม	17	300	162

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ชนิด

1. แบบสอบถาม (Questionnaires) เพื่อศึกษาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถียุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษา ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์การทำงาน แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถียุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อใช้วัดระดับการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถียุทธ ใน 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถียุทธ ด้านการจัดวิทยุทธสู่วิถีการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร และด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถียุทธและชุมชน จำนวน 40 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert Scale) คือ ระดับการส่งเสริม มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถียุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดแบบมีโครงสร้าง

2. แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนวิถียุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถียุทธ ด้านการจัดวิทยุทธสู่วิถีการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร และด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถียุทธและชุมชน จำนวน 5 ข้อ เป็นแบบคำถามปลายเปิดแบบมีโครงสร้าง

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ มีดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ชนิด

1.แบบสอบถาม มี 1 ชุด แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบคำถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมการดำเนินจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร และ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร สอบถามครู ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสาร หลักการแนวคิด ตำรา บทความต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ ใน 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา พัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากรและด้านการเกี่ยวสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

1.2 นำข้อมูลและแนวคิดต่าง ๆ มากำหนดเป็นนิยามศัพท์และสร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ให้ครอบคลุมนิยามศัพท์และตัวแปรที่กำหนด

1.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและเสนอแนะเพิ่มเติม

1.4 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุง แก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน (รายชื่อผู้เชี่ยวชาญปรากฏในภาคผนวก ข) พิจารณาตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) พบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60 -1.00

1.5 แก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามและความเหมาะสมของการใช้ภาษาให้ถูกต้องสมบูรณ์ ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

1.6 นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับครู โรงเรียนวัดสุทธาราม สำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน

1.7 นำแบบสอบถามที่นำไปทดลองใช้แล้วมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1984: 161) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .969 โดยด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธเท่ากับ .950 ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้เท่ากับ .898 ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนาเท่ากับ .860 ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากรเท่ากับ .855 ด้านการเกี่ยวสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชนเท่ากับ .885

1.8 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

2. แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษาศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นแบบคำถามปลายเปิดแบบมีโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 เขียนคำสัมภาษณ์ตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.2 นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับผู้อำนวยการโรงเรียนวัดใหม่ยายหนู สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อความต่อเนื่องของข้อคำถาม

2.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ปรับปรุงและแก้ไขแล้วไปดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีดำเนินการตามขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

1. ขอนหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จากครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามบรรจุซอง ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเขตธนบุรี 17 โรงเรียน ทางตู้รับ-ส่งเอกสารของแต่ละโรงเรียน ในสำนักงานเขตธนบุรี เพื่อให้โรงเรียนนั้นส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัย ตามกำหนดหลังจากได้รับแบบสอบถาม 2 สัปดาห์

3. หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ติดตามแบบสอบถาม โดยโทรศัพท์ประสานงานไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

4. ได้รับแบบสอบถามคืนทางตู้รับ-ส่งเอกสารของสำนักงานเขตธนบุรี 132 ฉบับและผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามด้วยตนเองอีก 30 ฉบับ รวมได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมด จำนวน 162 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

6. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน

4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ โดยดำเนินการดังนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมดมีแบบสอบถามที่สมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 100

2. นำแบบสอบถามมาลงรหัสข้อมูล แล้วป้อนข้อมูลลงโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์

3. วิเคราะห์ข้อมูลจากตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษา ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์การทำงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และคิดค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางและความเรียง

4. วิเคราะห์ข้อมูลจากตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร และด้านการแก้กฏสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชนของครู โดยกำหนดน้ำหนักคะแนน ดังนี้

ระดับการส่งเสริม มากที่สุด	ได้คะแนน	5
ระดับการส่งเสริม มาก	ได้คะแนน	4
ระดับการส่งเสริม ปานกลาง	ได้คะแนน	3
ระดับการส่งเสริม น้อย	ได้คะแนน	2
ระดับการส่งเสริม น้อยที่สุด	ได้คะแนน	1

นำข้อมูลมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 103)

- ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีระดับการส่งเสริมในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีระดับการส่งเสริมในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีระดับการส่งเสริมในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีระดับการส่งเสริมในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีระดับการส่งเสริมในระดับน้อยที่สุด

5. วิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา โดยใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test)

6. วิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามขนาดโรงเรียน และ ประสบการณ์การทำงานโดยใช้สถิติทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) ในกรณีที่พบความแตกต่างทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's test)

7. วิเคราะห์ข้อมูลจากตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร จัดกลุ่มของค่าคำตอบที่ไปในทิศทางเดียวกันเข้ามาไว้ในกลุ่มเดียวกัน

8. นำข้อความที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการจัดกลุ่มของค่าคำตอบที่ไปในทิศทางเดียวกันเข้ามาไว้ในกลุ่มเดียวกัน และวิเคราะห์ข้อมูล หาค่าความถี่และจัดลำดับความถี่

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 หาดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item – Objective Congruence)

1.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ร้อยละ (Percentage)

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 สมมติฐานข้อที่ 1 ใช้สถิติการทดสอบค่าที (t-test)

3.2 สมมติฐานข้อที่ 2,3 ใช้สถิติการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว

(One – Way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยการทดสอบด้วยวิธีของเซฟเฟ

(Scheffe's test)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียน
วิถิปุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้จัดลำดับผล
การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้เกิด
ความเข้าใจตรงกันในการอ่านผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงขอกำหนดสัญลักษณ์ดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
\bar{x}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจากการแจกแจงแบบ t
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจากการแจกแจงแบบ F
df	แทน	ค่าระดับชั้นของความเป็นอิสระ (degree of freedom)
SS	แทน	ค่าผลรวมกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนน (Mean Squares)
p	แทน	ความน่าจะเป็น
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การศึกษาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิปุทธ โรงเรียน
ประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิปุทธ
โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู
จำแนกตามระดับการศึกษา ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 4 การศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา
โรงเรียนวิถิปุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามเป็นครูในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ปรากฏผลตามตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	กลุ่มตัวอย่าง (n = 162)	
	จำนวน	ร้อยละ
1. ระดับการศึกษา		
1) ปริญญาตรี	125	77.2
2) สูงกว่าปริญญาตรี	37	22.8
รวม	162	100.0
2. ขนาดโรงเรียน		
1) ขนาดเล็ก	80	49.4
2) ขนาดกลาง	35	21.6
3) ขนาดใหญ่	47	29.0
รวม	162	100.0
3. ประสบการณ์การทำงาน		
1) น้อยกว่า 10 ปี	59	36.4
2) ตั้งแต่ 10 – 20 ปี	31	19.1
3) มากกว่า 20 ปี	72	44.4
รวม	162	100.0

จากตาราง 3 แสดงว่าครูโรงเรียนวิถียุทธ สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77.2 รองลงมาเป็นครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 22.8 ทำงานในโรงเรียนขนาดเล็กมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.4 รองลงมาทำงานในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 29.0 และ 21.6 และเป็นครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 20 ปี มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.4 รองลงมา มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี และ ตั้งแต่ 10 - 20 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 36.4 และ 19.1 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การศึกษาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียน ประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียน
ประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม รายด้านและรายข้อ
5 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ ด้าน
กิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร และด้านการ
เกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน ปรากฏผลตามตาราง 4-9

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียน
วิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและ
รายด้าน (n = 162)

ข้อ	การดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ	ระดับการส่งเสริม		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล
1.	ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ	4.09	.57	มาก
2.	ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้	4.13	.58	มาก
3.	ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา	4.30	.51	มาก
4.	ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะ บุคลากร	3.98	.60	มาก
5.	ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและ ชุมชน	4.08	.55	มาก
	รวม	4.11	.49	มาก

จากตาราง 4 แสดงว่าการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียน
ประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครูโดยรวมมีการ
ส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.11$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีการส่งเสริมในระดับมากทุก
ด้าน

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา
โรงเรียนวิถียุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร
ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถียุทธ จำแนกเป็นรายชื่อ (n = 162)

ข้อ	การบริหารจัดการโรงเรียนวิถียุทธ	ระดับการส่งเสริม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	ผู้บริหารโรงเรียนมีนโยบายส่งเสริมให้ครูปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมกับนักเรียนผ่านการดำเนินงานโรงเรียนวิถียุทธ	4.32	.68	มาก
2.	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย แผนงาน ในการพัฒนาการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถียุทธ	4.18	.67	มาก
3.	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดการศึกษาโรงเรียนวิถียุทธจากผู้เกี่ยวข้องทั้งบ้าน วัด โรงเรียน และรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม วิธีการ รูปแบบการดำเนินงานโรงเรียนวิถียุทธของโรงเรียน	4.02	.70	มาก
4.	ผู้บริหารโรงเรียนสร้างความตระหนักว่าทุกคน ตั้งแต่ระดับผู้บริหาร ครู บิณฑบาต จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องฝึกฝนพัฒนาตนเป็นต้นแบบ และระบบวิถียุทธไปด้วยกัน	4.12	.69	มาก
5.	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้บูรณาการพุทธธรรมในหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้	3.94	.77	มาก
6.	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนแบบวิถียุทธ เช่น ประดิษฐานพระพุทธรูปประจำโรงเรียน จัดป้ายนิเทศ ป้ายคติธรรม คำขวัญคุณธรรมจริยธรรมในบริเวณโรงเรียน	4.14	.76	มาก
7.	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้มีระบบนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถียุทธ	3.93	.82	มาก
8.	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการโรงเรียนโดยใช้หลักการธรรมมาธิปไตย	4.06	.70	มาก
รวม		4.09	.57	มาก

จากตาราง 5 แสดงว่าการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ตามความคิดเห็นของครู โดยรวมมีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการส่งเสริมในระดับมากทุกด้าน

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ จำแนกเป็นรายข้อ (n = 162)

ข้อ	การจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้	ระดับการส่งเสริม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการพุทธธรรมเน้นหลักไตรสิกขาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	4.06	.76	มาก
2.	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้โดยนำหลักธรรมมาเป็นฐานในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา	4.07	.79	มาก
3.	ผู้บริหารโรงเรียนแนะนำให้ครูจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	4.22	.59	มาก
4.	ผู้บริหารโรงเรียนแนะนำให้ครูจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข โดยการจัดโรงเรียนสะอาด ปลอดภัย ร่มรื่น ปราศจากอบายมุข	4.38	.63	มาก
5.	ผู้บริหารโรงเรียนเสนอแนะให้ครูจัดกิจกรรมบริหารจัดการจิตเจริญปัญญาในการเรียนการสอน	4.00	.80	มาก
6.	ผู้บริหารเป็นกัลยาณมิตรกับครู ส่งเสริมให้ครูเป็นกัลยาณมิตรกับนักเรียนและนักเรียนเป็นกัลยาณมิตรแก่กัน	4.07	.80	มาก
7.	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และปฏิบัติธรรมอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิต	4.22	.69	มาก
8.	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูทำการวัดประเมินผล ตามหลักภาวนา 4 คือ พัฒนาการทางกาย พัฒนาการทางศีล พัฒนาการทางจิต พัฒนาการทางปัญญา	4.06	.80	มาก
รวม		4.13	.58	มาก

จากตาราง 6 แสดงว่าการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของครู โดยรวมมีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการส่งเสริมในระดับมากทุกด้าน

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา จำแนกเป็นรายข้อ (n = 162)

ข้อ	กิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา	ระดับการส่งเสริม		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล
1.	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมในชีวิตประจำวันที่ดีกินเป็น อยู่เป็น ตูเป็น ฟังเป็น	4.06	.78	มาก
2.	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมเสริมเนื้อหาสาระตามหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ เช่น กิจกรรมค่ายพุทธบุตร บรรพชา สามเณรฤดูร้อน	4.25	.81	มาก
3.	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมประจำวันโรงเรียนวิถีพุทธ เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมกล่าวพิจารณาอาหารก่อนรับประทาน กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ก่อนเลิกเรียน	4.48	.58	มาก
4.	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมประจำสัปดาห์โรงเรียนวิถีพุทธ เช่น กิจกรรมสวดมนต์สรภัญญะประจำสัปดาห์ กิจกรรมทำบุญตักบาตรประจำสัปดาห์ กิจกรรมสวดมนต์ทุกวันพระ	4.38	.67	มาก
5.	ผู้บริหารโรงเรียนเสนอแนะให้ครูจัดกิจกรรมเนื่องในโอกาสวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันมาฆบูชา	4.59	.53	มาก
6.	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมพิเศษอื่นๆ ของโรงเรียนวิถีพุทธ เช่น กิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทำความดี กิจกรรมอบรมธรรมะ 5 นาที	4.10	.71	มาก
7.	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เกิดประโยชน์ต่อชีวิต ต่อการเรียนรู้ ไม่ให้เกิดโทษต่อตนเอง ผู้อื่นและธรรมชาติแวดล้อม	4.20	.65	มาก
8.	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนเกิดศรัทธา เห็นคุณค่าในการรักษาและสืบต่อพระพุทธศาสนา	4.25	.67	มาก
รวม		4.30	.51	มาก

จากตาราง 7 แสดงว่าการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ดำเนินกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา ตามความคิดเห็นของครู โดยรวมมีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.30$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการส่งเสริมในระดับมากทุกด้าน

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร จำแนกเป็นรายข้อ (n = 162)

ข้อ	การพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร	ระดับการส่งเสริม		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล
1.	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมประชุม อบรม อบรมเชิงปฏิบัติการ สัมมนาทางวิชาการ เกี่ยวกับการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ	4.09	.70	มาก
2.	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูได้ไปศึกษาดูงานการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนอื่นเพื่อรับฟังประสบการณ์การดำเนินงานเพื่อนำมาปรับกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษาตนเอง	3.69	.92	มาก
3.	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีการหลากหลายเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ	3.81	.83	มาก
4.	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้มีแผนพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนตามหลักไตรสิกขา	3.74	.77	มาก
5.	ผู้บริหารโรงเรียนแนะนำให้คำปรึกษาและช่วยครูแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ	3.91	.70	มาก
6.	ผู้บริหารโรงเรียนประพฤติตนตามหลักธรรมทางศาสนา เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น	4.22	.70	มาก
7.	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูประพฤติตนตามหลักธรรมทางศาสนา เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น	4.28	.60	มาก
8.	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนานักเรียนด้านศีล (พฤติกรรม/การกระทำ) สมာธิ (จิตใจ) และด้านปัญญา (ความรู้ ความคิดที่ถูกต้อง) ตามหลักไตรสิกขา	4.09	.72	มาก
รวม		3.98	.60	มาก

จากตาราง 8 แสดงว่าการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร ตามความคิดเห็นของครูโดยรวมมีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.98$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการส่งเสริมในระดับมากทุกด้าน

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการถือกุศลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน จำแนกเป็นรายข้อ (n = 162)

ข้อ	การถือกุศลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน	ระดับการส่งเสริม		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล
1.	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้โรงเรียน บ้าน วัดและชุมชนร่วมกันจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนาและวันตามประเพณี เช่น กิจกรรมหล่อเทียนเข้าพรรษา ทอดกฐินทอดผ้าป่า กิจกรรมวันพ่อวันแม่	4.31	.63	มาก
2.	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้นิมนต์พระสงฆ์ ผู้ทรงภูมิปัญญาทางพระพุทธศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาช่วยสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้	4.33	.70	มาก
3.	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของชุมชนในด้านวิชาการ วิชชีพ เช่น เป็นโรงเรียนศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จัดการเรียนธรรมศึกษา	3.86	.96	มาก
4.	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนการจัดกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด ชุมชน เช่น กิจกรรมวันเด็ก กิจกรรมปัจฉิมนิเทศ การประชุมผู้ปกครอง	4.36	.62	มาก
5.	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมการบริการอาคารสถานที่แก่ชุมชนในโอกาสต่างๆ เช่น หอประชุม สนามกีฬา ห้องสมุด	3.90	.80	มาก
6.	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น กิจกรรมช่วยเหลือนักเรียนแก้ไขปัญหาคอครบครัว	3.99	.75	มาก
7.	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้มีการเผยแพร่สรุปผลการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ ให้ผู้เกี่ยวข้องและชุมชนรับทราบและนำผลไปพัฒนางาน	3.82	.81	มาก
8.	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้มีการยกย่องเชิดชูเกียรติครู นักเรียน บุคลากรในโรงเรียน บุคลากรในชุมชน ผู้กระทำความดี	4.02	.76	มาก
รวม		4.08	.55	มาก

จากตาราง 9 แสดงว่าการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการก่อคุณสัมพันธ์ โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน ตามความคิดเห็นของครู โดยรวมมีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.08$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการส่งเสริมในระดับมากทุกด้าน

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา ขนาดโรงเรียนและประสบการณ์การทำงาน

ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา ขนาดโรงเรียนและประสบการณ์การทำงาน ปรากฏผลตามตาราง 10 -15

ตาราง 10 การเปรียบเทียบการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา

การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ	ระดับการศึกษา				t	p
	ปริญญาตรี (n = 125)		สูงกว่าปริญญาตรี (n = 37)			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ	4.08	.60	4.11	.44	0.318*	.037
2. ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้	4.13	.60	4.14	.50	0.153	.124
3. ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา	4.29	.54	4.26	.42	0.358	.058
4. ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะ บุคลากร	3.96	.63	4.02	.50	0.533*	.010
5. ด้านการก่อกลสัมพันธโรงเรียน วิถีพุทธและชุมชน	4.06	.57	4.12	.48	0.573	.135
รวม	4.11	.52	4.13	.40	0.292*	.019

* p < .05

จากตาราง 10 แสดงว่าการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมพบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการส่งเสริมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีการส่งเสริมมากกว่า ครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร ครูมีการส่งเสริมแตกต่างกันอย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีการส่งเสริมมากกว่าครูที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา
โรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร
ตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามขนาดโรงเรียน

การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถิพุทธ	ขนาดโรงเรียน					
	เล็ก (n = 80)		กลาง (n = 35)		ใหญ่ (n = 47)	
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
1. ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธ	4.20	.53	3.98	.64	3.97	.53
2. ด้านการจัดวิถิพุทธสู่วิถีการเรียนรู้	4.20	.56	4.07	.58	4.07	.61
3. ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา	4.38	.48	4.24	.53	4.18	.53
4. ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะ บุคลากร	4.02	.63	3.96	.54	3.91	.59
5. ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถิพุทธ และชุมชน	4.07	.55	4.10	.54	4.06	.59
รวม	4.18	.48	4.06	.51	4.04	.51

จากตาราง 11 แสดงว่าการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียน
ประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตาม
ขนาดโรงเรียน โดยรวมพบว่า ครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่
มีการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธอยู่ในระดับมาก

ตาราง 12 ค่าความแปรปรวนของการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถียุทธ
โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของ
ครู จำแนกตามขนาดโรงเรียน

การส่งเสริมการดำเนินงาน จัดการศึกษาโรงเรียนวิถียุทธ	แหล่งของความแปรปรวน					
	แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
1. ด้านการบริหารจัดการ โรงเรียนวิถียุทธ	ระหว่างกลุ่ม	2	2.184	1.09	3.490*	.033
	ภายในกลุ่ม	159	60.339	.483		
	รวม	161	51.928			
2. ด้านการจัดวิทยุทธสู่วิถีการ เรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	2	0.621	.310	.922	.400
	ภายในกลุ่ม	125	53.517	.337		
	รวม	127	54.137			
3. ด้านกิจกรรมเสนอแนะ การพัฒนา	ระหว่างกลุ่ม	2	1.188	.594	2.295	.104
	ภายในกลุ่ม	125	41.145	.259		
	รวม	127	42.333			
4. ด้านการพัฒนาบุคลากรและ คุณลักษณะบุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	2	.397	.199	.547	.579
	ภายในกลุ่ม	159	57.714	.363		
	รวม	161	58.112			
5. ด้านการก่อกลสัมพันธ โรงเรียนวิถียุทธและชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	2	.039	.020	.063	.939
	ภายในกลุ่ม	159	49.472	.311		
	รวม	161	49.511			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	.637	.318	1.308	.273
	ภายในกลุ่ม	159	38.705	.243		
	รวม	161	39.342			

* $p < .05$

จากตาราง 12 แสดงว่าการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถียุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานครตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวม พบว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถียุทธไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดวิทยุทธสู่วิถีการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร ด้านการก่อกลสัมพันธโรงเรียนวิถียุทธและชุมชน มีการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถียุทธไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการบริหารจัดการโรงเรียน

วิถิปุทธ ครูมีการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิปุทธ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe') ผลปรากฏดังตาราง 13

ตาราง 13 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถิปุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัด กรุงเทพมหานคร ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิปุทธ จำแนกตามขนาดโรงเรียน

การส่งเสริมการดำเนินงาน จัดการศึกษาโรงเรียนวิถิปุทธ	ขนาด โรงเรียน	\bar{X}	เล็ก	กลาง	ใหญ่
			4.20	3.98	3.97
ด้านการบริหารจัดการ โรงเรียนวิถิปุทธ	เล็ก	4.20	-	.23	.24*
	กลาง	3.98		-	.01
	ใหญ่	3.97			-

* $p < .05$

จากตาราง 13 แสดงว่า การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิปุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่ มีการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิปุทธแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กมีการส่งเสริมมากกว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา
โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตาม
ความคิดเห็นของครู โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ	ประสบการณ์การทำงาน					
	น้อยกว่า 10 ปี (n = 59)		ตั้งแต่ 10 – 20 ปี (n = 31)		มากกว่า 20 ปี (n = 72)	
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
1. ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ	4.13	.55	3.85	.59	4.16	.56
2. ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้	4.22	.55	3.94	.57	4.15	.60
3. ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา	4.36	.51	4.07	.54	4.32	.48
4. ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะ บุคลากร	4.02	.65	3.71	.63	4.06	.51
5. ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธ และชุมชน	4.06	.64	3.87	.61	4.17	.42
รวม	4.16	.51	3.89	.53	4.17	.44

จากตาราง 14 แสดงว่าการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียน
ประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตาม
ประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมพบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี ตั้งแต่
10 - 20 ปี และมากกว่า 20 ปี มีการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธอยู่ใน
ระดับมาก

ตาราง 15 ค่าความแปรปรวนของการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ
โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของ
ครู จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

การส่งเสริมการดำเนินงาน จัดการศึกษาโรงเรียนวิถี พุทธ	แหล่งของความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	p
1. ด้านการบริหารจัดการ โรงเรียนวิถีพุทธ	ระหว่างกลุ่ม	2	2.213	1.107	3.539*	.031
	ภายในกลุ่ม	159	49.714	.313		
	รวม	161	51.928			
2. ด้านการจัดวิทยุทธสู่ วิถีการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	2	1.563	.782	2.364	.097
	ภายในกลุ่ม	159	52.574	.331		
	รวม	161	54.137			
3. ด้านกิจกรรมเสนอแนะ การพัฒนา	ระหว่างกลุ่ม	2	1.789	.894	3.507*	.032
	ภายในกลุ่ม	159	40.544	.255		
	รวม	161	42.333			
4. ด้านการพัฒนาบุคลากร และคุณลักษณะ บุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	2	2.936	1.468	4.231*	.016
	ภายในกลุ่ม	159	55.175	.347		
	รวม	161	58.112			
5. ด้านการถือกุศลสัมพันธ์ โรงเรียนวิถีพุทธและ ชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	2	1.923	.962	3.213*	.043
	ภายในกลุ่ม	159	47.588	.299		
	รวม	161	49.511			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	1.929	.964	4.098*	.018
	ภายในกลุ่ม	159	37.414	.235		
	รวม	161	39.342			

*p < .05

จากตาราง 15 แสดงว่าการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ
โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู
จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวม พบว่าครูมีการส่งเสริมการดำเนินงาน
จัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณา
รายด้าน พบว่า ด้านการจัดวิทยุทธสู่วิถีการเรียนรู้ ครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการ
บริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา ด้านการพัฒนาบุคลากรและ

คุณลักษณะบุคลากร และด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถิพุทธและชุมชน ครูมีการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe') ผลปรากฏดังตาราง 16 -20

ตาราง 16 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ	ประสบการณ์การทำงาน	\bar{x}	น้อยกว่า	ตั้งแต่	มากกว่า
			10 ปี	10-20 ปี	20 ปี
			4.16	3.89	4.17
โดยภาพรวม	น้อยกว่า	4.16	-	.27*	.02
	10 ปี				
	ตั้งแต่	3.89	-	-	.28*
	10-20 ปี				
	มากกว่า	4.17	-	-	-
	20 ปี				

*p < .05

จากตาราง 16 แสดงว่าการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวม พบว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี มีการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธมากกว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 10 - 20 ปี และครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 20 มีการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธมากกว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 10-20 ปี

ตาราง 17 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัด กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ	ประสบการณ์การทำงาน	\bar{x}	น้อยกว่า	ตั้งแต่	มากกว่า
			10 ปี	10-20 ปี	20 ปี
			4.13	3.85	4.16
ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธ	น้อยกว่า 10 ปี	4.13	-	.27	.04
	ตั้งแต่ 10-20 ปี	3.85	-	-	.31*
	มากกว่า 20 ปี	4.16	-	-	-

*p < .05

จากตาราง 17 แสดงว่าการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธ พบว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 20 ปี มีการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธมากกว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 10 -20 ปี

ตาราง 18 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัด กรุงเทพมหานครตามความคิดเห็นของครู ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน

การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ	ประสบการณ์การทำงาน		น้อยกว่า 10 ปี	ตั้งแต่ 10-20 ปี	มากกว่า 20 ปี
		\bar{x}	4.36	4.07	4.32
ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา	น้อยกว่า 10 ปี	4.36	-	.28*	.04
	ตั้งแต่ 10-20 ปี	4.07	-	-	.25
	มากกว่า 20 ปี	4.32	-	-	-

*p < .05

จากตาราง 18 แสดงว่าการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา พบว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงาน ต่างกัน มีการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี มีการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธมากกว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 10 - 20 ปี

ตาราง 19 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัด กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ	ประสบการณ์การทำงาน	\bar{x}	น้อยกว่า	ตั้งแต่	มากกว่า
			10 ปี	10-20 ปี	20 ปี
			4.02	3.71	4.06
ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร	น้อยกว่า 10 ปี	4.02	-	.32	.03
	ตั้งแต่ 10-20 ปี	3.71	-	-	.36*
	มากกว่า 20 ปี	4.06	-	-	-

*p < .05

จากตาราง 19 แสดงว่าการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร พบว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 20 ปีมีการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธมากกว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 10-20 ปี

ตาราง 20 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนประถมศึกษานานาชาติ สำนักงานเขตธนบุรี สังกัด กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถิพุทธและชุมชน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ	ประสบการณ์การทำงาน	\bar{X}	น้อยกว่า	ตั้งแต่	มากกว่า
			10 ปี	10-20 ปี	20 ปี
			4.06	3.87	4.17
ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถิพุทธและชุมชน	น้อยกว่า 10 ปี	4.06	-	.19	.11
	ตั้งแต่ 10-20 ปี	3.87	-	-	.30*
	มากกว่า 20 ปี	4.17	-	-	-

*p < .05

จากตาราง 20 แสดงว่าการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนประถมศึกษานานาชาติ สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถิพุทธและชุมชน พบว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 20 ปี มีการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธมากกว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 10 - 20 ปี

ตอนที่ 4 การศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียน
ประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู

1. ปัญหาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียน วิถีพุทธ ตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัด กรุงเทพมหานคร (n=16)

ปัญหาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา
สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ พบว่า มี
ปัญหาด้านนโยบายที่ภาครัฐกำหนดให้ปฏิบัติมีมากมาย หลายกิจกรรมยากต่อการดำเนินการ
บรรลุตามเป้าหมายให้ครบทุกนโยบาย ผู้บริหารโยกย้ายบ่อย นโยบายไม่แน่นอน การกำหนด
วิสัยทัศน์หรือปรัชญา แผนกลยุทธ์ไม่ชัดเจนครอบคลุมทุกด้านในการพัฒนาตามแนวโรงเรียน
วิถีพุทธ การแก้ปัญหาการดำเนินงานไม่ได้เกิดจากการระดมสมองของบุคลากรทุกคน บางครั้ง
เกิดจากผู้บริหารคิดเองและแก้ปัญหาไม่ตรงจุด ไม่มีการจัดกิจกรรมเพื่อเป็นเครื่องมือในการ
ปลูกฝังความศรัทธา สร้างเสริมปัญญาในพระพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นกับบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง
อย่างหลากหลาย ขาดการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้มีหน่วยการเรียนรู้ ที่บูรณาการพุทธ
ธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ระบบการนิเทศ กำกับติดตามการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ
กำหนดแนวทางปฏิบัติไม่ชัดเจน ขาดความต่อเนื่องในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ
สถานที่คับแคบไม่อำนวยในการจัดกิจกรรมวิถีพุทธ

2. ปัญหาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการ เรียนรู้ ตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัด กรุงเทพมหานคร (n=16)

ปัญหาด้านการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียน
ประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้
พบว่า มีปัญหาเรื่องครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นหลักไตรสิกขา การจัดทำ
แผนการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการพุทธธรรมเน้นหลักไตรสิกขาขาดการเชื่อมโยงกับ
ชีวิตประจำวัน และครูยังขาดการสอนแทรกคุณธรรม จริยธรรมในผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระ
การเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระ ยังขาดเอกสารหรือตัวอย่างการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียน
วิถีพุทธที่มีการสอดแทรกบูรณาการหลักธรรมให้ใช้เป็นตัวอย่างเพื่อศึกษา บางเรื่องครูต้องสอน
ด้วยการบรรยายไม่สามารถสอดแทรกหลักธรรมได้ ผู้เรียนยังขาดทักษะการฟัง ดู ฟุด อ่านและ
เขียนและการสืบค้นแสวงหาความรู้ด้วยตนเองแม้มีการเรียนการสอนแล้ว การจัดกิจกรรมบริหาร

จิตเจริญปัญญาเป็นกิจกรรมที่ดีแต่ปฏิบัติในการเรียนการสอนได้ยากนักเรียนไม่นั่ง ชอบคุยกัน เนื้อหาหลักธรรมบางอย่างลึกซึ้ง แฝงด้วยคำศัพท์ทางศาสนา มากมาย การสอนให้เกิดความคิดรวบยอดตามจุดประสงค์ทำได้ยากและต้องใช้เวลา คุณลักษณะอันพึงประสงค์นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจแต่ขาดการนำไปประพฤติปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในชีวิตประจำวัน และขาดมุมุมการให้ความรู้กับนักเรียนเรื่องโรงเรียนวิถีพุทธ

3. ปัญหาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา ตามความคิดเห็นของของครู โรงเรียนประถมศึกษาศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร(n=16)

ปัญหาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษาศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา พบว่า มีปัญหาเรื่องการจัดกิจกรรมประจำวันตามแนววิถีพุทธไม่สม่ำเสมอและต่อเนื่อง ครูขาดการดูแลเอาใจใส่การจัดกิจกรรมฝึกฝนอบรมให้เกิดการกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น อย่างจริงจัง ขาดการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้ระลึกและศรัทธาในพระรัตนตรัยอย่างต่อเนื่อง และช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมน้อย บางกิจกรรมไม่ได้ดำเนินการ กิจกรรมที่จัดเพื่อผู้เรียนบางกิจกรรมต้องใช้เวลาช้านกว่าจะพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนได้ กิจกรรมส่วนใหญ่เน้นพิธีกรรมมากกว่าจิตศรัทธาและความเข้าใจ กิจกรรมในโรงเรียนมีมากเกินไปจนไม่รู้จะมุ่งเน้นกิจกรรมด้านใด ขาดการสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมเสริมเนื้อหาสาระตามหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมศีล สมาธิ ปัญญา ขาดการจัดกิจกรรมส่งเสริมยกย่อง เชิดชูผู้ทำความดีเป็นประจำเพื่อให้เป็นแบบอย่างของการปฏิบัติตนในทางที่ดีต่อผู้อื่น

4. ปัญหาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร ตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนประถมศึกษาศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร (n=16)

ปัญหาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษาศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร พบว่า มีปัญหาบุคลากรมีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอในการจัดกิจกรรม มีเพียงครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธที่ได้รับการอบรมไม่ได้อบรมให้ครูทุกคน และเมื่ออบรมแล้วก็ไม่ได้นำมาขยายผลให้เพื่อนครูรับทราบ จึงทำให้ขาดความชัดเจนในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ครูที่ได้รับการอบรมโรงเรียนวิถีพุทธ 1 คนแต่ครูจัดการเรียนการสอนจัดเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้บุคลากรบางคนไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม การอบรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธยังมีวิธีการไม่หลากหลายและครอบคลุม มีการเปลี่ยนตัวผู้ดำเนินโครงการบ่อยเนื่องจากโยกย้ายทำให้ขาดความต่อเนื่อง

5. ปัญหาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการเกี่ยวกลุ่มสัมพันธ์ โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน ตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร (n=16)

ปัญหาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการเกี่ยวกลุ่มสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน พบว่า มีปัญหาเรื่องขาดความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ปัญหาความแตกแยกของครอบครัวส่งผลต่ออุปนิสัยของนักเรียน และผู้ปกครองบางคนไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม พระสงฆ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาช่วยสอนน้อย โรงเรียน วัด ชุมชนไม่ค่อยได้ปฏิบัติร่วมกันมีแต่ วัดกับโรงเรียนทำกิจกรรมร่วมกัน ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ผู้บริหารไม่ได้ส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของชุมชนในด้านวิชาการ วิชาชีพ อย่างแท้จริง ขาดการเผยแพร่สรุปผลการดำเนินงานของโรงเรียนวิถีพุทธให้ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนให้รับทราบ ขาดกิจกรรมส่งเสริมยกย่อง เชิดชูผู้ทำความดีเป็นประจำ

ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู

6. ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการบริหารจัดการ โรงเรียนวิถีพุทธ ตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร (n=16)

ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ พบว่า มีการเสนอแนะให้ควรบริหารงานโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ควรกำหนดยุทธศาสตร์ แผนการปฏิบัติที่ชัดเจน สามารถดำเนินการได้จริง และควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ครูพระช่วยสอน ผู้แทนชุมชน ครู ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สำนักการศึกษาควรมีบทบาทในการสนับสนุนทั้งความรู้และงบประมาณให้มากขึ้น ควรมีผู้ประสานงานจากสำนักการศึกษาติดตาม ชี้แนะการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานที่ต่อเนื่องเมื่อมีการเปลี่ยนผู้บริหาร ควรจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการคิด โดยมีป้ายคติธรรม ป้ายนิเทศในทุกพื้นที่ของโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดการซึมซับความดีงามในใจเพิ่มขึ้น ควรส่งเสริมการปลูกต้นไม้ในบริเวณโรงเรียนเพื่อเพิ่มร่มเงาและความร่มรื่นในโรงเรียน

7. ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร (n=16)

ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ พบว่า มีการเสนอแนะให้มีการจัดอบรมกระบวนการเรียนรู้การสอนวิถีพุทธให้กับผู้บริหาร ครูทุกคนให้มีความเข้าใจในการบูรณาการวิถีพุทธสู่กระบวนการเรียนรู้และวิถีชีวิตประจำวัน จัดฝึกอบรมการจัดทำแผนบูรณาการพุทธธรรมเข้าสู่การเรียนการสอน มีการปฏิบัติ วัดประเมินผลตามหลักท้าวานา 4 ที่ชัดเจน ครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระควรจัดการเรียนรู้โดยสอดแทรกคุณธรรมลงไปในการเรียนการสอน ควรฝึกให้นักเรียนฝึกสมาธิ บริหารจิต ในเวลาก่อนเรียนเป็นประจำ ควรสนับสนุนให้มีการจัดหาสื่อและแหล่งเรียนรู้ เอกสาร หรือตัวอย่างการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธให้หลากหลายยิ่งขึ้น ควรให้วัดมีส่วนร่วมในการเป็นสถานที่เรียนตามความเหมาะสม นอกเหนือจากการเป็นแหล่งเรียนรู้ ควรมีตัวอย่างหรือแบบฟอร์มการบันทึกหลังจบหน่วยการเรียนรู้เพื่อดูการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาแทรกในแผนการจัดการเรียนรู้ ควรสนับสนุนครูพระช่วยสอนที่เข้ามาสอนนักเรียนด้านวัสดุ อุปกรณ์ สื่อธรรมะ สำนักการศึกษาควรสนับสนุนในเรื่องการอบรมครูผลิตสื่อและหาสื่อให้โรงเรียนมากขึ้น

8. ข้อเสนอแนะการส่งเสริมดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร (n=16)

ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา พบว่ามีการเสนอแนะให้มีการจัดกิจกรรมอยู่ค่ายพุทธบุตรพุทธธิดาเป็นประจำทุกปี ควรจัดกิจกรรมให้เด็กเข้าถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในคำสอนและปฏิบัติกิจกรรมตามเพื่อให้เด็กเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติมากกว่าคำพูด และครูควรจัดกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนเกิดศรัทธา เห็นคุณค่าในการรักษาสืบต่อพระพุทธศาสนา หากเวลาน้อยควรรวมกิจกรรมเข้าด้วยกัน เน้นกิจกรรมที่จำเป็นจริงๆ กิจกรรมหน้าเสาธงครูไม่ควรตำหนินักเรียน ควรยกย่องนักเรียนที่มีคุณภาพ ปฏิบัติดี เพื่อเป็นแรงจูงใจ เป็นต้นแบบความดี ในการจัดกิจกรรมควรเพิ่มการเล่านิทานคติธรรม หรือชาดกสั้นๆเพื่อให้นักเรียนรักบุญกลัวบาป ควรส่งเสริมให้นักเรียนสวดมนต์ทุกวันศุกร์ ทุกวันพระหรือวันสำคัญทางศาสนา ควรจัดกิจกรรมในโรงเรียนที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างพี่-น้องโดยให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม

9. ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการพัฒนาบุคลากร และคุณลักษณะบุคลากร ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร (n=16)

ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร พบว่า มีการเสนอแนะให้ครูในโรงเรียนทุกคนอบรมแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธเพื่อดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน ควรให้ครูทุกคนเข้าค่ายปฏิบัติธรรม เพื่อพัฒนาจิตอย่างน้อยปี ละ 1 ครั้ง เสนอแนะให้ครูทุกคนได้ศึกษาดูงานโรงเรียนที่เป็นต้นแบบโรงเรียนวิถีพุทธ จัดทำคู่มือครู (ในการปฏิบัติงานโรงเรียนวิถีพุทธ) สำนักการศึกษาควรส่งเสริมให้มีทีมงานที่มีความรู้ชัดเรื่องการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ เหมือนทีมพระที่จัดอบรมค่ายพุทธบุตรนักเรียน คอยดูแลให้ความช่วยเหลือโรงเรียนเรื่องการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ เพราะขณะนี้โรงเรียนดำเนินงานตามบริบท และความเข้าใจของแต่ละโรงเรียน ความชัดเจนเป็นรูปธรรม จึงแตกต่างกันไป ควรมีการอบรมสัมมนาบุคลากรในเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนพุทธธรรม พระพุทธศาสนา ส่งเสริมให้ครูร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ร่วมกับชุมชนให้มากขึ้น ควรมีการส่งเสริมพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ควรมีการประชาสัมพันธ์ถึงประโยชน์ที่เกิดหลังจากจัดกิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ เพื่อให้ครูเพิ่มความสนใจในกิจกรรม

10. ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร (n=16)

ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน พบว่า มีการเสนอแนะให้ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของวัดและชุมชน เพื่อให้เกิดสัมพันธ์และทัศนคติที่ดีต่อกัน ควรทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง วัด ชุมชนในเรื่องการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธที่ชัดเจนแน่นอน ส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น นิมนต์พระสงฆ์มาช่วยอบรมให้ความรู้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนเพื่อพัฒนาและติดตามพัฒนาการของนักเรียน ส่งเสริมให้ครู ผู้ปกครองคนในชุมชน ประพฤติตนเป็นแบบอย่างวิถีพุทธผ่านการยกย่องเชิดชู ประกาศเกียรติคุณ ควรมีการปฏิบัติธรรมร่วมกันทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครองในโอกาสต่างๆ

ผลการวิเคราะห์ปัญหาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ปรากฏในตาราง 21 – 25

ตาราง 21 ค่าความถี่และร้อยละของปัญหาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียน
วิถีพุทธ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน
ประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร (n=5)

จากตาราง 21 แสดงว่า ปัญหาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ
โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการบริหารจัดการ

ข้อ	ปัญหาด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ	ความถี่	ร้อยละ
1	ไม่มีการกำหนดกรอบการดำเนินงานที่ชัดเจนให้ดำเนินงาน ไปในทิศทางเดียวกัน	4	80.00
2	แนวปฏิบัติยังขาดความชัดเจนที่สามารถนำไปปฏิบัติได้โดยตรง	3	60.00
3	ขาดงบประมาณในการจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ บรรยากาศโรงเรียนวิถีพุทธและการจัดกิจกรรม	2	40.00
4	เอกสาร คำสั่ง ส่งถึงโรงเรียนช้าหรือไม่ได้รับ จึงทำให้ไม่ ทราบการประชุม ชี้แจง เรื่องการดำเนินงานโรงเรียน วิถีพุทธของสำนักการศึกษา	2	40.00
5	การวิเคราะห์การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธยังไม่ลึกซึ้งถึงแก่น	1	20.00
6	การดำเนินงานยังไม่เป็นกระบวนการที่ครบวงจรสมบูรณ์	1	20.00

โรงเรียนวิถีพุทธ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร พบว่า ไม่มีการกำหนดกรอบการดำเนินงานที่
ชัดเจนให้ดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน มากที่สุด ร้อยละ 80.00 รองลงมา ได้แก่ แนวปฏิบัติยัง
ขาดความชัดเจนที่สามารถนำไปปฏิบัติได้โดยตรง ร้อยละ 60.00 ขาดงบประมาณในการจัด
สภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้บรรยากาศโรงเรียนวิถีพุทธและการจัดกิจกรรม เอกสาร คำสั่ง ส่ง
ถึงโรงเรียนช้าหรือไม่ได้รับ จึงทำให้ไม่ทราบการประชุม ชี้แจง เรื่องการดำเนินงานโรงเรียน
วิถีพุทธของสำนักการศึกษา ร้อยละ 40.00

ตาราง 22 ค่าความถี่และร้อยละของปัญหาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ
ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา
สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร (n=5)

ข้อ	ปัญหาด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้	ความถี่	ร้อยละ
1	ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนเพื่อ พัฒนานักเรียนด้านศีล สมาธิ ปัญญาที่ชัดเจนในทาง ปฏิบัติ	4	80.00
2	ครูยังเกิดความสับสนในการเขียนแผนจัดการเรียนรู้ซึ่งได้รับ การอบรมในหลายรูปแบบ เช่น การคิด หลักสูตรใหม่ Backward design จึงไม่สามารถประสานความคิดใน การเชื่อมโยงการเขียนแผนแนวโรงเรียนวิถีพุทธที่ชัดเจน	3	60.00
3	เวลาในการสอนเกี่ยวกับพุทธศาสนาในโรงเรียนน้อยไม่ เพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้	3	60.00
4	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สอบโอเน็ต นักเรียนกลุ่มนี้ จึงไม่ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบวิถีพุทธเท่าที่ควร เนื่องจากต้องทบทวนบทเรียนและเตรียมพร้อมในการสอบ	1	20.00
5	ไม่สามารถจัดการเรียนรู้ โดยสอดแทรกคุณธรรมและหลัก ไตรสิกขาในทุกกลุ่มสาระและเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันได้ ในการปฏิบัติจริง	1	20.00

จากตาราง 22 แสดงว่า ปัญหาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ
โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการ
เรียนรู้ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร พบว่า ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน
เพื่อพัฒนานักเรียนด้านศีล สมาธิ ปัญญาที่ชัดเจนในทางปฏิบัติ มากที่สุด ร้อยละ 80.00
รองลงมาได้แก่ ครูยังเกิดความสับสนในการเขียนแผนจัดการเรียนรู้ซึ่งได้รับการอบรมในหลาย
รูปแบบ เช่น การคิด หลักสูตรใหม่ Backward design จึงไม่สามารถประสานความคิดในการ
เชื่อมโยงการเขียนแผนแนวโรงเรียนวิถีพุทธที่ชัดเจน และเวลาในการสอนเกี่ยวกับพุทธศาสนาใน
โรงเรียนน้อยไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้ ร้อยละ 60.00

ตาราง 23 ค่าความถี่และร้อยละของปัญหาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ
ด้านกิจกรรมเสนอแนะและพัฒนา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา
สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร (n=5)

ข้อ	ปัญหาด้านกิจกรรมเสนอแนะและพัฒนา	ความถี่	ร้อยละ
1	นักเรียนขาดวิจาร์ณญาณในการกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น	5	100.00
2	การปฏิบัติกิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธของนักเรียนยังไม่เป็น วิถีชีวิตเหมือนพุทธศาสนิกชนที่เกิดจากความสมัครใจ ศรัทธามีใช่บังคับ	4	80.00
3	ครูยังไม่สามารถบูรณาการพัฒนากาย ศีล สมาธิ ปัญญา ของผู้เรียนได้ทุกชั่วโมงหรือโดยส่วนมาก	3	60.00
4	กิจกรรมบางกิจกรรมยังไม่สามารถแก้ไขลักษณะที่ไม่พึง ประสงค์ของนักเรียนได้	2	40.00
5	ผู้ปกครองไม่ให้เข้าร่วมกิจกรรมกลัวมีผลกระทบกับ การเรียนของนักเรียน	2	40.00

จากตาราง 23 แสดงว่า ปัญหาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ
โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของ
ผู้บริหาร ด้านกิจกรรมเสนอแนะและพัฒนา พบว่า นักเรียนขาดวิจาร์ณญาณในการกิน อยู่ ดู
ฟัง เป็นมากที่สุด ร้อยละ 100.00 รองลงมาได้แก่ การปฏิบัติกิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธของนักเรียน
ยังไม่เป็นวิถีชีวิตเหมือนพุทธศาสนิกชนที่เกิดจากความสมัครใจศรัทธามีใช่บังคับ ร้อยละ 80.00
และครูยังไม่สามารถบูรณาการพัฒนากาย ศีล สมาธิ ปัญญาของผู้เรียนได้ทุกชั่วโมงหรือโดย
ส่วนมากร้อยละ 60.00

ตาราง 24 ค่าความถี่และร้อยละของปัญหาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ
ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน
ประถมศึกษา สำนักงานเขต ธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร (n=5)

ข้อ	ปัญหาการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร	ความถี่	ร้อยละ
1	โรงเรียนส่วนมากเป็นโรงเรียนขนาดเล็กบุคลากรไม่เพียงพอในการปฏิบัติกิจกรรม	5	100.00
2	การจัดอบรมยังไม่ครอบคลุมครูไม่ได้เข้าร่วมการอบรม สัมมนา ทัศนศึกษา โครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนวิถีพุทธทุกคนมีเพียงครูผู้รับผิดชอบโครงการเท่านั้น	5	100.00
3	ครูมีลักษณะและทัศนคติที่ต่างกันในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ	2	40.00
4	ผู้บริหารสถานศึกษา ครูให้ความสำคัญในการปฏิบัติธรรมในวิถีชีวิตประจำวันน้อย	1	20.00
5	บุคลากรมีการโยกย้ายบ่อยการดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง	1	20.00

จากตาราง 24 แสดงว่า ปัญหาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ
โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการพัฒนาบุคลากรและ
คุณลักษณะบุคลากร ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร พบว่า โรงเรียนส่วนมากเป็นโรงเรียนขนาด
เล็กบุคลากรไม่เพียงพอในการปฏิบัติกิจกรรม การจัดอบรมยังไม่ครอบคลุมครูไม่ได้เข้าร่วมการ
อบรม สัมมนา ทัศนศึกษา โครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนวิถีพุทธทุกคนมีเพียงครูผู้รับผิดชอบ
โครงการเท่านั้นมากที่สุด ร้อยละ 100.00 รองลงมาได้แก่ ครูมีลักษณะและทัศนคติที่ต่างกันในการดำเนินงาน
โรงเรียนวิถีพุทธ ร้อยละ 40.00

ตาราง 25 ค่าความถี่และร้อยละของปัญหาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ
ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน
ประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร (n=5)

ข้อ	ปัญหาด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน	ความถี่	ร้อยละ
1	พฤติกรรมทางคุณธรรมของนักเรียนปฏิบัติได้ในโรงเรียน ไม่ถึงที่บ้าน บ้านและชุมชนยังมีสมาชิกที่ยุ่งเกี่ยวกับ อบายมุข และมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์	3	60.00
2	มีการดำเนินการพัฒนาแล้วแต่ยังขาดการติดตามพัฒนาการของ นักเรียนที่ครบถ้วนทั้งโรงเรียนและผู้ปกครอง	3	60.00
3	โรงเรียนตั้งอยู่ในแหล่งชุมชนหนาแน่นมีแหล่งอบายมุข แหล่งมั่ว สุ่ม การแก้ปัญหาพฤติกรรมเด็กก็ดำเนินการได้ค่อนข้างยากและ ต้องใช้เวลา	2	40.00
4	ครูส่วนมากเป็นแบบอย่างที่ดีแต่ขาดการประสานสัมพันธ์ร่วมกับ ชุมชนในลักษณะที่เป็นโรงเรียนและชุมชนวิถีพุทธ	1	20.00
5	ผู้ปกครองส่วนมากเป็นคนต่างจังหวัดมีอาชีพค้าขาย รับจ้าง เป็น พนักงานบริษัทไม่มีเวลาร่วมกิจกรรม	1	20.00
6	โรงเรียน บ้าน วัด มีเวลาว่างไม่ตรงกันในการประชุมหารือ จึงทำให้มีปัญหาเรื่องความร่วมมือจากชุมชน	1	20.00

จากตาราง 25 แสดงว่า ปัญหาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ
โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์
โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร พบว่า พฤติกรรมทางคุณธรรมของ
นักเรียนปฏิบัติได้ในโรงเรียนไม่ถึงที่บ้าน บ้านและชุมชนยังมีสมาชิกที่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข และมี
พฤติกรรมไม่พึงประสงค์ มีการดำเนินการพัฒนาแล้วแต่ยังขาดการติดตามพัฒนาการของนักเรียน
ที่ครบถ้วนทั้งโรงเรียนและผู้ปกครอง มากที่สุด ร้อยละ 60.00 รองลงมาได้แก่ โรงเรียนตั้งอยู่ใน
แหล่งชุมชนหนาแน่นมีแหล่งอบายมุข แหล่งมั่วสุ่ม การแก้ปัญหาพฤติกรรมเด็กก็ดำเนินการได้
ค่อนข้างยากและต้องใช้เวลา ร้อยละ 40.00

ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ
โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของ
ผู้บริหาร ปรากฏในตาราง 26 - 30

ตาราง 26 ค่าความถี่และร้อยละของข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียน
วิถีพุทธ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน
ประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร (n=5)

ข้อ	ข้อเสนอแนะด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ	ความถี่	ร้อยละ
1	สำนักการศึกษาควรกำหนดกรอบ แนวทางการดำเนินงาน และพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนใน สังกัดกรุงเทพมหานครให้ชัดเจน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ในทิศทางเดียวกัน	4	80.00
2	ควรมีการประชุม ชี้แจง ทำความเข้าใจ ให้ความรู้แก่ผู้บริหาร ครู ในเรื่องกรอบและแนวทางการดำเนินงานการศึกษาและ พัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ ให้ดำเนินงานเป็นไปตามกรอบ แนวทางที่ได้กำหนดไว้	4	80.00
3	ควรมีงบประมาณสนับสนุนในการทำกิจกรรม พัฒนา แหล่งเรียนรู้ จัดบรรยากาศโรงเรียนวิถีพุทธ เนื่องจาก โรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวนเงินต่อหัวน้อย ไม่เพียงพอ	3	60.00
4	ควรมีการจัดทำเอกสาร คำสั่งถึงโรงเรียนทางเว็บไซต์ ของสำนักการศึกษาด้วยซึ่งจะทำให้ทราบข่าวสาร รวดเร็วและประสานงานได้ทันทั่วทั้งที่	2	40.00
5	ควรมีเครือข่ายความร่วมมือ (บ้าน วัด โรงเรียน) เพื่อร่วมกัน พัฒนาด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการอบรมให้ความรู้ทางศาสนา และระดมทรัพยากรเพื่อการบริหาร	2	40.00
6	ควรมีคณะกรรมการระดับโรงเรียนโดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาเป็น กรรมการ	1	20.00
7	ควรจัดบรรยากาศในโรงเรียนให้คล้ายกับวัดมากขึ้น	1	20.00

จากตาราง 26 แสดงข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียน
วิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการบริหาร
จัดการโรงเรียนวิถีพุทธ พบว่าผู้บริหารเสนอแนะให้สำนักการศึกษาควรกำหนดกรอบแนวทาง
ดำเนินงานและพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครให้ชัดเจน เพื่อนำไปสู่การ
ปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน ควรมีการประชุม ชี้แจง ทำความเข้าใจ ให้ความรู้แก่ผู้บริหาร ครู ใน
เรื่องกรอบและแนวทางการดำเนินงานการศึกษาและพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ ให้ดำเนินงานเป็นไป
ตามกรอบแนวทางที่ได้กำหนดไว้ มากที่สุด ร้อยละ 80.00 รองลงมาได้แก่ ควรมีงบประมาณ
สนับสนุนในการทำกิจกรรม พัฒนาแหล่งเรียนรู้ จัดบรรยากาศโรงเรียนวิถีพุทธ เนื่องจากโรงเรียน
เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวนเงินต่อหัวน้อยไม่เพียงพอ ร้อยละ 60.00

ตาราง 27 ค่าความถี่และร้อยละของข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียน
วิถีพุทธ ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน
ประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร (n=5)

ข้อ	ข้อเสนอแนะด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้	ความถี่	ร้อยละ
1	ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในทุกกลุ่มสาระการ เรียนรู้	4	80.00
2	ควรส่งเสริมให้ครูสามารถผลิตสื่อประกอบการสอนพระพุทธศาสนา ให้มีความทันสมัยและน่าสนใจ	3	60.00
3	ควรสนับสนุนให้ครูเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดแทรกหลักธรรม อย่างต่อเนื่อง	3	60.00
4	ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับการเรียนวิชาการของแต่ละกลุ่ม สาระการเรียนรู้	2	40.00
5	ควรให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองมากๆ	2	40.00
6	จัดให้นักเรียนได้ฝึกสมาธิก่อนเข้าเรียนเป็นประจำ	1	20.00
7	ควรให้ครู นักเรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวัดและ ประเมินผลการเรียนการสอน	1	20.00
8	ควรควรสอนอธิบายให้รู้จักใช้เหตุผลแทนการควบคุมความประพฤติ โดยท่องจำและปฏิบัติตามกฎ	1	20.00

จากตาราง 27 แสดงข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียน
วิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการจัดวิถีพุทธ
สู่วิถีการเรียนรู้ พบว่า ผู้บริหารเสนอแนะให้ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในทุก
กลุ่มสาระการเรียนรู้ มากที่สุด ร้อยละ 80.00 รองลงมา ได้แก่ ส่งเสริมให้ครูสามารถผลิตสื่อ
ประกอบการสอนพระพุทธศาสนาให้มีความทันสมัยและน่าสนใจ สนับสนุนให้ครูเขียนแผนการ
จัดการเรียนรู้ที่สอดแทรกหลักธรรมอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 60.00 และปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม
ควบคู่กับการเรียนวิชาการของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ควรให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม
ด้วยตนเองมากๆ ร้อยละ 40.00

ตาราง 28 ค่าความถี่และร้อยละของข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียน
วิถีพุทธ ด้านกิจกรรมเสนอแนะและพัฒนา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน
ประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร (n=5)

ข้อ	ข้อเสนอแนะด้านกิจกรรมเสนอแนะและพัฒนา	ความถี่	ร้อยละ
1	ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ไปเรียนและปฏิบัติกับวัดให้มาก ๆ เช่น ทำบุญตักบาตรในวันสำคัญทางศาสนา เวียนเทียน ฟังเทศน์อย่างพุทธศาสนิกชนให้เป็นวิถีชีวิต	5	100.00
2	ควรส่งเสริมให้นักเรียนมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์และความ รับผิดชอบ	4	80.00
3	ควรพานักเรียนและผู้ปกครองที่สนใจเข้าค่ายพุทธบุตรอย่างต่อเนื่อง ทุกปีและควรเพิ่มกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในทุกๆ ปี	3	60.00
4	ควรพัฒนาให้นักเรียนฝึก การกินอยู่ ดูฟัง อย่างมีวิจารณญาณ	2	40.00
5	ควรสนับสนุนให้นักเรียนบรรพชาสามเณรฤดูร้อน	1	20.00
6	เชิญชวนให้นักเรียนทำความดีผ่านกิจกรรมจิตสาธารณะ	1	20.00
7	ควรจัดกิจกรรมในรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้นเพราะการพัฒนา พฤติกรรมต้องใช้เวลาและทำซ้ำๆ นานกว่าจะเกิดผล	1	20.00
8	ควรปลูกฝังคุณธรรมกับนักเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาล	1	20.00

จากตาราง 28 แสดงข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียน
วิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านกิจกรรม
เสนอแนะและพัฒนา พบว่า ผู้บริหารเสนอแนะให้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ไปไปเรียนและปฏิบัติกับ
วัดให้มาก ๆ เช่น ทำบุญตักบาตรในวันสำคัญทางศาสนา เวียนเทียน ฟังเทศน์อย่างพุทธศาสนิกชน
ให้เป็นวิถีชีวิต มากที่สุด ร้อยละ 100.00 รองลงมา ได้แก่ ควรส่งเสริมให้นักเรียนมีระเบียบวินัย
ความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบ ร้อยละ 80.00 และควรพานักเรียนและผู้ปกครองที่สนใจเข้าค่าย
พุทธบุตรอย่างต่อเนื่องทุกปีและควรเพิ่มกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในทุกๆ ปี ร้อยละ
60.00

ตาราง 29 ค่าความถี่และร้อยละของข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียน
วิถีพุทธ ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร
โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร (n=5)

ข้อ	ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร	ความถี่	ร้อยละ
1	ควรจัดการประชุม อบรมสัมมนา และศึกษาดูงานเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธเป็นประจำทุกปี	5	100.00
2	ควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเชิญวิทยากรมาแนะนำอบรมบุคลากร หรือจัดหาเอกสารให้ศึกษา	4	80.00
3	ควรจัดวิทยากรอบรมในเรื่องการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธทั้งศาสนาพุทธ คริสต์และอิสลาม เนื่องจากในโรงเรียนมีนักเรียนศาสนาอิสลาม และคริสต์ศาสนารวมอยู่ด้วย	3	60.00
4	ครู ผู้ปกครอง ควรมีการปฏิบัติเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนและบุตรหลาน	2	40.00
5	สร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรที่กระทำความดี เสียสละ โดยยกย่องเชิดชู ประกาศเกียรติคุณให้ทราบ	1	20.00
6	จัดกิจกรรมวันสำคัญให้ครูมีส่วนร่วม เช่นทำบุญตักบาตร ถวายเทียนเข้าพรรษา	1	20.00
7	ควรเห็นความสำคัญ มีงบประมาณสนับสนุนค่าวิทยพัฒนาของครูพระมากขึ้นเพราะปัจจุบันน้อยมาก 200 บาทต่อชั่วโมง	1	20.00

จากตาราง 29 แสดงข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร พบว่า ผู้บริหารเสนอแนะให้จัดการประชุม อบรมสัมมนา และศึกษาดูงานเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธเป็นประจำทุกปี มากที่สุด ร้อยละ 100.00รองลงมาได้แก่ ควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเชิญวิทยากรมาแนะนำ อบรมบุคลากร หรือจัดหาเอกสารให้ศึกษา ร้อยละ80.00 และควรจัดวิทยากรอบรมในเรื่องการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธทั้งศาสนาพุทธ คริสต์และอิสลาม เนื่องจากในโรงเรียนมีนักเรียนศาสนาอิสลาม และคริสต์ศาสนารวมอยู่ด้วย ร้อยละ 60.00

ตาราง 30 ค่าความถี่และร้อยละของข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียน
วิถิปุทธ ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถิปุทธและชุมชน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร
โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร (n=5)

ข้อ	ข้อเสนอแนะด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถิปุทธและชุมชน	ความถี่	ร้อยละ
1	ควรส่งเสริมให้โรงเรียน บ้าน วัด และชุมชนร่วมกันจัดกิจกรรมทาง พระพุทธศาสนาและวันตามประเพณีร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ	5	100.00
2	ส่งเสริมให้ผู้เกี่ยวข้อง (ผู้บริหาร ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง) เข้าใจใน หลักการศึกษิตตามแนววิถิปุทธ และความร่วมมือในหลักการ บวร (บ้าน วัด โรงเรียน)	4	80.00
3	ควรมีการจัดประชุมชี้แจง วัตถุประสงค์และประโยชน์ที่นักเรียน จะได้รับแก่ผู้ปกครอง	3	60.00
4	ควรจัดเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อปรึกษาหารือระหว่างผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองนักเรียนในด้านการเรียนและกิจกรรมต่างๆ	3	60.00
5	ควรให้ครูได้มีการประสานงานกับผู้ปกครองเรื่องของการรายงานด้าน ความประพฤติของนักเรียนและร่วมมือกันดูแลและแก้ไข พฤติกรรมของนักเรียน	2	40.00
6	ควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองที่มีความถนัดในเรื่องของอาชีพต่างๆเข้า มาช่วยให้ความรู้ในวิชาชุมชนกับนักเรียน	2	40.00
7	ควรส่งเสริมให้นักเรียนเรียนธรรมศึกษาในโรงเรียนที่เป็นศูนย์ พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ซึ่งทำให้นักเรียนใช้เวลาว่าง ให้เป็นประโยชน์และได้ความรู้	2	40.00

จากตาราง 30 แสดงข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียน
วิถิปุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการเกื้อกูล
สัมพันธ์โรงเรียนวิถิปุทธและชุมชน พบว่า ผู้บริหารเสนอแนะให้ส่งเสริมโรงเรียน บ้าน วัด และ
ชุมชนร่วมกันจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาและวันตามประเพณีร่วมกันอย่างสม่ำเสมอมากที่สุด
ร้อยละ 100.00 รองลงมา ได้แก่ ส่งเสริมให้ผู้เกี่ยวข้อง (ผู้บริหาร ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง) เข้าใจใน
หลักการศึกษิตตามแนววิถิปุทธ และความร่วมมือในหลักการบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ร้อยละ
80.00 และควรมีการจัดประชุมชี้แจง วัตถุประสงค์และประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับแก่ผู้ปกครอง
และควรจัดเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อปรึกษาหารือระหว่างผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองนักเรียนใน
ด้านการเรียนและกิจกรรมต่างๆ ร้อยละ 60.00

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร และด้านการเกี่ยวสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. สมมุติฐานของการวิจัย
3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สรุปผลการวิจัย
7. อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร และด้านการเกี่ยวสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน

2. เพื่อเปรียบเทียบการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานครตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา ขนาดโรงเรียนและประสบการณ์การทำงาน

3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานครตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู

2. สมมุติฐานของการวิจัย

1. การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

2. การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

3. การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามขนาดโรงเรียน ต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 17 โรงเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารได้จากวิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้น และกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 162 คน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 ชนิด ดังนี้

1. แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

เป็นแบบสอบถามแบบตรวจรายการ (Check List) จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .969

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured Interview) เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 ข้อ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยถึงผู้บริหารของโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 17 โรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยเสนอต่อผู้บริหารของโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 17 โรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งนัดหมาย วัน เวลา ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของครูแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 162 คน จาก 17 โรงเรียน

4. ได้รับแบบสอบถามคืนทางผู้รับ – ส่งเอกสารของสำนักงานเขตธนบุรี รอบแรก 132 ฉบับ และผู้วิจัยเดินทางไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง รอบสอง อีก 30 ฉบับ รวมได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมด 162 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ โดยนำข้อมูลมาประมวลผลเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การศึกษาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครูวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวม รายด้านและรายข้อ

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู โดยใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์และเปรียบเทียบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) และทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe')

ตอนที่ 4 การศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยนำแบบสอบถามที่เป็นคำถามปลายเปิด มาตรวจจัดกลุ่มของคำถามและแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ตามจำนวนของคำตอบในแต่ละด้าน นำไปวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเชิงบรรยาย เพื่อให้เป็นประโยชน์ในการอภิปรายผลต่อไป

6. สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธ ด้านการจัดวิถิพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร และด้านการก่อกลสัมพันธโรงเรียนวิถิพุทธและชุมชน สรุปผลได้ดังนี้

1. การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครูโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. การเปรียบเทียบการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์การทำงาน ผลปรากฏดังนี้

2.1 การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวม พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธ ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร มีการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

2.2 การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวม พบว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างก็มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธ มีการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตาม

ประสบการณ์การทำงาน โดยรวมพบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร และด้านการเกี่ยวกลุ่มสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน ครูมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร

3.1 ปัญหาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร และด้านการเกี่ยวกลุ่มสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน ตามความคิดเห็นของครู ปรากฏผลดังนี้

ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ พบว่า มีปัญหาด้านนโยบายที่ภาครัฐกำหนดให้ปฏิบัติมีมากมาย หลายกิจกรรมยากต่อการดำเนินการบรรลุตามเป้าหมายให้ครบทุกนโยบาย ผู้บริหารโยกย้ายบ่อย นโยบายไม่แน่นอน และการกำหนดวิสัยทัศน์หรือปรัชญาแผนกลยุทธ์ไม่ชัดเจนครอบคลุมทุกด้านในการพัฒนาตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธ

ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ พบว่า มีปัญหาเรื่องขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นหลักไตรสิกขา การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการพุทธธรรมเน้นหลักไตรสิกขาขาดการเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน และครูยังขาดการสอนแทรกคุณธรรม จริยธรรมในผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้ใน

ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา พบว่า มีปัญหาเรื่องการจัดกิจกรรมประจำวันตามแนววิถีพุทธไม่สม่ำเสมอและต่อเนื่อง ครูขาดการดูแลเอาใจใส่การจัดกิจกรรมฝึกฝนอบรมให้เกิดการกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น อย่างจริงจัง ขาดการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้ระลึกและศรัทธาในพระรัตนตรียอย่างต่อเนื่อง และช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมน้อย บางกิจกรรมไม่ได้ดำเนินการ

ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร พบว่า มีปัญหาบุคลากรมีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอในการจัดกิจกรรม มีเพียงครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธที่ได้รับการอบรมไม่ได้อบรมให้ครูทุกคน และครูที่ได้รับการอบรมโรงเรียนวิถีพุทธ 1 คนแต่ครูจัดการเรียนการสอนจัดเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้

ด้านการเกี่ยวกลุ่มสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน พบว่า มีปัญหาเรื่องขาดความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ปัญหาความแตกแยกของครอบครัวส่งผลต่ออุปนิสัยของนักเรียน และผู้ปกครองบางคนไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

3.2 ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร และด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน ตามความคิดเห็นของครู ปรากฏผลดังนี้

ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ พบว่า เสนอแนะให้สำนักงานการศึกษาสนับสนุนงบประมาณให้กับ โรงเรียนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ จัดภูมิทัศน์บรรยากาศโรงเรียนวิถีพุทธ ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง พระอาจารย์ช่วยสอน ผู้แทนชุมชน ครู ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ และควรมีผู้เกี่ยวข้องจากสำนักงานการศึกษาติดตาม ซึ่งแนะนำการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง

ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ พบว่า เสนอแนะให้มีการจัดอบรมกระบวนการเรียนรู้การสอนวิถีพุทธให้กับผู้บริหาร ครูทุกคนให้มีความเข้าใจในการบูรณาการวิถีพุทธสู่กระบวนการเรียนรู้และวิถีชีวิตประจำวัน ควรมีจัดฝึกอบรมการจัดทำแผนบูรณาการพุทธธรรมเข้าสู่การเรียนการสอน มีการปฏิบัติ วัดประเมินผลตามหลักภาวนา 4 ที่ชัดเจน และครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระควรจัดการเรียนรู้โดยสอดแทรกคุณธรรมลงไปในกระบวนการเรียนการสอน

ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา พบว่า เสนอแนะให้มีการจัดกิจกรรมอยู่ค่ายพุทธบุตรพุทธธิดาเป็นประจำทุกปี ควรจัดกิจกรรมให้เด็กเข้าถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในคำสอนและปฏิบัติกิจกรรมตามเพื่อให้เด็กเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติมากกว่าคำพูด ครูควรจัดกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนเกิดศรัทธา เห็นคุณค่าในการรักษาสืบต่อพระพุทธศาสนา และหากเวลาน้อยควรรวมกิจกรรมเข้าด้วยกัน เน้นกิจกรรมที่จำเป็นจริงๆ

ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร พบว่า ครูในโรงเรียนทุกคนอบรมแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธเพื่อดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน ควรให้ครูทุกคนเข้าค่ายปฏิบัติธรรม เพื่อพัฒนาจิต อย่างน้อยปี ละ 1 ครั้ง และเสนอแนะให้ครูทุกคนได้ศึกษาดูงานโรงเรียนที่เป็นต้นแบบโรงเรียนวิถีพุทธ

ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน พบว่า นำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของวัดและชุมชนเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์และทัศนคติที่ดีต่อกัน ควรทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง วัด ชุมชนในเรื่องการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธที่ชัดเจนแน่นอน และส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น นิมนต์พระสงฆ์มาช่วยอบรมให้ความรู้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

3.3 ปัญหาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร และด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ปรากฏผลดังนี้

ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธ พบว่า มีปัญหาเรื่องไม่มีการกำหนดกรอบการดำเนินงานที่ชัดเจนให้ดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน มากที่สุด ร้อยละ 80.00 รองลงมา ได้แก่ แนวปฏิบัติยังขาดความชัดเจน ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้โดยตรง ร้อยละ 60.00 และขาดงบประมาณในการจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้บรรยากาศโรงเรียนวิถิพุทธและการจัดกิจกรรม ร้อยละ 40.00

ด้านการจัดวิถิพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ พบว่า มีปัญหาเรื่องครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียนด้านศีล สมาธิ ปัญญาที่ชัดเจนในทางปฏิบัติ มากที่สุดร้อยละ 80.00 รองลงมา ได้แก่ ครูยังเกิดความสับสนในการเขียนแผนจัดการเรียนรู้ซึ่งได้รับการอบรมในหลายรูปแบบ เช่น การคิด หลักสูตรใหม่ Backward design จึงไม่สามารถประสานความคิดในการเชื่อมโยงการเขียนแผนแนวโรงเรียนวิถิพุทธที่ชัดเจน และเวลาในการสอนเกี่ยวกับพุทธศาสนาในโรงเรียนน้อยไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้ ร้อยละ 60.00

ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา พบว่า มีปัญหาเรื่องนักเรียนขาดวิจาร์ณญาณในการกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น มากที่สุด ร้อยละ 100.00 รองลงมา ได้แก่ การปฏิบัติกิจกรรมโรงเรียนวิถิพุทธของนักเรียนยังไม่เป็นวิถีชีวิตเหมือนพุทธศาสนิกชนที่เกิดจากความสมัครใจศรัทธามีใช้บังคับ ร้อยละ 80.00 และครูยังไม่สามารถบูรณาการพัฒนากาย ศีล สมาธิ ปัญญาของผู้เรียนได้ทุกชั่วโมงหรือโดยส่วนมาก ร้อยละ 60.00

ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร พบว่า มีปัญหาเรื่องโรงเรียนส่วนมากเป็นโรงเรียนขนาดเล็กบุคลากรไม่เพียงพอในการปฏิบัติกิจกรรม การจัดอบรมยังไม่ครอบคลุมครูไม่ได้เข้าร่วมการอบรม สัมมนา ปฏิบัติธรรม ดูงานโรงเรียนวิถิพุทธทุกคนมีเพียงครูผู้รับผิดชอบโครงการเท่านั้นมากที่สุด ร้อยละ 100.00 รองลงมา ได้แก่ ครูมีลักษณะและทัศนคติที่ต่างกันในการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ ร้อยละ 40.00

ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถิพุทธและชุมชน พบว่า มีปัญหาพฤติกรรมทางคุณธรรมของนักเรียนปฏิบัติได้ในโรงเรียนไม่ถึงที่บ้าน บ้านและชุมชนยังมีสมาชิกที่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข และมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ มีการดำเนินการพัฒนาแล้วแต่ยังขาดการติดตามพัฒนาการของนักเรียนที่ครบถ้วนทั้งโรงเรียนและผู้ปกครองมากที่สุด ร้อยละ 60.00 รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนตั้งอยู่ในแหล่งชุมชนหนาแน่นมีแหล่งอบายมุข แหล่งมั่วสุม การแก้ปัญหาพฤติกรรมเด็กก็ดำเนินการได้ค่อนข้างยากและต้องใช้เวลา ร้อยละ 40.00

3.4 ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธ ด้านการจัดวิถิพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร และด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถิพุทธและชุมชน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ปรากฏผลดังนี้

ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธ พบว่า ผู้บริหารเสนอแนะให้สำนักการศึกษาควรกำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงานและพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครให้ชัดเจน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน ควรมีการประชุม ชี้แจง ทำความเข้าใจ ให้ความรู้แก่ผู้บริหาร ครู ในเรื่องกรอบและแนวทางการดำเนินงานการศึกษาและพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธ ให้ดำเนินงานเป็นไปตามกรอบแนวทางที่ได้กำหนดไว้ มากที่สุด ร้อยละ 80.00 รองลงมาได้แก่ ควรมีงบประมาณสนับสนุนในการทำกิจกรรม พัฒนาแหล่งเรียนรู้ จัดบรรยากาศโรงเรียนวิถิพุทธ เนื่องจากโรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวนเงินต่อหัวน้อยไม่เพียงพอ ร้อยละ 60.00

ด้านการจัดวิถิพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ พบว่า ผู้บริหารเสนอแนะให้ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มากที่สุด ร้อยละ 80.00 รองลงมาได้แก่ ส่งเสริมให้ครูสามารถผลิตสื่อประกอบการสอนพระพุทธศาสนาให้มีความทันสมัยและน่าสนใจ สนับสนุนให้ครูเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องหลักธรรมอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 60.00 และปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับการเรียนวิชาการของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ควรให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองมากๆ ร้อยละ 40.00

ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา พบว่า ผู้บริหารเสนอแนะให้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ไปไปเรียนและปฏิบัติกับวัดให้มากๆ เช่น ทำบุญตักบาตรในวันสำคัญทางศาสนา เวียนเทียน ฟังเทศน์อย่างพุทธศาสนิกชนให้เป็นวิถีชีวิต มากที่สุด ร้อยละ 100.00 รองลงมาได้แก่ ควรส่งเสริมให้นักเรียนมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบ ร้อยละ 80.00 และควรพานักเรียนและผู้ปกครองที่สนใจเข้าค่ายพุทธบุตรอย่างต่อเนื่องทุกปีและควรเพิ่มกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในทุกๆ ปี ร้อยละ 60.00

ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร พบว่า ผู้บริหารเสนอแนะให้จัดการประชุม อบรมสัมมนา และศึกษาดูงานเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธเป็นประจำทุกปี มากที่สุด ร้อยละ 100.00 รองลงมาได้แก่ ควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเชิญวิทยากรมาแนะนำ อบรมบุคลากร หรือจัดหาเอกสารให้ศึกษา ร้อยละ 80.00 และควรจัดวิทยากรอบรมในเรื่องการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธทั้งศาสนาพุทธ คริสต์และอิสลาม เนื่องจากในโรงเรียนมีนักเรียนศาสนาอิสลาม และคริสต์ศาสนารวมอยู่ด้วย ร้อยละ 60.00

ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถิพุทธและชุมชน พบว่า ผู้บริหารเสนอแนะให้ส่งเสริมโรงเรียน บ้าน วัด และชุมชนร่วมกันจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาและวันตามประเพณีร่วมกันอย่างสม่ำเสมอมากที่สุด ร้อยละ 100.00 รองลงมาได้แก่ ส่งเสริมให้ผู้เกี่ยวข้อง (ผู้บริหาร ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง) เข้าใจในหลักการศึกษาด้านวิถิพุทธ และความร่วมมือในหลักการบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ร้อยละ 80.00 และควรมีการจัดประชุมชี้แจง

วัตถุประสงค์และประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับแก่ผู้ปกครองและควรจัดเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อปรึกษาหารือระหว่างผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองนักเรียนในด้านการเรียนและกิจกรรมต่างๆ ร้อยละ 60.00

7. อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร และด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน ปรากฏว่ามีประเด็นสำคัญควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การศึกษาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจาก ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา ซึ่งตามนโยบายของสำนักการศึกษากรุงเทพมหานครนั้นได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 พร้อมส่งเสริมให้โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครทุกโรงเรียนดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรมเป็นแนวทางในการบริหารจัดการและพัฒนาให้นักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดี มีความรู้คู่คุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมไทยได้อย่างสงบสุข (สำนักการศึกษา. 2551: 1) จึงทำให้เกิดผลอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมในหลายโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงนำนโยบายมาดำเนินการในการส่งเสริม พัฒนาการสอนของครูให้สอดคล้องตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและส่งเสริม พัฒนาให้ครูมีความสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีคุณภาพตามนโยบายการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของสำนักการศึกษา ตลอดจนนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในทางการศึกษา ส่งเสริมให้ชุมชนองค์กร สถาบันต่างๆมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และสร้างเครือข่ายทางการศึกษา (วิรัช คงสวัสดิ์. 2550: 87) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรพร เทิดธรรมไพศาล (2550: 29 -30) ที่พบว่าโรงเรียนวิถีพุทธที่มีประสิทธิผลอยู่ในระดับสูงมีการพัฒนาด้านสภาพแวดล้อมโดยการสร้างแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ปลูกต้นไม้เพิ่มความร่มรื่น แบ่งให้นักเรียนพัฒนาเขตพื้นที่รับผิดชอบ มีการจัดหาสื่อที่หลากหลายและเพียงพอต่อการเรียนรู้ และให้บริการยืมสื่อแก่บุคลากร ส่วนด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารพบว่าผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ให้ความสำคัญกับเรื่องการพัฒนาคุณธรรมและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านระบบการบริหารงานมีความชัดเจน แต่งตั้งผู้รับผิดชอบงาน วางแผนการจัดสรรงบประมาณ มีการจัดประชุมครูและบุคลากรเป็นประจำทุกเดือน มีการประเมินผลทั้งระหว่างโครงการและหลังสิ้นสุดโครงการ มีการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาร่วมกันจนเป็นวัฒนธรรมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา มี

การชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อบุคลากร พัฒนาความรู้ความสามารถ บุคลากรด้วยวิธีที่หลากหลาย เช่นจัดอบรม ศึกษาดูงาน เข้าค่ายปฏิบัติธรรม มีการจัดประชุม ร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนเป็นประจำทุกปี ส่วนโรงเรียนที่มีประสิทธิผลต่ำ พบว่ามีข้อจำกัดด้าน พื้นที่และสภาพแวดล้อม โครงการเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร และบุคลากรไม่ได้มีส่วนร่วมทุกคน ซึ่งสรุปว่าโรงเรียนที่มีระดับประสิทธิผลต่างกันมีแนวทางการ ดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของวาสนา ตะกาศโค (2549: 70-72) ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ว่าการพัฒนาการดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธให้มีคุณภาพด้านการส่งเสริมพัฒนา ระบบบริหารจัดการ คือเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายทั้งบ้าน วัดและชุมชน มีกระบวนการ ดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนอย่างต่อเนื่องเป็นวงจรคุณภาพเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสามารถอภิปราย ผล ได้ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ มีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ อาจจะเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครได้รับการประชุม อบรมสัมมนา ชี้แจง แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธจากสำนักการศึกษาเป็นประจำทุกปี ตลอดจนผู้บริหารให้ ความสำคัญกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธเป็นอย่างดีในทุกโรงเรียน แม้โรงเรียนจะมีสถานที่ คับแคบแต่ก็สามารถจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียนวิถีพุทธได้เป็นอย่างดี มีการประดิษฐ์ฐาน พระพุทธรูปประจำโรงเรียน จัดป้ายนิเทศ ป้ายคติธรรม คำขวัญคุณธรรมจริยธรรมในบริเวณ โรงเรียนได้อย่างสวยงาม ในโรงเรียนมีห้องจริยศึกษาให้นักเรียนได้เข้าใช้ บางโรงเรียนมีการจัด แหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมุมความรู้เรื่องโรงเรียนวิถีพุทธได้อย่างชัดเจน ตรงกับแนวคิดของบุญเลิศ เขียนวงศ์ (2542: 6 -7) ที่ว่าผู้บริหารโรงเรียนถือว่าเป็นบุคคลสำคัญ ที่สุด จะต้องมีความศรัทธาและมีทัศนคติที่ดีต่อหลักการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ มองเห็นเป้าหมายของงานและผลผลิตที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เพราะถ้าผู้บริหาร โรงเรียนไม่มีความชัดเจนในการปฏิบัติงานก็เปรียบเสมือนกับกัปตันเรือที่เดินเรือ โดยปราศจาก แผนที่และเข็มทิศไม่สามารถบอกลูกเรือว่ากำลังวิ่งไปในทิศทางใด ที่หมายอยู่ทางทิศไหน ทำให้ เกิดการหลงทางได้ง่ายๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรพร เท็ดธรรมไพศาล (2550: 30) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนวิถีพุทธ ผู้บริหารโรงเรียนควรมีความเป็นผู้นำ มีวิสัยทัศน์ กว้างไกลให้ความสำคัญด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มีความคิดริเริ่มในการปฏิบัติงาน ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านการปฏิบัติงานและด้านคุณธรรม ควรให้คำปรึกษาที่ดีแก่ บุคลากร พยายามกระตุ้นการทำงานของบุคลากรอยู่เสมอและต้องปรับตนให้เข้ากับบุคลากรใน โรงเรียนและบุคคลภายนอกได้ดี ควรมีการจัดระบบการบริหารงานที่ชัดเจน จัดให้มีการนิเทศ ติดตามอย่างสม่ำเสมอ และมีการสร้างแบบแผนวัฒนธรรมที่ดีปฏิบัติสืบต่อกันในโรงเรียน จึงจะทำ ให้การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธประสบความสำเร็จสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริวรรณ เสนารักษ์ (2549: บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่าคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวกับวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ

และมนุษย์สัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับการดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์สามารถร่วมกันพยากรณ์การดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี ได้ร้อยละ 49 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

1.2 ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ มีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนมีนโยบายให้ครูจัดการเรียนรู้ตามแนววิถีพุทธ มีการเขียนแผนจัดการเรียนรู้ตามแนววิถีพุทธโรงเรียนสะอาด ปลอดภัย รมรื่น ปราศจากอบายมุข ครูจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ครูจัดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติธรรมอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิต ครูจัดการเรียนรู้โดยนำหลักธรรมมาเป็นฐานในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ตลอดจนผู้บริหารเป็นกัลยาณมิตรกับครู ส่งเสริมให้ครูเป็นกัลยาณมิตรกับนักเรียนและนักเรียนเป็นกัลยาณมิตรแก่กัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญจันทร์ เกரியไกรสุข (2548: บทคัดย่อ) ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู นักเรียน ที่มีต่อการเรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนววิถีพุทธ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่ดีต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามแนววิถีพุทธ สอดคล้องกับงานวิจัยของอาทิตย์ ไชยประสิทธิ์ (2551: บทคัดย่อ) ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนววิถีพุทธ มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 การจัดประสบการณ์ตามแนววิถีพุทธของโรงเรียนทอสี มีการดำเนินการตามองค์ประกอบ ด้านสาระที่ควรรู้ ครูผู้สอน การจัดกิจกรรมเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ได้ครบทุกองค์ประกอบสามารถทำให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้นในทุกด้าน

1.3 ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา มีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมเนื่องในโอกาสสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันมาฆบูชา สนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมประจำวันโรงเรียนวิถีพุทธ เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมกล่าวพิจารณาอาหารก่อนรับประทาน และกิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ก่อนเลิกเรียน สนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมประจำสัปดาห์โรงเรียนวิถีพุทธ เช่น กิจกรรมสวดมนต์สรภัญญะประจำสัปดาห์ กิจกรรมทำบุญตักบาตรประจำสัปดาห์ กิจกรรมสวดมนต์ทุกวันพระ สนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมเสริมเนื้อหาสาระตามหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ เช่น กิจกรรมค่ายพุทธบุตร บรรพชาสามเณรฤดูร้อนเป็นประจำทุกปีและสม่ำเสมอ สอดคล้องกับแนวความคิดของจิตรา ทองเกิด (2542: 30) ที่ว่ากิจกรรมเป็นส่วนหนึ่งของการให้การศึกษา สถานศึกษาจะต้องจัดกิจกรรมขึ้นเพื่อช่วยให้นักเรียนได้แสดงความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติอันแท้จริง กิจกรรมจะเป็นเครื่องมือช่วยอบรมนักเรียนให้รู้จักปรับตนเองในการทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบ และความเสียสละเพื่อส่วนรวม ฝึกการเป็นผู้นำ

และผู้ตามที่ดีในระบอบประชาธิปไตย เป็นการสร้างประสบการณ์ตามความแตกต่างของนักเรียน เพื่อสร้างเจตคติที่ดีและพัฒนาบุคลิกภาพอันพึงประสงค์

1.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร มีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ อาจจะเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรม สัมมนา ศึกษา ดูงานโรงเรียนวิถีพุทธตามนโยบายของสำนักการศึกษาเป็นประจำทุกปี แต่มีเพียงครูผู้รับผิดชอบ โครงการเท่านั้นที่ได้รับการอบรม บางครั้งเมื่ออบรมกลับมาก็ไม่ได้ขยายผลสู่เพื่อนครู ทำให้ครูที่ไม่ได้รับการอบรมไม่ชัดเจนในบางเรื่องของการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธเท่ากับเข้ารับการอบรม ด้วยตนเอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรให้ครูได้รับการอบรมทุกคน เพื่อความเข้าใจให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตลอดจนบางครั้งครูบางคนเข้ารับการอบรมเพราะโดนบังคับ ซึ่งทำให้ไม่เกิด ประสิทธิภาพในการอบรมควรคัดเลือกจากความสมัครใจ หรือจากครูที่มีเจตคติที่ดีต่อการ ดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ รวมถึงควรจัดทำเอกสารคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธให้กับ โรงเรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน ให้มีประสิทธิภาพต่อไป สอดคล้องกับแนวความคิด ของวิลเลียม สิงห์ (2525: 74) ที่กล่าวว่า “คน” เป็นทรัพยากรที่สำคัญอย่างยิ่งของทุกหน่วยงาน นับตั้งแต่หน่วยงานที่เล็กที่สุดจนถึงหน่วยงานที่ใหญ่ที่สุด ทั้งนี้เพราะคนเป็นตัวจักรที่สำคัญในการ ผลิตงานออกมา ส่วนทรัพยากรอื่นๆ เช่น เงิน หรือเครื่องใช้ต่างๆ นั้นมีความสำคัญรองลงมาจาก คน หากหน่วยงานใดมีคนดี ปฏิบัติงานก็จะทำให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพและปริมาณถึงแม้ว่า ผู้ปฏิบัติงานจะได้ผ่านการสอบหรือการคัดเลือกเข้าทำงาน แต่หลังจากที่ได้ปฏิบัติงานมาระยะหนึ่ง แล้วหากไม่มีการพัฒนาให้บุคคลนั้นมีความรู้ความสามารถที่ทันสมัยอยู่เสมอจะทำให้บุคคลนั้นล้า หลังลงไป ซึ่งตรงกับงานวิจัยของนางเยาว์ อุกุมพร (2550: บทคัดย่อ) ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ว่าปัจจัย ที่ส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3 คือ ครูมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ บรรยากาศและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเหมาะ สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีบุคลากรรับผิดชอบโดยตรง มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนบริหารจัดการ จิตเจริญปัญญาในชีวิตประจำวัน บุคลากรมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารให้การ สนับสนุนและเป็นแบบอย่างที่ดี

1.5 ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน มีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ อาจจะเป็นเพราะผู้บริหารเห็นความสำคัญของสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและ ชุมชน สนับสนุนการจัดกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด ชุมชน อย่างต่อเนื่อง มีการจัด ประชุมผู้ปกครอง ภาคเรียนละ 1 ครั้ง มีการเลือกผู้ปกครองเครือข่ายเพื่อเป็นตัวแทนในการเข้า ร่วมประชุมหรือวางแผนงานกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน มีการระดมทุนจากผู้ปกครอง ชุมชนจัด กิจกรรมวันเด็ก และกีฬา เป็นประจำทุกปี นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้นิมนต์พระสงฆ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาช่วยสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เป็นประจำสม่ำเสมอ โรงเรียน บ้าน วัด และชุมชนร่วมกันจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนาและวันตามประเพณีอย่างต่อเนื่อง มีการ ยกย่องเชิดชูเกียรติคุณนักเรียน บุคลากรในโรงเรียน บุคลากรในชุมชน ผู้กระทำความดี เพื่อสร้าง

ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียน และชุมชน ซึ่งตรงกับแนวคิดของสมเดจ สีสง (254: 857) ที่กล่าวว่า การที่จะดำเนินการจัดการศึกษาโดยรัฐหรือประชาชนเพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นย่อมประสบความสำเร็จได้ยาก ทั้งนี้เพราะการที่มีการจัดตั้งโรงเรียนขึ้นก็เพื่อให้การศึกษาแก่ประชาชนในชุมชนแต่การศึกษาไม่จำกัดอยู่อย่างมีแบบแผนให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดี และมีประสิทธิภาพของสังคม โรงเรียนจะทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่ผู้เรียนได้ครบถ้วนทุกสิ่งนั้น ย่อมเป็นไปได้ เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าการศึกษาคือการจัดมวลประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนแต่ประสบการณ์ที่ผู้เรียนจะได้รับมิได้อยู่ในเฉพาะโรงเรียนเท่านั้น มวลประสบการณ์อันมีประโยชน์ยิ่งแก่ผู้เรียนยังมีอยู่ในที่อื่นๆ เช่น บ้าน วัด โรงเรียนต่างๆ รวมทั้งสถานที่ต่างๆ ในชุมชนที่แวดล้อมด้วยผู้เรียนอยู่อีกด้วยชุมชนจึงมีส่วนร่วมในการให้ประสบการณ์ที่เป็นรากฐานทางขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมเจตคติและวิชาชีพแก่ผู้เรียน ดังนั้นโรงเรียนจะต้องได้รับความร่วมมือจากชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งนี้ นอกจากจะช่วยให้สามารถจัดการศึกษาได้ตรงตามความต้องการของชุมชนและเหมาะสมกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมแล้ว ยังเป็นการถูกต้องตามการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในการที่ให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอีกด้วยสอดคล้องกับแนวคิดของบรรเทา เกรือวัลย์ (2547: 10) ที่กล่าวว่าโรงเรียนเป็นสถาบันที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุดการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน จึงเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการดำเนินงานของโรงเรียน การไม่ให้ความสำคัญต่อชุมชนเป็นการมองข้ามทรัพยากรที่สำคัญที่จะอำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างน่าเสียดาย ในบางครั้งอาจจะก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อการดำเนินงานของโรงเรียนได้ การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนจึงนับว่าเป็นภารกิจที่สำคัญประการหนึ่งของโรงเรียน สอดคล้องแนวคิดของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาแผ่นดินเชิงคุณธรรม (2550: 67) ที่กล่าวว่า การอบรมปมเพาะเยาวชนให้เป็นคนดีโดยหน่วยใดหน่วยเดียวอาจไม่เพียงพอที่จะเป็นหลักประกันให้ลูกหลานมีความสงบสันติสุขในสังคม จึงจำเป็นที่ บ ว ร หน่วยใดที่เข้มแข็งต้องขยายบทบาทชักชวนหน่วยอื่นๆ ให้เข้าสู่วิถีการเรีนนู้ที่สร้างเสริมคุณธรรม จนเกิดสังคมเข้มแข็ง ซึ่งสามารถเป็นสิ่งแวดล้อมที่ดีทำหน้าที่เป็นบ้ำหลวมเยาวชนได้อย่างเป็นธรรมชาติ

2. การเปรียบเทียบการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียน ประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์การทำงาน อภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธของผู้บริหารแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับเพนดลีย์ (นพรัตน์ ชัยเรือง. 2551: 71 -72; อ้างอิงจาก Pendley. 1985: 98) พบว่า วุฒิการศึกษาของครู มีผลต่อการจัดการเรียนการ

สอนในโรงเรียนให้บรรลุความสำเร็จเป็นอย่างมาก ระดับการศึกษาของครูมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมเพราะครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะนำเอานวัตกรรมมาใช้ในการเรียนการสอนต่างกัน (ประไพพรรณ ผ่องสวัสดิ์. 2549: 8) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทองพูล สุขสอน (2548: บทคัดย่อ) ที่ศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธ: กรณีศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 พบว่าครูที่มีระดับการศึกษาและตำแหน่งแตกต่างกัน มีการปฏิบัติต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่.05

2.2 การเปรียบเทียบการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ
โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู
จำแนกตามขนาดโรงเรียน ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ มีการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนวิถีพุทธในสำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานครทุกขนาด ต้องดำเนินการตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธซึ่งเป็นโครงการนโยบายที่สำนักการศึกษาระบุให้โรงเรียนทุกโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครปฏิบัติตามนโยบาย โดยจัดการดำเนินงานโครงการตามบริบทของโรงเรียน มีสำนักการศึกษาเป็นผู้ส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธให้ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ ครู และพระสงฆ์ ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ จัดสรรงบประมาณส่งเสริม การศึกษาดูงานโรงเรียนวิถีพุทธ การจัดค่ายจริยธรรมสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 - 3 และประเมินคุณภาพมาตรฐานโรงเรียนวิถีพุทธ จึงทำให้การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ ไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้การจัดประชุมอบรมสัมมนา ตามงบประมาณความเข้มแข็งทางวิชาการของสำนักงานเขตธนบุรี ผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 17 โรงเรียน จัดประชุม อบรม โรงเรียนในสำนักงานเขตธนบุรีร่วมกันทุกปี จึงทำให้ขนาดโรงเรียนไม่มีผลต่อการส่งเสริมการดำเนินการจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสาลี ท่าเหล็ก (2549: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธนาภิรมย์ พบว่าผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ มีการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้บริหารเป็นบุคคลที่รับนโยบายการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ หากผู้บริหารให้ความสำคัญ กำกับดูแลการปฏิบัติงานของครู การดำเนินงานก็จะบรรลุผลโดยง่าย

2.3 การเปรียบเทียบการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของคุณจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร และด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน ครุมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธแตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนวิถีพุทธ สำนักงานเขตธนบุรี นั้นมีบุคลากรหลายฝ่ายที่มีส่วนรับผิดชอบ ตั้งแต่ระดับกรุงเทพมหานคร จนถึงระดับโรงเรียน ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติ ได้แก่ ผู้บริหาร รองผู้บริหาร ครู ครูพระช่วยสอน ซึ่งเป็นตัวแทนที่ใกล้ชิดและสัมผัสกับโรงเรียนมากที่สุดและมีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน ผู้บริหารเป็นผู้รับนโยบาย ควบคุม กำกับ ติดตาม และดูแลให้คณะครูในโรงเรียนปฏิบัติตามนโยบายที่หน่วยราชการกำหนด ครูเป็นผู้ปฏิบัติตามนโยบายต่างๆเท่าที่ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้ได้มอบหมายและแต่งตั้งให้รับผิดชอบ ดังนั้นประสบการณ์การทำงานของผู้บริหาร และครู เป็นตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย เอื้ออารี ท่วมเสม (2549: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์การนิเทศในโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 2 พบว่า ระดับการปฏิบัติตามความคิดเห็นของข้าราชการครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยระดับการปฏิบัติตามความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี และประสบการณ์การทำงาน 10 – 20 มากกว่าข้าราชการครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 20 ปีขึ้นไปและสอดคล้องกับงานวิจัยของ บัณฑิต แทนพิมพ์ (2540: 246) พบว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมาก (มากกว่า 25ปี) มีความพึงพอใจในการทำงานมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานปานกลาง (10 – 15 ปี) และครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อย (น้อยกว่า 10 ปี)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร และด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เนื่องจากพบว่ามีปัญหาเรื่องการขาดงบประมาณในการจัดบรรยากาศโรงเรียนวิถีพุทธ แหล่งเรียนรู้ และกิจกรรม ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารควรจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนในการพัฒนา ปรับปรุง การบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธให้พอเพียงกับการพัฒนา

2. เนื่องจากพบว่าครูไม่ได้รับการอบรมทุกคน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรวางแผน กำหนดนโยบาย สนับสนุนให้ครูได้รับการอบรมอย่างทั่วถึงทุกคน เพื่อให้ครูรวมทั้งบุคลากรในโรงเรียนมีความเข้าใจและมีแนวปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน ตระหนักถึงความสำคัญ ศรัทธา และมีเจตคติที่ดีต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธมากขึ้น

3. เนื่องจากพบว่าการให้ความสำคัญและเห็นความสำคัญต่อครูพระช่วยสอนนั้นน้อย ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักไตรสิกขา โดยสนับสนุนครูพระช่วยสอนให้มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ พร้อมทั้งจัดหาสื่อ อุปกรณ์และคำวิทย์พัฒนาให้มีความเหมาะสมมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนวิถีพุทธต้นแบบ สังกัดกรุงเทพมหานคร ในเชิงคุณภาพ

2.2 ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). การประชุมทางวิชาการ การวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้.
กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ.
- (2548). แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนัก
พัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรุงเทพมหานคร. (2553, มกราคม-มีนาคม). วารสารกรุงเทพมหานคร. (2): สำนักงานการศึกษา.
กาญจนา จำนงค์ดี. (2551). คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาไตรสิกขาโรงเรียนวัด
สี่แยกราษฎร์บำรุง. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เกียรติศักดิ์ แสงอรุณ. (2551). คุณธรรมจริยธรรมในเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริม
และพัฒนาแผ่นดินเชิงคุณธรรม.
- คุณ พุดช้อน. (2548). การศึกษาความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาต่อการประเมิน
คุณภาพภายนอกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 2. สารนิพนธ์
กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จรุง รัตตะมาน. (2541). การติดตามผลผู้ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง
สังกัดสพจ.เขตการศึกษา 6 และเขตการศึกษา 1 รุ่นที่ 1 ประจำปีงบประมาณ 2539.
ลพบุรี: สำนักงานพัฒนาการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมเขตการศึกษา 6.
- จิตรา ทองเกิด. (2542, กุมภาพันธ์). กิจกรรมที่จัดในโรงเรียน. วารสารวิชาการ 2(2): 27-30.
- จินตนา สินธุพันธ์ประทุม. (2549). วิถีพุทธ. สืบค้นเมื่อ 3 มิถุนายน 2550, จาก
<http://www.moe.go.th/wijai/Vithoeput.doc>.
- เจษฎา สิงหธา. (2549). แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดอ่างทอง. วิทยานิพนธ์
กศ.ม. (การบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ชาติรี นามคุณ. (2550). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนแกนนำโรงเรียนวิถีพุทธ
เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา).
เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐจิภา ลัมเฉลิม. (2549). การศึกษาสภาพการดำเนินงานตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธ ใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1. สารนิพนธ์ กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.

- ณัฐชยา อุ่ณสกุล. (2550,กรกฎาคม). การตีความศีลห้าเพื่อรับมือกับพฤติกรรมทางจริยธรรมของวัยรุ่นปัจจุบัน. วารสารการศึกษาไทย. 4(34): 66-76.
- ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์. (2548). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการณ์นุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ด. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทิตนา แชมมณี. (2548). ปฏิรูปการเรียนรู้อั้โรงเรียน เรื่องยากที่ทำได้จริง. กรุงเทพฯ: เมธีทิปส์.
- ทิตนา แชมมณี. (2550). รูปแบบการเรียนการสอน:ทางเลือกที่หลากหลาย. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพวรรณ แสนมงคล. (2547). การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ กศ.ม. (การสอนสังคมศึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ทองพูล สุภสอน. (2548). กระบวนการจัดการเรียนการสอนตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธ:กรณีศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- นงเยาว์ อุทุมพร. (2549). ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมมหานคร เขต 3. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. ถ่ายเอกสาร.
- ภาวนัฐศรี หนูมาก. (2549). กระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร)ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- นพรัตน์ ชัยเรือง. (2551). พหุระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนต้นแบบวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญช่วย ประมวล. (2546). จริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสทวิทยาเขตพระอภัยมณี สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเรือง ศรีเหรียญ. (2542). การศึกษาองค์ประกอบทางการศึกษาที่สัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อผลการเรียนรู้และประสิทธิผลของโรงเรียนโดยใช้รูปแบบระดับลดหลั่นสอดแทรกเชิงเส้น. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- บุญเลิศ เขียนวงศ์. (2542). *ทักษะของผู้บริหารโรงเรียนในการปฏิบัติการเรียนรู้*. เอกสารเผยแพร่ทางวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ.
- บัณฑิต แทนพิมพ์. (2540). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำอำนาจ ความศรัทธาและความพึงพอใจในงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บันลือ พฤกษ์วัน. (2549). *จุดประกายสมองของเด็กปฐมวัย(คู่มือครูและผู้ปกครอง)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บรรเจอดพร รัตนพันธ์. (2547). *โรงเรียนวิถีพุทธ การศึกษาทางรอดของสังคมไทย*. (เอกสารประกอบคำบรรยาย). กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- บรรเทา เกรือวัลย์. (2547). *การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). นนทบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.
- บำรุง แสณณรงค์. (2550). *ศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปิยะมาศ ยินดีสุข. (2548). *การศึกษาเพื่อพัฒนาสุขภาวะทางจิตวิญญาณของนักเรียนโรงเรียนวิถีพุทธ*. วิทยานิพนธ์ คม. (พัฒนศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ประยุทธ์ ตรีชัย. (2544). *การศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสระบุรี*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประเวศ วะสี. (2546). *การพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบพุทธ*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี – สฤษดิ์วงศ์.
- (2547). *บันทึกคุณธรรมกระทรวงศึกษาธิการ, กลุ่มประชาสัมพันธ์สภาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- (2550, มกราคม). *ระบบการศึกษาที่คุณธรรมนำความรู้*. *วารสารการศึกษาไทย*. 4(28): 40-42.
- ประไพพรรณ ผ่องสวัสดิ์. (2549). *การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- พิเชษฐ สุทธิวิรัตน์. (2540). ความต้องการในการพัฒนาบุคลากรโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์. (2544). เหตุจูงใจในการศึกษาต่อระดับบัณฑิตของนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- พัชรพร เกิดธรรมไพศาล. (2550). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนวิถีพุทธ: การวิเคราะห์เชิงปริมาณและคุณภาพ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.
- เพ็ญจันทร์ เกரியไกรสุข. (2548). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามแนววิถีพุทธ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 :กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านคลองบัว. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- พระชาติ พูลสวัสดิ์ และคณะ. (2550). การศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธตามทรรศนะของผู้สอนและผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). นครสวรรค์: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครสวรรค์. ถ่ายเอกสาร.
- พระธรรมปิฎก. (2546). วิชิตตามหลักพุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ:ธรรมสาร.
- (2547). รู้หลักก่อนแล้วศึกษาและสอนได้ผล. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.
- พระราชวรมนี. (2543). บุญเป็นที่สุดแห่งการสร้างสรรค์ชีวิต. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- พระเทพโสภณ. (2546). มณีแห่งปัญญา: หนังสือคู่มือสำหรับนักบริหาร. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- พระมหาพงศ์นรินทร์ ฐิตวิโส. (2546). ค่ายสุดยอดผู้นำเยาวชนวิถีพุทธ. กรุงเทพฯ: กลุ่มกัลยาณมิตรเพื่อการเสริมสร้างเครือข่ายวิถีพุทธ.
- พระมหาสุทัต สุทิสโน (นุราช). (2552). ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา เขตบางกอกน้อย สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ พศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ไพโรจน์ ศรีรุ่งเรือง. (2545). ผลการจัดกิจกรรมตามโครงการเยาวชนคนดีศรีสุพรรณกับคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. ถ่ายเอกสาร.

- ภาวินี แขวงโสภา. (2550). การศึกษาการปฏิบัติงานของครูด้านการดำเนินงานในโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2547). โรงเรียนวิถีพุทธ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มาลัย เมืองศรี. (2548). การศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษา ตามแนววิถีพุทธในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ คม. (คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. ถ่ายเอกสาร.
- เมตตา ภิรมภักดิ์. (2547). แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ. กรุงเทพฯ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมเขต 1. ถ่ายเอกสาร.
- เมียนพิน อ่อนสีแดง. (2549). การประเมินโรงเรียนนาร่องวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- มณฑกาญจน์ ทองใย. (2549). การพัฒนารูปแบบการบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐจิตต์ ศรีสันต์. (2548). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในภาค ตะวันออก. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- ยุพาสินี วันชูเสริม. (2551). ศึกษาระดับจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1. งานนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- วาสนา ตะกาศโค. (2548). การประเมินการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- วิจิตร ศรีสอาน. (2550, กรกฎาคม). ปัจจัยสำคัญของการพัฒนาแนวเศรษฐกิจพอเพียงต้องมีการ ปฏิรูปการศึกษาที่จะทำให้คนเข้าใจ เข้าถึง. วารสารการศึกษาไทย. 4(34): 43-45.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2542). กระบวนทัศน์ใหม่: การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- วิรัช คงสวัสดิ์. (2550). การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัด กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิลาศ สิงห์วิสัย. (2525). การสรรหาและเลือกสรรบุคลากร. เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหาร บุคลากรในโรงเรียน หน่วยที่ 6-10. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิศาล เครือคล้าย. (2551). หลักการเขียนแผนการเรียนรู้และโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม. กรุงเทพฯ: เอกสารประกอบการอบรม โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรม หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร.
- วิศาล เครือคล้าย. (2550). เอกสารอัดสำเนาประกอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรม โรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: สำนักงานการศึกษา.
- ศิริวรรณ เสนารักษ์. (2549). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาปราชญ์บุรี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. (2548). รูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพในการ พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิง คุณธรรม.
- (2550). คู่มือการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ:สร้างการเรียนรู้สู่ปัญญา. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิง คุณธรรม.
- สาลี ทำเหล็ก. (2549). การศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ ดม. กาญจนบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี. ถ่ายเอกสาร.
- สมุทร อินทลี. (2551). การพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวทางโรงเรียน วิถีพุทธ โรงเรียนวัดเจริญราษฎร์บำรุง ตำบลตลาดไทร อำเภอชุมพวง จังหวัด นครราชสีมา. กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สมคิด โพธิ์จุมพล. (2548). การบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธ กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหนองผือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- สมเด็จพระพุฒาจารย์. (2547). ความเคลื่อนไหวการปฏิบัติงานโรงเรียนวิถีพุทธ. เอกสารประชุม ทางวิชาการพระพุทธรศาสนามักกับการศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.

- สมเดช สีแสง. (2541). *คู่มือการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา*. นครสวรรค์: ริมปิงการพิมพ์.
- สมพระเนตร ฝ่ายพงษา. (2549). *การประเมินโรงเรียนวิถีพุทธในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
หนองคาย เขต 3*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (วิจัยการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สายทอง โพธิ์น้ำเที่ยง. (2550). *ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานวิชาการของ
ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มกรุงเทพมหานคร*. สังกัดกรุงเทพมหานคร.
สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ลีปนพนธ์ เกตุทัต. (2545). *การปฏิรูปการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์.
- สุรชาติ อินแผลง. (2550). *การศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่ การศึกษาเลย เขต 1:กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านตัวน้อย*. รายงานการศึกษาอิสระ
กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
ถ่ายเอกสาร.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2531). *การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ*. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สนธิชัย สมเกตุ. (2550). *การศึกษากระบวนการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนบ้านแม่จ้อง.
กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม*.
- เสถียร เลยะกุล. (2550). *ศึกษาความพึงพอใจของบุคลากรที่เกี่ยวข้องต่อผลการดำเนินงาน
โรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ปทุมธานี เขต 1*. ปทุมธานี: สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาปทุมธานี เขต1. ถ่ายเอกสาร.
- เสาวภาคย์ แผลมเพชร. (2545). *การศึกษาความพร้อมของสถานศึกษาและศักยภาพของบุคลากร
ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์
กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ภูเก็ต: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
ถ่ายเอกสาร.
- โสธรราชักษ์ ชุนรักญาติ. (2546). *การศึกษาการดำเนินการจัดหลักสูตรของโรงเรียนวิถีพุทธ.
วิทยานิพนธ์ กศม. (การนิเทศการศึกษาและการพัฒนาหลักสูตร)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548). *ตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- (2550). *นโยบายสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี 2550 – 2551*. กรุงเทพฯ:
กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545ก). *การเรียนรู้รูปแบบใหม่: ยุทธศาสตร์ด้าน
นโยบายและการใช้ทรัพยากร*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

- (2545ข). แผนการศึกษาชาติ พ.ศ.2545 -2559. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- (2545ค). รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี2544/2545 ฝ่าวิกฤติ การปฏิรูปการศึกษาสู่สังคมแห่งปัญญาและการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- (2548). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- (2544). การเรียนรู้อย่างมีความสุข:สารเคมีในสมองกับความสุขและการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา. (2540). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ. (2547). โรงเรียนวิถีพุทธ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.
- สำนักการศึกษา. (2551ก). การดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ วัฒนธรรมของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2550. กรุงเทพฯ: สำนักการศึกษา.
- (2551ข). แผนปฏิบัติราชการ ประจำปี พ.ศ.2552. กรุงเทพฯ: สำนักการศึกษา.
- (2551ค). รายงานการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ปี 2550. กรุงเทพฯ: สำนักการศึกษา.
- (2551ง). สรุปผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการ ประจำปี พ.ศ.2550 สำนักการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักการศึกษา.
- (2551จ). 34ปีสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: สำนักการศึกษา.
- (2552). คู่มือประเมินคุณภาพมาตรฐานโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ.2552 กรุงเทพฯ: สำนักการศึกษา.
- (2549). ยุทธศาสตร์สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ปี 2549 – 2551. กรุงเทพฯ: สำนักการศึกษา.
- (2548). แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีธรรม สังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต1. (2547). การนำแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่การปฏิบัติจริงในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต1.
- (2552). กรอบการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำหรือวิถีพุทธต้นแบบ ปีงบประมาณ 2551. กรุงเทพฯ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต1.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร. (2548). *คู่มือการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1.
- สำนักงานเขตธนบุรี. (2552). *รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตธนบุรี สังกัด กรุงเทพมหานคร ปี 2552*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเขตธนบุรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559)*. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- อดิศร หนั่นคำจร. (2549). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายโครงการโรงเรียนวิถีพุทธไปปฏิบัติ ศึกษาเฉพาะกรณี:โรงเรียนทอสี เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณิพนธ์ รม.ม. (นโยบายสาธารณะ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อภิวันทนา แสนทวี. (2551). *คู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนโคกสูงวิทยา จังหวัดลพบุรี*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. (2550, พฤษภาคม). *แนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทย*. *วารสารการศึกษาไทย*. 4(32): 44-51.
- อาภาภัทร ไชยประสิทธิ์. (2551). *การศึกษาพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนววิถีพุทธ:กรณีศึกษา โรงเรียนทอสี*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุบล เลี้ยววาริณ. (2542). *ผลของการฝึกอบรมตามแนวพุทธต่อจิตลักษณะและลักษณะทางพุทธของบุคคลในวัยผู้ใหญ่*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เอื้ออารี ท่วมเสม. (2549). *การศึกษาการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์การนิเทศในโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 2*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อำไพ คำรอด. (2549). *การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ สำหรับนักเรียนโรงเรียนวิถีพุทธสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ลพบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. ถ่ายเอกสาร.
- Alpay,E. (2003). *Self – Concept and Self – Esteem* . (Online). Available: <http://www.ce.ic>. Retrieved January 24,2003.
- Calvin Owens Ray. (1993,June). *Teacher Perceptions Concerning their Role and the Efficacy of Moral Education in Public Elementary School*.Disserttion Abstracts International.

- Dreyfus, H.L., (1989). *Aron Gurwitsch Memorial Lecture*, The Society for Phenomenology and Existential Philosophy.
- Johane Patenaude, Theophile Niyonsenga, Diane Fafard . (2003). *Changes in students' moral development during medical school: a cohort study Canadian Medical Association*. Journal; Apr 1, 2003.
- Klem, Lynn Mary. (1996, November). Examining a special case of Construct Validity: Toward Deriving International for School Authentic Assessment. *Dissertation Abstracts International*. 57 (05): 120 – A.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607- 610.
- Lanier, Stephanie Pridgen. (1993, November). "Promoting Moral and Conceptual Development in Rural Able students (moral Development Rural Students Peer Facilitators)." *Dissertation Abstracts International*. 5: 196-A.
- Victoria Talwar, Kang Lee, Nicholas Bala, and R.C.L. Lindsay . (2004, August). Children's Lie – Telling to Conceal a Parent's Transgression : Legal Implications. *Law and Human Behavior*. 28(4): 112-115.
- Tomal, Daniel R. (1998). *A Five – Style Teacher Discipline Model*. October. <http://SearchERIC.org/eriedc/ED425158.htm>.

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

1.แบบสอบถามนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร

2.แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน คือ การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ การจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ กิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา การพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร การก่อกลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัญหาและข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

3. แบบสอบถามนี้ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น

4.กรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความคิดเห็นที่เป็นจริง เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย และผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นผลประโยชน์ต่อครูและผู้บริหารสถานศึกษาทุกท่านเพื่อเป็นข้อมูลในการบริหารงานในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ให้มีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามดังกล่าวและขอขอบคุณท่านมา ณ โอกาสนี้

นางสาวเฉลิมรัก สดใสย

นิสิตปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความตามที่เป็นจริง

1.ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของคุณผู้สอน

- ปริญญาตรี
 สูงกว่าปริญญาตรี

2.ขนาดโรงเรียน หมายถึง การใช้จำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ในการแบ่งขนาดของโรงเรียน

ประถมศึกษา ตามเกณฑ์ของสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร แบ่งขนาดโรงเรียนเป็น 3 ขนาด

- ขนาดเล็ก (1 – 400 คน)
 ขนาดกลาง (401 – 800 คน)
 ขนาดใหญ่ (801 คนขึ้นไป)

3.ประสบการณ์การทำงาน หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ซึ่งคุณมีประสบการณ์การทำงานในโรงเรียนตั้งแต่เริ่มรับราชการจนถึงปัจจุบัน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม

- น้อยกว่า 10 ปี
 ตั้งแต่ 10 – 20 ปี
 มากกว่า 20 ปี

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ

คำชี้แจง 1.แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ

2.การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ หมายถึง การดำเนินการต่างๆ ของผู้บริหารโรงเรียน ในการสนับสนุน กระตุ้น พัฒนาเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ รวมถึงโน้มน้าว สร้างความตระหนัก แนะนำ เสนอแนะ ให้ ครูสามารถดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

3.โปรดพิจารณาว่าข้อความใดตรงกับที่ได้รับการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ จากผู้บริหารโรงเรียน โดยให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างด้านขวามือที่ตรงกับที่ได้รับการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธของท่านที่เป็นจริง

มากที่สุด	หมายถึง	มีระดับการส่งเสริมมากที่สุด
มาก	หมายถึง	มีระดับการส่งเสริมมาก
น้อย	หมายถึง	มีระดับการส่งเสริมน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	มีระดับการส่งเสริมน้อยที่สุด

ข้อที่	การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ	ระดับการส่งเสริม				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1	ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ผู้บริหารโรงเรียนมีนโยบายส่งเสริมให้ครูปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรมกับนักเรียนผ่านการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ					
2	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย แผนงาน ในการพัฒนาการ ดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ					
3	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้มีการแต่งตั้ง คณะกรรมการดำเนินการจัดการศึกษาโรงเรียนวิถี พุทธจากผู้เกี่ยวข้องทั้งบ้าน วัด โรงเรียนและรับฟัง ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม วิธีการ รูปแบบการ ดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียน					
4	ผู้บริหารโรงเรียนสร้างความตระหนักว่าทุกคน ตั้งแต่ ระดับผู้บริหาร ครู บิณฑบาต จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้อง ฝึกฝนพัฒนาตนเป็นต้นแบบและสามารถเรียนรู้ระบบ วิถีพุทธไปด้วยกัน					
5	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูปรับปรุงหลักสูตร สถานศึกษาให้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้บูรณาการพุทธ ธรรมในหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้					
6	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม ภายในโรงเรียนแบบวิถีพุทธ เช่น ประดิษฐาน พระพุทธรูปประจำโรงเรียน จัดป้ายนิเทศ ป้ายคติ ธรรม คำขวัญคุณธรรมจริยธรรมในบริเวณโรงเรียน					
7	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้มีระบบนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ					
8	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการ โรงเรียนโดยใช้หลักการธรรมมาธิปไตย					

ข้อที่	การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ	ระดับการส่งเสริม				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
9	ด้านการจัดวิถีพุทธสู่การเรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้โดย บูรณาการพุทธธรรมเน้นหลักไตรสิกขาในทุกกลุ่ม สาระการเรียนรู้ สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในผล การเรียนรู้ที่คาดหวัง					
10	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้โดยนำ หลักธรรมมาเป็นฐานในการคิดวิเคราะห์และ แก้ปัญหา					
11	ผู้บริหารโรงเรียนแนะนำให้ครูจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริม การใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง					
12	ผู้บริหารโรงเรียนแนะนำให้ครูจัดการเรียนรู้อย่างมี ความสุข โดยการจัดโรงเรียนสะอาด ปลอดภัย ร่มรื่น ปราศจากอบายมุข					
13	ผู้บริหารโรงเรียนเสนอแนะให้ครูจัดกิจกรรมบริหารจัดการ เจริญปัญญาในการเรียนการสอน					
14	ผู้บริหารเป็นกัลยาณมิตรกับครู ส่งเสริมให้ครูเป็น กัลยาณมิตรกับนักเรียนและนักเรียนเป็นกัลยาณมิตร แก่กัน					
15	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดโอกาสให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้ และปฏิบัติธรรมอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิต					
16	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูทำการวัดประเมินผล ตามหลักภาวนา 4 คือ พัฒนาการทางกาย พัฒนาการทางศีล พัฒนาการทางจิต พัฒนาการ ทางปัญญา					
17	ด้านกิจกรรมเสนอแนะและพัฒนา ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม ให้นักเรียนมีพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน กินเป็น อยู่เป็น ดูเป็น ฟังเป็น					
18	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมเสริม เนื้อหาสาระตามหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ เช่น กิจกรรมค่ายพุทธบุตร บรรพชาสามเณรฤดูร้อน					

ข้อที่	การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ	ระดับการส่งเสริม				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
19	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมประจำวัน โรงเรียนวิถีพุทธ เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรม กล่าวพิจารณาอาหารก่อนรับประทานอาหาร กิจกรรมไหว้ พระสวดมนต์ก่อนเลิกเรียน					
20	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมประจำ สัปดาห์โรงเรียนวิถีพุทธ เช่น กิจกรรมสวดมนต์ สรภัญญะประจำสัปดาห์ กิจกรรมทำบุญตักบาตร ประจำสัปดาห์ กิจกรรมสวดมนต์ทุกวันพระ					
21	ผู้บริหารโรงเรียนเสนอแนะให้ครูจัดกิจกรรมเนื่องใน โอกาสวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วัน วิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันมาฆบูชา					
22	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมพิเศษ อื่นๆ ของโรงเรียนวิถีพุทธ เช่น กิจกรรมยกย่องเชิดชู เกียรติผู้ทำความดี กิจกรรมอบรมธรรมะ 5 นาที					
23	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมให้ นักเรียนรู้จักเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เกิดประโยชน์ต่อชีวิต ต่อการเรียนรู้ ไม่ให้เกิดโทษต่อตนเอง ผู้อื่นและ ธรรมชาติแวดล้อม					
24	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมที่เน้นให้ นักเรียนเกิดศรัทธา เห็นคุณค่าในการรักษาและ สืบต่อพระพุทธศาสนา					
	ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะ บุคลากร					
25	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมประชุม อบรม อบรมเชิงปฏิบัติการ สัมมนาทางวิชาการ เกี่ยวกับการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ					
26	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูได้ไปศึกษาดูงานการ ดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียน อื่นเพื่อรับฟังประสบการณ์ การดำเนินงานเพื่อนำมา ปรับกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษาตนเอง					

ข้อที่	การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ	ระดับการส่งเสริม				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
27	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูมีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ด้วยวิธีการหลากหลายเกี่ยวกับการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ					
28	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้มีแผนพัฒนาบุคลากรของ โรงเรียนตามหลักไตรสิกขา					
29	ผู้บริหารโรงเรียนแนะนำให้คำปรึกษาและช่วยครู แก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโรงเรียน วิถีพุทธ					
30	ผู้บริหารโรงเรียนประพฤติตนตามหลักธรรมทาง ศาสนา เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น					
31	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูประพฤติตนตาม หลักธรรมทางศาสนา เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น					
32	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนานักเรียนด้าน ศีล (พฤติกรรม/การกระทำ)สมาธิ (จิตใจ) และด้าน ปัญญา (ความรู้ ความคิดที่ถูกต้อง)ตามหลัก ไตรสิกขา					
33	ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธ ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้โรงเรียน บ้าน วัดและ ชุมชนร่วมกันจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา และวันตามประเพณี เช่น กิจกรรมหล่อเทียน เข้าพรรษา ทอดกฐินทอดผ้าป่า กิจกรรมวันพ่อวันแม่					
34	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้นิมนต์พระสงฆ์ ผู้ทรงภูมิ ปัญญาทางพระพุทธศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น มา ช่วยสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้					
35	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลาง ของชุมชนในด้านวิชาการ วิชาชีพ เช่น เป็นโรงเรียน ศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จัดการเรียนธรรม ศึกษา					

ข้อที่	การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ	ระดับการส่งเสริม				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
36	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนการจัดกิจกรรมเชื่อม สัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด ชุมชน เช่น กิจกรรมวัน เด็กกิจกรรมปัจฉิมนิเทศ การประชุมผู้ปกครอง					
37	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมการบริการอาคารสถานที่แก่ ชุมชนในโอกาสต่างๆ เช่น หอประชุม สนามกีฬา ห้องสมุด					
38	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้มีระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน เช่น กิจกรรมช่วยเหลือนักเรียนแก้ไข ปัญหาครอบครัว					
39	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้มีการเผยแพร่สรุปผลการ ดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ ให้ ผู้เกี่ยวข้องและชุมชนรับทราบและนำไปพัฒนางาน					
40	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้มีการยกย่องเชิดชูเกียรติ ครู นักเรียน บุคลากรในโรงเรียน บุคลากรในชุมชน ผู้กระทำความดี					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัญหาและข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียน
วิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
คำชี้แจง โปรดระบุปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียน
วิถีพุทธในที่ว่างข้างล่างนี้

1.ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ

ปัญหา.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

4.ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร

ปัญหา.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

5.ด้านการถือกุศลสัมพันธ์โรงเรียนวิถิพุทธ

ปัญหา.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณอย่างสูงในความอนุเคราะห์ของท่านมา ณ ที่นี้

แบบบันทึกการสัมภาษณ์

เรื่อง การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียน
ประถมศึกษาสำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....นามสกุล.....

ตำแหน่ง.....

วันที่สัมภาษณ์.....เวลา.....

ผู้สัมภาษณ์.....

หัวข้อในการสัมภาษณ์

1.ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ

1.1 โรงเรียนของท่านมีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธหรือไม่ ถ้ามี มี
ปัญหาอย่างไร.....

1.2 ท่านต้องการให้โรงเรียนได้รับการส่งเสริมหรือสนับสนุนสิ่งใดในเรื่องการบริหารจัดการ
โรงเรียนวิถีพุทธ.....

1.3 ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธหรือไม่ ถ้ามี มี
ข้อเสนอแนะอย่างไร.....

2.ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้

2.1 โรงเรียนของท่านมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้หรือไม่ ถ้ามี มีปัญหา
อย่างไร.....

2.2 ท่านต้องการให้โรงเรียนได้รับการส่งเสริมหรือสนับสนุนสิ่งใดในเรื่องการจัดวิถีพุทธสู่
วิถีการเรียนรู้.....

2.3 ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้หรือไม่ ถ้ามี มีข้อเสนอแนะ
อย่างไร.....

3.ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา

3.1 โรงเรียนของท่านมีปัญหาเกี่ยวกับกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนาหรือไม่ ถ้ามี มีปัญหาอย่างไร.....

.....

3.2 ท่านต้องการให้โรงเรียนได้รับการส่งเสริมหรือสนับสนุนสิ่งใดในเรื่องกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา.....

.....

3.3 ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนาหรือไม่ ถ้ามี มีข้อเสนอแนะอย่างไร.....

.....

4.ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร

4.1 โรงเรียนของท่านมีปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากรหรือไม่ ถ้ามี มีปัญหาอย่างไร.....

.....

4.2 ท่านต้องการให้โรงเรียนได้รับการส่งเสริมหรือสนับสนุนสิ่งใดในเรื่องการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร.....

.....

4.3 ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากรหรือไม่ ถ้ามี มีข้อเสนอแนะอย่างไร.....

.....

5.ด้านการถือกุศลสัมพันธ์โรงเรียนวิถิพุทธและชุมชน

5.1 โรงเรียนของท่านมีปัญหาเกี่ยวกับการถือกุศลสัมพันธ์โรงเรียนวิถิพุทธและชุมชนหรือไม่ ถ้ามี มีปัญหาอย่างไร.....

.....

5.2 ท่านต้องการให้โรงเรียนได้รับการส่งเสริมหรือสนับสนุนสิ่งใดในเรื่องการถือกุศลสัมพันธ์โรงเรียนวิถิพุทธและชุมชน.....

.....

5.3 ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการถือกุศลสัมพันธ์โรงเรียนวิถิพุทธและชุมชนหรือไม่ ถ้ามี มีข้อเสนอแนะอย่างไร.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ
ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.ไพบูรณ์ อ่อนมั่ง
อาจารย์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ ดร.นิตย์ โรจน์รัตนวานิชย์
ผู้อำนวยการสำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 5
4. นางสาวพิน ตันศิริ
หัวหน้ากลุ่มงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ
สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ศึกษาพิเศษที่ 8
5. นายไพโรจน์ โตเทศ
หัวหน้าฝ่ายการศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
ศึกษาพิเศษที่ 8

ภาคผนวก ค

การตรวจสอบความเที่ยงตรง โดยอาศัยดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญ

การตรวจสอบความเที่ยงตรง โดยอาศัยดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญ
เรื่อง การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ
โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร

- 1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นวัดการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียน
 วิถีพุทธตรงตามนิยาม
- 0 หมายถึง เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นวัดการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียน
 วิถีพุทธตรงตามนิยาม
- 1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นไม่วัดการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียน
 วิถีพุทธตรงตามนิยาม

ข้อที่	การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ	คะแนนพิจารณา จากผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผล
		1	2	3	4	5			
1	ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ผู้บริหารโรงเรียนกำหนดนโยบายที่ชัดเจนให้ครู ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมกับนักเรียนผ่านการ ดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
2	ผู้บริหารโรงเรียนให้ครูร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย แผนงาน ในการพัฒนาการ ดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
3	ผู้บริหารโรงเรียนจัดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ดำเนินการจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธจาก ผู้เกี่ยวข้องทั้งบ้าน วัด โรงเรียนและรับฟังความ คิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมวิธีการ รูปแบบการ ดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
4	ผู้บริหารโรงเรียนสร้างความตระหนักว่าทุกคน ตั้งแต่ระดับผู้บริหาร ครู บิณฑบาตดา จำเป็น อย่างยิ่งที่ต้องฝึกฝนพัฒนาตนเป็นต้นแบบและ สามารถเรียนรู้ระบบวิถีพุทธไปด้วยกัน	-1	1	1	1	1	3	0.6	ใช้ได้
5	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูปรับปรุงหลักสูตร สถานศึกษาให้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้บูรณาการ พุทธธรรมในหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการ เรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้

ข้อที่	การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ	คะแนนพิจารณา จากผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผล
		1	2	3	4	5			
6	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม ภายในโรงเรียนแบบวิถีพุทธ เช่น ประดิษฐาน พระพุทธรูปประจำโรงเรียน จัดป้ายนิเทศ ป้าย คติธรรม คำขวัญคุณธรรมจริยธรรมในบริเวณ โรงเรียน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
7	ผู้บริหารโรงเรียนจัดให้มีระบบนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
8	ผู้บริหารโรงเรียนบริหารจัดการโรงเรียนโดยใช้ หลักการธรรมมาธิปไตย	-1	1	1	1	1	3	0.6	ใช้ได้
9	ด้านการจัดวิถีพุทธสู่การเรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียนแนะนำแนวทางให้ครูจัดการ เรียนรู้โดยบูรณาการพุทธธรรมหรือไตรสิกขาใน ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
10	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้โดย นำหลักธรรมมาเป็นฐานในการคิดวิเคราะห์และ แก้ปัญหา	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
11	ผู้บริหารโรงเรียนแนะนำให้ครูจัดการเรียนรู้ที่ ส่งเสริมให้นักเรียนใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ด้วย ตนเอง	1	0	1	1	1	4	0.8	ใช้ได้
12	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้อย่าง มีความสุข โดยการจัดโรงเรียนสะอาด ปลอดภัย ร่มรื่น ปราศจากอบายมุข	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
13	ผู้บริหารโรงเรียนเสนอแนะให้ครูจัดกิจกรรม บริหารจัดการเจริญปัญญาในการเรียนการสอน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
14	ผู้บริหารเป็นกัลยาณมิตรกับครู ครูเป็น กัลยาณมิตรกับนักเรียนและนักเรียนเป็น กัลยาณมิตรแก่กัน	-1	1	1	1	1	3	0.6	ใช้ได้
15	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดโอกาสให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้ และปฏิบัติธรรมอย่างสอดคล้องกับ วิถีชีวิต	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้

ข้อที่	การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ	คะแนนพิจารณา จากผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผล
		1	2	3	4	5			
16	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูทำการวัดและประเมินผลตามหลักภาวนา 4 คือ พัฒนาการทางกาย พัฒนาการทางศีล พัฒนาการทางจิต พัฒนาการทางปัญญา	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
17	ด้านกิจกรรมเสนอแนะและพัฒนา ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมในชีวิตประจำวันที่ดี กินเป็น อยู่เป็น ดูเป็น ฟังเป็น	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
18	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมเสริมเนื้อหาสาระตามหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ เช่น กิจกรรมค่ายพุทธบุตร บรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
19	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมประจำวันโรงเรียนวิถีพุทธ เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมกล่าวพิจารณาอาหารก่อนรับประทานอาหาร กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ก่อนเลิกเรียน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
20	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมประจำสัปดาห์โรงเรียนวิถีพุทธ เช่น กิจกรรมสวดมนต์สรภัญญะ กิจกรรมทำบุญตักบาตร กิจกรรมสวดมนต์วันพระ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
21	ผู้บริหารโรงเรียนเสนอแนะให้ครูจัดกิจกรรมเนื่องในโอกาสวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันมาฆบูชา	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
22	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมพิเศษอื่นๆ ของโรงเรียนวิถีพุทธ เช่น กิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทำความดี กิจกรรมอบรมธรรมะ 5 นาที	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้

ข้อที่	การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ	คะแนนพิจารณา จากผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผล
		1	2	3	4	5			
23	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เกิดประโยชน์ต่อชีวิต ต่อการเรียนรู้ ไม่ให้เกิดโทษต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อธรรมชาติแวดล้อม	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
24	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนเกิดศรัทธา เห็นคุณค่าในการรักษาและสืบต่อพระพุทธศาสนา	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
25	ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะ บุคลากร ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมประชุมอบรม อบรมเชิงปฏิบัติการ สัมมนาทางวิชาการ เกี่ยวกับการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
26	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูได้ไปศึกษาดูงานการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนอื่นเพื่อรับฟังประสบการณ์ การดำเนินงานเพื่อนำมาปรับกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษาตนเอง	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
27	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีการหลากหลายเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
28	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้มีแผนพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนตามหลักไตรสิกขา	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
29	ผู้บริหารโรงเรียนให้คำปรึกษาและช่วยครูแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
30	ผู้บริหารโรงเรียนประพฤติตนตามหลักธรรมทางศาสนา เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้

ข้อที่	การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ	คะแนนพิจารณา จากผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผล
		1	2	3	4	5			
31	ครูประพฤติตนตามหลักธรรมทางศาสนาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น	1	-1	1	1	1	3	0.6	ใช้ได้
32	ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนานักเรียนด้านศีล (พฤติกรรม/การกระทำ)สมาธิ (จิตใจ) และด้านปัญญา (ความรู้ ความคิดที่ถูกต้อง)ตามหลักไตรสิกขา	1	-1	1	1	1	3	0.6	ใช้ได้
33	ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธ ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้โรงเรียน บ้าน วัดและชุมชนร่วมกันจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนาและวันตามประเพณี เช่น กิจกรรมหล่อเทียนเข้าพรรษา ทอดกฐินทอดผ้าป่า กิจกรรมวันพ่อวันแม่	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
34	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้นิมนต์พระสงฆ์ ผู้ทรงภูมิปัญญาทางพระพุทธศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาช่วยสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
35	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของชุมชนในด้านวิชาการ วิชาชีพ เช่น เป็นโรงเรียนศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดการเรียนธรรมศึกษา	1	-1	1	1	1	3	0.6	ใช้ได้
36	ผู้บริหารโรงเรียนจัดกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด ชุมชน เช่น จัดการแข่งขันกีฬา กิจกรรมวันเด็ก กิจกรรมปัจฉิมนิเทศ การประชุมผู้ปกครอง	1	-1	1	1	1	3	0.6	ใช้ได้
37	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมการบริการอาคารสถานที่แก่ชุมชนในโอกาสต่างๆ เช่น หอประชุม สนามกีฬา ห้องสมุด	1	-1	1	1	1	3	0.6	ใช้ได้
38	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น กิจกรรมช่วยเหลือนักเรียนแก้ไขปัญหาคอบครัว	1	-1	1	1	1	3	0.6	ใช้ได้

ข้อที่	การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ	คะแนนพิจารณา จากผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผล
		1	2	3	4	5			
39	ผู้บริหารโรงเรียนจัดให้มีการเผยแพร่สรุปผลการ ดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ ให้ ผู้เกี่ยวข้องและชุมชนรับทราบและนำผลไปพัฒนา งาน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
40	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้มีการยกย่องเชิดชู เกียรติคุณ นักเรียน บุคลากรในโรงเรียน บุคลากร ในชุมชน ผู้กระทำความดี	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้

ภาคผนวก ง

จำนวนสถานศึกษาในเขตชลบุรี

สังกัดกรุงเทพมหานคร

สถานศึกษาในเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร
จำนวน 17 โรงเรียน แบ่งตามขนาดสถานศึกษาได้ดังนี้

ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
1. วัดกัลยาณมิตร	1. วัดเวฬุราชิม	1. วัดบางสะแกใน
2. วัดขุนจันทร์	2. กันตการาราม	2. วัดกระจับปี่นิจ
3. วัดบางสะแกนอก	3. วัดโพธิ์นิมิต	
4. วัดประยูรวงศ์	4. วัดดาวคณอง	
5. วัดใหม่ยายนุ้ย		
6. วัดใหญ่ศรีสุพรรณ		
7. วัดประดิษฐาราม		
8. วัดราชคฤห์		
9. วัดบุคคโล		
10. วัดราชวรินทร์		
11. วัดบางน้ำชน		

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวเฉลิมรัก สดใสย
วัน เดือน ปี เกิด	12 ธันวาคม 2522
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	1210/56 บ้านสุข สดใส ตำบลเมืองเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ 33000
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครู รับเงินเดือนในอันดับ คศ.1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบัวน้อยวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 (ศรีสะเกษและยโสธร)
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2540	มัธยมศึกษา จากโรงเรียนศรีสะเกษวิทยาลัย จังหวัดศรีสะเกษ
พ.ศ. 2544	วทบ. เทคโนโลยีชีวภาพ จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ. 2546	ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จังหวัดนนทบุรี
พ.ศ. 2554	กศ.ม. การบริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร